

Begroting 2022 - 2025

1 Bestuurlijke samenvatting

Inhoudsopgave

Begroting 2022 - 2025	1
1 Bestuurlijke samenvatting.....	2
Leeswijzer.....	3
Inleiding.....	5
Financieel meerjarenbeeld.....	8
Overzicht financiële bijstellingen structureel.....	11
2 Programma's.....	12
Programma 1 Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen.....	13
Programma 2 Openbare orde en veiligheid.....	28
Programma 3 Beheer openbare ruimte.....	33
Programma 4 Economische zaken.....	39
Programma 5 Onderwijs en vrije tijd.....	43
Programma 6 Inkomensondersteuning.....	52
Programma 7 Sociaal domein.....	57
Programma 8 Duurzaamheid en milieu.....	66
Programma 9 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting.....	72
Investerings:.....	78
3 Paragrafen.....	79
Paragraaf 1 Lokale heffingen.....	80
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	85
Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen.....	107
Paragraaf 4 Financiering.....	117
Paragraaf 5 Bedrijfsvoering.....	120
Paragraaf 6 Verbonden partijen.....	124
Paragraaf 7 Grondbeleid.....	141
Paragraaf 8 Duurzaamheid.....	153
4 Bijlagen.....	155
1 Kerngegevens.....	155
2 Lasten en baten 2022 tot en met 2025.....	156
3 Geraamde incidentele bedragen.....	157
4 Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves.....	162
5 Reserves en voorzieningen.....	164
6 EMU-saldo en geprognosticeerde meerjarenbalans.....	166
7 Investeringskredieten.....	168
8 Budgetneutrale wijzigingen.....	169
9 Definities verplichte beleidsindicatoren.....	170
10 Uitgangspunten begroting 2022 - 2025.....	173
11 Taakvelden 2022.....	174
12 Afkortingen.....	177
13 Integraal overzicht financiële mutaties.....	179

Leeswijzer

In deze leeswijzer beschrijven wij voor u de opbouw van de programmabegroting 2022-2025.

Hoofdstuk 1 is de *bestuurlijke samenvatting* van de programmabegroting met daarin de inhoudsopgave, bijhorende leeswijzer, een inleiding en het financieel meerjarenbeeld.

In hoofdstuk 2 beschrijven we de *programma's*. De programmabegroting bestaat net als voorgaande jaren uit negen programma's.

Per programma zijn de volgende onderdelen opgenomen:

- Een korte omschrijving van het programma.
- Een overzicht van beleidsvelden welke onderdeel uitmaken van het programma met de daarvoor verantwoordelijke portefeuillehouder.
- De beleidsindicatoren behorend bij het programma. Per beleidsindicator treft u een vergelijking van Dalfsen met gemeenten in heel Nederland en een vergelijking met gemeenten met een vergelijkbare gemeentegrootte. In bijlage 4.9 treft u een nadere omschrijving c.q. definitie van deze indicatoren. Dit zijn indicatoren die iedere gemeente publiceert op grond van de BBV. Als een goede vergelijking niet mogelijk is wordt dit aangegeven met de afkorting n.b. = niet bekend.
- Belangrijke ontwikkelingen. De ontwikkelingen zoals beschreven in de perspectiefnota worden hier niet opnieuw beschreven. Het betreft alleen een weergave van de (nieuwe) ontwikkelingen welke in de perspectiefnota nog niet zijn genoemd.
- Wat we binnen het programma meerjarig willen bereiken, wat we ervoor gaan doen en wat het mag kosten (de drie W-vragen). De tweede W-vraag richt zich vooral op het komende begrotingsjaar (2022). Het gaat daarbij om specifieke taken, niet de jaarlijks terugkerende. Bij de derde W-vraag 'Wat mag het kosten?' zijn de lasten en baten per beleidsveld weergegeven in een tabel. Bij 'hoe meten we dat' nemen we indicatoren of monitoring op, waarmee we onze doelen meten. Dit zijn niet de beleidsindicatoren, zoals die door de BBV worden voorgeschreven.
- Een overzicht van de verbonden partijen als de samenwerking te maken heeft met het betreffende programma.
- Relevante beleidsplannen en verordeningen. Deze zijn in digitale vorm te raadplegen, wij streven ernaar om hier zo volledig mogelijk in te zijn.
- Wat mag het kosten, hier zijn de rekeningcijfers 2020 en de begrote bedragen 2021 t/m 2025 opgenomen (incl. bijstellingen).
- De financiële bijstellingen in 2022 t.o.v. 2021 op hoofdlijnen toegelicht. NB. De afwijkingen zijn aangeduid als - (nadeel) of + (voordeel). Een - (nadeel) betekent hogere lasten of lagere baten in de begroting 2022 ten opzichte van de begroting 2021. Ook geven we aan of een afwijking een technische wijziging is (dus een wijziging als gevolg van regelgeving o.d.).

Hoofdstuk 3 bevat de *paragrafen* die zijn voorgeschreven in het 'Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies' (BBV), te weten:

Paragraaf 1 Lokale Heffingen.

Deze paragraaf bevat de geraamde inkomsten, het beleid ten aanzien van de lokale heffingen, een overzicht op hoofdlijnen van diverse heffingen waarin o.a. de kostendekkendheid inzichtelijk wordt gemaakt, een aanduiding van de lokale lastendruk en tot slot de beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Sinds de begroting van 2021 maken we gebruik van de zogenaamde Monte-Carlo-Simulatie. Hiermee berekenen we de financiële risico's en het benodigde weerstandsvermogen.

In deze paragraaf geven we een toelichting op het doorlopen risicomangementproces en geven we een overzicht van de niet-financiële en financiële risico's met daarbij per risico een toelichting, de oorzaak, het gevolg en de getroffen beheersmaatregelen. Vervolgens gaan we in op de beschikbare weerstandscapaciteit, de benodigde weerstandscapaciteit en de ratio weerstandsvermogen, waaruit blijkt in welke mate wij in staat zijn tegenvallers op te vangen. Het hoofdstuk sluiten we af met een overzicht van de financiële kengetallen die in hun onderlinge verhouding een beeld geven van de financiële positie van de gemeente.

Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen.

In deze paragraaf geven we voor de kapitaalgoederen wegen, infrastructurele (civiele) kunstwerken, openbare verlichting, riolering, water, openbaar groen en gebouwen aan wat de beleidskaders zijn, de kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren en de financiële consequenties van het beleidsdoel.

Paragraaf 4 Financiering.

In deze paragraaf gaan we in op de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Tevens treft u een overzicht aan van de langlopende geldleningen en het rentebeleid van de gemeente.

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering.

Deze paragraaf geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens over de gemeentelijke bedrijfsvoering. We gaan o.a. in op de volgende onderwerpen: organisatieontwikkeling, personeelsbeleid, samenwerking, inkoopbeleid, informatievoorziening & automatisering, geo-informatie en documentbeheer, juridische kwaliteitszorg en rechtmatigheid.

Paragraaf 6 Verbonden partijen.

In deze paragraaf treft u een overzicht aan van de verbonden partijen van de gemeente. Per verbonden partij treft u de financiële ratio's aan, beleidsvoornemens, ontwikkelingen en de risico's.

Paragraaf 7 Grondbeleid.

In deze paragraaf gaan we in op de wijze waarop de gemeente invulling geeft aan haar grondbeleid. We gaan in op de ontwikkelingen, risicomanagement, de algemene reserve grondbedrijf, parameters en de actualiteit van de grondexploitaties.

Daarnaast bevat dit hoofdstuk een paragraaf (8) Duurzaamheid. Dit is een niet verplichte paragraaf. Uw raad besloot bij de behandeling van de Perspectiefnota 2019 - 2022 deze paragraaf in de programmabegroting op te nemen. Dit vanwege het feit dat de gemeente duurzaamheid hoog in het vaandel heeft staan. Duurzaamheid heeft consequenties voor meerdere programma's waardoor het 'versnipperd' wordt. Doel van de paragraaf duurzaamheid is een samenhangend beeld van duurzaamheid in Dalfsen te schetsen.

Hoofdstuk 4 bevat een aantal (vooral cijfermatige) bijlagen.

Separaat voegen we de volgende notities bij:

Notitie septembercirculaire 2021

Notitie taakmutaties meicirculaire 2021

Notitie mogelijke inzet (bestemmings)reserves

Inleiding

Voor u ligt de Programmabegroting 2022 - 2025.

Dit is een uitwerking van de perspectiefnota 2022 - 2025 die uw gemeenteraad op 1 juli 2021 vaststelde onder het motto

"We werken aan een wendbare, veerkrachtige samenleving en bieden een vangnet voor wie dat nodig heeft".

Daar waar in de Perspectiefnota 2022 – 2025 (PPN) nog een negatief saldo werd verwacht voor de komende jaren, is het beeld door de aangekondigde extra middelen jeugdzorg en de meicirculaire sterk veranderd. Het negatieve saldo slaat na verwerking van de septembercirculaire om naar structureel sluitend. De verwachte extra bezuinigingsronde bij de PPN kan daarom op dit moment achterwege blijven.

In deze programmabegroting zijn de resultaten van de septembercirculaire nog niet financieel verwerkt. Deze nemen we mee bij de eerste begrotingswijziging. Na verwerking ontstaat een positief saldo.

We zijn dan ook verheugd om in dit laatste jaar van de huidige raadsperiode, na de eerste begrotingswijziging, een structureel sluitende meerjarenbegroting te kunnen presenteren. We bieden met deze begroting een solide basis om te investeren in de ontwikkelingen van de toekomst en bieden ruimte voor nieuwe keuzes, passend bij continu veranderende omstandigheden en inzichten.

Een mooi resultaat door enerzijds in de afgelopen jaren moeilijke keuzes met forse bezuinigingen te durven maken en anderzijds door de steeds wijzigende omstandigheden. Zoals de beschikbare middelen uit het gemeentefonds en de bijdragen aan de jeugdzorg vanuit het Rijk. Het opstellen van deze begroting is weerbarstig gebleken. De middelen, die het Rijk ons toekent, zijn de afgelopen periode nogal onvoorspelbaar gebleken door de grote mate van wisselvalligheid. Het huidige saldo laat een optimistisch beeld zien. Eén week eerder was dit nog niet het geval! Na de septembercirculaire zien we, dat we - ondanks de groene cijfers - toch alert moeten blijven. De werkelijkheid is weerbarstig en dat heeft zijn weerslag op onze financiële situatie. Zo geeft het Rijk met de extra middelen voor de corona maatregelen en het sociaal domein erkenning aan ons werk als gemeenten. Maar de opgaven waar we in het ruimtelijk domein voor staan zijn enorm. Dit vraagt erom waakzaam te blijven én te investeren in een toekomst voor ons allemaal.

De afgelopen periode zagen we hoe belangrijk het werk van gemeenten is. We staan dicht bij onze inwoners en ondernemers en zijn eerste aanspreekpunt als zij in nood verkeren. We vinden het dan ook belangrijk dat we ook in de toekomst dat vangnet voor onze inwoners en ondernemers kunnen zijn en de veerkracht in onze samenleving blijven aanbrengen. Met deze begroting houden we zorg voor onze inwoners en ondernemers, maken we keuzes met de blik op de toekomst en laten we ruimte voor de volgende gemeenteraad. Onze toekomstvisie 'Voor Elkaar' biedt hierbij een leidraad voor het stimuleren, koesteren en benutten van onze onderlinge verbondenheid.

In 2022 werken we o.a. aan de Regionale energiestrategie, de warmtetransitie, starten we met de uitvoering van de Omgevingswet, stimuleren we bedrijventerreinen en ondernemers, geven we uitvoering aan het integraal beleidsplan openbare ruimte, beleidsplan preventie en onderzoeken we de huidige en toekomstige woonbehoeften. De dienstverlening aan onze inwoners staat onder druk. Oorzaak hiervan is een samenloop van omstandigheden; de continue druk op de organisatie in de afgelopen periode en de krapte op de arbeidsmarkt. Dit veroorzaakt knelpunten, die we deels kunnen oplossen met inzet van middelen. We investeren daarom in een wendbare en flexibele organisatie, die aansluit bij de vragen in de samenleving en inspeelt op de krappe arbeidsmarkt. Ondanks beschikbaar stellen van middelen voor de gemeentelijke dienstverlening verwachten wij dat dit kwetsbaar blijft; op de arbeidsmarkt blijft voorlopig krapte bestaan en de verwachtingen vanuit de samenleving over gemeentelijke dienstverlening blijft hoog.

Ook in 2022 houden we oog voor de langdurige effecten van corona. Deze blijven nog onzeker en de verwachtingen fluctueren. De economische tijden lijken gunstig, tegelijkertijd zien we ook kwetsbaarheden en aandachtspunten. Daarom houden we met name oog voor onze kwetsbare inwoners en ondernemers. We zijn onder de indruk van de veerkracht in onze samenleving en richten ons op het versterken hiervan en de onderlinge verbondenheid.

Zo gaan we verbonden met elkaar de toekomst in!

Samenstelling gemeenteraad

De gemeenteraad bestaat uit 21 raadsleden verdeeld over zes politieke partijen met de volgende zetelverdeling:

Zetelverdeling	2018-2022
Gemeentebelangen	9
CDA	5
ChristenUnie	3
Partij van de Arbeid	2
D66	1
VVD	1
Totaal	21

Gemeentebelangen

J.G.J. Ramaker, J.G. Ellenbroek, I.G.J. Haarman, G.M.M. Jutten, H.G. Kappert, H.A.J. Kleine Koerkamp, J.W. van Lenthe, H. W. Pessink en J.B. Upper.

CDA

A.J. Ramerman, W. Massier, E. Ruitenbergh, R.H. Kouwen en J. Schiphorst-Kijk in de Vegte.

Christen Unie

L.M. Nijkamp, H. Lassche-Visscher en D.J. van Gelder.

PvdA

L. Broere en J.M.A. Eilert-Herbrink.

D66

B.H.M. Schrijver.

VVD

G.J. Veldhuis.

De gemeenteraad wordt bijgestaan door de griffier, drs. J. Leegwater.

Samenstelling van het gemeentebestuur

Het gemeentebestuur wordt gevormd door het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad. Het college van B&W vormt het dagelijks bestuur en de gemeenteraad het algemeen bestuur. De gemeenteraad is het hoogste bestuurlijke orgaan en stelt de kaders voor het beleid vast, stelt de financiële middelen voor de uitvoer van de programma's vast en heeft een controlerende rol ten opzichte van het college van B&W. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van de raadsbesluiten en heeft daarnaast een aantal eigenstandige taken.

Het college bestaat uit de burgemeester, mevrouw E. van Lente en drie wethouders, de heer A. Schuurman, de heer J.W. Uitslag en de heer R.W.J. van Leeuwen. De gemeentesecretaris/algemeen directeur is bij de vergaderingen van B&W aanwezig als secretaris en adviseur.

Het college met van links naar rechts: burgemeester E. van Lente, wethouder J.Uitslag, wethouder R. van Leeuwen, gemeentesecretaris/ algemeen directeur S. van Geffen en wethouder A. Schuurman.

Het college vergadert iedere week op dinsdag. Ieder lid van het college van B&W is verantwoordelijk voor een aantal specifieke beleidsterreinen (portefeuilles) van de gemeente.

Portefeuilleverdeling college van B&W

Burgemeester drs. E. van Lente

Kabinet en representatie, Dienstverlening, Algemene bestuurlijke aangelegenheden, Openbare orde en veiligheid, Rampenbestrijding, Bestuurszaken en communicatie, Privaatrechtelijke en juridische zaken, Personeel en organisatie, Strategische beleidsvorming, Burgerzaken, Internationale aangelegenheden.

Intergemeentelijke samenwerking, Bestuurlijke vernieuwing, Facilitaire zaken, Informatievoorziening en automatisering, Project Waterfront (in samenwerking met wethouder Van Leeuwen).

Wethouder/ locoburgemeester drs. R.W.J. van Leeuwen

Financiën, Planning en control, Werkgelegenheid en participatie, Waterbeleid en Waterschap, Klimaatadaptatie, Onderhoud en beheer openbare ruimte (groen en grijs), Grondexploitaties, Bedrijventerreinen, Energiebedrijven, Werkvoorzieningschappen (Larcom), Verkeer en vervoer, Project Waterfront (coördinerend; in samenwerking met burgemeester Van Lente), Project centrumplan Lemelerveld.

Wethouder A. Schuurman

Economische zaken, Agrarische zaken en plattelandsvernieuwing, Beheer en onderhoud gemeentelijke gebouwen, Milieu en duurzaamheid, Afvalbeleid, Integrale handhaving, Ruimtelijke ontwikkeling, Volkshuisvesting, Structuurvisies, Monumenten, Archeologie en Centrumplan/ Centrumvisie Dalfsen.

Wethouder drs. J.W. Uitslag

Welzijn, Jeugd(hulp), Gehandicaptenbeleid, WMO, Sport, Sportaccommodaties (beheer), Cultuur, Maatschappelijk werk, Volksgezondheid, Recreatie en toerisme, Onderwijs en educatie, Coördinatie beleid kernen, Project Ruimte voor de Vecht, Leader.

Financieel meerjarenbeeld

Het begrotingssaldo in onderstaande tabel laat negatieve cijfers zien. Tijdens de afronding van deze begroting hebben we de septembercirculaire ontvangen die het begrotingssaldo positief beïnvloeden. De verwerking van de hogere inkomsten van de septembercirculaire zorgen ervoor dat na de eerste begrotingswijziging wél positieve saldi ontstaan. U leest bij meerdere onderdelen in deze begroting dat de gemeente ongelukkig is met de wisselvallige berichtgeving vanuit het rijk.

Financieel meerjarenbeeld begroting 2022-2025

Bedragen x € 1.000 min = nadeel, plus=voordeel						
Financieel meerjarenbeeld incidenteel/ structureel		2022	2023	2024	2025	
Stand programmabegroting 2021-2024 structureel		-40	373	196	196	
Totaal structurele wijzigingen PPN2022		-737	-768	-773	-1.391	
Totaal gevolgen mutaties Investeringsplan 2022		-8	-33	-53	-53	
Structureel saldo		-785	-428	-630	-1.248	
Stand programmabegroting 2021-2024 incidentele mutaties		-48	-40	-7	-7	
Totaal incidentele wijzigingen PPN2022		-446	-135	-103	-68	
Incidenteel saldo		-494	-175	-110	-75	
Totaal saldo ná mutaties Perspectiefnota		-1.279	-603	-740	-1.323	
1 Gemeentefonds mutaties in mei, juni en juli						
		2022	2023	2024	2025	
Structurele effecten meicirculaire		667	921	1.006	1.216	
Saldo 1 juli 2021		667	921	1.006	1.216	
Structureel saldo		-118	493	376	-32	
Incidenteel saldo		-494	-175	-110	-75	
Totaal saldo stand meicirculaire		-612	318	266	-107	
structurele mutaties ná notitie meicirculaire						
2	Beginsaldo jaarschijf 2025 aangesloten bij meicirculaire	-	-	-	732	
3	Extra middelen jeugdzorg (in 2022 100%, 2023 e.v. 75%)	1.649	1.368	1.284	1.179	
	Herverdeling aanpassingen maatstaven 2019	-	-228	-228	-228	
Structureel saldo		1.531	1.633	1.432	1.651	
Incidenteel saldo		-494	-175	-110	-75	
Subtotaal externe ontwikkelingen		1.037	1.458	1.322	1.576	
Financiële bijstellingen MJB 2022-2025						
		jaar	2022	2023	2024	2025
4	financiële bijstellingen - alleen structurele mutaties		-1.309	-1.556	-1.485	-1.460
5	stelposten: structurele mutaties		-435	-494	-491	-469
structurele mutaties (4+5)			-1.744	-2.050	-1.976	-1.929
6	financiële bijstellingen: - incidentele mutaties		-673	-220	-104	-
7	Structureel begrotingssaldo		-213	-417	-544	-278
	Incidenteel begrotingssaldo		-1.167	-395	-214	-75
	Totaal begrotingssaldo 2022-2025		-1.380	-812	-758	-353

De opbouw van het begrotingssaldo 2022-2025 is als volgt te verklaren.

1. Meicirculaire
U bent met een afzonderlijke notitie geïnformeerd over de doorrekening van de meicirculaire. De financiële effecten hiervan zijn voor de jaarschijf 2021 opgenomen in de 2e Berap 2021 en voor de jaren 2022-2025 in deze begroting verwerkt.
2. Bij het aanmaken van de jaarschijf 2025 wordt de stand van 2024 gekopieerd in eerste instantie, vandaar een verhoging van het saldo tot de juiste beginstand.
3. Extra middelen jeugdzorg
Op 26 juli 2021 heeft de VNG een ledenbrief verstuurd over het aangepast voorstel nieuwe verdeling gemeentefonds (cijfers 2019) en de afspraken over extra middelen jeugdzorg. Conform advies van VNG is voor 2022 100% opgenomen en voor 2023, 2024 en 2025 75%.
4. Maatstaven 2019 herverdeling gemeentefonds
Bij het herverdelen van het gemeentefonds op basis van de maatstaven 2019 blijkt Dalfsen een geringe nadeelgemeente te zijn. De herverdeling gaat in op 1-1-2023.
5. Bijstellingen
Na het vaststellen van de perspectiefnota zijn nog een aantal autonome ontwikkelingen (structureel en incidenteel) aangedragen door de eenheden. Voor een toelichting op deze posten verwijzen wij u naar hoofdstuk 2. Programma's, financiële bijstellingen per programma.
6. Stelposten
In het voorjaar zijn voor veel budgetten nog niet bekend hoe de doorwerking is van de loon- en prijsindexaties; daarom zijn er in de perspectiefnota een aantal stelposten opgenomen. Deze stelposten worden ingezet voor de dekking voor een aantal verhogingen, daarnaast was er extra budget nodig voor kostendekkendheid en mutaties op kapitaallasten.
7. Het structureel begrotingssaldo in bovenstaande tabel laat negatieve cijfers zien. Tijdens de afronding van deze begroting hebben we de septembercirculaire ontvangen die het begrotingssaldo positief beïnvloeden. De verwerking van de hogere inkomsten van de septembercirculaire zorgen ervoor dat na de eerste begrotingswijziging alle jaren positieve saldi weergegeven op het structureel niveau.

In de tabel hierna wordt, conform het BBV, de opbouw van structureel begrotingssaldo weergegeven.

Presentatie structureel begrotingssaldo bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025
Saldo baten en lasten	-2.806	-2.082	-1.856	-1.279
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	1.425	1.270	1.098	926
<i>Begrotingsresultaat na bestemming</i>	<i>-1.381</i>	<i>-812</i>	<i>-758</i>	<i>-353</i>
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	1.167	395	214	75
Structureel begrotingssaldo (afgerond)	-214	-417	-544	-278

De in de tabel opgenomen bedragen incidentele lasten en baten sluiten aan op de totalen uit het overzicht incidentele lasten en baten en bevatten eveneens de incidentele mutaties reserves.

Overzicht financiële bijstellingen structureel

progr.	01 Bestuur	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
	Bedragen x €1.000 min = voordeel, plus=nadeel				
1	Uitvoeringsbudget personele knelpunten	-706	-706	-706	-706
1	Stelpost 'Ambities van de raad'	-250	-500	-500	-500
1	Aflopende rente langlop.leningen mutatie 2024 2025	0	0	24	20
1	Raad besparing internetdata en telefoonkosten	0	4	4	4
1	Raad verlaging kapitaallasten inz verkoop gemeentehuis N'leuse	2	2	2	2
1	Telefoonkosten verhoogd door thuiswerken	-25	-25	-25	-25
1	Website toegankelijkheidstoets	-9	-9	-9	-9
1	Verhoging bijdrage Ons structureel	-15	-15	-15	-15
1	Kindercentrum de Driehoek hogere huuropbrengst	57	50	15	15
Totaal programma 1		946	-1.199	-1.211	-1.214
	05 Onderwijs en vrije tijd	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
5	Kulturhusen advieskosten	-30	-30	-30	-30
5	corr.kapitaallasten kunstgrasvelden / reserve	0	0	0	-52
5	Kosten Leerlingenvervoer dalen	50	50	50	50
Totaal programma 5		20	20	20	-32
	06 Inkomensondersteuning	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
6	PW Inkomensvoorziening afname van het uitkeringenbestand	238	238	238	238
6	Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	-8	-8	-8	-8
Totaal programma 6		230	230	230	230
	07 Sociaal domein	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
7	Jeugdzorg hogere kostenprognose	-177	-177	-177	-177
7	Stelpost buffer Jeugdzorg	-300	-300	-300	-300
7	SW uitstroom als gevolg van pensionering	-129	-45	37	117
7	WMO hogere kostenprognose	2	-72	-72	-72
Totaal programma 7		-604	-594	-512	-432
	09 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
9	Abonnement digitaal zoekstelsel juristen	-10	-10	-10	-10
Totaal programma 9		-10	-10	-10	-10
Saldo financiële bijstellingen structureel		-1.310	-1.555	-1.485	-1.460
Overzicht financiële bijstellingen incidenteel					
progr	omschrijving	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
1	Organisatie ontwikkeling Samen verder reizen	-151	0	0	0
1	Uitvoeringsbudget personele knelpunten	-416	-220	-104	0
1	Ons Security - eenmalig	-55	0	0	0
5	Advieskosten project kunstgrasvelden	-10	0	0	0
6	Strategisch beleid Voorveld Vitaal Dalfsen	-50	0	0	0
8	Eenmalige verlaging bijdrage Omgev.D IJsselland	9	0	0	0
Saldo financiële bijstellingen incidenteel		-673	-220	-104	0

2 Programma's

Programma 1 Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen

Omschrijving van het programma

Het programma omvat alle taken van raad en college op het terrein van het openbaar bestuur en de ondersteuning en dienstverlening hierbij door de gemeentelijke organisatie. Tot dit programma behoren ook de algemene dekkingsmiddelen (inkomsten die de gemeente min of meer vrij kan besteden).

In de paragraaf Bedrijfsvoering gaan we in op het gevoerde beleid op het gebied van de ondersteunende taken door de organisatie. De paragrafen Lokale heffingen en Financiering hebben ook een sterke relatie met de beleidsvelden van dit programma en geven inzicht in het gevoerde beleid op deze terreinen.

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Van Lente	Bestuur Burgerzaken Overhead (personeel, huisvesting, automatisering)
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Algemene baten en lasten Overhead (planning en control) Algemene uitkering Belastingen en heffingen Overige gebouwen en gronden Mutatie reserves

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2021	Eigen gegevens	7,3	n.b.	n.b.
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners		Eigen gegevens	6,9	8,7	6,8
Apparaatskosten	Kosten per inwoner		Eigen begroting	707	n.b.	n.b.
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten externen		Eigen begroting	6	18	17
Overhead	% van totale lasten		Eigen begroting	15	n.b.	n.b.

Belangrijke ontwikkelingen

Inwonersbetrokkenheid

Participatie, of anders gezegd onze inwonersbetrokkenheid, maakt steeds meer onderdeel uit van onze beleidsontwikkeling en besluitvorming. We ontwikkelen steeds vaker samen met onze inwoners en ondernemers ons beleid en vinden het belangrijk om te weten wat onze inwoners van ons verwachten. We hechten grote waarde aan de betrokkenheid van inwoners en willen dit samenspel soepel laten verlopen, door met elkaar in gesprek te komen, te zijn en te blijven. We kiezen bewust welke vormen van interactie en participatie daarbij passen, zodat initiatiefnemers, inwoners, belanghebbenden en betrokkenen weten wat wij van hen verwachten en hoe we besluiten nemen.

Ontwikkelingen gemeenteraad

In maart 2022 kiezen inwoners een nieuwe gemeenteraad. Dit kan leiden tot een gewijzigde samenstelling van de huidige gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders. De griffie organiseert tal van activiteiten voorafgaand aan de verkiezingen en verzorgt een inwerkprogramma voor de nieuwe raad. In 2022 ziet ook een nieuw bestuursprogramma het licht, naast een nieuw coalitieakkoord en eventueel een raadsdocument. We besteden aandacht aan een goede overdracht.

Goed Goan: bestuurlijke versterking en ontwikkeling

De ontwikkeling van het bestuur in de Dalfser samenleving hangt samen met twee vraagstukken:

1. Hoe werken we samen met onze samenleving; democratische/bestuurlijke vernieuwing, participatie?
2. Hoe werken we samen op het gemeentehuis; bestuurlijke versterking, introspectie?

In 2022 werken we aan de gewenste verbeteringen en doorontwikkeling op basis van de inzichten uit 2021. We verzamelden ervaringen van raadsleden, collegeleden en directie met (bestaande) werkwijzen als vergadermodellen, vergaderorde en vergadercyclus. Wat kunnen we leren van participatietrajecten? Hoe raakt de Omgevingswet de besluitvorming/vergadercyclus? Voor het formuleren van aanbevelingen en richtingen voor bestuurlijke versterking zochten we ook inspiratie in voorbeelden van elders. Eind 2021 is een document met inzichten over het bestaande bestuurlijk stelsel en een visie op besturen in Dalfsen in de gemeenteraad besproken.

Voor latere jaren is, in verband met de naderende gemeenteraadsverkiezingen, (nog) geen concrete aanpak voor bestuurlijke versterking voorhanden.

Strategische samenwerking

We zetten actief in op onze ambitie van strategisch partnerschap. Hiermee willen we slagkracht creëren om mee te denken en richting te geven aan regionale ontwikkelingen. Voor de belangen van onze inwoners en ondernemers is het essentieel om onze positie te versterken en actief in te zetten bij diverse ontwikkelingen. Denk hierbij aan onze inzet voor Ruimte voor de Vecht, de groei van de stad Zwolle, Regio Zwolle met de verstedelijkingsstrategie en samenwerking in het sociaal domein. We gaan vanuit duurzame relaties werken we aan de complexe vraagstukken van de toekomst. Zo willen we meer impact bereiken voor onze inwoners en ondernemers bij het oplossen van knelpunten en het bereiken van resultaten.

Regio Zwolle

Activiteiten vanuit Regio Zwolle linken aan verscheidene programma's van onze begroting; de opgave Economie aan programma 4 Economische zaken, de opgave Human Capital Agenda aan programma 7.3 arbeidsparticipatie en de opgave Leefomgeving aan programma 9 Ruimtelijke ordening en Volkshuisvesting (regionale verstedelijkingsstrategie en omgevingsvisie Dalfsen).

Zo werkt de Regio Zwolle in 2022 en de jaren daarna intensief samen aan een klimaatbestendige regio. Dit volgt uit de aanwijzing in 2021 van de Regio Zwolle als Nationale omgevingsvisie - gebied.

Regio Zwolle is een samenwerkingsverband van ondernemers, onderwijs, maatschappelijke organisaties en overheden (22 gemeenten, 4 provincies). De samenwerking richt zich op de opgaven economie, menselijk kapitaal, leefomgeving, bereikbaarheid en energie met als doel de brede welvaart in de regio te bevorderen.

Om de samenwerking te faciliteren, investeren de partners in basisinfrastructuur; zoals innovatie en netwerken voor bedrijven (Kennispoort), onderzoekscapaciteit en een gezamenlijke lobby, die zich ook steeds meer richt op Europese fondsen. Aanvullend op deze basisinfrastructuur kenmerkt de samenwerking zich door inhoudelijke coalitievorming op de verschillende opgaven.

Samen verder reizen

De samenleving verandert en de gemeente, die ten dienste staat van die samenleving, verandert mee. Een aantal ingrijpende ontwikkelingen maakt het noodzakelijk om hier als overheid flexibel en wendbaar op aan te sluiten met onze werkwijze en dienstverlening. Denk dan bijvoorbeeld aan de verwachtingen vanuit de samenleving van de digitale dienstverlening, de rol van de overheid na implementatie van de Omgevingswet, het in samenwerking met landelijke, regionale en lokale partners realiseren van complexe opgaven, zoals de warmtetransitie en energietransitie. De krappe

dynamische arbeidsmarkt vraagt om aansluitingen op de nieuwe generatie werknemers. En zo nog veel meer.

Daarom zijn we in 2021 gestart met een pilot Opgavegericht werken. En vraagt onze werkwijze en inrichting om een impuls, zodat we onze dienstverlening verder digitaliseren en hybride werkvormen voor samenwerking met onze inwoners, ondernemers en andere partners mogelijk maken.

Doel is om in verbinding en samen met de samenleving onze opgaven te realiseren, die voldoen aan de eisen en mogelijkheden van deze tijd.

Wat willen we bereiken?

1.1 Algemene baten en lasten

Dit beleidsveld bevat de treasury activiteiten, het begrotingssaldo en de stelposten voor onvoorzien. Op dit onderdeel zijn geen specifieke doelen geformuleerd.

1.2 Algemene uitkering

Dit beleidsveld bevat de uitkeringen uit het gemeentefonds. Het betreft de grootste inkomstenpost voor de gemeente. Op dit onderdeel zijn geen specifieke doelen geformuleerd.

1.3 Belastingen en heffingen

We streven naar zo laag mogelijke lasten voor onze inwoners en bedrijven. Voor meer informatie hierover verwijzen wij u naar de paragraaf lokale heffingen.

1.4 Bestuur

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

De gemeenteraad en het college vormen samen het bestuur van de gemeente, waarbij goede onderlinge verhoudingen en respect voor elkaars taken en bevoegdheden voorop staan. Belangrijk element voor beide organen is de betrokkenheid van de inwoners bij de uitvoering van taken.

Hoe meten we dat?

Voor dit onderwerp zijn geen indicatoren geformuleerd.

Wat gaan we ervoor doen?

- In 2022 wordt een nieuwe raad geïnstalleerd. Dat vraagt om duidelijke overdrachtsdocumenten, ondersteuning bij de vorming van een nieuw college en een adequaat inwerkprogramma.
- De Rekenkamercommissie evalueert haar werkzaamheden en doet een voorzet voor de vorming van een nieuwe Rekenkamercommissie.

1.5 Burgerzaken

Dit beleidsveld bevat diverse werkzaamheden voor de basisregistratie personen (BRP) en burgerlijke stand. In de BRP houden we alle administratieve mutaties bij, zoals verhuizingen, reisdocumentgegevens, ouder-kindgegevens, etc.

Identiteitsfraude is één van de meest voorkomende vormen van fraude in Nederland, hiervoor hebben we specifieke expertise. In de akten van de burgerlijke stand leggen we rechtsfeiten zoals geboorte, huwelijk en overlijden vast. Gegevensverstrekking uit zowel de BRP als de Burgerlijke Stand is dagelijks werk, het gaat dan om uittreksels met persoonsgegevens of afschriften van bijvoorbeeld geboorteakten.

Komende jaren ontwikkelt dit beleidsveld zich naar 2 aandachtsvelden, namelijk persoonsinformatiemanagement en identiteitsmanagement.

Meerjarig doel: Wat willen wij bereiken?

In 2022 gaan we verder met de ontwikkeling van iBurgerzaken. Hiermee vergroten we de self-service mogelijkheden voor inwoners en ondernemers.

Hoe meten wij dat?

Voor dit onderdeel zijn geen indicatoren geformuleerd.

Wat gaan we ervoor doen?

- De applicatie I-Burgerzaken verder ontwikkelen en benutten.
- Meer sturing geven aan het gebruik van de beschikbare online kanalen. We hanteren daarbij het uitgangspunt "digitaal waar mogelijk en maatwerk waar het moet".
Heel concreet: als een inwoner belt voor een afspraak om een verhuizing door te geven, dan

onderzoekt de medewerker in het KCC of deze inwoner de aangifte wellicht ook online kan doen en helpt de inwoner daarbij als dat nodig is.

1.6 Overhead

Volgens de BBV is overhead te definiëren als: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Overheadfuncties staan dus niet rechtstreeks ten dienste van de inwoner, maar leveren indirect een bijdrage aan het functioneren van de organisatie.

1.6.1 Samen verder reizen

Hieronder valt de ontwikkeling van de organisatie. Dit richt zich op sturing, structuur, processen en cultuur.

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

Een flexibele en wendbare organisatie, die continu aansluit op de veranderingen in de samenleving en behoeften vanuit gemeenteraad en college van B&W. Waarbij nadrukkelijk aandacht is voor de rol van de gemeente in samenwerking met inwoners, ondernemers en andere partners.

Hoe meten we dat?

Hiervoor formuleren we tijdens het proces indicatoren.

Wat gaan we hiervoor doen?

We gaan verder werken aan de organisatieontwikkeling met het proces “samen verder reizen”. Dit doen we o.a. door het opstellen van een blauwdruk, dat inzicht geeft in de wijze waarop wij continu werken aan en aansluiten op maatschappelijke ontwikkelingen. Hiermee vormt dit de paraplu voor diverse ontwikkelingen en bestaat uit 4 componenten:

- Ontwikkeling “Route naar de toekomst”: Deze ontwikkeling bestaat uit twee sporen: a. Lerend organiseren en b. Lerend ontwikkelen. Hierbij maken we verbinding met de ontwikkelingen met Bestuurlijke vernieuwing, Opgavegericht werken en de implementatie van de Omgevingswet met integraal en gebiedsgericht werken.
- Ontwikkeling 'Hybride Werken': We willen plaats- en tijdonafhankelijk werken stimuleren. Werken waar het werk op dat moment nodig is, zodat we nog flexibeler samen werken met onze inwoners, ondernemers en overige partners. Daarmee willen we ook het gemeentehuis anders gaan gebruiken dan nu het geval is. Meer gebruiken als ontmoetingsplek, samenkomst, sparringsruimte i.p.v. alleen als werkplek. Daarvoor hebben we een nieuw kantoorconcept en technische middelen nodig, die ruimte creëren en een flexibelere en toegankelijker manier van werken mogelijk maken.
- Ontwikkeling 'Digitale Dienstverlening': Door het ontwikkelen en versterken van de interne en externe digitale dienstverlening worden wij makkelijker, toegankelijker en klantgerichter naar inwoners, ondernemers, overige partners maar ook naar onze eigen medewerkers toe. We bieden hen daarmee de mogelijkheid om o.a. zelfstandig digitaal aanvragen te doen, meldingen door te geven en/of lopende zaken te volgen of te registeren.
- Ontwikkeling “Goed Werkgeverschap”: Als organisatie en werkgever willen we meer aansluiten op de behoefte van de nieuwe generatie werknemers. De krappe dynamische arbeidsmarkt vraagt om deze aansluitingen en tegelijkertijd willen we werken aan aantrekkelijk werkgeverschap voor nu en in de toekomst om kwalitatief goed personeel te krijgen en te behouden.

1.6.2 Communicatiebeleid

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

Het doel van het communicatiebeleid is: “goede communicatie, dienstverlening en omgevingsmanagement als grondhouding en instelling van al onze bestuurders en medewerkers”. Dus geen mechanisch of technisch gebruik van middelen en vaardigheden, maar samen met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden werken aan een goed bestuur, goede plannen en projecten (en de uitvoering daarvan), goede besluitvorming en goede producten en diensten. Dat sluit naadloos aan bij het partnerschap dat Dalfsen op alle fronten wil realiseren.

Hoe meten we dat?

Indicator	Bron	Nulmeting	2019	2021	2022	2023	2024	2025
Waardering communicatie van de gemeente	Burgerpanel	6,7 (2015)	*	*	7	-	-	-
Beoordeling participatie bij totstandkoming beleid	Burgerpanel	6,4 (2015)	6,4	*	7	-	-	-
Betrokkenheid inwoners bij gemeenteraad	Burgerpanel	16% zeer goed 44% matig 35% geen (2015)	2% helemaal mee eens 10% mee eens 39% neutraal 33% oneens 10% helemaal oneens 6% geen mening **	*	> 50% matig (betrokkenheid vergroten met 20%)	-	-	-

De cijfers uit het communicatieonderzoek van 2015 gelden als nulmeting. In het communicatiebeleid 'In de Kern' 2017- 2022 zijn deze als basis gebruikt voor het opstellen en uitvoeren van het beleid.

* Bij de tussentijdse meting in 2019 is het beoordelen van de waardering aan het burgerpanel niet uitgevraagd met het vragen van een cijfer. Zodoende kan deze voor 2019 niet worden genoteerd. In het volgende onderzoek, gepland in 2022, wordt hier wel naar gevraagd.

** Vraagstelling aan burgerpanel was: Ik voel mij momenteel betrokken bij de gemeenteraad.

Wat gaan we ervoor doen?

- In 2022 voeren we het ontwikkelde participatiebeleid 2021 uit.
- De Raadcommunicatie kan een verdieping krijgen wanneer het raadcommunicatiebeleid in 2022 kan worden ingezet.
- In de organisatie bewustwording behouden en vergroten over effectief communiceren (o.a. Factor C)

1.6.3 Dienstverlening

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

De inwoners en ondernemers van de gemeente Dalfsen staan centraal. Daarom kiezen we voor een persoonlijke benadering in een digitale omgeving en leveren we maatwerk, waarbij we vraagstukken integraal oppakken. We vragen een actieve rol van onze inwoners en ondernemers. We waarderen initiatieven, we bieden ruimte en denken mee. Dit doen we vanuit onze Dalfser klantwaarden: duidelijk, gebruiksvriendelijk, mensgericht en transparant.

Hoe meten we dat?

In 2023 laten we de Burgerpeiling 'Waar staat je gemeente.nl' weer uitvoeren. In het jaar 2019 is de laatste burgerpeiling uitgevoerd. De gemeente scoorde hierbij gemiddeld een 7,08.

Indicator	Bron	Nulmeting	2022	2023	2024	2025
Burgerpeiling: waardering alle inspanningen van de gemeente	waarstaatjegemeente.nl	7,08 (2019)	-	Opnieuw onderzoek WSJG uitvoeren	-	

Wat gaan we ervoor doen?

- We voeren de activiteiten uit het beleidsplan Dienstverlening uit.

1.6.4 Financieel beleid

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

Het behouden van een financieel gezonde gemeente. Met daarbij de doorontwikkeling van de planning- en controlcyclus als belangrijk instrument voor de raad om kaders te stellen. Uitgangspunten zijn een solide financieel beleid met een sluitende meerjarenbegroting en positieve jaarrekening. We zetten in op een begroting waarin de structurele uitgaven voorzien zijn van structurele dekking. Met de fasering die we hiervoor inzetten komen we vanaf 2025 uit op 0%.

Hoe meten we dat?

Indicator*	Bron	Nulmeting	2022	2023	2024	2025
Dekking uit reserves voor exploitatie	Begroting	0,6% (2019)	0,3%	0,1%	0%	0%

*Voor de verplichte financiële kengetallen verwijzen wij u naar de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Wat gaan we ervoor doen?

- Bij aanpassing van structurele lasten stellen wij (voorstellen met) structurele dekking voor.

1.7 Overige gebouwen en gronden

Dit beleidsveld bevat de baten en lasten van onroerend goed dat niet aan een specifiek beleidsveld is toe te rekenen. Op dit onderdeel zijn geen specifieke doelen geformuleerd. Voor wat betreft duurzaamheid gemeentelijke gebouwen verwijzen wij u naar programma 8.

Verbonden partijen

GBLT

Gemeente Dalfsen neemt deel aan GBLT. GBLT draagt zorg voor een efficiënte en effectieve heffing en invordering van de gemeentelijke belastingen en de uitvoering van de Wet WOZ.

Shared Service Centrum - Ons (SSC-Ons)

De gemeente Dalfsen is volwaardig deelnemer van het Shared Service Centrum Ons. De andere deelnemers zijn de gemeenten Kampen, Westerveld, Zwartewaterland en Zwolle en de provincie Overijssel. Binnen de GR SSC-Ons zijn de bedrijfsvoeringstaken Inkoop, Personeels- en salarisadministratie (PSA) en het ICT beheer ondergebracht.

Deelnemingen

Daarnaast nemen we deel aan de Stichting administratiekantoor Dataland en hebben we aandelenbelangen in diverse vennootschappen: BNG, Vitens, Wadinko, Enexis Holding N.V. en nog twee deelnemingen (CSV Amsterdam B.V. en Publiek Belang Elektra B.V.). De verwachting is dat deze twee vennootschappen in 2021 of in 2022 ontbonden worden. Stichting Dataland beëindigt per 1 januari 2022 haar werkzaamheden en de formele liquidatie vindt voor 31 maart 2022 plaats. Zie hiervoor ook de toelichting in de paragraaf verbonden partijen. Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partijen verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen.

Beleidsplannen en verordeningen

Richtinggevende documenten van de gemeente Dalfsen bij dit programma zijn:

Toekomstvisie Dalfsen 2030 'Voor Elkaar'

Raadsagenda "Een Kleurrijke kubus 2018 - 2022"

Coalitiedocument Dichtbij-DALFSEN-Dichtbij 2018 - 2022

In de Kern - Communicatiebeleid 2017-2022

Handboek Burgerparticipatie 2012

Inkoopbeleid gemeente Dalfsen 2019 e.v.

Verordening basisregistratie personen (BRP) gemeente Dalfsen 2014

Verordening commissie bezwaarschriften
Nota reserves en voorzieningen 2019-2022 (2019)
Verordening inzake de wijze waarop ingezetenen en belanghebbenden bij de voorbereiding van gemeentelijk beleid wordt betrokken (Inspraakverordening) (2006)
Financiële verordening 212 gemeente Dalfsen 2020
Controleverordening 2017 gemeente Dalfsen (art 213)
Onderzoeksverordening gemeente Dalfsen 2017 (art 213a)
Regeling Budgettering gemeente Dalfsen 2017
Uitvoeringsregels treasury 2020 gemeente Dalfsen
[Uitgangspunten publieke taak garanties en leningen gemeente Dalfsen 2018](#)
Reglement van orde B&W (2001)
Verordening rechtspositie wethouders 2019
Organisatieverordening 2017
Delegatie- en mandaatstatuut

Raad

Reglement van orde voor vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Dalfsen 2019
Reglement van orde voor de vergaderingen van de raadscommissie van de gemeente Dalfsen 2019
Verordening rechtspositie raads- en commissieleden 2019
Verordening onderzoeksrecht gemeenteraad (2004)
Verordening rekenkamercommissie Dalfsen (2013)
Verordening op de commissie planning en control van de gemeente Dalfsen (2018)
Verordening op de fractieondersteuning (2015)
Verordening op de ambtelijke bijstand 2019
Verordening op het burgerinitiatief (2005)
Gedragcode integriteit ambtsdragers 2017
Verordening betreffende de raadspenning (2006)
Delegatie- en mandaatstatuut raad

Griffie

Griffieplan 2017-2022, De Verbinding (inclusief actualisatie 2021-2022)
Instructie voor de griffier 2017
Organisatieverordening griffie Dalfsen
Verordening op de werkgeverscommissie voor de griffie

Financiën

Wat mag het kosten?

Bestuur, ondersteuning & alg. dekkingsm.	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten	-13.392	-13.293	-15.314	-15.597	-16.147	-16.697
Baten	46.938	47.311	50.544	50.934	51.671	52.682
Saldo van lasten en baten	33.545	34.019	35.230	35.338	35.523	35.985
Stortingen in reserves	-3.915	-627	-500	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	5.005	1.732	1.083	578	488	368
Resultaat	34.635	35.124	35.813	35.916	36.012	36.353

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Algemene baten en lasten	249	-376	-1.904	-2.215	-2.784	-3.389
Algemene uitkering	39.178	39.193	41.972	42.239	42.689	43.526
Belastingen en heffingen	5.960	6.458	6.933	7.107	7.294	7.477
Bestuur	-1.534	-1.597	-1.851	-2.084	-2.084	-2.094
Burgerzaken	-906	-936	-952	-973	-891	-890
Overhead	-9.280	-8.465	-8.765	-8.500	-8.430	-8.376
Overige gebouwen en gronden	-121	-259	-202	-236	-271	-270
Saldo van lasten en baten	33.545	34.019	35.230	35.338	35.523	35.985
Mutatie reserves	1.090	1.105	583	578	488	368
Resultaat	34.635	35.124	35.813	35.916	36.012	36.353

Financiële bijstellingen

Beleidsveld 1.1 Algemene baten en lasten

Treasury activiteiten, voordeel € 24.000 (2024) / voordeel € 20.000 (2025)

De werkelijk betaalde rente langlopende geldleningen geeft als gevolg van de gedane aflossingen een aflopend beeld te zien. Voor de jaarschijven 2024 en 2025 levert dit een voordeel op van € 23.606 en € 44.606.

Voor de werkelijk ontvangen rente langlopende geldleningen is hetzelfde van toepassing. Voor de jaarschijf 2025 levert dit dan een nadeel op van € 24.137.

Stelpost Indexaties, nadeel € 29.000 (progr. 2 per saldo kosten budgetneutraal verwerkt)

Voor toelichting [zie beleidsveld 2.1](#) inzake verhogen jaarlijkse bijdrage Veiligheidsregio in verband met indexatie.

Nieuw saldo Stelpost (2022-2025) € 176.000 / € 485.000 / € 958.000 / € 471.000

Beleidsveld 1.2 Algemene uitkering

Gemeentefonds meicirculaire voordeel € 667.000 (2022) / voordeel € 921.000 (2023) / voordeel € 1.006.000 (2024) / voordeel € 1.216.000 (2025)

Bij de behandeling van de PPN 2022-2025 bent u geïnformeerd over de uitkomsten van de meicirculaire 2021 voor de jaren 2021 t/m 2025. Voor de inhoudelijke toelichting verwijzen wij naar de notitie behorende bij de meicirculaire.

Gemeentefonds Extra middelen jeugdzorg, voordeel € 1.649.000 (2022 100%) / voordeel € 1.368.000 (2023 75%) / voordeel € 1.284.000 (2024 75%) / voordeel € 1.179.000 (2025 75%)

In mei heeft de arbitragecommissie uitspraak gedaan en advies gegeven over het geschil tussen Rijk en gemeenten over de structurele financiering van de jeugdzorg met substantiële bedragen.

Vanuit de algemene richtlijn in de VNG-ledenbrief van juli en het advies van de toezichthouder is besloten om 100% van de financiering op te nemen in 2022 en 75% hiervan in de jaren 2023, 2024 en 2025.

.Een uitwerking over de uitvoering van de extra middelen jeugdzorg vind u onder [programma 7](#).

Gemeentefonds Aanpassing inzake herverdeling, nadeel €228.000 (2023 e.v.)

Tot nu toe waren de gepubliceerde cijfers inzake de onderzoeken over de herverdeling van het gemeentefonds gebaseerd op de maatstaven uit 2017. Deze zijn nu herberekend op basis van de cijfers uit 2019. Voor Dalfsen betekent dit vanaf 2023 een nadeel van € 228.000.

Beleidsveld 1.3 Belastingen en heffingen

Onroerende zaak belastingen, voordeel € 38.800 (2022) / voordeel € 70.800 (2023) / voordeel € 103.500 (2024) en voordeel € 179.700 (2025)

De OZB opbrengsten en tarieven stellen we elk jaar vast. De tarieven berekenen we op basis van de vastgestelde opbrengsten, verhoogd met areaaluitbreiding en de afgesproken inflatie.

Vanaf 2022 verwachten wij hogere ozb opbrengsten. Dit wordt veroorzaakt door de areaaluitbreidingen en gehanteerde inflatiepercentages. Door deze aanpassingen ontstaan hogere OZB opbrengsten.

Overige belastingen, voordeel € 18.800

Op basis van de prognose van GBLT laten de opbrengsten van de hondenbelasting een stijging van € 8.800 in 2022 zien oplopend naar € 11.000 in 2025. De verwachting is dat de inkomsten van de toeristenbelasting eveneens stijgen, gelet op de laatst bekende aantallen overnachtingen en toepassing van het afgesproken inflatiepercentage. Deze stijging loopt op van € 10.000 in 2022 tot € 22.000 in 2025. Per saldo loopt het voordeel dus in 2025 op tot + € 33.000.

Beleidsveld 1.4 Bestuur

Data en telefoonkosten raad, voordeel € 3.500 (vanaf 2023)

Gelet op de vrij algemene beschikbaarheid van gratis wifinetwerken is er minder noodzaak om de gemeentelijke tablets te voorzien van de mogelijkheid om gebruik te maken van mobiele data. Daarmee kan een structurele besparing worden gerealiseerd van € 3.500 vanaf 2023.

Stelpost 'Ambities voor de nieuwe raad' nadeel € 250.000 (2022) € 500.000 (2023/ 2024/ 2025)

Door bezuinigingen was de post 'Ambities van de raad' teruggedraaid. Bij de start van een nieuwe raadsperiode wordt de gezamenlijke raadsagenda opgesteld. Dit budget is bedoeld om ruimte te bieden aan uitvoering hiervan voor zover dit niet past in bestaande budgetten van de beleidsvelden.

Beleidsveld 1.6 Overhead

Internet data en telefoonkosten, nadeel € 25.000

Door corona en de thuiswerkplicht verstreken wij de afgelopen 1,5 jaar veel meer mobiele telefoons en abonnementen aan collega's dan voorzien. De extra uitgaven vangen we in 2021 op binnen de kantoorkosten. Voor 2022 en verder is jaarlijks een extra budget nodig van € 25.000.

Toegankelijkheidstoets website, nadeel € 9.000

De gemeente Dalfsen beschikt over 1 website, 7 sub-websites, 1 intranet en 1 app. Wij vinden het belangrijk een inclusieve gemeente te zijn. Daarom is het van belang dat deze platformen voor iedereen toegankelijk zijn en moet daarvoor aan bepaalde vereisten voldoen. Het *Tijdelijk besluit digitale toegankelijkheid overheid* bepaald dat overheidssites moeten voldoen aan toegankelijkheidseisen zoals vastgelegd in EN 301 549/WCAG 2.1. Daarover leggen we verantwoording af door hierop te toetsen en een toegankelijkheidsverklaring te publiceren.

Minimaal 1x per jaar dient per platform een toegankelijkheidsverklaring te worden gemaakt. Hieraan ligt een toegankelijkheidstoets en een hercontrole ten grondslag.

Ons-ICT, nadeel structureel € 15.000 en incidenteel € 55.000 (2022)

In de perspectiefnota 2022 – 2025 is melding gemaakt van diverse ontwikkelingen binnen Ons. De hierbij aangegeven kosten waren indicatief. Inmiddels is bekend wat de kosten voor de verschillende projecten zijn. In de Perspectiefnota was het volgende opgenomen : structureel nadeel € 49.000 (2022-2025) en incidenteel nadeel € 32.000 (2022) dit betekent voor dit onderdeel gesaldeerd : structureel nadeel € 64.000 en incidenteel € 87.000.

Het grootste deel van de stijging van het benodigde bedrag komt voort uit de kosten voor de nieuwe standaard werkplek. Dit betreft niet de fysieke, maar de zogenaamde virtuele werkplek (onderdelen Werkplek/ informatiebeveiliging/ testomgeving). Samen met de overige partners van Ons wordt de traditionele werkplek vervangen door een zogeheten Cloud werkplek zodat we klaar zijn voor het groeiende gebruik van Cloud toepassingen.

Nieuwe wettelijke verplichtingen 2022, nadeel onbekend

Gemeente Dalfsen krijgt in 2022 te maken met 3 nieuwe wettelijke verplichtingen:

- WDO (Wet digitale overheid) > nadeel niet / nog niet bekend.
- WMEBV (Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer) > nadeel niet / nog niet bekend.
- WOO (Wet open overheid) > Voor de taakmutatie in het kader van de nieuwe 'Wet open overheid' ontvangt de gemeente via de meicirculaire voor aankomende jaren € 107.000 oplopend tot € 151.000 in 2025.

We hebben besloten om een plan van aanpak te maken in samenhang met de twee andere verplichte projecten. De verwachting is dat deze middelen zéker nodig zullen zijn maar in deze begroting is hiervoor nog geen budget opgenomen. Bij de uitwerking van het Projectplan en het separate voorstel aan de raad doen we een beroep op de middelen uit de meicirculaire 2021.

Uitvoeringsbudget personeel, nadeel € 706.000 en incidenteel € 739.960 (verdeeld over 3 jaar)

De afgelopen jaren heeft een continue druk op de organisatie haar tol gevraagd. We lopen met de huidige aanhoudende druk het risico dat medewerkers overbelast raken en uitvallen. Deze druk wordt o.a. veroorzaakt door uitvoering van de corona maatregelen, toename van handavingsverzoeken en aanvragen (bouw)vergunningen. En ook nieuwe ontwikkelingen als gewijzigde verwachtingen vanuit de samenleving, de implementatie Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging, terwijl we de reguliere werkzaamheden moeten blijven uitvoeren. Uit ons onderzoek naar het effect op leges als gevolg van de genoemde wetswijzigingen, constateren wij een verwachte daling van inkomsten. Hiermee is het niet mogelijk om extra capaciteit te dekken uit meeropbrengsten leges. Wij zien dat het noodzakelijk is te investeren in onze capaciteit en kwaliteit van dienstverlening, gezien de geschetste ontwikkelingen. De omvang van dit voorstel omvat voor de structurele middelen 4% van de loonsom. Zonder deze investering kunnen wij niet aan alle vragen voldoen, waarmee wij inboeten op kwaliteit en onze dienstverlening aan inwoners.

Er is structureel budget van € 706.000 nodig voor de uitvoering van diverse gemeentelijke taken en incidenteel voor de jaren 2022/ 2023/ 2024 respectievelijk € 415.960/ € 219.800/ € 104.000 voor de implementatie van de omgevingswet, integrale beleidsuitvoering en kwaliteitsborging openbare ruimte.

Organisatie ontwikkeling, nadeel € 151.000

De afgelopen jaren is het budget organisatieontwikkeling wegbezuinigd. Voor de component 'Route naar de toekomst' in het proces Samen verder reizen is ontwikkelbudget noodzakelijk. Deze zetten we o.a. in op procesbegeleiding, inhuur op reguliere processen en om bij vaste medewerkers ruimte te creëren, zodat zij meewerken aan deze ontwikkeling. Dit houdt o.a. in dat we een blauwdruk ontwikkelen voor een lerende ontwikkelcyclus.

Beleidsveld 1.7 Overige gebouwen en gronden

Kindercentrum De Driehoek

voordeel € 57.000 (2022) / voordeel € 50.000 (2023) / voordeel € 15.000 (2024) / voordeel € 15.000 (2025)

Per 1 september 2021 verhuren we een leegstaand lokaal in Kindercentrum De Driehoek aan Kulturhus De Spil voor gebruik door het Agnietencollege. Daarnaast ontvangen wij meer huur dan begroot was voor de jaren 2022, 2023, 2024 en 2025 omdat bestaande huurovereenkomsten langer doorlopen dan voorzien.

Analyse afwijkingen 2022 t.o.v. 2021

Uitsplitsing naar beleidsvelden Bedragen x € 1000	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil	Verschil	Verschil
	2021	2021	2021	2022	2022	2022	Lasten	Baten	Saldo
Algemene baten en lasten	-843	467	-376	-2.370	466	-1.904	-1.527	-1	-1.528
Algemene uitkering	0	39.193	39.193	0	41.972	41.972	0	2.779	2.779
Belastingen en heffingen	-393	6.852	6.458	-404	7.337	6.933	-11	486	475
Bestuur	-1.616	19	-1.597	-1.871	19	-1.851	-255	0	-255
Burgerzaken	-1.350	414	-936	-1.277	324	-952	73	-89	-16
Overhead	-8.725	260	-8.465	-9.026	260	-8.765	-301	0	-301
Overige gebouwen en gronden	-365	106	-259	-367	165	-202	-2	59	57
Saldo van lasten en baten	-13.293	47.311	34.019	-15.314	50.544	35.230	-2.022	3.233	1.211
Mutatie reserves	-627	1.732	1.105	-500	1.083	583	127	-649	-522
Resultaat	-13.919	49.043	35.124	-15.814	51.627	35.813	-1.895	2.584	689

Financiële analyse

Hieronder volgt een toelichting op de verschillen groter dan € 50.000 - op beleidsveld niveau - tussen de begroting 2022 en de begroting 2021 (inclusief alle begrotingswijzigingen t/m juni 2021).

De afwijkingen zijn aangeduid als - of +.

Min - betekent dus hogere lasten of lagere baten in de begroting 2022 ten opzichte van de begroting 2021, waardoor er een negatief effect is op het begrotingssaldo.

Algemene baten en lasten, - € 1.528.000

De belangrijkste afwijkingen hebben betrekking op:

Voor het onderdeel treasury is de ontvangen rente in 2022 € 25.000 lager en het ontvangen dividend € 66.000 hoger. Daarnaast zijn diverse stelposten m.b.t. de loonkosten m.i.v. 2022 verhoogd: € 130.000 flexibele schil (nu beschikbaar 2% van de loonsom), stelpost CAO - ontwikkelingen 1% ad. € 161.000 en € 100.000 voor aantrekkelijk werkgeverschap. Dit laatste is conform eerdere begroting en PPN (budget was bezuinigd in 2020 en 2021). Ook de stelpost onvoorzien voor loon- en prijsstijging is in 2022 € 176.000 hoger dan in 2021.

In 2021 is een definitieve aanslag VPB ontvangen, wat een hogere last van € 89.000 betekent voor 2021.

Voor extra uitvoeringsbudget gemeentelijke taken is een stelpost aangevraagd van € 706.000 structureel en incidenteel voor 2022 € 416.000 inzake borging van de gevolgen van de omgevingswet, integrale beleidsuitvoering en kwaliteitsborging openbare ruimte (samen € 1.122.000).

Algemene uitkering, + € 2.779.000

De algemene uitkering 2022 is geraamd op basis van de meicirculaire 2021.

Daarnaast zijn extra middelen jeugdzorg ad. € 1,649 mln opgenomen in 2022.

Belastingen en heffingen, + € 475.000

De ozb opbrengsten zijn € 453.000 hoger. Dit komt door toepassing van de verwachte areaaluitbreidingen, toepassing van reguliere inflatiepercentage en verwerking van de afgesproken stijging van het raadsbesluit van 7 november 2019 van 4%.

Daarnaast is er sprake van een stijging van hondenbelasting € 10.000, de precariobelasting is € 12.000 hoger t.o.v. 2021 (in 2021 tarief terrassen op nul a.g.v. corona) en hogere toeristenbelasting € 10.000. Tot slot is er sprake van hogere kosten GBLT € 10.000 door extra kosten privacy functionaris GBLT en toepassen, prijspeil- en loonontwikkelingen.

Bestuur, - € 255.000

In de begroting 2022 is de stelpost 'Ambities van de raad' (€ 250.000) toegevoegd.

Overhead, - € 301.000

In 2022 is er sprake van een hogere bijdrage aan SSC Ons tot een bedrag van € 393.000. Deze bedragen zijn toegekend o.b.v. de PPN 2022-2025 en zijn voor diverse ontwikkelingen m.b.t. Cloud toepassingen, contractmanagement, bijdrage licenties, security, invoering werkplek van de toekomst, hybride werken. In 2021 was er incidenteel een bedrag van € 41.000 beschikbaar t.b.v. security SSC Ons (budgetoverheveling vanuit jaarrekening 2020).

Ook voor de pilot integrale beveiligingsplannen is budget vanuit de jaarrekening 2020 overgeheveld voor uitvoering in 2021, hierbij gaat het om een bedrag van € 106.000.

Voor automatisering zijn de afschrijvingslasten met ingang van 2022 verlaagd met € 26.000.

In 2021 was er extra budget van € 230.000 beschikbaar t.b.v. vervanging financieel systeem (iFinanciën) en de invoering van de verplichtingenadministratie.

Met ingang van 2022 wordt de formatie met 1 fte uitgebreid t.b.v. Functioneel beheer € 65.000 o.b.v. PPN 2022. De loonkosten voor een trainee zijn met ingang van 2022 weer opgenomen, deze waren bezuinigd in 2020 en 2021. Betekent hogere lasten m.i.v. 2022 van € 46.000.

Voor het traject van Organisatieontwikkeling is incidenteel € 151.000 benodigd in 2022.

De kosten voor telefonie zijn structureel € 25.000 hoger mede a.g.v. het thuiswerken.

In het kader van de bezuinigingen 2021 zijn diverse budgetten structureel verlaagd, waaronder verminderen inzet consultants huidige financieel systeem (€ 18.000). Alle kosten op de kostensoort Reis-en verblijfkosten (438120) worden voortaan begroot op dit beleidsveld, dit was een verschuiving van kosten van € 77.000.

Tot slot is er bij de 1e bestuursrapportage 2021 een bedrag van € 60.000 incidenteel beschikbaar gesteld in 2021 voor communicatie i.v.m. corona.

Overige gebouwen en gronden, + € 57.000

Per 1 september 2021 wordt een leegstaand lokaal van Kindercentrum De Driehoek verhuurd aan Kulturhus De Spil en in gebruik genomen door het Agnietencollege. Daardoor zijn de inkomsten € 57.000 hoger in 2022.

Mutatie reserves, - € 522.000

In 2021 is een bedrag van € 25.000 beschikbaar gesteld voor de gemeentelijke website /intranet ten laste van de Reserve Reeds Bestemd.

De onttrekking aan de Reserve Reeds Bestemd wordt jaarlijks met € 5.000 verlaagd in verband met het vervallen van het dividend Waterleiding Maatschappij Overijssel, zie ook bijlage 4.4.

Bij de 1e bestuursrapportage 2021 is besloten een bedrag van € 89.000 te onttrekken aan de algemene reserve grondexploitatie in verband met de ontvangen voorlopige aanslag 2021.

In 2021 is er sprake van een (laatste) onttrekking aan de reserve i.v.m. de aflossing geldlening Vitens ad. € 152.000 (aflossing 15 jaar m.i.v. 1 juli 2007).

Vanuit de jaarrekening 2020 is er een bedrag van € 251.300 overgeheveld met betrekking tot programma 1 voor uitvoering in 2021.

Onderdeel 1A Bestuur

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Bedragen x € 1.000			
	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Bestuur	-1.851	-2.084	-2.084	-2.094
Burgerzaken	-952	-973	-891	-890
Saldo van lasten en baten	-2.804	-3.057	-2.976	-2.984
Resultaat	-2.804	-3.057	-2.976	-2.984

Onderdeel 1B Ondersteuning

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Bedragen x € 1.000			
	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Overhead	-8.765	-8.500	-8.430	-8.376
Overige gebouwen en gronden	-202	-236	-271	-270
Saldo van lasten en baten	-8.967	-8.736	-8.700	-8.646
Mutatie reserves	583	578	488	368
Resultaat	-8.182	-7.922	-7.941	-8.007

Onderdeel 1C Algemene dekkingsmiddelen

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Bedragen x € 1.000			
	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Algemene baten en lasten	-1.904	-2.215	-2.784	-3.389
Algemene uitkering	41.972	42.239	42.689	43.526
Belastingen en heffingen	6.933	7.107	7.294	7.477
Resultaat	47.001	47.131	47.199	47.615

1.1 Algemene baten en lasten

Het overzicht Algemene dekkingsmiddelen bevat het saldo van de financieringsfunctie en overige algemene dekkingsmiddelen.

Opbrengstsoort bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025
Treasury activiteiten	295	274	260	257
Overige baten en lasten	-2.199	-2.489	-3.044	-3.646
Totaal	-1.904	-2.215	-2.784	-3.389

1.2 Algemene uitkering

Dit overzicht bevat de prognose van de algemene uitkering.

bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025
Algemene uitkering	41.972	42.239	42.689	43.526

1.3 Belastingen en heffingen.

Het overzicht Belastingen en heffingen zijn de heffingen opgenomen waarvan de besteding niet gebonden is.

Belastingopbrengst bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025
OZB opbrengsten	6.967	7.149	7.336	7.528
Toeristenbelasting	200	202	210	212
Hondenbelasting	142	145	147	149
Precariobelasting	28	29	29	29
Kosten heffing	-404	-418	-428	-441
Totaal	6.933	7.107	7.294	7.477

Programma 2 Openbare orde en veiligheid

Omschrijving van het programma

Het programma omvat het integrale veiligheidsbeleid waarin de gemeente een regierol vervult ten opzichte van politie, justitie, ketenpartners en inwoners. Samen met deze en andere partners op het gebied van veiligheid geven wij aan het integrale veiligheidsbeleid uitvoering. Hierbij gaat het zowel om de sociale veiligheid (bv. jeugdoverlast, huiselijk geweld etc.) als ook de fysieke veiligheid (rampenbestrijding en crisisbeheersing, verkeersveiligheid etc.). We spelen actief in op nieuwe trends en ontwikkelingen in het veiligheidsdomein.

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Van Lente	Openbare orde en veiligheid
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Mutatie reserves

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren (12-17 jaar)	2020	Bureau Halt	6	11	10
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2020	CBS	n.b.	n.b.	n.b.
Vernieling	Aantal per 1.000 inwoners	2020	CBS	1,2	6,2	4,9
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2020	CBS	1,2	4,6	3,2
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	2020	CBS	n.b.	n.b.	n.b.

Belangrijke ontwikkelingen

2.1 Openbare orde en veiligheid

Integrale veiligheid

Aanpak mensenhandel

We werken in regionaal verband aan onze aanpak mensenhandel.

Gemeenten moeten in 2022 een aanpak van mensenhandel gereed hebben. In het 'Kader voor de aanpak van Mensenhandel' worden bouwstenen genoemd die in elke gemeente geregeld moeten zijn om hier op een juiste manier invulling aan te geven. Op dit moment treffen we hier in regionaal verband voorbereidingen op. Het is nog niet duidelijk of en zo ja, welke, financiële consequenties dit zal hebben.

Ondermijning

Ondermijning vormt een steeds groter probleem in het land en ook in onze regio. In het beleidsplan dat we in 2022 opstellen krijgt dit onderwerp een prominente plek. Tot die tijd gaan wij door met de activiteiten die al in gang zijn gezet. Zoals de nauwe samenwerking met het Regionaal Expertise Centrum (RIEC) Oost-Nederland, de Vechtdal gemeenten, provincie en andere relevante partners. Wij vergroten de weerbaarheid onder inwoners en ondernemers door het creëren van bewustwording. Dit doen wij met informatiesessies, een interne werkgroep ondermijning en het toepassen van een integriteitstoets bij vergunningaanvragen in het kader van de Alcoholwet en Omgevingsvergunningen

voor zonneparken (op basis van de Wet Bevordering integriteitsbeoordeling door het openbaar bestuur / Bibob).

Wat willen we bereiken?

2.1 Openbare orde en veiligheid

Integrale veiligheid

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

In 2022 gaan wij aan de slag met een beleidsplan voor de jaren daarna. Naast de 'harde politiecijfers' en het veiligheidsgevoel van onze inwoners willen wij ook de input van de nieuwe gemeenteraad meenemen bij de totstandkoming daarvan. Bij het integrale veiligheidsbeleid 2023-2026 voegen wij een actueel uitvoeringsprogramma toe.

Op basis van objectieve en subjectieve veiligheidscijfers stelde uw raad in oktober 2018 het Beleidsplan integrale veiligheid vast met daarin de nieuwe prioriteiten voor het integrale veiligheidsbeleid voor de periode 2019 - 2022. Lokale speerpunten uit het voorgestelde veiligheidsbeleid 2019 - 2022 zijn het terugdringen van problematiek rondom woninginbraken, aanpak woonoverlast en te hard rijden. Concrete maatregelen stelden we vast in ons Uitvoeringsprogramma 2020 - 2021. Deze voeren we ook in 2022 nog uit.

Hoe meten we dat?

Indicator	Bron	Nulmeting	2022	2023	2024	2025
Aantal woninginbraken	Politiecijfers	40 stuks (2017)	25	20	15	15
Te hard rijden (percentage veel overlast)	*Veiligheidsmonitor (1)	61% (2017)	55%	-	-	-
Aanpak woonoverlast (percentage veel overlast)	*Veiligheidsmonitor (2)	24% (2017)	20%	-	-	-

* veiligheidsmonitor wordt vierjaarlijks uitgevoerd.

(1) De door inwoners ervaren overlast door te hard rijden is in 2022 met 6% gedaald ten opzichte van 2017.

(2) De door inwoners ervaren overlast door omwonenden is in 2022 met 4% gedaald t.o.v. 2017.

Wat gaan we ervoor doen?

- Brede voorlichting via diverse beschikbare kanalen, sociale media, burgernet etc.;
- Nauwe samenwerking met politie, o.a. donkere dagen offensief;
- Creëren bewustwording bij weggebruikers, o.a. door plaatsen snelheidsdisplays en diverse educatie en voorlichtingsprojecten;
- Opnemen van de Wet aanpak woonoverlast in de APV van de gemeente, nadat hiertoe de noodzakelijke voorliggende stappen (escalatieladder) zijn doorlopen, o.a. de inzet van buurtbemiddeling;
- In ons Uitvoeringsprogramma 2020 - 2021 stelden we concrete maatregelen vast, die we ook in 2022 uitvoeren;
- In 2022 is een nieuwe veiligheidsanalyse (Veiligheidsmonitor en politiecijfers) beschikbaar, waarmee we kunnen vaststellen of de gestelde doelstellingen zijn behaald.

Evenementenbeleid

Meerjarig doel: wat willen wij bereiken?

We willen een passend evenementenbeleid voor de gemeente Dalfsen realiseren.

Wij vinden het belangrijk dat er evenementen georganiseerd worden in de gemeente en willen deze zo goed als mogelijk faciliteren. Evenementen zijn een belangrijk onderdeel van het leven in Dalfsen. Ze zorgen voor levendigheid en een aantrekkelijke sfeer. En evenementen bieden werkgelegenheid, stimuleren uitgaven binnen de gemeentegrenzen en zijn daarmee van belang voor de lokale

economie. Daarnaast dragen aansprekende en kwalitatief hoogwaardige evenementen bij aan profilering van de gemeente en daarin liggende dorpskernen.

Op het houden van evenementen wordt verschillend gereageerd. Niet iedereen juicht evenementen toe. Soms is dat door de aard van het evenement of doordat er overlast van wordt ervaren, bijvoorbeeld als geluidhinder. Een goede balans tussen de voor- en nadelen van evenementen is daarom essentieel.

Hoe meten we dat?

Voor dit onderwerp zijn geen indicatoren geformuleerd.

Wat gaan we ervoor doen?

- Opstellen 'nota evenementenbeleid' en ter vaststelling aanbieden aan de gemeenteraad in 2022.

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland

De gemeente Dalfsen neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland. Veiligheidsregio IJsselland werkt als brandweer, politie, geneeskundige hulpverlening met gemeenten en andere partners samen in het voorkomen, bestrijden en beperken van de gevolgen van branden, ongevallen, rampen en crisis.

In de Kadernota verbonden partijen (2016) is besloten dat we aan het begin van iedere raadsperiode een gemeentelijke visie opstellen, waarin we aangeven wat wij willen realiseren bij/met de verbonden partij. Dit is opgenomen in de geactualiseerde Kadernota Verbonden Partijen 2021.

Met de in april 2019 vastgestelde Visie op de Veiligheidsregio 2019-2023 is aangegeven welke specifieke bijdrage de veiligheidsregio levert aan de realisatie van de beleidsdoelstellingen van onze gemeente en welke prestaties en producten zij hiervoor levert.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, beleidsvoornemens, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partij verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen.

Beleidsplannen en verordeningen

Richtinggevende documenten van de gemeente Dalfsen bij dit programma zijn:

[Algemene plaatselijke verordening \(2018\)](#)

Bestuurlijke Nota Veiligheidsstrategie 2019-2022

Beleidsplan integrale veiligheid 2019-2022

Gemeenschappelijke regeling GGD IJsselland

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland

Meerjarenbeleidsplan Veiligheidsregio IJsselland 2019-2022

Regionaal Risicoprofiel 2019-2022 Veiligheidsregio IJsselland

[Beleidsregels evenementen](#)

Uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid 2019-2020

Regionaal Repressief Dekkingsplan 2019-2022 (Brandweer)

Besluit brandveilig gebruik en basishulpverlening overige plaatsen

Meerjarenbeleidsplan 2019-2022 Politie Eenheid Oost-Nederland

[Beleidsplan Vergunningverlening, toezicht en handhaving 2017-2021](#)

Kadernota 2022 Veiligheidsregio IJsselland

Crisisplan 2020-2024 Veiligheidsregio IJsselland

Risicoprofiel en Strategische beleidsagenda 2019-2023 Veiligheidsregio IJsselland

Financiën

Wat mag het kosten?

Openbare orde en veiligheid	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten	-2.437	-2.552	-2.594	-2.621	-2.622	-2.622
Baten	137	102	112	112	113	113
Saldo van lasten en baten	-2.300	-2.451	-2.482	-2.508	-2.509	-2.509
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	35	35	35	35	35	35
Resultaat	-2.265	-2.416	-2.447	-2.473	-2.474	-2.474

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Openbare orde en veiligheid	-2.300	-2.451	-2.482	-2.508	-2.509	-2.509
Saldo van lasten en baten	-2.300	-2.451	-2.482	-2.508	-2.509	-2.509
Mutatie reserves	35	35	35	35	35	35
Resultaat	-2.265	-2.416	-2.447	-2.473	-2.474	-2.474

Financiële bijstellingen

Hogere bijdrage Vizier, nadeel € 5.000 (2022 e.v.)

In de meicirculaire van het Rijk zijn extra financiële middelen opgenomen ten behoeve van het versterken van de antidiscrimatievoorzieningen (ADV's). Voor de gemeente Dalfsen voert Vizier dit uit.

Het Rijk is hiertoe overgegaan omdat er knelpunten zijn gebleken in de uitvoering, waarbij de ADV's nu zeer krap bemeten zijn en bij het grote publiek onbekend zijn. Deze structurele bijdrage van € 6,9 miljoen voegt het Rijk extra aan de algemene uitkering toe en komt neer op meer dan een verdubbeling van de middelen.

De financiering van- en het toezicht op Vizier gaan we het komende jaar onderzoeken als onderdeel van de aangekondigde versterking van de aanpak van discriminatie. Wij verwachten vanaf 2022 een hogere subsidieaanvraag (gebaseerd op inwonertal) van Vizier aan de gemeente Dalfsen van bijna € 8.000 in 2021 naar ruim € 13.000 in 2022. Ook voor de jaren daarna verwachten we oplopende subsidieaanvragen op basis van de middelen die het Rijk in de Algemene uitkering opneemt.

In regionaal verband (IJssellands en breder, Oost - Nederland) worden gesprekken met Vizier gevoerd en werken we aan een inhoudelijke agenda voor de langere termijn. Voor de korte termijn beoordeelt iedere gemeente individueel het verzoek van Vizier.

Bijdrage Veiligheidsregio, nadeel € 29.000 (2022 e.v.) - budgetneutraal via stelpost (1.1)

Op basis van de ontwikkelingen, zoals geschetst in de Programmabegroting 2022 van de Veiligheidsregio IJsselland (o.a. een indexering) wordt de bijdrage van gemeente Dalfsen verhoogd met

€ 29.000 ten opzichte van onze oorspronkelijke raming. Om deze extra lasten te dekken ramen we de stelpost 1.1 [Algemene baten en lasten](#) af.

Analyse afwijkingen 2022 t.o.v. 2021

Uitsplitsing naar beleidsvelden Bedragen x € 1000	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil	Verschil	Verschil
	2021	2021	2021	2022	2022	2022	Lasten	Baten	Saldo
Openbare orde en veiligheid	-2.552	102	-2.451	-2.594	112	-2.482	-42	10	-31
Saldo van lasten en baten	-2.552	102	-2.451	-2.594	112	-2.482	-42	10	-31
Mutatie reserves	0	35	35	0	35	35	0	0	0
Resultaat	-2.552	137	-2.416	-2.594	147	-2.447	-42	10	-31

Financiële analyse

Hieronder volgt een toelichting op de verschillen groter dan € 50.000 - op beleidsveld niveau - tussen de begroting 2022 en de begroting 2021 (inclusief alle begrotingswijzigingen t/m juni 2021).

De afwijkingen zijn aangeduid als - of +.

Min - betekent dus hogere lasten of lagere baten in de begroting 2022 ten opzichte van de begroting 2021 waardoor er een negatief effect is op het begrotingsaldo.

Niet van toepassing

Programma 3 Beheer openbare ruimte

Omschrijving van het programma

Het programma omvat de aanleg en het beheer van alle voorzieningen in de openbare ruimte, zoals openbaar groen, speelplaatsen, volkstuinen, wegen, civiele kunstwerken en openbare verlichting en het gemeentelijk verkeer- en vervoersbeleid (verkeersveiligheid).

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Openbaar groen Verkeer en vervoer Mutatie reserves

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners

Belangrijke ontwikkelingen

Integraal beleidsplan openbare ruimte (IBOR)

De openbare ruimte is de buitenruimte die voor iedereen toegankelijk is en in eigendom en beheer is van de gemeente Dalfsen. Het vormt de woon-, leef-, werk- en recreatie-omgeving van velen. Opgaven en ontwikkelingen, zoals de energietransitie, biodiversiteit, klimaatverandering, inwonersbetrokkenheid (participatie) en gezondheid (preventiebeleid) zijn van invloed op de openbare ruimte en het beheer daarvan. Op basis van de eerder vastgestelde kadernota ligt het integraal beleidsplan openbare ruimte (IBOR) in het najaar 2021 voor aan de gemeenteraad. In dit plan zetten wij een koers uit, waarbij we vanuit beheer en onderhoud integraal werken en daarmee een bijdrage leveren aan de hierboven genoemde opgaven. In de periode 2022-2026 voeren we experimenten uit, stellen beheerplannen op en/of actualiseren deze. Daarnaast brengen we de vervangingsopgaven en vervangingsplanningen van onze kapitaalgoederen in beeld, omdat het einde van de levensduur van diverse kapitaalgoederen steeds meer in zicht komen.

Verkeersveiligheid

We zijn dit jaar aan het onderzoeken wat de impact is van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPVV) 2030 (rijksbeleid) op het gemeentelijk verkeersveiligheidsbeleid. In het SPVV is een nieuwe aanpak geïntroduceerd, namelijk risicogestuurd verkeersveiligheidsbeleid. Deze risicogestuurde aanpak begint met een risicoanalyse van het lokale verkeerssysteem. Een eerste aanzet van deze analyse is voor Dalfsen (en alle andere Overijsselse gemeenten) in opdracht van de provincie in voorbereiding. We hebben op dit moment nog onvoldoende in beeld welke impact dit heeft op ons beleid. Door de nieuwe aanpak verwachten we dat de komende jaren extra inspanning nodig is voor ons verkeersveiligheidsbeleid. Zodra er meer duidelijk is, geven we de consequenties aan en nemen we dit zo mogelijk mee in de bestaande programma's.

Wat willen we bereiken?

3.1 Openbaar groen

3.1.1 Openbaar groen

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

Een duurzame, veilige, nette en groene omgeving als kernkwaliteit van de kernen en het buitengebied van de gemeente Dalfsen behouden.

Hoe meten we dat?

Indicator	Bron	Nulmeting	2022	2023	2024	2025
Beheerdisciplines voldoen aan de onderhoudsnorm*.	Schouw	100% (2016)	100%	100%	100%	100%

*De onderhoudsnorm is A voor dorpscentra, de hoofdstructuren en begraafplaatsen. Voor de overige functiegebieden geldt onderhoudsnorm B.

De te behalen prestatie is opgenomen in figuur 1 van het IBOR en volledigheidshalve ook opgenomen in Hoofdstuk 4 van deze begroting bij paragraaf 3 "onderhoud kapitaalgoederen" onderdeel "Algemeen".

Als per discipline 90% van de metingen voldoet aan of hoger is dan de gestelde norm, wordt 100% voldaan aangegeven.

Wat gaan we ervoor doen?

- Gewenste onderhoudskwaliteit realiseren;
- Twee keer per jaar meten van de onderhoudskwaliteit van alle in het IBOR genoemde kapitaalgoed volgens de beeldsystematiek van het Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek (CROW);
- Uitvoering van taken en werkzaamheden zodanig inrichten dat de gemeente Dalfsen haar 'goud' certificaat van de Barometer Duurzaam Terreinbeheer blijft behouden. (in bezit sinds 2010).

3.1.2 Speelvoorzieningen

De bestaande speelvoorzieningen houden we zo lang mogelijk in stand met behulp van onderhoud en levensduur verlengende maatregelen. Als gevolg van de bezuinigingen stoppen we vanaf 2022 met de omvorming van speelplekken en vervanging van speelattributen op basis van het eerder vastgestelde beleidsplan Spelen (2014-2023). Vernielde en afgekeurde toestellen verwijderen wij op basis van gehouden of nog te houden inspecties.

Omdat is besloten het beleidsplan Spelen 2014 - 2023 niet verder uit te voeren blijven de bestaande doelen en indicatoren hier achterwege.

3.2 Verkeer en vervoer

3.2.1 Verharding

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

Behoud van een duurzame, veilige en nette omgeving als kernkwaliteit van de kernen en het buitengebied van de gemeente Dalfsen.

Hoe meten we dat?

Indicator	Bron	Nulmeting	2022	2023	2024	2025
Beheerdisciplines voldoen aan de onderhoudsnorm B/C.	Schouw	100% (2016)	100%	100%	100%	100%

De te behalen prestatie is opgenomen in figuur 1 van het IBOR. 100% voldaan wordt als per discipline 90% van de metingen voldoet aan of hoger is dan de gestelde norm.

Wat gaan we ervoor doen?

- Gewenste onderhoudskwaliteit realiseren;
- 2x per jaar meten van de beeldkwaliteit volgens de beeldsystematiek van het CROW;
- Uitvoering van taken en werkzaamheden zodanig inrichten dat de gemeente Dalfsen haar 'goud' certificaat van de Barometer Duurzaam Terreinbeheer blijft behouden. (in bezit sinds 2010).

3.2.2 Gemeentelijk verkeer- en vervoerbeleid

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

De hoofddoelstelling van het verkeer- en vervoerbeleid (GVVP) van de gemeente Dalfsen is als volgt: Het bevorderen van een vlotte en veilige afwikkeling van het verkeer dat noodzakelijk is

voor de ontwikkeling van welvaart en welzijn in de gemeente Dalfsen, waarbij de hinder zoveel mogelijk wordt beperkt, duurzame verplaatsingen worden gestimuleerd en de ruimtelijke kwaliteit wordt gerespecteerd.

De hoofddoelstelling is uitgewerkt en gespecificeerd in een aantal subdoelstellingen. Deze zijn geclassificeerd in twee primaire thema's, verkeersveiligheid en bereikbaarheid/mobiliteit en een drietal secundaire thema's, duurzaamheid, leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit.

Een van de hoofddoelstellingen uit de Integrale Fietsvisie is het stimuleren van een verdere groei van het fietsverkeer.

Hoe meten we dat?

De ambities en de doelen uit het GVVP vormen de basis voor de concrete uitvoering van maatregelen in de komende jaren. De uitvoering vindt op een aantal verschillende manieren plaats. De projecten zijn in het uitvoeringsprogramma (UVP) terecht gekomen, die in 2019 is geactualiseerd.

Indicator	Bron	2022	2023	2024	2025
Uitvoering project uit uitvoeringsprogramma GVVP, jaarlijks 1 project	Eigen gegevens	1	1	1	1
Uitvoering project uit Uitvoeringsprogramma Fiets	Eigen gegevens	1	1	1	1

Wat gaan we ervoor doen?

- In 2022 is het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) opgesteld;
- In 2022 is een groot deel van de uitvoering van de (snel-)fietsroute Dalfsen - Ommen gereed, waaronder het gedeelte binnen bebouwde kom van Dalfsen (Ankummer Es-Langkamp) en het deel in Oudleusen (Parallelstraat).

3.2.3 Verkeersveiligheid

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

We streven naar minder ongevallen. Niet alleen concrete ongevallen maar ook gevoel van onveiligheid (subjectieve veiligheid) speelt hierbij een rol. Samen met maatschappelijke partners, plaatselijk belangen, adviseurs en burgers besteden wij hier aandacht aan. De fietser, de eigen buurt en schoolroutes zijn hierbij speerpunten.

Hoe meten we dat?

Indicator	Bron	Nulmeting	2022	2023	2024	2025
Aanpak onveilige situaties, jaarlijks één project.	Eigen gegevens	-	1	1	1	1

Wat gaan we ervoor doen?

- In 2022 passen we Oosteinde in Nieuwleusen aan.

3.3 Openbare verlichting

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

Wij leveren een bijdrage aan duurzaamheid, klimaatdoelstellingen en energiebesparing. Het uitgangspunt is: "donkerte waar mogelijk, licht waar nodig".

Hoe meten we dat?

Met de indicatoren, zoals vastgesteld in het beleidsplan Licht en donkerte in de openbare ruimte.

Wat gaan we ervoor doen?

- Over 5 jaar is het energieverbruik van de openbare verlichting met 3% verminderd ten opzichte van 2020;
- In 2025 zijn verouderde gloeilampen zo veel mogelijk vervangen door LED-lampen;

- Inkoop voor 100% duurzame energiebronnen;
- Materialen van ingekochte masten en armaturen voor 100% recyclebaar;
- het hanteren van een standaard dim-regime voor avond- en nachturen;
- De aankomende jaren gaan wij experimenteren met het dynamisch verlichten.

Verbonden partijen

N.v.t.

Beleidsplannen en verordeningen

Richtinggevende documenten van de gemeente Dalfsen bij dit programma zijn:

[Beleidsplan integraal beheer openbare ruimte \(2017\)](#)

[Wegenbeheerplan \(2017-2020\)](#)

[Beheerplan civiele kunstwerken \(2018-2022\)](#)

[Beleidsplan recreatie en toerisme voor periode 2011-2020 \(2011\)](#)

Beleidsplan Licht en donkerte in de openbare ruimte 2021-2025 (2021)

[Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan voor periode 2016-2026 Uitvoeringsprogramma 2019-2022](#)

[Integrale Fietsvisie Gemeente Dalfsen \(2020\) en Uitvoeringsprogramma Fiets 2019 - 2022Kadernota](#)

[Parkeernormen \(2020\)](#)

[Nota openbaar vervoer \(2010\)](#)

[Groenstructuurplan 2013-2017 \(actualisatie in 2020\)](#)

Groenbeheerplan 2008-2012

Strategisch bedrijfsplan (2014)

[Gladheidsbestrijdingsplan \(2018-2019\)](#) actualisatie 4e kwartaal 2019.

[Beheerplan beheersing eikenprocessierups \(2017-2022\)](#)

[Speelruimteplan 2014-2023](#)

Beheerplan Spelen (2019-2023)

[Steenmarterbeheerplan \(2017-2023\)](#)

Kapvergunningenbeleid (onderdeel van de APV en bestemmingsplannen Buitengebied en Kernen)

[Beleidsregels kappen houtopstanden 2018](#)

[Notitie beoordeling aanvraag kappen houtopstanden \(2018\)](#)

Hondenbeleid in de kernen 2021

Gedragscode Wet Natuurbeheer

Nota algemene begraafplaatsen 2009

Verordening op het beheer en het gebruik van de gemeentelijk begraafplaatsen voor de gemeente

Dalfsen (2020)

Financiën

Wat mag het kosten?

Beheer openbare ruimte	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten	-5.248	-5.760	-5.441	-5.441	-5.508	-5.546
Baten	374	289	301	308	309	310
Saldo van lasten en baten	-4.873	-5.472	-5.140	-5.133	-5.199	-5.236
Stortingen in reserves	-9	-13	-20	-20	-20	-20
Onttrekkingen aan reserves	237	252	222	112	62	62
Resultaat	-4.646	-5.232	-4.938	-5.041	-5.157	-5.194

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Openbaar groen	-2.213	-2.363	-2.259	-2.251	-2.270	-2.295
Verkeer en vervoer	-2.660	-3.108	-2.881	-2.882	-2.930	-2.942
Saldo van lasten en baten	-4.873	-5.472	-5.140	-5.133	-5.199	-5.236
Mutatie reserves	228	239	202	92	42	42
Resultaat	-4.646	-5.232	-4.938	-5.041	-5.157	-5.194

Financiële bijstellingen

Niet van toepassing.

Analyse afwijkingen 2022 t.o.v. 2021

Uitsplitsing naar beleidsvelden Bedragen x € 1000	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil	Verschil	Verschil
	2021	2021	2021	2022	2022	2022	Lasten	Baten	Saldo
Openbaar groen	-2.495	132	-2.363	-2.391	132	-2.259	104	0	104
Verkeer en vervoer	-3.265	157	-3.108	-3.050	169	-2.881	215	12	227
Saldo van lasten en baten	-5.760	289	-5.472	-5.441	301	-5.140	320	12	331
Mutatie reserves	-13	252	239	-20	222	202	-7	-30	-37
Resultaat	-5.773	541	-5.232	-5.461	523	-4.938	312	-18	294

Financiële analyse

Hieronder volgt een toelichting op de verschillen groter dan € 50.000 - op beleidsveld niveau - tussen de begroting 2022 en de begroting 2021 (inclusief alle begrotingswijzigingen t/m juni 2021).

De afwijkingen zijn aangeduid als - of +.

Min - betekent dus hogere lasten of lagere baten in de begroting 2022 ten opzichte van de begroting 2021 waardoor er een negatief effect is op het begrotingsaldo.

Openbaar groen, + € 104.000

In 2021 was € 172.000 beschikbaar voor de watergangen. Hiervan was incidenteel € 110.000 extra beschikbaar voor de vervanging van een deel van de beschoeiingen. Vanaf 2022 is er weer € 62.000 structureel beschikbaar voor de onderhoud van de watergangen. Daarnaast zijn er diverse kleine verschillen van € 6.000.

Verkeer en Vervoer + € 227.000

Op het beleidsveld verkeer en vervoer laat 2022 een voordelig saldo van € 227.000 zien ten opzichte van de begroting 2021. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door lagere lasten en anderzijds door hogere baten.

De lasten in 2021 zijn hoger dan de lasten in 2022 omdat:

De incidentele uitgaven van € 65.000 in 2021 voor Westerhof zijn verzameld op onderhoud wegen.

Met de verschuiving van de geplande werkzaamheden voor de Vechtdalverbinding (N340/N377) van 2022 naar 2021 is ook een deel van de budgetten verschoven naar 2021. Dit laat een voordeel ten opzichte van 2022 zien van € 54.000;

Door de strenge winter van 2021 was het noodzakelijk het budget voor 2021 incidenteel met € 45.000 te verhogen.

Er was in 2021 een incidenteel budget (€ 30.000) beschikbaar voor onderzoek en visie ontwikkeling bereikbaarheid in relatie tot Regio Zwolle.

Tot slot zijn de baten ten opzichte van 2021 € 31.000 hoger begroot als gevolg van actualisatie op basis van de gemiddeld gerealiseerde baten de afgelopen jaren.

Programma 4 Economische zaken

Omschrijving van het programma

De ambitie van het economische beleid in Dalfsen is het behouden van een vitale economie die inwoners van de gemeente voldoende werkgelegenheid biedt, in aansluiting op hetgeen de regio doet en biedt. Programma 4 omvat alle activiteiten die bijdragen aan bovenstaand doel en heeft betrekking op bedrijfsterreinen, bedrijfsvestigingen en ambulante handel.

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Schuurman	Economie
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Grondexploitatie bedrijven Mutatie reserves

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Funciemenging	%	2019	CBS BAG/LISA	53,2%	53,3%	50%
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners (15 t/m 64 jaar)	2020	LISA	163,1	158,4	152,9

Belangrijke ontwikkelingen

Regio Zwolle

We zetten als onderdeel van de Regio Zwolle met de economische agenda in 2022 in op Kennispoort en economische projecten uit de Regio Deal. Ook blijven we in het kader van de coalitions of the willing inzetten op de Human Capital Agenda. Werknemers en werkzoekenden in Regio Zwolle kunnen zich (sinds juli 2020) gratis laten (bij-)scholen via het Ontwikkelfonds Regio Zwolle. Dit initiatief is ontstaan vanuit de campagne Upgrade Jezelf, onderdeel van Regio Zwolle.

Economische bedrijvigheid

De economische groei van vóór maar ook tijdens Corona vertaalde zich eveneens in de aantrekkende markt voor bedrijventerreinen. De verwachting is in navolging van economische ontwikkelingen dat de belangstelling voor bedrijfskavels nog aanhoudt. Die belangstelling hangt mede samen met het algemene producenten- en consumentenvertrouwen en de daarmee samenhangende investeringsgeneigdheid.

De exploitaties De Grift, Stappenbelt en 't Febriek zijn in uitvoering. Op dit moment zijn voorbereidingen voor 't Febriek Zuid II gaande. We verwachten deze grond in 2022 uit te geven.

Relatie met ondernemers

Wij vinden het belangrijk om de relatie met de ondernemers en de middenstand goed te onderhouden en willen volgend jaar weer fysieke bijeenkomsten organiseren. Het gaat ons hier dan om samen met de ondernemers na te denken over ontwikkelingsmogelijkheden in de toekomst. We nemen hierbij de trends en ontwikkelingen van de regio mee.

In het kader van dienstverlening bieden we een portal 'het Ondernemersplein' waarbij producten en diensten rondom bijvoorbeeld verhuizen of het starten van een bedrijf op een nieuwe bestemming landelijk ondersteund worden.

In de paragraaf grondbeleid gaan we verder in op de wijze waarop de gemeente in 2022-2025 invulling geeft aan haar grondbeleid.

Wat willen we bereiken?

4.1 Economie

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

Het behouden van een lokale vitale economie, die de inwoners van de gemeente Dalfsen voldoende werkgelegenheid biedt. Dit in aansluiting wat de regio doet. Daarvoor moeten ook voldoende en aantrekkelijke vestigingsmogelijkheden voor bedrijven en ondernemers beschikbaar zijn.

Het huidige economische beleid wordt voortgezet en de uitwerking voor de toekomst nemen we op in de Omgevingsvisie van Dalfsen.

De gemeente Dalfsen heeft de ambitie de detailhandelsstructuur binnen de gemeente vitaal en toekomstbestendig te maken. We houden hierbij rekening met trends in de markt en we spelen in op lokale ontwikkelingen en kansen. De bestending van de hoofdcentra als levendige dorpshearten, ieder op hun eigen schaalniveau en met hun onderscheidende karakter, staat hierbij centraal.

Hoe meten we dat?

Voor dit onderwerp zijn geen indicatoren geformuleerd.

Wat gaan we ervoor doen?

- Opstellen economische beleidsnota met uitvoeringsagenda;
- Zorgen voor voldoende vestigingslocaties voor ondernemers;
- Lokale initiatieven (waar mogelijk) faciliteren via bedrijvenloket en bedrijfscontactfunctionaris;
- Leveren van input voor de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan vanuit het beleidsveld economie en bijbehorende ontwikkelingen;
- Het onderhouden van goede contacten met ondernemers via bijvoorbeeld een bedrijfscontactavond, bijwonen van vergaderingen van ondernemersverenigingen/industriële clubs en bedrijfsbezoeken door ons College.

4.2 Grondexploitatie bedrijven

Dit beleidsveld gaat over de grondverkoop van bedrijventerreinen door de gemeente. Voor informatie over dit beleidsveld verwijzen wij naar paragraaf 7 grondbeleid.

Verbonden partijen

Niet van toepassing.

Beleidsplannen en verordeningen

Richtinggevende documenten van de gemeente Dalfsen bij dit programma zijn:

[Structuurvisie buitengebied 2012-2022 met een doorkijk naar 2030 \(2012\)](#)

[Structuurvisie kernen gemeente Dalfsen 2010-2020 met een doorkijk naar 2025 \(2010\)Nota economisch beleid 2013-2020 \(2013\)](#)

[Evaluatie en actualisatie Nota economisch beleid 2013-2020 \(2015\)](#)

[Detailhandelsstructuurvisie 2017 - 2023 \(2017\)](#)

[Beleidsplan recreatie en toerisme voor periode 2011-2020 \(2011\)](#)

[Evaluatie Beleidsplan Recreatie en Toerisme 2011-2020](#)

[Nota Kampeerbeleid \(2011\)](#)

[Beleidsregels Ontwikkelen met Kwaliteit in het buitengebied van de gemeente Dalfsen](#)

[Standplaatsenbeleid](#)

Financiën

Wat mag het kosten?

Economische zaken	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten	-1.185	-1.755	-221	-181	-181	-181
Baten	555	1.584	9	9	9	9
Saldo van lasten en baten	-630	-171	-213	-173	-173	-173
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	361	0	40	0	0	0
Resultaat	-269	-171	-173	-173	-173	-173

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Economie	-251	-171	-213	-173	-173	-173
Grondexploitatie bedrijven	-380	0	0	0	0	0
Saldo van lasten en baten	-630	-171	-213	-173	-173	-173
Mutatie reserves	361	0	40	0	0	0
Resultaat	-269	-171	-173	-173	-173	-173

Financiële bijstellingen

Beleidsveld 4.1 Economie

Bevorderen aantrekkelijk winkelgebied, budgetneutraal

Op 26 april 2021 is door de raad de motie maatschappelijke bijdrage aangenomen. Het betreft een lokale bijdrage aan de leefbaarheid van de kernen Nieuwleusen, Dalfsen, Lemelerveld, Oudleusen en Hoonhorst. Voor 2021 is € 30.000 en voor 2022 € 15.000 (naar rato van het aantal inwoners over de kernen) beschikbaar gesteld aan de middenstandsverenigingen in Nieuwleusen, Dalfsen en Lemelerveld en de plaatselijke belangen Oudleusen en Hoonhorst. Het bedrag is bedoeld voor de organisatie van activiteiten ter bevordering van een aantrekkelijk winkelgebied, zoals de Sinterklaas intocht en de kerstverlichting.

Dekking van deze kosten vindt plaats ten laste van het corona noodfonds en is daardoor budgetneutraal.

Beleidsveld 4.2 Grondexploitatie bedrijven

Algemene kosten grondexploitatie voorbereidingskrediet, budgetneutraal

Om algemene kosten binnen de grondexploitatie te dekken, waarvoor nog geen voorbereidingskrediet beschikbaar is (zoals bodemonderzoek, taxatierapporten, woonbehoefte onderzoeken, etc.). Vragen wij jaarlijks € 15.000 aan voor woningbouwlocaties en jaarlijks € 15.000 voor bedrijfsterrein locaties.

De dekking vindt plaats vanuit toekomstige bouwgrondverkoop.

Analyse afwijkingen 2022 t.o.v. 2021

Uitsplitsing naar beleidsvelden Bedragen x € 1000	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil	Verschil	Verschil
	2021	2021	2021	2022	2022	2022	Lasten	Baten	Saldo
Economie	-179	8	-171	-221	9	-213	-42	0	-42
Grondexploitatie bedrijven	-1.576	1.576	0	0	0	0	1.576	-1.576	0
Saldo van lasten en baten	-1.755	1.584	-171	-221	9	-213	1.534	-1.575	-42
Mutatie reserves	0	0	0	0	40	40	0	40	40
Resultaat	-1.755	1.584	-171	-221	49	-173	1.534	-1.535	-2

Financiële analyse

Hieronder volgt een toelichting op de verschillen groter dan € 50.000 - op beleidsveld niveau - tussen de begroting 2022 en de begroting 2021 (inclusief alle begrotingswijzigingen t/m juni 2021).

De afwijkingen zijn aangeduid als - of +.

Min - betekent dus hogere lasten of lagere baten in de begroting 2022 ten opzichte van de begroting 2021 waardoor er een negatief effect is op het begrotingsaldo.

Niet van toepassing

Programma 5 Onderwijs en vrije tijd

Omschrijving van het programma

Het programma omvat het lokaal onderwijsbeleid waarbinnen we aandacht besteden aan onderwijshuisvesting, leerlingenvervoer, leerplicht, schoolbegeleiding, logopedie en volwasseneneducatie. Ook leefbaarheid en vrije tijd vallen binnen dit programma. We zetten in op goede voorzieningen in de gemeente wat de leefbaarheid bevordert. Het gaat hierbij niet alleen om fysieke voorzieningen, maar ook de kracht van de samenleving is een belangrijk uitgangspunt. Sport en sportbeleving, cultuur en ook recreatie en toerisme zijn belangrijke pijlers op het gebied van onderwijs en vrije tijd.

We faciliteren onze inwoners, zodat iedereen kan meedoen. We vinden het belangrijk om bij te dragen aan een goede uitgangspositie van onze jeugdigen. Door te werken aan talent en zelfredzaamheid. Naast inspanning is ook ontmoeting en ontspanning heel belangrijk. Recreatie is een middel waarmee we onze gemeente aantrekkelijk en groen houden. We werken hiermee aan een vitaal Dalfsen voor onze inwoners, ondernemers en bezoekers.

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Uitslag	Cultuur Kulturhusen Onderwijs Recreatie en toerisme Sport
Portefeuillehouder van Leeuwen	Mutatie reserves

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen 5-18 jr	2019	DUO/Ingrado	1,7	2,4	1,8
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen 5-18 jr	2019	DUO/Ingrado	13	26	22
Vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie	%	2019	DUO/Ingrado	1,2%	2%	1,7%
Niet-sporters	%	2016	Gezondheidsmonitor (CBS, RIVM, GGD)	49,3%	48,7%	49,3%

Belangrijke ontwikkelingen

Onderwijs

Eind 2021 vindt besluitvorming plaats over het Integraal huisvestingsplan basisonderwijs 2022-2042 (IHP). Afhankelijk van de te maken keuzes bij vaststelling van het IHP krijgen we inzicht in de financiële effecten. Daarnaast krijgen we in 2022 meer duidelijkheid over de groei van het Agnieten College en eventuele maatregelen die op termijn nodig zijn voor adequate huisvesting.

Sport

In 2023 zijn de eerste kunstgrasvelden aan vervanging toe. In het najaar van 2022 leggen wij hiertoe een voorstel aan u voor. In 2019 is een nulmeting uitgevoerd bij de gesubsidieerde binnensportaccommodaties en gemeentelijke buitensportaccommodaties. Hierbij kwam een tekort aan voetbalvelden in met name de kern Nieuwleusen naar voren. In 2022 vindt opnieuw onderzoek plaats naar de capaciteit van voetbalvelden in de verschillende kernen. De resultaten van dit onderzoek leggen wij eind 2022 aan u voor.

Kulturhusen

Uw gemeenteraad krijgt in 2022 de uitkomsten van een evaluatieonderzoek naar het functioneren van Kulturhus De Spil in Nieuwleusen.

Kulturhus De Trefkoele+ in Dalfsen onderzoekt welke aanpassingen op de plannen voor een verbouwing mogelijk zijn, zodat deze minder kosten dan de plannen die in 2021 zijn gepresenteerd.

Visie Vechtdal

In 2022 geven we met de Vechtdal samenwerking een vervolg op het document Doorkijk Vechtvisie uitvoeringsprogramma 3.0 wat in 2021 afgerond is en zullen we ons op de uitvoering richten. Vanuit het Vechtdalmerk willen we de recreatie-ondernemers en organisaties in Dalfsen intensiever betrekken en een verbinding maken met het provinciale programma Gastvrij Overijssel.

Ruimte voor de Vecht en Brede Welvaart

De netwerkorganisatie Ruimte voor de Vecht binnen de Regio Deal van de Regio Zwolle voert het project Brede Welvaart uit, dat onderverdeeld is in 23 deelprojecten. In 2022 krijgen deze een (door)start en deze moeten voor 2024 zijn uitgevoerd. Vanuit recreatie en toerisme zijn wij betrokken bij de deelprojecten: Varen op de Vecht, Gidsennetwerk, Merkontwikkeling Vechtdal, Beleven en Bewegen, Zwemmen in de Vecht

Wat willen we bereiken?

5.1 Cultuur

5.1.1 Cultuurbeleid

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

Het cultuurbeleid is vanaf 2022 geïntegreerd in het preventiebeleid dat in november 2021 aan u wordt voorgelegd. Vooralsnog gelden de doelen zoals vastgesteld in het cultuurbeleid 2017-2020.

Hoe meten we dat?

Voor dit onderwerp zijn geen indicatoren geformuleerd.

Wat gaan we ervoor doen?

- We ondersteunen minimaal drie nieuwe initiatieven vanuit de subsidieregeling 'initiatieven vanuit de samenleving';
- Een uitvoeringsplan Cultuur is opgesteld.

5.1.2 Bibliotheekbeleid

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

De bibliotheek is een centrale functie in de kulturhusen en de plaats om kennis te delen en te halen, informatie te vergaren, waarbij digitale mogelijkheden een prominente plek inneemt.

De bibliotheek zet in op de thema's: Iedereen doet mee, Jeugd en Onderwijs en Cultuur.

- De bibliotheek verschaft toegang voor iedereen tot het vergroten van de (basis) vaardigheden;
- Het taalpunt is professioneel ontwikkeld in het non formele leren en biedt een op maat aanpak die aansluit bij de behoeften / wensen van taalvragers;

- Het infopunt is een verbindende plek waar thema's, programma's en activiteiten onder de aandacht worden gebracht;
- De bibliotheek biedt mogelijkheden voor ontwikkeling en educatie;
- De bibliotheek bevordert lezen en kennismaken met literatuur via het onderwijs;
- De bibliotheek ontwikkelt zich tot een grote ontmoetingsruimte die van en voor partners en gebruikers is en waar de brede culturele omgeving van de gemeente een plek heeft.

Hoe meten we dat?

- De bibliotheek organiseert jaarlijks ten minste 3 activiteiten voor kinderen die het lezen bevorderen, zoals de nationale voorleeswedstrijd, BoekStart en de bibliotheek op school;
- De bibliotheek stelt jaarlijks een actieplan op voor de aanpak van laaggeletterdheid;
- De bibliotheek heeft op ten minste drie momenten de makerkar ingezet, zodat inwoners kunnen leren en experimenteren met digitale technologie.

Wat gaan we ervoor doen?

- Het bibliotheekbeleid loopt tot en met 2022. Het nieuwe preventiebeleid vormt vanaf 2022 het kader waarbinnen de doelstellingen en prestaties van de bibliotheek worden vastgesteld. In 2022 stellen we hiervoor doelstellingen en prestaties op voor 2023 en verder.

5.2 Kulturhusen

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

De kulturhusen faciliteren o.a. de volgende doelen:

1. 'Reuring' in de kern;
2. Bevorderen van (sociale) nabijheid en ontmoeting;
3. Leefbaarheid in de kern;
4. Participatie van burgers;
5. Initiatieven en voorzieningen in eigen wijken stimuleren en ontplooien.

Het behalen van deze doelen is van een aantal factoren afhankelijk. Deze factoren liggen niet allemaal binnen onze invloedssfeer. Het kulturhus draagt slechts voor een gedeelte bij aan het behalen van de doelen. Hiervoor moet enerzijds het gebouw goed geëxploiteerd worden, anderzijds moet er synergie zijn tussen de participanten in het kulturhus.

Hoe meten we dat?

We ontwierpen de ontwikkelmeter. Dit instrument passen we als pilot toe bij de Trefkoele+. Bedoeling is dit instrument te hanteren bij alle kulturhusen.

Wat gaan we ervoor doen?

- De ontwikkelmeter verder implementeren en blijven in gesprek met de besturen en participanten van de kulturhusen.

5.3 Onderwijs

5.3.1. Onderwijs

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

Goed onderwijs is onontbeerlijk voor elk individu om zich te kunnen ontwikkelen en ontplooien.

De gemeente heeft een verantwoordelijkheid voor de onderwijshuisvesting. We willen dat kinderen in Dalfsen in een aantrekkelijke en gezonde leeromgeving naar school gaan, zoveel mogelijk in de buurt en in samenhang met andere voorzieningen.

Hoe meten we dat?

Met de voortgang van de projecten, waarmee uitvoering wordt gegeven aan het nieuwe IHP.

Wat gaan we ervoor doen?

- Projectplanning opstellen voor de diverse projecten huisvesting basisonderwijs.

5.3.2. Peuteropvang en VVE

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

Om de ontwikkelkansen voor (jonge) kinderen goed te organiseren formuleerden wij de volgende inhoudelijke doelstellingen in het beleidskader voor peuteropvang en Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE):

1. Peuteropvang en VVE is van kwalitatief hoog niveau;
2. Alle peuters uit Dalfsen gaan naar peuteropvang en een (dreigende) (taal) ontwikkelingsachterstand wordt vroegtijdig gesignaleerd;
3. Er is een doorlopende lijn van peuteropvang naar basisschool.

Hoe meten we dat?

Indicator	Bron	Nulmeting	2022	2023	2024	2025
VVE voorzieningen voldoen aan alle gemeentelijke kwaliteitseisen	Eigen gegevens	80% (2020)	100%	100%	100%	100%
Bereik van doelgroepeuters	Registratie GGD	85% (2020)	95%	95%	95%	95%
Voortgang doelgroepeuters	Eigen gegevens	(2022)		50% achterstand ingehaald 25% achterstand niet gegroeid	50% achterstand ingehaald 25% achterstand niet gegroeid	50% achterstand ingehaald 25% achterstand niet gegroeid

Wat gaan we er voor doen?

- We gaan ten minste 1 keer per jaar met partners ((voor)scholen en JGZ) in gesprek over de doelgroepdefinitie, het (non-)bereik, toeleiding naar VVE, doorlopende lijn en resultaatafspraken;
- We monitoren de resultaten van het voor- en vroegschoolse educatieaanbod voor VVE-doelgroepkinderen volgens de afspraken in het convenant resultaatafspraken 2021.

5.4 Recreatie en toerisme

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

Recreatie en toerisme vormen belangrijke pijlers voor de economie van onze gemeente. Wij bevorderen recreatie en toerisme met de samenwerking in Vechtdalverband en zichtbaarheid van het A-merk "Vechtdal". Het beleidsplan recreatie en toerisme speelt in op toeristische ontwikkelingen en sluit aan bij huidige trends en ontwikkelingen in de toeristische sector. Met als resultaten:

1. Meer gasten;
2. Meerdaagse beleving (seizoensverbreding van dag- en verblijfsrecreatie);
3. Meer directe omzet binnen de recreatie of toeristisch-recreatieve gerelateerde sectoren (en voor horeca en middenstand);
4. Meer lokale werkgelegenheid binnen de recreatief toeristische sector en gerelateerde sectoren;
5. Actief inspelen op- en benutten van kansen, die de toeristische markt biedt.

Hoe meten we dat?

Indicator	Bron	Nulmeting	2022	2023	2024	2025
Aantal overnachtingen (dagrecreatie niet meetbaar)	GBLT/Eigen gegevens	199.021 (2019)	199.000	199.000	199.000	199.000
Aantal werkzame personen in de sector	LISA	882 (2018)	860	870	875	880

Wat gaan we ervoor doen?

- Participeren in het samenwerkingsverband Vechtdal Vrijtijdseconomie;

- De Visie Vechtdal uitwerken naar een programma met projecten;
- Binnen Ruimte voor de Vecht invulling geven aan het onderdeel vrijetijdseconomie;
- Leveren van input voor de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan vanuit het beleidsveld vrijetijdseconomie en bijbehorende ontwikkelingen.

5.5 Sport

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

Het meerjarig doel van het in september 2019 vastgestelde beleidsplan "Een leven lang bewegen en sporten" is:

“de inzet van bewegen en sporten als middel voor het behalen van gezondheidswinst en het stimuleren van meedoen”. Uitwerking heeft plaatsgevonden in het uitvoeringsplan 'Kerngezond Dalfsen'.

Vanuit het bovengenoemde doel willen we bereiken dat met name inwoners, die op dit moment weinig bewegen en sporten, in beweging komen. De aandacht in dit beleidsplan ligt daarom vooral op groepen voor wie het van belang is dat zij (blijven) bewegen omdat ze een groter risico op gezondheidsachterstand hebben en/of omdat ze vaker sociaal uitgesloten worden in de maatschappij. Bovendien is bewegen voor veel mensen van belang voor het fysiek en mentaal welbevinden.

Hoe meten we dat?

Indicator	Nul-meting (2019)	2022	2023	2024	2025
Het aantal doorverwijzingen vanuit de keukentafelgesprekken naar beweeg en sportactiviteiten in het voorliggend veld neemt jaarlijks toe.	0	10	20	20	20
Er vindt uitstroom plaats van het aantal jeugdigen dat na projecten gericht op motorische ontwikkeling doorstroomt naar het reguliere beweeg- en sportaanbod.	0	3	3	3	3
Het aantal statushouders dat deelneemt aan het reguliere beweeg- en sportaanbod neemt jaarlijks toe.	0	10	15	15	15
Het aantal deelnemers dat een stap vooruitgaat op de participatieladders als gevolg van de trainingen neemt jaarlijks toe.	0	6	9	9	9
Het aantal ouderen dat deelneemt aan het kennismakingsaanbod neemt jaarlijks toe.	0	40	60	60	60
Het aandeel volwassenen (21-45) dat deelneemt aan georganiseerde sport bij een vereniging neemt in vier jaar tijd toe met 5%.	2.522 (peiling 2017)	2.648			

Wat gaan we ervoor doen?

- Bewegen en sporten is één van de aandachtsgebieden in de integrale uitvraag van de MDT's;
- Jaarlijks worden basisschoolleerlingen gescreend op motorische ontwikkeling en algemene fitheid;
- Jaarlijks wordt er een kennismakingsdag voor 65+ sport georganiseerd in de verschillende kernen, inclusief afname van fit-testen;
- We ondersteunen sportaanbieders en sportverenigingen door met een flexibele sportcarrousel 30+ (Sports4you).

Verbonden partijen

Niet van toepassing.

Beleidsplannen en verordeningen

Richtinggevende documenten van de gemeente Dalfsen bij dit programma zijn:

[Meerjarenbeleidsplan VSV regio IJssel-Vecht 2017-2021](#)

[Vechtdalkompas \(2014\)](#)

[Nota economisch beleid 2013-2020 \(2013\)](#)

[Algemene subsidieverordening gemeente Dalfsen 2013 \(2013\)](#)

[Structuurvisie buitengebied 2012-2022 met een doorkijk naar 2030 \(2012\)](#)

[Structuurvisie kernen gemeente Dalfsen 2010 –2020 met een doorkijk naar 2025 \(2010\)](#)

[Beleidsplan recreatie en toerisme voor periode 2011-2020 \(2011\)](#)

[Evaluatie Beleidsplan Recreatie en Toerisme 2011-2020](#)

[Nota Kampeerbeleid \(2011\)](#)

Instructie medewerker leerplicht/RMC gemeente Dalfsen 2013

Verordening leerlingenvervoer gemeente Dalfsen 2014

Beleidsregels leerlingenvervoer 2021

Beleidsregel bekostiging lokalen bewegingsonderwijs voor basisonderwijs (2015)

[Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs](#)

Visie op integrale kindcentra (2019)

[Cultuurbeleid 2017-2020 gemeente Dalfsen "Schatkamer van Dalfsen - ruimte voor initiatief"](#)

Beleidsregels subsidie peuteropvang en voorschoolse educatie gemeente Dalfsen 2020

[Beleidsplan 'Een leven lang bewegen en sporten' \(2019\)](#)

[Meerjarenbeleid bibliotheek 2019-2022](#)

Financiën

Wat mag het kosten?

Onderwijs en vrije tijd	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten	-5.718	-6.170	-5.848	-5.765	-5.763	-5.762
Baten	757	646	790	649	556	561
Saldo van lasten en baten	-4.961	-5.524	-5.058	-5.115	-5.207	-5.201
Stortingen in reserves	-92	-90	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	784	1.213	533	533	533	481
Resultaat	-4.269	-4.401	-4.525	-4.583	-4.674	-4.720

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Cultuur	-1.147	-1.169	-1.018	-1.013	-1.013	-1.013
Kulturhusen	-1.170	-1.384	-1.242	-1.241	-1.239	-1.237
Onderwijs	-1.702	-1.842	-1.842	-1.867	-1.876	-1.836
Recreatie en toerisme	-125	-191	-154	-146	-146	-144
Sport	-817	-939	-802	-850	-933	-971
Saldo van lasten en baten	-4.961	-5.524	-5.058	-5.115	-5.207	-5.201
Mutatie reserves	692	1.123	533	533	533	481
Resultaat	-4.269	-4.401	-4.525	-4.583	-4.674	-4.720

Financiële bijstellingen

Beleidsveld 5.2. Kulturhusen

Advieskosten, nadeel € 30.000 (2022 e.v.)

Bij de aansturing, de exploitatie en het beheer van de Kulturhusen huren we regelmatig specialistische expertise. In de begroting is hier geen budget voor opgenomen. Gelet op de kosten in de afgelopen jaren stellen we voor een bedrag van € 30.000 op te nemen voor alle Kulturhusen.

Beleidsveld 5.3 Onderwijs

Leerlingenvervoer, voordeel € 50.000 (2022 e.v.)

We zien dat het aantal aanvragen leerlingenvervoer afneemt. Daarnaast lukt het mede dankzij de stimuleringsregeling voor het fietsen om een groot aantal kinderen op een verantwoorde wijze te laten fietsen.

Overige uitgaven onderwijs Nationaal Programma Onderwijs, budgetneutraal (2022 en 2023)

Gemeenten ontvangen gedurende de periode augustus 2021 tot en met juli 2023 extra middelen van het Rijk in de vorm van een specifieke uitkering Nationaal Programma Onderwijs (NPO). Deze middelen zijn voor leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs, die achterstanden opliepen als gevolg van de corona pandemie. De maatregelen die gemeenten met deze middelen inzetten moeten aansluiten op de behoeften van kinderen en bij de interventies die scholen al nemen. Ook de schoolbesturen ontvangen in dit kader aanvullende middelen van het Rijk.

Met schoolbesturen en kinderopvangorganisaties maken wij afspraken over de inzet van deze middelen. Voor de gehele periode ontvangen wij € 330.055, waarvan in: 2021: € 68.761, in 2022: € 165.028 en in 2023: € 96.266.

Beleidsveld 5.5 Sport

Afschrijvingslast kunstgrasvelden, budgetneutraal (m.i.v. 2025)

De investeringen m.b.t. kunstgrasvelden Heidepark en Middengebied zijn eind 2024 volledig afgeschreven. Dit betekent m.i.v. 2025 een lagere kapitaallast van € 51.873. Voor de jaarlijkse afschrijvingslasten, respectievelijk € 22.140 en € 29.733, is destijds een reserve gevormd. De onttrekking aan de reserve Kapitaallasten kunstgrasvelden komt met ingang van 2025 te vervallen (zie ook 5.6 Mutaties reserves). Deze mutaties zijn verwerkt bij het onderdeel kapitaallasten, voor de begroting is deze post neutraal opgenomen.

Onderzoek vervanging kunstgrasvelden, incidenteel nadeel € 10.000 (2022)

In 2022 vindt onderzoek vervanging kunstgrasvelden plaats. Hiervoor is externe ondersteuning met specifieke kennis noodzakelijk in verband met allerlei ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld wijzigende wet- en regelgeving en benodigd overleg met de betreffende voetbalverenigingen.

Onderhoud Zwembad Gerner, voordeel € 5.000 (2024 en 2025)

Door een andere wijze van reiniging en inspectie is er 1x per 4 jaar bronbemaling nodig bij Zwembad Gerner. Dit betekent dat deze kosten voor 2024 en 2025 komen te vervallen met als gevolg voor deze jaren een voordeel van € 5.000.

Beleidsveld 5.6 Mutatie reserves

Mutaties in reserves, budgetneutraal (m.i.v. 2025)

De investeringen voor kunstgrasvelden Heidepark en Middengebied zijn eind 2024 volledig afgeschreven. Voor de jaarlijkse afschrijvingslasten, respectievelijk € 22.140 en € 29.733, is destijds een reserve gevormd. De onttrekking aan de reserve Kapitaallasten kunstgrasvelden komt met ingang van 2025 te vervallen, de kapitaallasten vervallen ook m.i.v. 2025 (zie beleidsveld 5.5 Sport). Per saldo is dit voor de begroting budgetneutraal.

Analyse afwijkingen 2022 t.o.v. 2021

Uitsplitsing naar beleidsvelden Bedragen x € 1000	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil	Verschil	Verschil
	2021	2021	2021	2022	2022	2022	Lasten	Baten	Saldo
Cultuur	-1.187	18	-1.169	-1.036	18	-1.018	151	0	151
Kulturhusen	-1.501	118	-1.384	-1.361	119	-1.242	141	1	142
Onderwijs	-2.023	181	-1.842	-2.204	362	-1.842	-181	181	0
Recreatie en toerisme	-206	16	-191	-170	16	-154	37	0	37
Sport	-1.252	313	-939	-1.078	275	-802	175	-38	136
Saldo van lasten en baten	-6.170	646	-5.524	-5.848	790	-5.058	322	144	466
Mutatie reserves	-90	1.213	1.123	0	533	533	90	-680	-590
Resultaat	-6.260	1.859	-4.401	-5.848	1.322	-4.525	412	-536	-124

Financiële analyse

Hieronder volgt een toelichting op de verschillen groter dan € 50.000 - op beleidsveld niveau - tussen de begroting 2022 en de begroting 2021 (inclusief alle begrotingswijzigingen t/m juni 2021).

De afwijkingen zijn aangeduid als - of +.

Min - betekent dus hogere lasten of lagere baten in de begroting 2022 ten opzichte van de begroting 2021 waardoor er een negatief effect is op het begrotingsaldo.

Cultuur, + € 151.000

In 2022 is het budget van € 137.000 voor DNA van Dalfsen vervallen. Dit project is na een verlenging nu conform afspraak afgerond.

Kulturhusen, + € 142.000

Bij de aansturing, de exploitatie en het beheer van de Kulturhusen huren we regelmatig specifieke expertise in. In de begroting is nu € 30.000 opgenomen.

In 2021 werden er in verband met de gevolgen van Corona incidenteel extra middelen uitgekeerd € 155.000 (kostenneutraal, boeking via reserve).

Sport, + € 136.000

Kunstgrasvelden: In 2022 vindt onderzoek vervanging kunstgrasvelden plaats, kosten € 10.000.

Externe specifieke expertise is noodzakelijk in verband met allerlei ontwikkelingen, zoals gewijzigde wet- en regelgeving en benodigd overleg met de betreffende voetbalverenigingen.

Jeugdsportsubsidies: In 2021 werden er in verband met de gevolgen van Corona incidenteel extra middelen uitgekeerd € 121.000 (kostenneutraal, boeking via reserve).

Mutatie reserves, - € 590.000

Vanuit de jaarrekening 2020 is er een bedrag van € 133.000 overgeheveld met betrekking tot programma 5 voor uitvoering in 2021 voor Ruimte voor de Vecht, kantstroken kunstgras en Haalbaarheidsonderzoek. Bij de 1e bestuursrapportage 2021 is besloten de volgende bedragen te onttrekken aan het corona noodfonds: € 121.000 voor sport, € 155.000 Kulturhusen, € 11.000 bibliotheek en € 40.000 voor kleine verenigingen. Het project DNA van Dalfsen is na een verlenging nu conform afspraak afgerond, voor 2021 was hiervoor een overheveling van € 137.000 vanuit voorgaande jaren geboekt.

Programma 6 Inkomensondersteuning

Omschrijving van het programma

Het programma omvat bijstandsverlening, minimabeleid, schuldhulpverlening en vreemdelingen/inburgering nieuwkomers. Allen gericht op inkomensondersteuning.

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Uitslag	Inkomen Integratie vergunninghouders
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Mutatie reserves

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Personen met een bijstandsuitkeringen	Aantal per 10.000 inwoners	2020	CBS	208,3	459,7	322,2

Belangrijke ontwikkelingen

Loonkostensubsidie onder de Participatiewet

Gemeenten krijgen vanaf 2022 budget voor de inzet van loonkostensubsidie (LKS) op basis van de realisatie van het jaar ervoor. Nu wordt de inzet van loonkostensubsidie nog betaald uit het macrobudget op basis van algemene, landelijke aannames en gemiddelden. Deze wijziging levert vanaf 2022 voor ons een voordeel op, aangezien onze realisaties op loonkostensubsidie hoger zijn dan tot nu toe meegenomen in de toegekende rijksbudgetten. Dit financiële voordeel is meegenomen in deze begroting.

Wat willen we bereiken?

6.1 Inkomen

6.1.1 Kindregeling

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

Doel is dat via de regeling kinderen participeren in de samenleving en dat met financiële ondersteuning bepaalde producten of activiteiten mogelijk worden. We trachten een zo groot mogelijk bereik te realiseren onder de doelgroep.

Hoe meten we dat?

Indicator	Bron	Nulmeting	2022	2023	2024	2025
Aantal kinderen dat bestelling heeft gedaan via de webshop	Eigen administratie	224 (2018)	230	230	230	230

Wat gaan we ervoor doen?

- In de webshop zorgen we voor een gevarieerd aanbod van producten, diensten en activiteiten.

6.1.2 Schuldhulpverlening

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

Doel van de schuldhulpverlening is om mensen zo snel en goed mogelijk te helpen bij hun financiële situatie en zo mogelijk een duurzame oplossing te realiseren. Deels heeft dit met (professionele) ondersteuning te maken en deels is het een verantwoordelijkheid van de mensen zelf om hun uitgaven aan te passen aan het inkomen. De meest vergaande vorm van ondersteuning is

beschermingsbewind. De rechter stelt dan een bewindvoerder aan. Veelal vergoed de gemeente de kosten van een bewindvoerder via de bijzondere bijstand. Wij streven ernaar het aantal bewindvoering zo beperkt mogelijk te houden.

Hoe meten we dat?

Indicator	Bron	Nulmeting	2022	2023	2024	2025
Aantal huishoudens met bewindvoering	Eigen administratie	104 (2021)	102	100	95	90

Wat gaan we ervoor doen?

- Contacten met verwijzende instanties intensiveren om in zo vroeg mogelijk stadium handelend te kunnen optreden om het aantal bewindvoeringen zoveel mogelijk te beperken;
- Nieuwe vormen van budgetbeheer voortzetten als alternatief voor bewindvoering, dit is bijvoorbeeld het product "Budgetbeheer Plus". Met dit instrument worden vaste lasten betaald en ontvangt cliënt een vast bedrag per week voor overige uitgaven;
- Indien mogelijk gebruik maken van adviesrecht voor kantonrechters;
- Vroegsignalering door inzage in betalingsachterstanden.

6.2 Integratie statushouders

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

Wij willen optimale randvoorwaarden creëren waarin statushouders zo snel en zo goed mogelijk integreren en naar vermogen meedoen in de Nederlandse en lokale samenleving. Daarbij blijven wij ook in de toekomst nauw samenwerken met onze lokale partners en vrijwilligersorganisaties en werken we regionaal samen met andere gemeenten in het kader van de nieuwe wet Inburgering.

In 2022 treed de nieuwe wet inburgering in werking en ligt de focus op het uitvoeren en verder inregelen van onze nieuwe taken. Daarnaast blijven we ons inzetten voor de 'ondertussengroep'; de statushouders die onder de oude wet zijn ingeburgerd of daar nog mee bezig zijn en die nog stappen moeten maken richting participatie/werk.

Verder blijven we ons inspannen om aan de taakstelling van statushouders te voldoen.

Hoe meten we dat?

Indicator	Bron	Nulmeting	2022	2023	2024	2025
Percentage statushouders dat na een half jaar na vaststelling PIP participeert*	Eigen gegevens	60% (2019) 12,5 % (2020)	70%	75%	75%	75%

*Met participeren bedoelen we in dit kader dat iemand een baan heeft, in een traject bij een werkgever zit (taal/werkstage, proefplaatsing, etc.) of vrijwilligerswerk doet.

In de huidige praktijk lijkt het toch nog vaak moeilijk haalbaar om binnen een half jaar al in een traject richting werk of maatschappelijke participatie te zitten. Door corona is dat in 2020 en 2021 nog lastiger gebleken, doordat er minder plekken voor een taalstage of voor vrijwilligerswerk zijn. Het nieuwe inburgeringsstelsel biedt kansen om dit doel wel te bereiken. Daarbij gaan we uit van een half jaar na het vaststellen van het persoonlijk plan Inburgering en Participatie (PIP).

Indicator	Bron	Nulmeting	2022	2023	2024	2025
Taakstelling en realisatie te huisvesten statushouders	Eigen gegevens	103% (2020)	95-100 %	100%	100%	100%

Voor 2022 is de ambitie dat we eventuele achterstanden wegwerken en dat wij de taakstelling grotendeels gaan halen. Dit is gebaseerd op de inschatting dat de taakstelling vanaf 2022 weer zakt naar het niveau van 2020. Internationale ontwikkelingen kunnen er uiteraard voor zorgen dat de taakstelling wederom hoog wordt.

Wat gaan we ervoor doen?.

- Uitvoering geven aan de wet inburgering conform uitvoeringsplan Inburgering;
- Inzetten op voldoende mogelijkheden tot participatie (taalstages, vrijwilligerswerk, etc.);
- Inzetten op de 'overtussengroep' conform bestuurlijke afspraken VNG-Rijk.

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling Sociale Recherche IJssel-Vechtstreek

De gemeente Dalfsen neemt deel aan de regeling Sociale Recherche IJssel-Vechtstreek. Dit is een samenwerkingsverband voor het voorkomen en opsporen van fraude met sociale zekerheidsregelingen. De gemeente Dalfsen heeft haar bevoegdheid voor opsporing en voorkomen van fraude op grond van de uit te voeren sociale zekerheidsregeling overgedragen aan de gemeente Zwolle.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, beleidsvoornemens, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partij verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen.

Beleidsplannen en verordeningen

Richtinggevende documenten van de gemeente Dalfsen bij dit programma zijn:

Beleidsplan armoede en schuldhulpverlening 2019-2022 (vastgesteld januari 2019)

[Afstemmingsverordening \(2017\)](#)

Evaluatie en doorontwikkeling 'Thuis in Dalfsen' 2019

Beleidsplan "afstand tot de arbeidsmarkt", beleid en uitvoering Participatiewet 2019-2022

Verordening re-integratie Participatiewet, IOAW, IOAZ gemeente Dalfsen 2017

Beleidsregels bestuurlijke boete gemeente Dalfsen 2017

Beleidsregels bijzondere bijstand Dalfsen 2016

1e wijziging Beleidsregels bijzondere bijstand Dalfsen 2016

Financiën

Wat mag het kosten?

Inkomensondersteuning	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten	-8.214	-11.523	-6.348	-6.396	-6.407	-6.405
Baten	6.020	9.100	4.289	4.342	4.352	4.350
Saldo van lasten en baten	-2.195	-2.423	-2.059	-2.054	-2.055	-2.055
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	65	51	0	0	0	0
Resultaat	-2.130	-2.372	-2.059	-2.054	-2.055	-2.055

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Inkomen	-2.020	-2.209	-1.897	-1.884	-1.885	-1.885
Integratie vergunninghouders	-174	-214	-162	-170	-170	-170
Saldo van lasten en baten	-2.195	-2.423	-2.059	-2.054	-2.055	-2.055
Mutatie reserves	65	51	0	0	0	0
Resultaat	-2.130	-2.372	-2.059	-2.054	-2.055	-2.055

Financiële bijstellingen

Participatiewet Inkomensvoorziening, voordeel € 238.000 (2022 e.v.)

De gerealiseerde afname van het uitkeringenbestand in 2021 leidt tot een afname van de uitkeringslasten, het eigen risico en de aanvraag vangnetuitkering voor 2022 en verder. Daarbij zorgt de nieuwe financieringssysteem voor de loonkostensubsidie voor een extra voordeel. De loonkostensubsidie wordt vanaf 2022 gefinancierd op basis van de realisatie van het jaar ervoor. Het definitieve budget voor de uitvoering van de Participatiewet wordt jaarlijks in september bekend gemaakt. Als het definitieve budget afwijkt van de voorlopige toekenning dan wijzigt ook de prognoses voor het eigen risico en de vangnetuitkering. De eigenrisicodrempel voor gemeenten is 7,5% van het BUIG. Over eventuele bij- of aframingen rapporteren we via de bestuursrapportages.

Strategisch beleidsplan 'Preventiebeleid, Dalfsen Vitaal en Veerkrachtig', incidenteel nadeel € 50.000 (2022)

In dit beleidsplan zijn de preventieve onderdelen van diverse beleidsterreinen, met name gezondheid, welzijn en cultuur, aan elkaar verbonden tot algemene preventiedoelen. Ook de fysieke leefomgeving is hierbij betrokken omdat deze eveneens grote invloed heeft op het welbevinden van onze inwoners. Met het preventiebeleid dragen we bij aan een veelzijdige omgeving waarin iedereen gezond en veilig naar eigen vermogen mee kan doen. Het werken in co-creatie en creëren van efficiency binnen de preventieve taken vraagt tijdelijk extra inzet van alle betrokken partijen. Dit plan wordt half november gepresenteerd aan uw raad voor besluitvorming.

Analyse afwijkingen 2022 t.o.v. 2021

Uitsplitsing naar beleidsvelden Bedragen x € 1000	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil	Verschil	Verschil
	2021	2021	2021	2022	2022	2022	Lasten	Baten	Saldo
Inkomen	-11.308	9.100	-2.209	-6.049	4.152	-1.897	5.259	-4.948	312
Integratie vergunninghouders	-214	0	-214	-299	137	-162	-85	137	52
Saldo van lasten en baten	-11.523	9.100	-2.423	-6.348	4.289	-2.059	5.174	-4.811	364
Mutatie reserves	0	51	51	0	0	0	0	-51	-51
Resultaat	-11.523	9.151	-2.372	-6.348	4.289	-2.059	5.174	-4.862	313

Financiële analyse

Hieronder volgt een toelichting op de verschillen groter dan € 50.000 - op beleidsveld niveau - tussen de begroting 2022 en de begroting 2021 (inclusief alle begrotingswijzigingen t/m juni 2021).

De afwijkingen zijn aangeduid als - of +.

Min - betekent dus hogere lasten of lagere baten in de begroting 2022 ten opzichte van de begroting 2021 waardoor er een negatief effect is op het begrotingsaldo.

Inkomen, + € 312.000

Participatiewet Inkomensvoorziening. De gerealiseerde afname van het uitkeringenbestand in 2021 leidt tot een afname van de uitkeringslasten, het eigen risico en de aanvraag vangnetuitkering voor 2022 en verder. Daarbij zorgt de nieuwe financieringssysteem voor de loonkostensubsidie voor een extra voordeel (in totaal € 238.000).

Voor het strategisch beleidsplan 'Preventiebeleid, Dalfsen Vitaal en Veerkrachtig' staat een eenmalig nadeel € 50.000 in 2022 geboekt.

De taakstellende bezuiniging kindregeling en regeling participatie ouderen (ingesteld bij de begroting 2021) is in 2022 totaal € 36.500

Daarnaast staat in 2021 incidenteel € 40.000 geraamd in het kader van de Tonk-regeling.

Verder staat in 2021 een groot bedrag aan lasten (Tozo uitkeringen) en baten (specifieke uitkering Rijk) geraamd in het kader van de Tozo-regeling (netto € 0).

Tot slot is er sprake van diverse verschillen (netto € 15.000).

Integratie Vergunninghouders, + € 52.000

Vanuit de jaarrekening 2020 is incidenteel budget overgeheveld naar 2021 ad. € 51.000 voor voorbereiding van de nieuwe wet inburgering.

Overige bedragen zijn zeer geringe verschillen, gezamenlijk € 1.000.

Mutatie reserves, - € 51.000

De onttrekking in 2021 is geraamd t.b.v. de inzet van het vanuit de jaarrekening 2020 overgehevelde budget met betrekking tot de voorbereiding van de nieuwe wet inburgering.

Programma 7 Sociaal domein

Omschrijving van het programma

Het programma omvat het sociale domein. Hieronder vatten wij de uitvoering van de Participatiewet, de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en de Jeugdwet. Ook het jeugd- en jongerenwerk en het welzijnswerk zijn onderdeel van dit programma.

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Uitslag	Jeugdzorg Lokale toegang Preventie Publieke gezondheid Wmo 2015
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Participatie Mutatie reserves

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Jongeren met delict voor rechter	% (12 t/m 21 jarigen)	2019	CBS	0%	%	1%
Kinderen in uitkeringsgezin	%	2019	CBS	3%	6%	4%
Netto arbeidsparticipatie	%	2020	CBS	71,6%	68,4%	69%
Werkloze jongeren	%	2019	CBS	1%	2%	1%
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2020	CBS	0,9%	1,2%	1,2%
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2020	CBS	n.b.	0,4%	0,3%
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	2020	CBS	590	700	669
Banen	Aantal per 1.000 inwoners (15 - 64 jaar)	2020	CBS/LISA	747,1	795,9	705,2
Lopende re-integratie voorzieningen	per 10.000 inwoners (15 - 64 jaar)	2020	CBS	73,4	202	199,7
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2020	CBS	10%	11,9%	11,7%

Belangrijke ontwikkelingen

Jeugdzorg

In de voorgaande jaren zijn de kosten van de jeugdzorg in Dalfsen, evenals in veel andere gemeenten gestegen. Dit stond tegenover een dalende rijksbijdrage voor de jeugdzorg. In een streven naar kostenbeheersing is een taakstelling opgelegd van € 100.000 oplopend naar € 400.000 in een periode van vier jaar.

Inmiddels is uit het onderzoek van de landelijke arbitrage commissie gebleken dat de gemeenten structureel te weinig middelen ontvangen voor de uitvoering van de jeugdzorg. Zo blijkt onder meer dat de problematiek waarvoor een beroep gedaan wordt op jeugdhulp in zwaarte toeneemt. Dit leidt tot een stijging van de gemiddelde kosten per jeugdige en maar ook van de totale kosten voor jeugdhulp.

Op basis van advies van de daartoe ingestelde arbitragecommissie ontvangen gemeenten in ieder geval tot en met 2028 extra middelen voor de uitvoering van de jeugdzorg. Deze middelen zijn bedoeld om (1) tekorten uit het verleden te compenseren, (2) zorg te dragen voor betere dekking van de uitvoeringskosten van jeugdzorg op dit moment en (3) in de komende jaren en ter financiering van maatregelen gericht op een betere beheersing van de kosten van jeugdzorg. Bij dat laatste moet gedacht worden aan investeringen in preventie en algemene voorzieningen die op termijn moeten leiden tot lagere kosten voor specialistische jeugdhulp. In dit kader stellen we een uitvoeringsprogramma op.

Naar aanleiding van voorstaande is de vraag gerechtvaardigd of de taakstelling van € 400.000 op jeugdhulp nog actueel is.

In de Perspectiefnota voor 2023 komen wij met een voorstel voor een realistische basisomvang van de structurele lasten voor de jeugdhulp en de bandbreedte van de jaarlijks fluctuerende, incidentele lasten (bijvoorbeeld als gevolg van crisissituaties).

Invoering nieuw woonplaatsbeginsel

De invoering van het nieuwe woonplaatsbeginsel in de Jeugdwet gaat in per 1 januari 2022. Op dit moment is nog niet bekend welke jeugdigen er overgedragen worden aan andere gemeenten, dan wel vanuit een andere gemeente naar ons over komen. Evenmin is op dit moment het financiële effect bekend.

Invoering nieuw inkoopmodel

In 2022 gaan we voor de regionaal gecontracteerde jeugdhulp werken met een vernieuwd inkoop- en financieringsmodel. De aanbesteding hiervoor is gestart. Afhankelijk van het verloop van de aanbesteding treedt het nieuwe model per 1 januari, dan wel later in 2022 in werking.

Preventie en Toegang sociaal domein

Het preventiebeleid dat eind 2021 voorligt aan de gemeenteraad werken we nader uit en vullen we verder in met onze partners in het preventieve veld. Dit doen we in samenhang met de ontwikkeling van de toegang tot het sociaal domein. De visie voor de toegang sociaal domein concretiseren we in 2022 met onze partners naar een verbeterde lokale toegang.

Publieke gezondheid

Op 22 juni 2021 heeft de Tweede Kamer de wijziging van de Wet publieke gezondheid aangenomen waarin staat dat alle gemeenten een prenataal huisbezoek door de jeugdgezondheidszorg (JGZ) aan zwangeren en/of hun gezinnen in een kwetsbare situatie moeten aanbieden. Naar verwachting gaat de wetswijziging in op 1 januari 2022. De gevolgen voor de begroting zijn op dit moment nog niet bekend.

Wmo

Voor de Hulp bij het Huishouden (HH) vervalt in 2022 de algemene voorziening voor nieuwe cliënten en per 2023 ook voor de huidige cliënten. Voor deze cliënten is er alleen nog de mogelijkheid voor een maatwerkvoorziening HH (raadsbesluit 1278). Deze beleidswijziging draagt bij aan een toekomstbestendige HH, waarbij de uitgaven in de toekomst beheersbaar blijven en er voldoende huishoudelijke hulpen zijn om de werkzaamheden uit te voeren.

Voor de Wmo-begeleiding zetten we meer in op verschillende vormen van indicatieloze dagbesteding.

Wat willen we bereiken?

7.1 Jeugdzorg

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

We willen door middel van de jeugdzorg jeugdige inwoners van onze gemeente in staat stellen om:

- gezond en veilig op te groeien;
- te groeien naar zelfstandigheid;
- om voldoende zelfredzaam te zijn en maatschappelijk te participeren.

Hoe meten we dat?

Via het regionaal monitoringssysteem houden we zicht op het aantal indicaties en de kosten. Inhoudelijke sturing ontwikkelen we binnen het programma Grip op sociaal domein.

Wat gaan we ervoor doen?

- Uitvoering programmaplan Grip op sociaal domein, waarmee we via een aantal projecten meer inzicht krijgen in de uitgaven van de jeugdzorg en hoe we deze kunnen beïnvloeden. De projecten zijn gericht op: preventie jeugd, samenwerking onderwijs en jeugdhulp, samenwerking gecertificeerde instellingen, optimaliseren werkprocessen, jeugdigen in verblijf. De projecten vinden deels lokaal en deels regionaal plaats.

7.2 Lokale toegang

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

Een belangrijke basis van preventief werken vormt het zodanig ondersteunen van inwoners bij het eerste contact, dat deze algemene voorzieningen voldoende handvatten bieden voor ondersteuning bij problemen. Als er zwaardere ondersteuning nodig is, maken we een goede beoordeling van de situatie en zetten we gericht de juiste ondersteuning in. Naar verwachting draagt het anders organiseren van de toegang bij aan onze taakstelling op Wmo en Jeugd in 2022.

Hoe meten we dat?

Dit meten we middels bestaande methodes. Bijvoorbeeld cliënttevredenheidsonderzoeken Wmo / Jeugd en Benchmark Divosa voor participatie.

Wat gaan we er voor doen?

- Het plan van aanpak toegang is uitgevoerd en de verbeterde toegangsorganisatie is ingericht.

7.3 Participatie

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

De Participatiewet heeft als doel om inwoners zonder werk waar mogelijk te begeleiden naar werk. Er zijn ook inwoners die dit vermogen niet hebben. Deze inwoners begeleiden we naar een situatie waarin ze naar vermogen kunnen deelnemen aan de samenleving.

In 2019 is de beleidsnota "afstand tot de arbeidsmarkt" beleid en uitvoering Participatiewet 2019-2022 vastgesteld. In de gemeente Dalfsen geldt het uitgangspunt het streven naar (financiële) zelfredzaamheid en participatie voor de lange termijn. Ieder moet naar vermogen mee (kunnen) doen in de samenleving. We streven ernaar dat de ontwikkeling van het aantal uitkeringen conform de trend van het landelijk gemiddelde is. Daarbij werken we samen met de Arbeidsmarktregio Zwolle aan onder meer de uitvoering van de Human Capital Agenda.

Hoe meten we dat?

1. De ontwikkeling van het aantal uitkeringen is conform de trend van het landelijk gemiddelde;
2. We streven naar maximale participatie van personen met een Participatiewet uitkering;
3. We zorgen ervoor dat 30% van de instroom binnen 12 maanden weer uitstroomt naar betaald werk;
4. Niet meer dan 25% van het aantal uitkeringsgerechtigden zit langer dan 4 jaar in de uitkering;
5. Het aantal personen met Beschut Werk eind 2020 is 5, conform landelijke opgave;
6. Het aantal garantiebanen is conform de opgave banenafpraak.

Daar waar mogelijk zijn deze meerjarige doelen in onderstaande tabel verwerkt.

Indicator	Bron	Nulmeting 2019	2022	2023	2024	2025
Doel 2: maximale participatie. Indicator: aantal mensen met traject	GWS4all	125	220	240	240	240
Doel 3: 30% van de instroom is binnen 12 maanden weer uitgestroomd naar betaald werk	Eigen gegevens	2019 35%	>30%	>30%	>30%	>30%
Doel 4: niet meer dan 25% zit langer dan 4 jaar in de uitkering	GWS4all	26%	25%	25%	25%	25%
Doel 5: aantal personen met Beschut Werk*	GWS4all	1	6	7	8	8

* Beschut Werk: de opgave na 2024 e.v. is nog niet bekend

Wat gaan we er voor doen?

- Plan van aanpak voor alle cliënten met een Participatiewetuitkering;
- iedereen is ingedeeld in een categorie én subcategorie binnen Zorg, Meedoen en Werkfit;
- iedereen op traject (kan ook behandeling zijn);
- Leerlijnen (startend met de leerlijn Groen) zijn uitgewerkt;
- In de subregio zijn de re-integratie instrumenten geharmoniseerd.

In 2020 is een doelmatigheidsonderzoek uitgevoerd door een onafhankelijk bureau. De conclusies en aanbevelingen zijn overgenomen en hebben geleid tot actiepunten die zijn opgenomen in het plan Grip op Re-integratie. De uitvoering van dit plan loopt in 2022 nog door. Onderdelen zijn o.a.:

- Optimaliseren van de verkregen informatie;
- Opstellen van prognoses en analyses;
- Koppeling van beleidsdoelstellingen aan budgetten.

Over de uitvoering van dit plan rapporteren we jaarlijks aan uw raad.

7.4 Preventie

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

Het nieuwe preventiebeleid leggen we in het najaar 2021 aan u voor. Tot die tijd sturen wij op de doelen zoals gesteld in het toekomstgericht welzijnsbeleid dat in 2017 is gestart.

1. Het bevorderen van het welbevinden van kwetsbare inwoners;
2. Vroegtijdige signalering van mogelijke ondersteuningsbehoefte van inwoners;
3. Vergroten van de eigen kracht en het sociale netwerk van inwoners;
4. Stimuleren en faciliteren van burgerkracht en het verbinden van partijen.

Hoe meten we dat?

We gebruiken de GGD gezondheidsmonitor (1x per 4 jaar uitgevoerd) en het Belevingsonderzoek Wmo (1x per 2 jaar uitgevoerd). Daarnaast vinden gesprekken plaats met het welzijnswerk over de voortgang van hun opdracht. Dit alles om te monitoren of het welzijnswerk en de uitvoering van de opdracht bijdraagt aan het behalen van de vastgestelde maatschappelijke effecten. Via de halfjaar rapportage sociaal domein wordt uw raad op de hoogte gehouden van de inhoudelijke voortgang.

Indicator	Bron	Nulmeting	2022	2023	2024	2025
Ervaren gezondheid	Gezondheidsmonitor GGD (4 jaarlijks)	82% (2017)	85%	-	-	-

Wat gaan we ervoor doen?

- Periodiek voortgang van de werkzaamheden van Saam monitoren en zo nodig bijsturen.

7.5 Publieke gezondheid

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

Het nieuwe preventiebeleid leggen we in het najaar 2021 aan u voor. Hierin is het gezondheidsbeleid opgenomen.

7.6 Wmo

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

Het voor de inwoners mogelijk maken om zo lang mogelijk op een prettige manier zelfstandig te blijven wonen, waarbij voldoende sociale voorzieningen in de nabijheid zijn. De inwoner heeft waar mogelijk een centrale en regisserende rol in het toewerken naar een toekomstbestendige oplossing.

Hoe meten we dat?

Indicator	Bron	Nulmeting	2022	2023	2024	2025
Cliëntervaring met betrekking tot kwaliteit van geleverde ondersteuning*	Cliëntervaringsonderzoeken Wmo (% cliënten dat de kwaliteit van de ondersteuning als goed ervaart)	84% (2017)	93%	93%	93%	93%
Cliëntervaring of ondersteuning voldoet aan de hulpvraag*	Cliëntervaringsonderzoeken Wmo (% cliënten dat ervaart dat ondersteuning past bij hulpvraag)	87% (2017)	89%	89%	89%	89%

*De cliëntervaringen over een jaar zijn pas bekend halverwege het jaar er op. De cijfers van 2020 zijn de meest recente cijfers en laten zien wat is bereikt t.o.v. de nulmeting. Dit was 93% c.q. 89%.

Wat gaan we ervoor doen?

- Doorlopend trainen van consultants in keukentafelgesprekken;
- Monitoring nieuwe inkoop Hulp bij het Huishouden waarbij de focus ligt op de toegang bij de gemeente, flexibele inzet van de ondersteuning en wat een inwoner nog zelf kan (leren/regelen);
- Doorontwikkelen indicatieloze voorzieningen dagbesteding;
- Doorontwikkelen beschermd wonen naar beschermd thuis (lokaal plan beschermd thuis).

Verbonden partijen

GGD IJsselland

De gemeente Dalfsen neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling GGD (Gemeentelijke Gezondheidsdienst) IJsselland. De GGD bouwt voor gemeenten in IJsselland aan publieke gezondheid. GGD IJsselland voert de taken uit zoals deze in de wet Publieke gezondheid aan gemeenten zijn opgedragen, zoals jeugdgezondheidszorg, infectieziektebestrijding, monitoring van gezondheid en advies over gezondheidsbeleid gemeenten en de zorg voor publieke gezondheid bij crisis en rampen. Na aanvang van iedere bestuursperiode wordt door het Algemene Bestuur een nieuwe bestuursagenda voor de bestuursperiode opgesteld.

De beleidsdoelstellingen van de GGD zijn verwoord in de eens per vier jaar op te stellen regionale bestuursagenda. In januari 2019 is de agenda publieke gezondheid 2019/2023 "Beweging vanuit regio" verschenen. De beleidsagenda is gebaseerd op inzicht in de gezondheidssituatie van de inwoners van de regio, op gesignaleerde knelpunten, op ontwikkelingen in landelijk, regionaal en lokaal beleid, en verantwoordelijkheden van de gemeenten. De beleidsdoelstellingen in de strategische agenda zijn geformuleerd in vijf programmalijnen;

1. Versterken publieke gezondheidszorg
2. Jeugd en kansrijke start
3. Psychische gezondheid
4. Gezonde leefomgeving
5. Preventieve gezondheidszorg voor ouderen

Bedrijfsvoeringsorganisatie Regionaal Serviceteam Jeugdzorg IJsselland

De gemeente Dalfsen neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling bedrijfsvoeringsorganisatie regionaal serviceteam Jeugd IJsselland (RSJ). De regeling is getroffen ter ondersteuning en uitvoering van de taken van de colleges in het kader van de Jeugdwet. In het bijzonder de inkoop, contractbeheer en monitoring van diensten in het kader van specialistische jeugdzorg. Het RSJ is, als bedrijfsvoering GR, niet bevoegd besluiten te nemen over het beleid voor de jeugdzorg. Dit is de verantwoordelijkheid van de gemeente.

Stichting Dalfsen Werkt

Het doel van de stichting is het tot stand brengen en in stand houden van de werkvoorziening voor Dalfsenaren met een arbeidsbeperking. Daarnaast zetten wij de stichting in als re-integratie instrument voor onze inwoners die aangewezen zijn op inkomensondersteuning.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, beleidsvoornemens, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partijen verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen.

Beleidsplannen en verordeningen

Richtinggevende documenten van de gemeente Dalfsen bij dit programma zijn:

[Algemene subsidieverordening gemeente Dalfsen 2013](#)

[Uitvoeringsnotitie 'Jeugd en Jongerenwerk' \(2013\)](#)

['Met elkaar, voor elkaar'. Beleidskader Wmo en Wpg 2013-2016 \(2013\)](#)

[Beleidsnota Toekomstgericht welzijnsbeleid 2017 - 2020 \(2016\)](#)

[Beleidsnota mantelzorg en vrijwilligers](#)

[Preventief gezondheidsbeleid 2017](#)

[Uitvoeringsprogramma preventief gezondheidsbeleid \(2018-2019\)](#)

[Evaluatie preventief gezondheidsbeleid \(2019\)](#)

[Beleidsplan Transformatie sociaal domein in uitvoering \(2019\)](#)

[Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugd gemeente Dalfsen \(2020\)](#)

[Verordening maatschappelijke ondersteuning en jeugd gemeente Dalfsen \(2021\)](#)

[Beleidsuitgangspunten Hulp bij het Huishouden \(2022 en verder\)](#)

Financiën

Wat mag het kosten?

Sociaal domein	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten	-21.960	-22.154	-22.575	-21.807	-21.629	-21.551
Baten	1.570	996	819	516	515	515
Saldo van lasten en baten	-20.390	-21.158	-21.755	-21.291	-21.114	-21.036
Stortingen in reserves	-72	-25	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	365	220	0	0	0	0
Resultaat	-20.097	-20.963	-21.755	-21.291	-21.114	-21.036

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Jeugdzorg	-7.162	-7.435	-7.731	-7.481	-7.481	-7.481
Lokale toegang	-1.235	-1.371	-1.560	-1.405	-1.405	-1.405
Participatie	-4.353	-4.099	-4.111	-4.028	-3.947	-3.867
Preventie	-1.820	-1.748	-1.702	-1.591	-1.591	-1.591
Publieke gezondheid	-1.121	-1.177	-1.264	-1.276	-1.276	-1.276
WMO	-4.698	-5.329	-5.388	-5.510	-5.414	-5.416
Saldo van lasten en baten	-20.390	-21.158	-21.755	-21.291	-21.114	-21.036
Mutatie reserves	293	195	0	0	0	0
Resultaat	-20.097	-20.963	-21.755	-21.291	-21.114	-21.036

Financiële bijstellingen

Beleidsveld 7.1 Jeugdzorg

Jeugdzorg, nadeel € 177.000

In de algemene uitkering zijn extra middelen opgenomen bedoeld om tekorten in de jeugdzorg te compenseren. Vanuit de prognose laten de kosten voor Jeugdzorg een structureel nadeel zien van € 177.000. De verhoging van het budget kan uit deze extra middelen worden gedekt.

Er wordt in samenhang met Grip op Sociaal Domein, de nota preventiebeleid en visie op jeugdzorg een nader plan uitgewerkt gericht op versterking van preventie, algemene voorzieningen en beperking van kosten van gespecialiseerde jeugdhulp (met gelijkblijvende of betere kwaliteit), waarvoor onderbouwd middelen zullen worden gevraagd via een separaat raadsvoorstel.

Het nadeel wordt met name veroorzaakt door de hogere kostenprognose voor Gecertificeerde Instellingen (GI's) van € 121.000 en een toename in de geprognosticeerde kosten voor Topsegment Geestelijke gezondheidszorg (GGZ) van € 261.000. Voor het midden- en topsegment LTA (landelijk transitie arrangement) verwachten we op basis van het actuele declaratiepatroon een nadeel van € 12.000 (2 x € 6.000).

Tegenover deze nadelen staan ook voordelen, zoals een voordeel op de kosten voor Persoonsgebonden budgetten (Pgb's) van € 91.000. Bovendien verwachten we dat de kosten voor Topsegment Licht Verstandelijk Beperkt (LVB) en Jeugd&Opvoeding (J&O) gunstiger uitvallen dan begroot, te weten € 76.000 en € 50.000 voordeliger.

Stelpost buffer bij taakstelling jeugdzorg, nadeel € 300.000

In de voorgaande jaren zijn de kosten van de jeugdzorg in Dalfsen, evenals in veel andere gemeenten gestegen. Dit stond tegenover een dalende rijksbijdrage voor de jeugdzorg. In een streven naar kostenbeheersing is een taakstelling opgelegd van € 100.000 oplopend naar € 400.000 in een periode van vier jaar. Bij het onderdeel 'belangrijke ontwikkelingen' is al toegelicht dat er bij de Perspectiefnota (2023) een uitwerking komt waarin de haalbaarheid van de taakstelling wordt gespecificeerd in samenhang met lopende actieplannen. Vooruitlopend hierop is een stelpost van € 300.000 als buffer opgenomen.

Beleidsveld 7.3 Participatie

Sociale Werkvoorziening, nadeel € 129.000 (2022), nadeel € 45.000 (2023), voordeel € 37.000 (2024), voordeel € 117.000 (2025)

Door de verwachte uitstroom bij de SW als gevolg van pensionering realiseren we lagere salarislasten en wordt het nadeel in 2024 omgezet naar een voordeel op deze grootboekrekening.

Beleidsveld 7.6 WMO

Wmo, voordeel € 2.000 (2022), nadeel € 72.000 (2023 e.v.)

Voor beschermd wonen is in de regio bestuurlijk afgesproken om in 2022 nog eenmaal incidenteel de centrumgemeentelijke overschotten vrij te laten vallen (€ 302.000). Dit bedrag zetten we in voor enerzijds incidentele extra kosten i.v.m. heronderzoek cliënten Hulp bij het Huishouden (HH) i.v.m. toekomstbestendige HH (€ 142.000) en anderzijds een forse tariefstijging per 1-1-2022 i.v.m. aanbesteding Hulp bij het Huishouden. Het resterende deel van de vrijval beschermd wonen over 2022 zetten we in om een gedeelte van de via de begroting 2021 ingeboekte taakstelling Wmo van € 200.000 in 2022 te realiseren (€ 86.000).

Gezien de tariefstijging HH per 1-1-2022 alleen in 2022 kan worden gedekt uit extra vrijval beschermd wonen (incidenteel), wordt voor 2023 en verder een structureel nadeel ad. € 72.000 gerealiseerd.

Doordat de toegang voor de HH per 2022 volledig bij de gemeente komt te liggen, zien de consulenten Wmo meer cliënten dan nu het geval is. Hiervoor is structureel extra capaciteit nodig (€ 38.000), wij verwachten dit taakstellend in de begroting op te kunnen opvangen.

Daarnaast zien we sinds 2020 een afname van het aantal voorzieningen (voordeel € 118.000 - structurele realisatie taakstelling begroting 2021). Door meer te sturen op 'de juiste zorg op de juiste plek', zijn er meer cliënten doorgestroomd naar de Wlz. Daarnaast toetsen en trainen we onze consulenten in het verbeteren van het onderzoek. Hierdoor leiden minder meldingen tot indicaties, en kan meer opgelost worden in het voorliggend veld of de Wlz. Ook de kosten voor rolstoelen stellen we structureel naar beneden bij (€ 15.000 voordeel - structurele realisatie taakstelling begroting 2021), doordat we scherper sturen op terugkoop van hulpmiddelen door de leverancier.

De informatieverstrekking vanuit het CAK over de eigen bijdragen is inmiddels op orde. Op basis van dit inzicht is sprake van een structureel nadeel ad. € 6.000. Wij vangen deze € 6.000 taakstellend op binnen de Wmo begroting.

Taakstellingen

Samenvattend wordt de opgelegde taakstelling Wmo in 2021 (€ 100.000) en in 2022 (€ 200.000) gerealiseerd. Vanaf 2023, 2024 en verder wordt nog gezocht naar besparingsmogelijkheden (voor 2023 € 80.000 en 2024 € 180.000). De verwachting is dat ingezette beleidswijzigingen zoals de nieuwe contractering toekomstgerichte HH per 1-1-2022, de doorontwikkeling naar indicatieloze inloopvoorzieningen dagbesteding en blijvende sturing op Wlz en toetsing gaan helpen om de nog openstaande taakstelling te realiseren.

Analyse afwijkingen 2022 t.o.v. 2021

Uitsplitsing naar beleidsvelden Bedragen x € 1000	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Vershil	Vershil	Vershil
	2021	2021	2021	2022	2022	2022	Lasten	Baten	Saldo
Jeugdzorg	-7.435	0	-7.435	-7.731	0	-7.731	-296	0	-296
Lokale toegang	-1.376	5	-1.371	-1.560	0	-1.560	-184	-5	-189
Participatie	-4.421	322	-4.099	-4.482	371	-4.111	-61	49	-12
Preventie	-1.748	0	-1.748	-1.702	0	-1.702	45	0	45
Publieke gezondheid	-1.199	22	-1.177	-1.264	0	-1.264	-65	-22	-87
WMO	-5.975	647	-5.329	-5.837	448	-5.388	139	-198	-60
Saldo van lasten en baten	-22.154	996	-21.158	-22.575	819	-21.755	-421	-176	-597
Mutatie reserves	-25	220	195	0	0	0	25	-220	-195
Resultaat	-22.179	1.216	-20.963	-22.575	819	-21.755	-396	-396	-792

Financiële analyse

Hieronder volgt een toelichting op de verschillen groter dan € 50.000 - op beleidsveld niveau - tussen de begroting 2022 en de begroting 2021 (inclusief alle begrotingswijzigingen t/m juni 2021).

De afwijkingen zijn aangeduid als - of +.

Min - betekent dus hogere lasten of lagere baten in de begroting 2022 ten opzichte van de begroting 2021 waardoor er een negatief effect is op het begrotingsaldo.

Jeugdzorg, - € 296.000

In de begroting 2022 is de stelpost 'buffer bij taakstelling jeugdzorg' opgenomen van € 300.000, daarnaast nog de volgende posten:

De taakstellende bezuiniging jeugdzorg (ingesteld bij de begroting 2020) is in 2022 € 300.000. Deze bedraagt in 2021 € 200.000. Verder is in 2021 een incidenteel budget beschikbaar van € 285.000 t.b.v. Grip op sociaal domein (onderzoek en inhuur tijdelijk personeel) t.o.v. € 150.000 in 2022. Oftewel een verschil van € 135.000. De bijdrage aan Gecertificeerde Instellingen stijgt met € 121.000, daarbij stijging voor GGZ ad. € 261.000. Voordelen op het gebied van Pgb, LVB en Jeugd& Opvoeding zijn respectievelijk € 91.000, € 76.000 en € 50.000. Tot slot zijn er diverse kleine verschillen ad. € 33.000.

Lokale toegang, - € 189.000

Op dit onderdeel is er met name verschuiving van budgetten voor personeelslasten.

Publieke gezondheid, - € 87.000

Betreft met name technische wijzigingen waarbij budget voor GGD verschoven is van programma 1 naar programma 7 (zie bijlage 8)

Wmo, - € 60.000

Dit nadeel van € 60.000 is de resultante van lagere lasten ad. € 139.000 en lagere baten ad. € 198.000. Er zijn minder baten door een lagere vrijval voor beschermd wonen vanuit de regiegemeente Zwolle van per saldo € 193.000. Ook de lasten zijn lager en dit bestaat met name uit de verwerking van de taakstellende bezuiniging van € 200.000 tegenover € 100.000 in 2021. En er was in 2021 incidenteel budget beschikbaar gesteld voor de inzet van een projectleider in het kader van decentralisatie beschermd wonen naar beschermd thuis en vervanging i.v.m. zwangerschapsverlof van € 80.000. Tot slot is sprake van een aantal kleine verschillen op het gebied van abonnementskosten en dergelijke ad. - € 16.000.

Mutaties reserve, - € 195.000

Deze onttrekkingen zijn in 2021 geraamd t.b.v. de inzet van de vanuit de jaarrekening 2020 overgeheveld budgetten met betrekking op programma 7.

Programma 8 Duurzaamheid en milieu

Omschrijving van het programma

Het programma omvat de gemeentelijke activiteiten op het gebied van duurzaamheid, milieu, afvalverwijdering en -verwerking, water, riolering en waterzuivering en de begraafplaatsen.

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Schuurman	Afval Begraafplaatsen Klimaat en duurzaamheid Milieu
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Riolering Klimaat en duurzaamheid (klimaatadaptatie) Mutatie reserves

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2019	CBS	54 kg	161 kg	129 kg
Hernieuwbare elektriciteit	%	2019	Klimaatmonitor Rijkswaterstaat	28,7%	20,1%	21,2%

Belangrijke ontwikkelingen

Klimaat(veranderingen)

Wij worden steeds vaker geconfronteerd met extreme weersomstandigheden. Denk bijvoorbeeld aan de hevige sneeuwval van afgelopen winter (2020/2021), de heftige wolkbreuk en dito wateroverlast op 4 juli 2021 en perioden van langdurige droogte in 2020. Eind 2020 stelden we het Klimaatadaptatieplan Klimaatrobuust Dalfsen vast. De acties uit dit plan voeren we de komende jaren uit. Op basis van stresstesten zijn er diverse (toekomstige) knelpunten op wateroverlast en hittestress weergegeven. Lopende onderzoeken moeten verder uitwijzen of en hoe we deze knelpunten oplossen en hoeveel budget hiervoor nodig is. De resultaten van deze onderzoeken nemen we op in het nog te actualiseren Gemeentelijk Rioleringsplan.(GRP)

Daarnaast werken we samen binnen het regionale samenwerkingsverband RIVUS met andere gemeenten, het waterschap en de provincie aan de aanpak van regionale onderwerpen op het gebied van klimaatadaptatie zoals droogte en waterveiligheid.

Ondanks dat we ons op diverse manieren voorbereiden op de weersextremen kunnen we de overlast nooit helemaal voorkomen. Als zich een weersextrem voordoet betekent dat vaak extra inzet van eigen buitendienstpersoneel, materieel en middelen en mogelijk ook inzet van derden om de overlast zoveel mogelijk te beperken.

Duurzaamheid

In 2021 zijn de Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 en de transitievisie warmte vastgesteld. Voor 2022 betekent dit dat we beginnen met de uitvoering van de afspraken uit de RES 1.0. Dit doen we zowel op lokaal als regionaal niveau. Ook leggen we in 2022 de nadruk op het starten met de uitvoering van de warmtetransitie naar duurzame manieren van het verwarmen van de gebouwde omgeving. Dit bestaat uit enerzijds het stimuleren van besparen en isoleren, en anderzijds het duurzaam opwekken van warmte door bijvoorbeeld een warmtepomp.

In de paragraaf Duurzaamheid gaan we verder in op enkele actuele en grootschalige ontwikkelingen.

Energiebedrijf

De gemeente Dalfsen onderzoekt momenteel kansrijke projecten voor grootschalige duurzame energieproductie.

Via een gemeenschappelijk energiebedrijf kunnen projecten worden ontwikkeld en gerealiseerd.

Naast meer opwekking van duurzame energie ontstaan ook inkomsten via het energiebedrijf.

Deze inkomsten zijn afhankelijk van de omvang van de projecten en de onderlinge verdeling.

Om een indruk te krijgen: een grote windmolen of een zonnepark van 10HA kan een paar ton winst per jaar opleveren.

In de ontwikkelfase van het energiebedrijf moet rekening worden gehouden met voorfinanciering en faalkosten en een tijdsduur van een paar jaar.

Belangrijke onzekerheden zijn de afbouw van de landelijke SDE-subsidie, oplopende grondstoffen schaarste en de beschikbaarheid van netcapaciteit.

Afval

Landelijk wordt een extra belasting ingevoerd op het verbranden van afval. De invoerdatum en hoogte is nog niet bekend. Het doel is hergebruik te stimuleren. Vanwege onze hoge hergebruikcijfers valt de impact van deze extra belasting mogelijk mee.

De marktprijzen voor diverse grondstoffen blijven schommelen. Met onze lokale inzamelpartners, zoals bij oud papier en textiel maakten we afspraken om deze schommelingen zo goed mogelijk op te vangen.

Door goede contractafspraken en snelle herbouw heeft de grote brand bij de plasticfabriek van PreZero in Zwolle weinig financiële consequenties voor ROVA en de deelnemende gemeenten.

Door de invoering van statiegeld op plastic flesjes en blikjes vervalt waarschijnlijk een groot deel van de landelijke extra zwerfafvalvergoeding vanaf 2023. Begin 2022 is hier meer duidelijkheid over.

Omgevingsdienst IJsselland

De Omgevingsdienst (OD) is de afgelopen jaren geconfronteerd met toename van het bedrijvenbestand en uitbreiding van het takenpakket. We financieren de OD sinds 2018 op basis van inputfinanciering. We constateerden dat de bedrijfsvoering geen gelijke tred houdt met in- en externe ontwikkelingen en dat er daarom verschillende knelpunten zijn. Begin 2021 is een doorontwikkeltraject ingezet om de organisatie op orde te brengen en toekomstbestendig te maken. In de loop van 2021 krijgen we inzicht in de financiële gevolgen. Deze landen in de kaderbrief 2023 (voorjaar 2022). We gebruiken de begroting van 2022 als 'tussenjaar' op basis van oude uitgangspunten. Structurele wijzigingen treden naar verwachting op vanaf begrotingsjaar 2023.

Ook de invoering van de Omgevingswet (verwachting 1 juli 2022) heeft gevolgen voor de OD. Wij leggen komend jaar verschillende regelingen en verordeningen voor om aan te passen.

Asbestdaken

In juni 2019 is door de Eerste Kamer het wetsvoorstel voor een asbestdakenverbod per 2024 verworpen. Wel is het Rijk voornemens om een landelijk asbestfonds op te richten voor bedrijven en particulieren, met inbreng en deelname van provincies en gemeenten. Uw raad heeft in 2019 besloten € 150.000 bij te dragen in de vorm van revolverende leningen. Het fonds is echter nog steeds niet operationeel. Onduidelijk is nog wat de rol van de provincie wordt en of er wellicht cofinanciering beschikbaar komt. In de tussentijd blijven we dakeigenaren informeren en voorlichten vanuit gezondheid en verduurzaming.

Wat willen we bereiken?

8.1 Afval

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

Het doel is 90% hergebruik van het huishoudelijk en gemeentelijk afval in 2025.

Hoe meten we dat?

ROVA en de gemeente registreert en presenteert jaarlijks het percentage hergebruik.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We testen en voeren regelmatig verbetervoorstellen in;

- Daarnaast zijn wij actief betrokken bij de regionale circulaire initiatieven van Cirkelwaarde en WaardeRing.

8.2 Begraafplaatsen

Dit beleidsveld bevat de baten en lasten van de begraafplaatsen. Op dit onderdeel zijn geen specifieke doelen geformuleerd.

8.3 Klimaat en duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

De missie vanuit het beleidsplan duurzaamheid is: 'Dalfsen nu en in de toekomst leefbaar'. In 2022 gaan we verder met het werken aan deze missie.

Hoe meten we dat?

Uiteindelijk willen we als gemeente nu en in de toekomst leefbaar zijn en daarom willen we afhankelijk zijn van hernieuwbare energie (elektriciteit en warmte) in plaats van fossiele energie. We kijken jaarlijks naar het % hernieuwbare energie in Dalfsen berekend door de Klimaatmonitor. Deze cijfers lopen altijd 1 of 2 jaar achter, maar ook de trend is informatief.

Zie onderstaande tabel voor de nu beschikbare gegevens:

% hernieuwbare energie	2016	2017	2018	2019	2020
Dalfsen	7,6	8,0	9,9	10,8	n.b.
Nederland	6,0	6,6	7,3	8,5	n.b.

Wat gaan we hiervoor doen?

- Voor 2022 voeren we een aantal ontwikkelingen uit die zijn uitgewerkt in het uitvoeringsplan duurzaamheid 2021-2022. De belangrijkste ontwikkelingen zijn te vinden in de paragraaf Duurzaamheid.

8.4 Milieu

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

Ons uitgangspunt is de missie 'Een veilige, gezonde leefomgeving voor alle inwoners en het versterken van bedrijven in regio IJsselland'. Het is onze ambitie om met de Omgevingsdienst dienstverlenend en deskundig te zijn richting inwoners en bedrijven. We zijn duidelijk over wat wel en niet kan, treden op waar dat nodig is en werken proactief aan een duurzame ontwikkeling. We willen onze missie realiseren door voorop te lopen met vernieuwende werkmethoden, actuele expertise en moderne ICT-voorzieningen.

Sinds 2018 is de Omgevingsdienst belast met de uitvoering van milieutaken. In het najaar van 2018 is een gezamenlijk beleidsplan van de deelnemende gemeenten en de provincie voor de Omgevingsdienst vastgesteld. Met dit beleid voldoen we aan de wettelijke kwaliteitscriteria en werken we de doelen van de wettelijke Verordening kwaliteit VTH uit.

Hoe meten we dat?

Het beleidsplan bevat doelen en indicatoren voor de uitvoering. In verband met de grote omvang hiervan verwijzen wij kortheidshalve naar het beleidsplan (paragraaf 4.2.1):

http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmloutput/Historie/Dalfsen/CVDR615086/CVDR615086_1.html

Het beleidsplan actualiseren we eind 2021/begin 2022 en passen we mede aan in verband met de invoering Omgevingswet in 2022.

8.5 Riolering

Voor het beleidsveld riolering wordt verwezen naar de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Verbonden partijen

Omgevingsdienst IJsselland

Sinds 2018 is de Omgevingsdienst IJsselland operationeel als gemeenschappelijke regeling. De Omgevingsdienst behartigt de individuele en gezamenlijke belangen van de deelnemers op het gebied van de fysieke leefomgeving en ziet op de vergunningverlening, het toezicht op de naleving en de handhaving van de voorschriften zoals opgenomen in de relevante regelgeving. De primaire meerwaarde van de Omgevingsdienst is gelegen in de uitvoering van milieutaken. In de komende jaren wordt de basis hiervan verder verstevigd en uitgebouwd.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partij verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen.

ROVA

De ROVA heeft tot doel het bevorderen en/of het (doen) realiseren van integraal afvalketenbeheer en het leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het terrein van de verwijdering van afvalstoffen, waaronder begrepen beleidsondersteuning en collectieve aanbestedingen ten behoeve van de deelnemende overheden. Ook is de vennootschap werkzaam op het gebied van inzameling, bewerking en verwerking van afvalstoffen, de reiniging en de gladheidsbestrijding, alsmede op het gebied van direct of indirect daarmee verband houdende milieuvelden, in de ruimste zin van het woord.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partij verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen.

Beleidsplannen en verordeningen

Richtinggevende documenten van de gemeente Dalfsen bij dit programma zijn:

[Gemeentelijk Rioleringsplan 2022-2025 \(2021\)](#)

[Verordening afvoer hemel- en grondwater \(2011\)](#)

[Beleidsplan Duurzaamheid 2.0](#)

[Uitvoeringsplan Duurzaamheid](#)

Programma uitvoering VTH-taken 2021 (2020)

[Beleidsplan Vergunningverlening, toezicht en handhaving 2017-2021](#)

[Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving \(2017\)](#)

[kadernota Klimaatadaptatie](#)

Financiën

Wat mag het kosten?

Duurzaamheid en milieu	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten	-5.348	-5.651	-5.848	-5.614	-5.633	-5.634
Baten	5.211	5.162	5.560	5.396	5.415	5.420
Saldo van lasten en baten	-137	-489	-288	-218	-217	-213
Stortingen in reserves	0	-202	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	25	464	0	0	0	0
Resultaat	-112	-227	-288	-218	-217	-213

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Afval	646	647	487	497	499	499
Begraafplaatsen	34	14	48	51	54	59
Klimaat en duurzaamheid	-294	-607	-380	-305	-305	-305
Milieu	-845	-860	-702	-721	-731	-731
Riolering	322	316	261	261	266	265
Saldo van lasten en baten	-137	-489	-288	-218	-217	-213
Mutatie reserves	25	262	0	0	0	0
Resultaat	-112	-227	-288	-218	-217	-213

Financiële bijstellingen

Omgevingsdienst IJsselland, voordeel € 10.000 (2022)

In 2022 is er een eenmalig voordeel op de bijdrage aan de Omgevingsdienst. Door voortschrijdend inzicht blijkt het eerder opgenomen bedrag namelijk iets te hoog te zijn en kan deze met € 8.836 afgeraamd worden. De verwachting is wel dat er in 2022 nog wijzigingen en bijstellingen komen, maar gelet op de onzekerheid wordt hier nu nog geen rekening mee gehouden.

Regeling Reductie Energieverbruik Woningen (RREW) , budgetneutraal

Voor energiebesparing van woningen is voor 2021 en 2022 de landelijke RREW-subsidie ontvangen van € 300.000. Daarvan wordt in 2021 € 35.000 uitgegeven en in 2022 € 265.000. De actie wordt uitgevoerd door de Dorpen van Morgen en het is een vervolg op de lopende Regeling Reductie Energiegebruik (RRE)-actie.

Analyse afwijkingen 2022 t.o.v. 2021

Uitsplitsing naar beleidsvelden Bedragen x € 1000	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil	Verschil	Verschil
	2021	2021	2021	2022	2022	2022	Lasten	Baten	Saldo
Afval	-2.370	3.017	647	-2.708	3.195	487	-338	178	-160
Begraafplaatsen	-261	275	14	-248	296	48	13	20	33
Klimaat en duurzaamheid	-678	71	-607	-661	280	-380	17	209	227
Milieu	-869	9	-860	-702	0	-702	166	-9	157
Riolering	-1.473	1.790	316	-1.529	1.790	261	-56	0	-56
Saldo van lasten en baten	-5.651	5.162	-489	-5.848	5.560	-288	-197	399	201
Mutatie reserves	-202	464	262	0	0	0	202	-464	-262
Resultaat	-5.853	5.626	-227	-5.848	5.560	-288	5	-65	-61

Financiële analyse

Hieronder volgt een toelichting op de verschillen groter dan € 50.000 - op beleidsveld niveau - tussen de begroting 2022 en de begroting 2021 (inclusief alle begrotingswijzigingen t/m juni 2021).

De afwijkingen zijn aangeduid als - of +.

Min - betekent dus hogere lasten of lagere baten in de begroting 2022 ten opzichte van de begroting 2021 waardoor er een negatief effect is op het begrotingssaldo.

Afval - € 160.000

Uit het onderzoek naar kostendekkendheid blijkt dat het tarief van de afvalstoffenheffing kan worden verlaagd. Vooruitlopend op integrale besluitvorming van woonlasten (tariefstelling leges) is er in deze begroting rekening gehouden met lagere inkomsten.

Klimaat en duurzaamheid, + € 227.000

Het relatief forse verschil wordt veroorzaakt door het vervallen van het incidentele budget in het kader van de warmtetransitie. Daarnaast ontvangen we in 2022 subsidie in het kader van Regeling Reductie Energieverbruik Woningen (RREW) van € 265.000 en verwachten dit bedrag in 2022 ook uit te geven.

Milieu, + € 157.000

De bijdrage aan de Omgevingsdienst IJsselland was in 2021 incidenteel € 122.000 hoger als gevolg van een extra bijdrage voor uitvoering programma 2021, externe veiligheid, digitale ontsluiting geluidgegevens en een bijdrage ivm energie en duurzaamheid.

Daarnaast is er met ingang van 2022 sprake van een lager budget voor ongediertebestrijding ad. € 32.000.

Riolering, -€ 56.000

In afwachting van het nieuwe GRP is de dotatie aan de voorziening riolering aangepast om op het beleidsuitgangspunt van 100% kostendekking uit te komen.

Reserve mutaties, - € 262.000

Voor de activiteiten van Duurzame Dorpen is in 2018 in totaliteit € 300.000 beschikbaar gesteld. Hierin zat een bedrag van € 50.000 voor besteding in 2021.

De aanbesteding voor het Vergunning, toezicht en handhaving (VTH) risicoanalyse (door provincie en alle gemeenten in Overijssel) zou in 2020 uitgevoerd worden, maar de afronding hiervan heeft vertraging opgelopen. Budget van € 10.000 is overgeheveld bij jaarrekening 2020 voor uitvoering in 2021.

Vanuit 2020 was er een incidenteel budget in 2021 beschikbaar voor transitievisie warmte van € 202.101. Dit bedrag is voor 2022 niet opnieuw begroot. In de tweede bestuursrapportage is aangegeven dat dit budget naar alle waarschijnlijkheid niet volledig wordt gebruikt in 2021. Wanneer dit het geval is, zal er voor een gedeelte van de € 202.101 in de jaarrekening 2021 om een budgetoverheveling gevraagd worden naar 2022.

Programma 9 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Omschrijving van het programma

De gemeente moet beschikken over een actueel ruimtelijk- en omgevingsbeleid. Hiermee spelen we in op wettelijke kaders en maatschappelijke ontwikkelingen. Ruimtelijke kwaliteit, duurzaamheid en leefbaarheid zijn belangrijke uitgangspunten. Wij betrekken en stimuleren maatschappelijke partners bij het vormgeven en uitvoeren van ons beleid.

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Schuurman	Monumenten en archeologie Ruimtelijke ordening Wonen en bouwen
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Grondexploitatie woningbouw Mutatie reserves

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2020	Basisregistratie adressen en gebouwen	15,2	8,9	8,6
Demografische druk	%	2021	CBS	82,2%	70,1%	78,3%
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	2020	CBS	304	270	280
Gemeentelijke woonlasten éénpersoons-huishoudens	In Euro's	2021	COELO	714	n.b.	n.b.
Gemeentelijke woonlasten meerpersoons-huishoudens	In Euro's	2021	COELO	741	n.b.	n.b.

Belangrijke ontwikkelingen

Centrumplan Dalfsen

Onder voorbehoud van de besluitvorming over kaders en uitvoeringsontwerp voeren we in de jaren 2022 en 2023 het Regiodeal project Klimaatwinkelstraat uit. Deze Klimaatwinkelstraat gaat over de in de Centrumvisie 'Dorp aan de Vecht' benoemde deelgebieden Prinsenstraat en Kerkplein. Er is een krediet beschikbaar gesteld om de regiodeal subsidie te borgen. Bij de raadsbehandeling van het uitvoeringsontwerp (medio juni 2022) vragen we een definitief krediet. Na afronding van de planvorming voor de Klimaatwinkelstraat, werken we naar verwachting het deelgebied Oostpoort uit voor herinrichting vanaf 2023. Een voorbereidingskrediet voor dit deelgebied leggen we aan u voor in het kader van het Centrumplan.

Kanaalpark Lemelerveld

Het plan Kanaalpark Lemelerveld is onze uitwerking van de Kanaalvisie 'De blik op het kanaal van Lemelerveld'. Fase 1, het deel tussen de Driepuntbrug en de Weerdhuisweg, is in 2021 afgerond. Bij de vaststelling van fase 1 werd besloten dat we de verdere fasen van het Kanaalpark in 10 jaar verder

uitwerken in afzonderlijke voorstellen voor uitwerking en uitvoering. Als fase 2 aan de orde is of sprake is van een andere volgorde in fasen, dan leggen we dit in een apart voorstel voor, inclusief een benodigd krediet. De Kerkenhoek is ook een onderdeel van het Kanaalpark totaalplan. Een werkgroep onder leiding van betrokken inwoners is, met behulp van subsidies, en een bijdrage van € 5.000,= van de gemeente bezig met de uitwerking van ideeën.

Project Veilige Vecht (HWBP)

Project Veilige Vecht is een project van het Waterschap Drents Overijsselse Delta. Wij nemen hieraan deel met een bestuurlijke en ambtelijke begeleidingsgroep. Het eerste deel van de Verkenning is in 2021 afgerond met de 1e tussenstap, waarin onderzocht werd wat mogelijke maatregelen zijn voor de waterveiligheid. We onderzoeken varianten voor dijkversterking en rivierversuiming. Tussenstap 2 van de Verkenning bestaat uit het onderzoek naar de gekozen kansrijke maatregelen. In Dalfsen zijn dit bijvoorbeeld een mogelijke nevengeul bij de brug. Het onderzoek naar kansrijkheid loopt in 2022 en 2023. De

elementen ingebracht in de aangenomen motie Vecht en brug zijn enerzijds meegenomen in de 4 scenario's voor het Centrumplan, zoals een eventuele nieuwe brug. En nemen we anderzijds mee in de Verkenning van het project Veilige Vecht. Voor het uitwerken van de gemeentelijke motie is bij de behandeling van de PPN voor het jaar 2022 een budget van € 15.000 beschikbaar gesteld.

Leader+

Deze Europese subsidieregeling met cofinanciering door de provincie, waterschap en gemeente is bedoeld voor plattelandsontwikkeling. Het heeft de afgelopen jaren geleid tot diverse initiatieven van onderop die onze gemeente versterken. Er is sprake van een goede spreiding tussen de verschillende kernen/ buitengebied zodat de hele gemeente in de praktijk wordt bediend met deze regeling. Het varieert per jaar hoeveel cofinanciering vanuit de gemeente hierbij benodigd is. Aanvankelijk was hier € 40.000,= per jaar voor beschikbaar maar hier is in verleden op bezuinigd toen er weinig initiatieven een beroep hierop deden. Toen is afgesproken dat eventuele meerkosten worden bijgeraamd bij de Berap. De gemeente heeft immers geen directe invloed wanneer welke initiatieven komen en de toetsing vindt plaats door een onafhankelijke, externe, overleggroep. Zij toetsen initiatieven aan de door u en de andere partners van Leader vastgestelde Lokale Ontwikkelings Strategie (LOS). Het bestaande budget van € 25.000 voor Gebiedsgericht beleid zetten we voort voor de periode tot en met 2026.

Versnelde woningbouwontwikkelingen

De druk op de woningmarkt is groot en we zijn erg benieuwd naar de actuele en concrete behoefte naar verschillende woningbouwcategorieën. In 2022 gaan we daarom een nieuw woonbehoefteonderzoek uitvoeren. Voor de uitvoeringskosten is een bedrag van € 10.000 beschikbaar gesteld. Dit bedrag wordt gedekt vanuit de grondexploitatie, waardoor deze budgettaire neutraal is. Daarnaast willen we in Hoonhorst, Oudleusen en Lemelerveld versneld de woningbouw-opgave uitvoeren. Voor Dalfsen geldt dat de komende tijd alle aandacht gericht is op de uitbreiding van Oosterdalfsen-Noord. In het geval van Nieuwleusen betreft dit met name de vervolgfasering van Westerbouwlanden.

Vergunningverlening Toezicht en Handhaving (VTH)

Het aantal bouwaanvragen is de laatste jaren flink gestegen. In 2020 waren er voor alle categorie bouwaanvragen samen 20% meer aanvragen dan geraamd ten opzichte van voorgaande jaren. Deze toename heeft gevolgen voor het onderdeel toezicht en handhaving. We moeten immers ook zoveel meer bouwcontroles uitvoeren. Daar komt bij dat het aantal maatregelen, zoals opgelegde bouwstops, lasten onder dwangsom en bestuursdwang, bezwaarzaken en handhavingsverzoeken in 2020 zijn verdubbeld ten opzichte van 2019 en het tienvoudige in aantal is ten opzichte van 2016.

De oorzaken van de toename zijn divers. Inwoners lijken over en weer minder tolerant met het gevolg dat zij sneller een handhavingsverzoek indienen. De stap naar de commissie Bezwaar & Beroep wordt snel gezet en inwoners lijken kritischer op hun woonomgeving te zijn omdat ze veel thuis zijn vanwege Corona. Daar komt bij dat vraagstukken (juridisch) steeds complexer worden. Gevolg is dat de werkvoorraad van de juristen handhaving en toezichthouders bouw de afgelopen jaren fors is toegenomen. Er zijn extra middelen nodig om aan de huidige en toekomstige vraag van onze inwoners en ondernemers te voldoen.

Er kan nu alleen nog gehandeld worden op handhavingsverzoeken en klachten, er is geen ruimte meer om proactief aan de slag te gaan met constatering die met eigen ogen gedaan worden. Dit wekt verloedering van de omgeving en onwettig gedrag in de hand. Bezwaarmakers en indieners van

klachten moeten tegenwoordig lang wachten op een reactie van de gemeente, de dienstverlening is omlaag gegaan.

De toenemende werkzaamheden zijn van structurele aard. Met de invoering van de Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging (wkb) bouwen in 2022 komen werkzaamheden te vervallen. Aan de andere kant krijgt de gemeente extra en andere taken. Per saldo is er onder de Omgevingswet meer inzet nodig, dan nu onder de Wabo. Volgens onderzoek van bureau ANG (28-4-2021, Effecten Omgevingswet en Wkb Dalfsen, onderzoek uitgevoerd in opdracht van de gemeente Dalfsen) is extra inzet nodig door de gemeente voor het controleren van de marktpartij en diens werk. Tevens is er de wens om tegelijk met de nieuwe wetgeving ook intensiever toezicht te gaan houden.

Wat willen we bereiken?

9.1 Grondexploitatie woningbouw

Dit beleidsveld betreft de grondverkopen van woningbouw kavels door de gemeente. Voor informatie over dit beleidsveld wordt verwezen naar de paragraaf grondexploitatie.

9.2 Monumenten en archeologie

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

Het in stand houden van (gemeentelijke) monumenten en waar nodig adviseren en stimuleren bij en van onderhoud. Het beschermen van archeologische resten in de ondergrond.

Hoe meten we dat?

Hiervoor zijn geen indicatoren beschikbaar.

Wat gaan we ervoor doen?

- Het adviseren van monumenteneigenaren;
- Het toetsen van locaties op de mogelijke aanwezigheid van archeologische resten op basis van de archeologische beleidskaart;
- Waar nodig maatregelen treffen om mogelijke versterking van archeologische waarden te voorkomen of op te laten graven door gecertificeerde bureaus.

9.3 Ruimtelijke ordening

9.3.1 Omgevingswet

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

We streven er naar om in 2022 voorbereid te zijn op de invoering van de Omgevingswet. Belangrijk is de realisatie en instandhouding van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving, aansluitend bij de doelen beschreven in de Omgevingswet.

Hoe meten we dat?

Indicator	Bron	Nulmeting	2022	2023	2024	2025
Voortgang implementatie Omgevingswet	Eigen gegevens	2016	75%	80%	90%	90%

Wat gaan we ervoor doen?

- Uitvoering programmaplan implementatie Omgevingswet;
- Vaststellen Omgevingsvisie Dalfsen 1.0;
- Opzetten van programma's en een Omgevingsplan;
- Werken volgens de nieuwe rollen van Casemanager, Ruimtecoach en Gebiedsmanager.
- Plan van aanpak voor de transitiefase Omgevingsplan opleveren;
- Uitvoeren plan van aanpak Organisatie, Cultuur en Opleiding;
- Uitvoeren aanbevelingen project Dienstverlening (vanuit Programma Omgevingswet);
- Uitvoeren van software upgrades om aan te kunnen sluiten op het Digitaal Stelsel Omgevingswet;

9.3.2 Ruimtelijke ontwikkeling

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

We streven naar een evenwichtige ruimtelijke ontwikkeling op onder andere het gebied van wonen, werken, recreatie, verkeer, landgoederen, archeologie, externe veiligheid en milieu. Duurzaamheid, ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid zijn hierbij uitgangspunt. Belangrijk is de realisatie en instandhouding van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving, aansluitend bij de doelen beschreven in de Omgevingswet. In onze ruimtelijke plannen houden we daarom rekening met voldoende flexibiliteit zodat beter kan worden ingespeeld op actuele marktontwikkelingen en maatschappelijke behoeften.

Hoe meten we dat?

Indicator	Bron	Nulmeting	2022	2023	2024	2025
Percentage van het grondgebied belegd met actuele bestemmingsplannen	Eigen gegevens	100%	100%	100%	100%	100%

Per 2022 worden alle bestemmingsplannen van rechtswege opgenomen in het omgevingsplan.

Indicator	Bron	Nulmeting	2022	2023	2024	2025
Een actuele Omgevingsvisie voor het gehele grondgebied van de gemeente	Eigen gegevens	1 (2022)	1	1	1	1

Na vaststelling van de nieuwe Omgevingsvisie (februari 2022) vervallen de eerdere structuurvisies.

Wat gaan we ervoor doen?

- Vaststellen van een nieuwe Omgevingsvisie voor het gehele grondgebied van de gemeente Dalfsen;
- Opstellen van een pilot Omgevingsplan (Oudleusen);
- Actualiseren van het bestemmingsplan voor de kernen (verwerken afwijkingen en wijzigingen);
- Verder werken aan de uitwerking van het Centrumplan Dalfsen fase 1 (Klimaatwinkelstraat);
- Afronden Kanaalpark fase 1 (Lemelerveld) en verder werken aan uitwerking vervolgfases;
- Opstellen van een visie op de ontwikkelingen rondom de Burgemeester Backxlaan (Nieuwleusen);
- Afronding procedure en afhankelijk hiervan bouwrijp maken Oosterdalfsen Noord (wonen, Dalfsen);
- Vaststellen bestemmingsplan en bouwrijp maken 't Febriek Zuid II (bedrijven, Lemelerveld);
- Behandelen van aanvragen voor ontwikkelingen in het buitengebied;
- Faciliteren van diverse inbreidingsplannen binnen de kernen.

9.3.3 Gebiedsontwikkeling

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

Een vitaal en aantrekkelijk (landelijk) gebied voor inwoners, ondernemers en bezoekers.

Hoe meten we dat?

Het kernteam van Ruimte voor de Vecht (dagelijks uitvoerenden namens de netwerksamenwerking) heeft in 2021 een enquête uitgevoerd naar de inwoner tevredenheid en beleving van het Vechtdal. De uitkomsten van deze enquête waren bij het opstellen van deze begroting nog niet bekend.

Wat gaan we ervoor doen?

- Verleggen van de focus van nieuwe investeringen naar benutten van gedane investeringen;
- Meedenken vanuit de gemeente in gebiedsprocessen van de provincie en het waterschap;
- Meedenken in meekoppelkansen voor een aantrekkelijke inrichting van de Vecht, onder andere in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma van het waterschap;
- Gebruik maken van de ontwikkelkansen vanuit Leader+.

9.3.4 Landschaps- en groenbeleid

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

1. Het behouden en verbeteren van de kwaliteit van het landschap en de groenstructuren o.a. door het stimuleren en vergroten van de biodiversiteit.
2. Het streekeigen karakter (de identiteit), in de verschillende landschapstypen, van het Dalfser landschap behouden en versterken.

Hoe meten we dat?

Indicator	Bron	Nulmeting	2022	2023	2024	2025
Onderhoud van bestaande en nieuw af te sluiten contracten streekeigen waardevolle landschapselementen	SGBDO*	52,3 ha (2013)	72 ha	74 ha	74 ha	74 ha

Wat gaan we ervoor doen?

- Landschapsontwikkeling als thema meenemen in de Omgevingsvisie;
- Via Stichting Groen Blauwe Diensten Overijssel bestaande contracten voor langjarig landschapsbeheer onderhouden en wanneer er door beëindiging financieel ruimte is in het fonds nieuwe contracten afsluiten.

9.4 Wonen en bouwen

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

Wijken moeten voor alle inwoners aantrekkelijk zijn. Diversiteit is daarbij belangrijk. Voor alle doelgroepen moeten er voldoende, passende woningen zijn. De woningcorporatie(s) hebben hierin ook een belangrijke taak. Hierbij past het principe van flexibele en duurzame bouw. Starters en senioren zijn binnen het volkshuisvestingsbeleid specifieke doelgroepen.

Hoe meten we dat?

Indicator	Bron	Nulmeting	2022	2023	2024	2025
Aantal nieuwe verblijfsobjecten met woonfunctie	CBS / eigen gegevens	167 (2020)	75	75	75	75
Aantal nieuwe startersleningen	Eigen gegevens	6 (2020)	7	7	7	7

Wat gaan we ervoor doen?

- Uitvoering geven aan de Woonvisie (vastgesteld in november 2019);
- Prestatieafspraken maken met beide woningcorporaties; waaronder het in stand houden van voldoende sociale huurwoningen;
- Verlenen van startersleningen;
- Uitvoering geven aan het beleid voor Tiny houses;
- Voortzetten van projecten vanuit Collectief particulier opdrachtgeverschap.;
- Meewerken aan initiatieven voor de bouw van seniorenwoningen op inbreidingslocaties nabij de centra.

9.4.2 Vergunningverlening Toezicht en Handhaving (VTH)

Meerjarig doel: wat willen we bereiken?

We gaan voor een veilige, gezonde, aantrekkelijke en duurzame omgeving om te wonen, werken en leven.

Hoe meten we dat?

Doelen en indicatoren werken we in het nieuwe VTH-beleidsplan 2021-2025 uit en vervolgens in subdoelen in het Programma uitvoering VTH-taken 2022 (en navolgende jaren). We verwachten de indicatoren met ingang van begroting 2023 in deze paragraaf op te nemen.

Wat gaan we ervoor doen?

- Uitvoering geven aan het VTH beleidsplan 2017 - 2021;
- Eind 2020/begin 2021 een nieuw VTH beleidsplan 2021-2025 opstellen/actualiseren en hierin de Omgevingswet als belangrijke ontwikkeling meenemen.

Verbonden partijen

Niet van toepassing.

Beleidsplannen en verordeningen

Richtinggevende documenten van de gemeente Dalfsen bij dit programma zijn:

Omgevingsvisie Dalfsen (in ontwerp 2021; geplande vaststelling 2022)

[Structuurvisie kernen gemeente Dalfsen 2010-2020 met een doorkijk naar 2025 \(2010\)](#) (vervalt in 2022)

[Structuurvisie buitengebied 2012-2022 met een doorkijk naar 2030 \(2012\)](#) (vervalt in 2022)

[Structuurvisie De blik op het kanaal van Lemelerveld \(2014\)](#) en uitwerking Kanaalpark in 6 fasen (tot 2028)

[Structuurvisie Centrumvisie Dorp aan de Vecht \(2017\)](#)

[Masterplan Ruimte voor de Vecht \(geactualiseerd in 2019\)](#)

[Beleidsregels Ontwikkelen met Kwaliteit in het buitengebied van de gemeente Dalfsen\(2017\)](#)

Beleidsregels Woningplitsing Inwoonsituaties gemeente Dalfsen 2021

Notitie inbreidingslocaties

[Welstandsnota 2014 \(2014\)](#)

[Nota grondbeleid 2015 -2020](#)

[Woonvisie gemeente Dalfsen 2019 tot en met 2024 \(2019\)](#)

[Verordening starterslening gemeente Dalfsen 2020 \(2020\)](#)[Beleidsplan recreatie en toerisme voor periode 2011-2020 \(2011\)](#)

[Nota economisch beleid 2013-2020 \(2013\)](#)

[Extern veiligheidsbeleid gemeente Dalfsen 2015-2018](#)

[Landschapsonwikkelingsplan Dalfsen \(2010-2020\)](#)

[Notitie archeologiebeleid gemeente Dalfsen 2017 \(2017\)](#)

Uitgifte-regeling bouwgrond (2014)

[Startnotitie Omgevingswet \(2016\)](#)

Programmaplan Implementatie Omgevingswet (2018)

Programma uitvoering VTH-taken 2021 (2020)

[Beleidsplan Vergunningverlening, toezicht en handhaving 2017-2021](#)

Financiën

Wat mag het kosten?

Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten	-8.396	-8.828	-6.732	-6.923	-6.977	-5.848
Baten	8.339	7.720	5.692	5.995	6.071	5.006
Saldo van lasten en baten	-57	-1.108	-1.040	-928	-906	-841
Stortingen in reserves	-1.830	-412	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	884	688	33	33	0	0
Resultaat	-1.003	-832	-1.008	-896	-906	-841

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Grondexploitatie woningbouw	843	0	0	0	0	0
Monumenten en archeologie	-7	-14	-4	-4	-29	-4
Ruimtelijke ordening	-941	-1.287	-1.170	-1.067	-1.029	-1.007
Wonen en bouwen	49	193	134	143	152	169
Saldo van lasten en baten	-57	-1.108	-1.040	-928	-906	-841
Mutatie reserves	-946	276	33	33	0	0
Resultaat	-1.003	-832	-1.008	-896	-906	-841

Financiële bijstellingen

Beleidsveld 9.1 Grondexploitatie woningbouw

Algemene kosten grondexploitatie, budgetneutraal

Om algemene kosten binnen de grondexploitatie te kunnen dekken waarvoor nog geen voorbereidingskrediet beschikbaar is (zoals bodemonderzoek, taxatierapporten, woonbehoefte onderzoeken, etc.) wordt jaarlijks € 15.000,-- gevraagd voor woningbouwlocaties en jaarlijks € 15.000,-- voor bedrijfsterrein locaties. De dekking vindt plaats vanuit toekomstige bouwgrondverkoop.

Beleidsveld 9.4 Wonen en Bouwen

Abonnement digitaal zoekstelsel juristen gemeente Dalfsen, nadeel € 10.000 (2022 e.v.)

Op dit moment beschikken wij niet over een adequaat juridisch zoekstelsel). We maken gebruik van open bronnen. Dit bemoeilijkt en vertraagt het werk van de juristen, omdat ze ook de vindbaarheid van de bron moeten checken en de bruikbaarheid van de bron moeten checken.

Investerings:

Oosterdalfsen

In februari heeft de raad het bestemmingsplan en beeldkwaliteitsplan Oosterdalfsen-Zuid gewijzigd vastgesteld. Naar aanleiding hiervan wordt voor grondexploitatie Oosterdalfsen een krediet van € 70.000,-- gevraagd voor de aanleg van een voetpad van het complex naar de rotonde Welsummerweg. De kosten kunnen ten laste worden gebracht van de grondexploitatie Oosterdalfsen. Omdat het voetpad buiten de projectgrens wordt aangelegd wordt specifiek instemming van de gemeenteraad gevraagd. Extra krediet wordt dus niet aangevraagd.

Voor andere grondexploitaties worden geen bijzonderheden verwacht.

Analyse afwijkingen 2022 t.o.v. 2021

Uitsplitsing naar beleidsvelden Bedragen x € 1000	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil	Verschil	Verschil
	2021	2021	2021	2022	2022	2022	Lasten	Baten	Saldo
Grondexploitatie woningbouw	-6.310	6.310	0	-4.294	4.294	0	2.016	-2.016	0
Monumenten en archeologie	-31	17	-14	-21	17	-4	10	0	10
Ruimtelijke ordening	-1.522	235	-1.287	-1.409	239	-1.170	113	4	117
Wonen en bouwen	-964	1.157	193	-1.008	1.142	134	-43	-15	-59
Saldo van lasten en baten	-8.828	7.720	-1.108	-6.732	5.692	-1.040	2.096	-2.028	68
Mutatie reserves	-412	688	276	0	33	33	412	-656	-244
Resultaat	-9.240	8.408	-832	-6.732	5.725	-1.008	2.507	-2.683	-176

Financiële analyse

Hieronder volgt een toelichting op de verschillen groter dan € 50.000 - op beleidsveld niveau - tussen de begroting 2022 en de begroting 2021 (inclusief alle begrotingswijzigingen t/m juni 2021).

De afwijkingen zijn aangeduid als - of +.

Min - betekent dus hogere lasten of lagere baten in de begroting 2022 ten opzichte van de begroting 2021 waardoor er een negatief effect is op het begrotingsaldo.

Ruimtelijke Ordening, + € 117.000

De totale lasten binnen dit beleidsveld dalen en worden naast diverse kleinere aanpassingen voornamelijk veroorzaakt door het vervallen van de verschillende incidentele budgetten voor de invoering van de Omgevingswet.

Wonen en bouwen, - € 59.000

De leges bouwvergunningen zijn in 2022 lager geraamd a.g.v. wijziging in de aantallen en de uitkomsten van de berekening kostendekkendheid.

Mutatie reserves, - € 244.000

in 2021 zijn er mutaties van per saldo € 276.000 die niet in 2022 terugkomen en voor locatie Koesteege is er een dotatie ad. € 33.000

3 Paragrafen

Paragraaf 1 Lokale heffingen

Algemeen

Via lokale heffingen wordt dekking gevonden voor gemeentelijke uitgaven. De invoering, wijziging of intrekking gebeurt via een door de gemeenteraad vastgestelde belastingverordening. De vaststelling van de tarieven vindt plaats in de gemeenteraad in het najaar van 2021.

De lokale heffingen bestaan uit de gemeentelijke belastingen, rechten en retributies. Deze worden vooral door de inwoners opgebracht. Lokale belastingen worden onderscheiden in heffingen waarvan de besteding gebonden dan wel ongebonden is. Ongebonden lokale heffingen (OZB en hondenbelasting) worden tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend, omdat zij niet aan een inhoudelijk begrotingsprogramma zijn gerelateerd. De besteding is niet gebonden aan een bepaalde taak. Gebonden heffingen, zoals de afvalstoffen- en rioolheffing, worden verantwoord op het betreffende programma en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. De kosten van de gemeentelijke dienstverlening worden doorberekend in de tarieven.

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording dient de paragraaf betreffende lokale heffingen tenminste te bevatten:

1. de geraamde inkomsten;
2. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
3. een overzicht op hoofdlijnen van diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd;
4. een aanduiding van de lokale lastendruk;
5. een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

1. Overzicht inkomsten gemeentelijke heffingen (bedragen x € 1.000)

Omschrijving lokale last	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Afvalstoffenheffing *	2.535	2.720	2.898
Begraafplaatsrechten *	286	275	296
Hondenbelasting	132	132	142
Leges Titel I *	495	475	412
Leges Titel II *	1.213	1.395	1.384
Leges Titel III *	6	12	21
Marktgelden *	6	6	6
OZB eigenaren woning	3.917	4.166	4.462
OZB eigenaren niet-woning	1.212	1.333	1.421
OZB gebruikers niet-woning	949	1.016	1.083
Precariobelasting	20	16	28
Rioolheffing *	1.450	1.465	1.465
Toeristenbelasting	134	190	200
Totaal	12.355	13.201	13.818

* De gemeentelijke belastingen zijn te onderscheiden in algemene belastingen, bestemmingsbelastingen en retributies (rechten en leges). Deze belastingen vallen onder de bestemmingsbelastingen of retributies, waarbij de tarieven niet meer dan 100% kostendekkend mogen zijn. Deze belastingen en de hoogte van de kostendekkendheid worden toegelicht bij het onderdeel 'Overzicht kostendekkendheid'.

2. Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen

In de gemeente Dalfsen is het beleid rond de lokale heffingen gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- voor de jaarlijkse trendmatige stijging van de tarieven wordt het Nationale consumentenPrij Indexcijfer (CPI) gehanteerd. In de Perspectiefnota 2022-2025 is deze vastgesteld op 1,6%;
- er is een tariefsdifferentiatie tussen woningen en niet woningen bij de OZB;
- de kwijtscheldingsmogelijkheden voor de inwoner worden optimaal benut;
- er wordt een actief informatiebeleid nagestreefd;
- leges en tarieven dienen zoveel mogelijk kostendekkend te zijn.

Gemeentelijk Belastingkantoor Lococensus-Tricijn (GBLT)

Namens de gemeente Dalfsen geeft de gemeenschappelijke regeling GBLT uitvoering aan het heffen en innen van gemeentelijke belastingen. Daarnaast voert GBLT ook het kwijtscheldingsbeleid uit voor zowel de gemeente als het waterschap. In de paragraaf verbonden partijen vindt u meer informatie over het GBLT als verbonden partij.

Wet Waardering Onroerende Zaken

Wet Waardering Onroerende Zaken

De uitvoering van de Wet WOZ wordt gecontroleerd door de Waarderingskamer. Hiervoor hanteert de Waarderingskamer een viertal oordeelcategorieën te weten:

1. De uitvoering verloopt goed
2. De uitvoering is voldoende
3. De uitvoering moet op onderdelen verbeterd worden
4. De uitvoering moet dringend verbeterd worden.

De Waarderingskamer heeft de uitvoering van de Wet WOZ onderzocht en is van mening dat GBLT de uitvoering van de Wet WOZ goed borgt door interne beheersmaatregelen. Dat betekent dat de WOZ-beschikkingen voldoen aan de geldende kwaliteitseisen. De Waarderingskamer heeft GBLT de kwalificatie "GOED" gegeven voor de uitvoering van de Wet WOZ.

Daarnaast heeft de Waarderingskamer ingestemd met het bekend maken van de WOZ-waarden voor 2021 (waardepeildatum 1 januari 2020).

Overzicht kostendekkendheid

3. Overzicht diverse heffingen

Op grond van de BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) dient de paragraaf lokale heffingen een overzicht op hoofdlijnen te bevatten van de diverse heffingen. In dit overzicht dient inzichtelijk te worden gemaakt hoe bij de berekening van de tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden. Ook dient naar voren te komen wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd.

De “grote belastingen”, zoals afvalstoffenheffing en rioolheffing, zijn hierbij het meest in het oog springend. Jaarlijks wordt aan de hand van de kosten een berekening gemaakt van de hoogte van de benodigde opbrengsten. Bij beide belastingen worden grote tariefschommelingen afgevlakt door te werken met een voorziening. Voor “kleine belastingen” als de diverse legessoorten mogen maximaal kostendekkende tarieven worden gevraagd.

Overzicht kostendekkendheid 2022

Heffing	Lasten taakveld	Apparaatskosten	Overhead	BCF-BTW	Kwijt-schelding	Storting voorziening	Totale lasten	Andere inkomsten	Baten Heffing	Totale Baten	Kosten-dekkenheid
Rioolheffing	368.137	208.999	166.990	134.579	16.000	569.795	1.464.500		1.464.500	1.464.500	100%
Reinigingsheffing	2.126.642	69.780	55.754	440.446	52.000	450.533	3.195.155	297.000	2.898.155	3.195.155	100%
Legesverordening	525.896	711.888	568.798	10.713			1.817.296		1.817.295	1.817.295	100%
Lijkbezorging	63.939	273.702	218.657			7.000	563.298	50	295.538	295.588	52%
Marktgeden	8.550	11.405	9.114	1.796			30.865	2.399	6.108	8.507	28%

Rioolheffing

Eind 2017 is het geactualiseerde Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP) vastgesteld. De huidige inkomsten liggen op € 1,5 miljoen euro per jaar. Het huidige GRP laat zien dat het totaal van de jaarlijkse heffingsinkomsten op het huidige niveau kan blijven. Op basis van dit GRP is er geen kostenstijging voorzien. Om in de toekomst onderhoud te kunnen uitvoeren, zonder dat de tarieven hoeven te stijgen, wordt er gespaard in een voorziening. Op dit moment wordt een nieuw Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) opgesteld. Eventuele aanpassingen van de tarieven volgen uit het nieuwe GRP.

Afvalstoffenheffing

Het uitgangspunt is 100% kostendekkendheid van de tarieven. De lasten voor afvalstoffenheffing zijn de laatste jaren sterk gestegen. Om deze kosten op te vangen, is bij de begrotingsbehandeling 2020-2023 in de raadsvergadering van 7 november 2019 besloten om de tarieven in de opvolgende jaren te verhogen met € 25 / € 25 / €10 / €7. Voor de tarieven 2022 van de afvalstoffenheffing volgt een separaat voorstel.

Leges

Voor de leges in zijn algemeenheid geldt dat voor 2022 een trendmatige aanpassing van 1,6% wordt doorgevoerd. De verordening en tarieventabel worden verder geactualiseerd op basis van recente wetswijzigingen en bedrijfsvoering. Binnen de titels van de legesverordening is er sprake van kruissubsidiëring. Bij kruissubsidiëring worden onrendabele activiteiten gesubsidieerd met winst uit rendabele activiteiten.

Titel 1 Algemene dienstverlening

De tarieven voor de rijbewijzen en reisdocumenten worden door het Rijk vastgesteld. Dit betekent dat de gemeente beperkt invloed heeft om te streven naar een volledige mate van kostendekkendheid. Daarnaast brengen de servicepunten extra kosten met zich mee.

Titel 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning

Door de economische ontwikkelingen is het lastig in te schatten welke baten jaarlijks gerealiseerd worden met het in behandeling nemen van vergunningsaanvragen. Wanneer er een grotere vraag is dan heeft dit ook gevolgen voor de hoogte van de lasten. Om de kwaliteit van de dienstverlening te borgen, kan er voor gekozen worden om bij een grotere vraag tijdelijk extra personeel in te huren.

Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn

Titel 3 van de legesverordening regelt onder andere de leges voor zaken die samenhangen met de APV. Mede door het afschaffen van de leges voor evenementen is het lastig om 100% kostendekkendheid te realiseren.

Lijkbezorging

Het onderhoudsniveau op begraafplaatsen is bepaald op het niveau A, dit wil zeggen, het hoogste niveau van onderhoud wat we kennen. Dit is een bewuste keuze, het doet recht aan de gedenkwaardige functie van een begraafplaats. Daarmee valt te verantwoorden dat de kosten voor onderhoud hoger zijn dan op andere openbare plaatsen en is een hoge mate van kostendekkendheid moeilijk te realiseren.

Marktgelden

Marktgelden worden verhoogd met de trendmatige tariefverhoging van 1,6%. Gelet op het feit dat we een dergelijke voorziening voor onze burgers in stand willen houden, ligt een hogere mate van kostendekkendheid niet binnen bereik.

Tarievenbeleid overige belastingen 2022

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

Voor 2022 worden er hogere OZB opbrengsten verwacht vanwege het reguliere inflatiepercentage (1,6%), de bij de begroting van 2020 vastgestelde stijging van de opbrengst van 4% en de areaaluitbreiding.

Hondenbelasting

De opbrengst van de hondenbelasting komt ten goede aan de algemene middelen. Hondenbelasting wordt geheven per hond, voor iedere hond boven het aantal van één binnen hetzelfde huishouden wordt anderhalf maal het tarief in rekening gebracht. Voor 2022 is rekening gehouden met de trendmatige tariefsverhoging van 1,6%.

Precariobelasting

Voor 2022 wordt een trendmatige aanpassing van 1,6% doorgevoerd.

Toeristenbelasting

Vanaf 2020 bestaat een differentiatie tussen de type overnachtingen. Het tarief voor hotels en B&B's bedraagt vanaf 2020 € 1,35 per persoon per overnachting en het tarief voor overige accommodaties € 0,90. Voor 2022 is rekening gehouden met de trendmatige tariefsverhoging van 1,6%. Door de tarieven af te ronden op € 0,05 blijven de tarieven gelijk aan 2021.

4. Lastendruk gemeente Dalfsen

De lokale heffingen zijn van invloed op de woonlastenontwikkeling van de gemeente Dalfsen. Onder woonlasten wordt verstaan: onroerendezaakbelastingen, afvalstoffen- en rioolheffing. Het zijn belastingen en tarieven waarmee ieder huishouden in een gemeente jaarlijks te maken krijgt. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) publiceert jaarlijks de Atlas van lokale lasten. Daarin worden voor elke gemeente de woonlasten van een woning met een voor die gemeente gemiddelde waarde vergeleken. In de volgende tabel wordt de lastendruk (in 2021) voor één- en meerpersoonshuishoudens met de omliggende gemeenten vergeleken. In tegenstelling tot sommige gemeenten kent Dalfsen geen tariefdifferentiatie voor rioolheffing.

Gemeente	OZB %	Gem. woning-waarde	Gem. OZB per woning	Afvalstoffen-heffing		Riool-heffing		Woonlasten totaal in 2021	
				Één	Meer	Één	Meer	Één	Meer
Dalfsen	0,1094%	324.000	355	227	253	133	133	714	741
Staphorst	0,1085%	303.000	329	193	217	208	208	730	754
Ommen	0,1072%	285.000	305	205	235	222	222	732	761
Raalte	0,1189%	282.000	335	158	195	233	333	725	763
Zwarte-waterland	0,1081%	232.000	251	190	210	266	322	708	783
Hellendoorn	0,1480%	276.000	408	240	301	228	228	876	938

Bron: www.coelo.nl

Van de woonlasten in 2022 kan slechts een indicatie worden gegeven op basis van de verwachtingen voor 2022. De tarief aanpassingen voor de OZB, afval- en rioolheffing leiden voor een gemiddeld gezin (met eigen woning) tot de volgende woonlastenontwikkeling voor 2022:

Woonlastenontwikkeling	2021	2022
OZB eigenaren	€355	€374
Afvalstoffenheffing ¹	€ 235	€ 245
Rioolheffing	€ 133	€133
Totaal	€ 723	€752

¹ De afvalstoffenheffing is berekend op het gemiddelde tarief per perceel. Er is geen onderscheid in het vastrecht maar wel in de variabele kosten die afhankelijk zijn van het aantal ledigingen.

5. Kwijtscheldingsbeleid

In de gemeente Dalfsen is het mogelijk om volledige dan wel gedeeltelijke kwijtschelding te verkrijgen voor de OZB, hondenbelasting, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Voor de afvalstoffenheffing geldt dat kwijtschelding slechts mogelijk is voor het vastrecht. Bij de hondenbelasting is alleen bij de belasting voor een eerste hond kwijtschelding mogelijk. Voor de rioolheffing geldt dat bij de belasting gebruikersdeel per jaar, bij een hoeveelheid afgevoerd afvalwater van 0 m³ tot en met 500 m³, kwijtschelding kan worden verleend.

Bij de beoordeling van de verzoeken om kwijtschelding hanteert GBLT de zogenaamde 100% norm. Inwoners die twee jaar of langer zijn aangewezen op een bijstandsuitkering krijgen automatisch kwijtschelding. Op basis van melding door de gemeente verleent GBLT aan deze mensen automatisch kwijtschelding.

Ruim 90% van de verleende kwijtscheldingen worden verdisconteerd in de tarieven.

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

De Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2020 - 2023 vormt de basis voor de inhoud van deze paragraaf en stelt de kaders voor de reikwijdte en toepassing van risicomanagement binnen de gemeente Dalfsen.

Naast het in beeld brengen van de financiële risico's, worden nu ook de 'niet-financiële/strategische risico's' in beeld gebracht. Dit zijn bijvoorbeeld bestuurlijke, juridische, imago- en frauderisico's. Deze kunnen bijvoorbeeld optreden bij het niet realiseren van de voorgenomen en gewenste (beleids) doelstellingen en kan (op termijn) grote gevolgen voor de gemeente hebben. Naast de risico's gaat het om welke beheersmaatregelen, we kunnen nemen om het risico weg te nemen of te beperken.

Met het rapporteren over de strategische thema's/risico's willen we inzicht geven in welke risico's (dus in brede zin) we lopen bij de uitvoering van de speerpunten van het gemeentelijke beleid en hoe en met welke beheersmaatregelen we de realisatie van dit beleid mogelijk willen maken. Hierbij kan sprake zijn van enige overlap, waarbij strategische risico's tevens een groot financieel risico zijn. We brengen de financiële risico's afzonderlijk in beeld om een vertaling te kunnen maken naar het benodigde weerstandsvermogen.

In het beleidsdocument is de definitie van een risico als volgt verwoord:

“Risico is de kans op het optreden van een gebeurtenis die het behalen van doelen kan belemmeren of vertragen”.

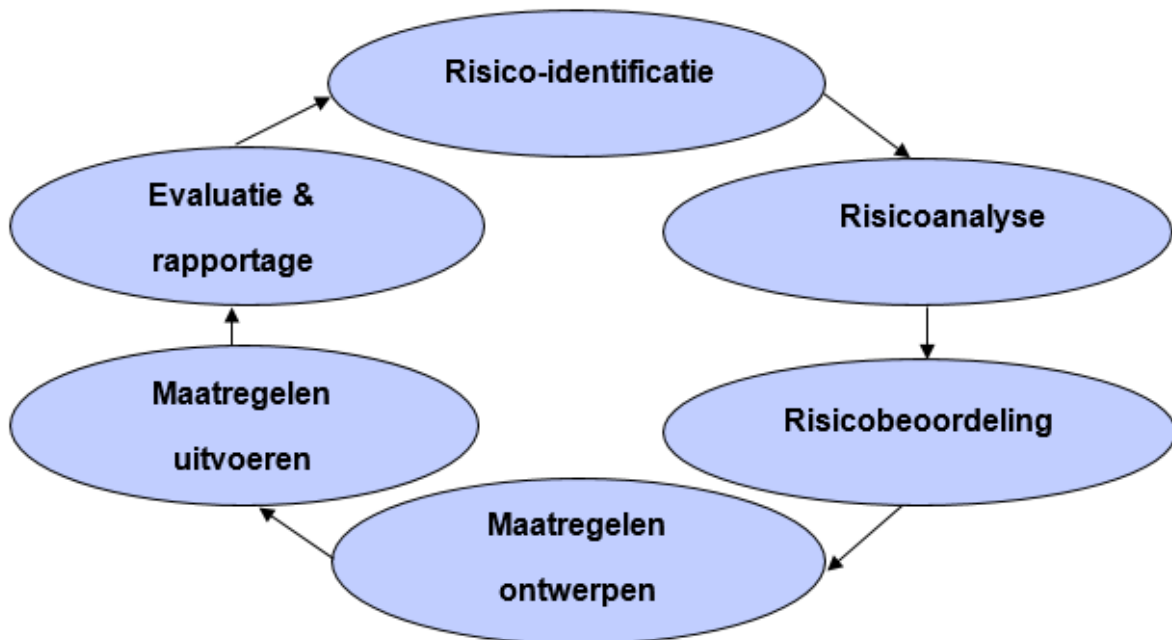
Uit de definitie van een risico volgt dat een goede omschrijving van een risico de volgende elementen bevat:

- 1) Een kans op het optreden van een gebeurtenis.
Het gaat hier om een mogelijke gebeurtenis. Als iets 100% zeker is, is het geen risico meer.
- 2) Behalen van doelen kan belemmeren of vertragen.
Het gevolg van het optreden van een risico kan heel breed zijn. Het kan zowel leiden tot financiële consequenties, maar ook tot het niet of niet meer volledig kunnen realiseren van het gewenste beleid.

Risicomanagementproces

Risicomanagement is het cyclische proces dat bestaat uit verschillende stappen met als doel de gevolgen van de risico's te voorkomen en de kans erop te verkleinen. Voor de totstandkoming van deze paragraaf is het volgende proces doorlopen. Allereerst is gemeentebreed een risico-inventarisatie uitgevoerd voor zowel de 'financiële' als 'niet-financiële' risico's.

Het risicomanagementproces bestaat schematisch uit de volgende stappen:

Toelichting op de verschillende stappen:

1. Risico-identificatie: het in kaart brengen van de risico's die samenhangen met de werkzaamheden en aandachtsgebieden;
2. Risicoanalyse: risico's kwantificeren; inschatten kans en gevolg;
3. Risicobeoordeling: alle risico's naast elkaar zetten en prioriteren;
4. Maatregelen ontwerpen: benoemen van beheersmaatregelen die helpen de individuele risico's te reduceren; verlagen van de kans en/of verlagen van het gevolg, waarbij altijd een kosten-baten analyse moet worden gemaakt met het doel risico's beheersbaar te houden;
5. Maatregelen uitvoeren: beheersmaatregelen uitvoeren teneinde risico's te reduceren en hieraan verantwoordelijkheden koppelen;
6. Evalueren en rapporteren: evalueren van (wijzigingen in) het risicoprofiel, evalueren van opgetreden risico's en van de effectiviteit van genomen beheersmaatregelen.

Niet-financiële risico's

De niet-financiële risico's, zoals bijvoorbeeld bestuurlijke, juridische, imago- en frauderisico's, hebben niet altijd direct een financiële impact, maar kunnen (op termijn) wel grote gevolgen hebben voor de gemeente.

Uit de inventarisatie voor het begrotingsjaar 2022 zijn de volgende 9 niet-financiële risico's in willekeurige volgorde beeld gebracht.

Overzicht niet-financiële risico's

Thema	Risicogebeurtenis	Oorzaak	Mogelijk gevolg	Beheersmaatregel
Onderwerp	Omschrijving van het risico	Oorzaak van het risico	Aangeven wat gevolgen kunnen zijn, op moment dat een risico zich daadwerkelijk voordoet	Benoemen of en zo ja welke beheersmaatregel of maatregelen genomen kunnen worden.
Informatieveiligheid	<ul style="list-style-type: none"> hacken en gijzelen digitale omgeving onjuiste verwerking persoonsgegevens 	<ul style="list-style-type: none"> oneigenlijk binnen dringen gemeentelijke digitale omgeving foutief handelen bij verwerking persoonsgegevens niet volgen afgesproken procedures verhoogde kwetsbaarheid door thuiswerken vanwege Corona 	<ul style="list-style-type: none"> stijl vallen reguliere werkzaamheden beschikbaar komen persoonsgegevens identiteitsfraude burger met financiële en/of maatschappelijke gevolgen opleggen boetes door autoriteit persoonsgegevens bij overtreden regels Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) imago schade 	<ul style="list-style-type: none"> specifieke aandacht besteden aan bewustwording personeel mbt. informatieveiligheid en omgaan met privacy gevoelige gegevens up to date beveiliging systemen en netwerken (ook thuiswerken) binnen IC toetsen naleving vastgelegde procedures en richtlijnen omtrent informatiebeveiliging en melden datalekken met bijzondere interne controle specifieke aandacht schenken aan AVG structurele samenwerking privacy officer (PO), chief information security officer (CISO) en functionaris gegevensbescherming (FG) sluiten verwerkers-overeenkomsten
Wonen	<ul style="list-style-type: none"> niet tijdig kunnen voldoen aan de gevraagde woonbehoefte 	<ul style="list-style-type: none"> onvoldoende uitgeefbare bouwlocaties of woningbouwtypen beschikbaar geen geldig bestemmingsplan voor woningbouwlocaties bezwaar en beroep procedures wat leidt tot vertraging 	<ul style="list-style-type: none"> vertrek inwoners naar andere gemeente vertraging uitgifte geen uitvoering kunnen geven aan woonvisie (doelstelling woningproductie (aantal/type) blijft achter) onvrede onder inwoners 	<ul style="list-style-type: none"> planmatig zorgen voor vroegtijdig aankoop en bouwrijp maken zorgen actuele bestemmingsplannen (afgestemd op huidig en toekomstig gebruik) in planning vroegtijdig rekening houden met (mogelijke aanvullende) onderzoeken inhuur externen waardoor bestemmingsplanprocedures versneld/met voorrang in uitvoering kunnen worden genomen.

Ondermijning	<ul style="list-style-type: none"> • het onbedoeld en onbewust faciliteren van criminelen door bv. het verlenen van vergunningen en subsidies 	<ul style="list-style-type: none"> • dienstverlenende instelling kan leiden tot misbruik door derden • beperken regeldruk maakt misbruik mogelijk • misbruik gemeentelijke dienstverlening door (geïnfiltrerde) eigen medewerkers en/of externen 	<ul style="list-style-type: none"> • onbewust bijdragen aan verdere verspreiding of ondersteuning van criminele netwerken, witwassen, integriteitsschendingen etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • de huidige nauwe samenwerking met RIEC ON, politie, OM, de Vechtdal gemeenten, provincie en andere relevante partners voortzetten. • vergroten weerbaarheid door creëren van bewustwording door informatiesessies/bijeenkomsten te organiseren en (online) publicaties over het thema. • opzetten interne werkgroep ondermijning • een verruimde toepassing van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob) onderzoeken. • bij vergunningaanvragen in het kader van de Alcoholwet en Omgevingsvergunningen voor zonneparken altijd een Bibob toets toepassen. • aanbevelingen uit de weerbaarheidsscan van het RIEC (uitgevoerd najaar 2021) opvolgen. • intern integriteitsbeleid, waaronder ambtseed.
Burger c.q. overheidsparticipatie	<ul style="list-style-type: none"> • participatie ad hoc 	<ul style="list-style-type: none"> • ontbreken kaders en regie • ontbreken ambtelijke capaciteit 	<ul style="list-style-type: none"> • onvoldoende belangenafweging door college en raad mogelijk • minder efficiënte participatieprocessen • verschillende uitvoeringen door ontbreken kaders 	<ul style="list-style-type: none"> • participatie meer prioriteit geven door kaders te bepalen en regie te bewerkstelligen • maken concrete werkafspraken en ambtelijke inzet
Omgevingswet	<ul style="list-style-type: none"> • niet tijdig functioneel gereed zijn van het Landelijk Digitaal 	<ul style="list-style-type: none"> • beperkte implementatietijd nieuwe software 	<ul style="list-style-type: none"> • niet geautomatiseerd kunnen ontvangen en behandelen van aanvragen voor 	<ul style="list-style-type: none"> • regelmatige gesprekken met software leverancier over voortgang • nauw volgen landelijke ontwikkelingen

	<p>Stelsel Omgevingswet incl. implementatie en benodigde software</p>		<p>de omgevingsvergunning</p> <ul style="list-style-type: none"> • niet digitaal kunnen maken, publiceren en wijzigen van een omgevingsplan • tijdige en correcte dienstverlening komt onder druk te staan • onduidelijkheid voor aanvragers • imago schade 	<ul style="list-style-type: none"> • beschikbare software zo vroeg mogelijk in gebruik nemen
Omgevingswet	<ul style="list-style-type: none"> • niet of niet op tijd voldoen aan de minimale vereisten van de wet op de invoeringsdatum • werkproces en onder de Omgevingswet niet op orde • gewenste cultuurverandering en werken vanuit andere rollen komt onvoldoende op gang, bestuur en medewerkers zijn onvoldoende voorbereid op gewijzigde rollen en processen 	<ul style="list-style-type: none"> • vernieuwen alle werkprocessen en aanpassen aan de vereisten van de Omgevingswet • aanzienlijke inzet vanuit de lijnorganisatie gevraagd binnen bestaande formatie • langdurige proces van invoering belast lijnorganisatie 	<ul style="list-style-type: none"> • vermindering niveau dienstverlening • niet binnen de wettelijke termijnen kunnen besluiten over aanvragen voor een omgevingsvergunning en/of aanpassen omgevingsplan 	<ul style="list-style-type: none"> • sturen op planning programmaplan Omgevingswet en juiste prioritering werkzaamheden • zorgen voor voldoende beschikbaarheid personele inzet • organiseren opiniërende bijeenkomsten met college en raad om gewenste beleidslijn in beeld te brengen • twee keer per jaar voortgangsrapportages aan Raad, College, DT en met vermelding risico's
Corona gevolgen	<ul style="list-style-type: none"> • actieve virussen 	<ul style="list-style-type: none"> • besmetting met Covid-19 virus • langdurig thuiswerken 	<ul style="list-style-type: none"> • beperkte gemeentelijke dienstverlening • geheel of gedeeltelijk stilvallen bestuurlijk proces en uitvoering gemeentelijk 	<ul style="list-style-type: none"> • faciliteren van voldoende en veilige contact mogelijkheden met inwoners en bedrijven, zowel fysiek als digitaal • zorgen voor zo veilige mogelijke werkomgeving

			beleid <ul style="list-style-type: none"> • uitval personeel • toename werkdruk 	<ul style="list-style-type: none"> • treffen voorzorgsmaatregelen • faciliteren thuiswerken en digitaal vergaderen extra aandacht en contact thuiswerkend personeel
Duurzaamheid	<ul style="list-style-type: none"> • in 2050 niet energie-neutraal zijn als gemeente en niet voldoen aan het aardgasvrij verwarmen van de gebouwde omgeving 	<ul style="list-style-type: none"> • onvoldoende draagvlak bij inwoners • netcongestie • geen of onvoldoende landelijke ondersteuning • niet genoeg capaciteit om transities uit te voeren 	<ul style="list-style-type: none"> • vertraging energietransitie • minder draagvlak inwoners en ondernemers voor behalen van doelen 	<ul style="list-style-type: none"> • draagvlak creëren door inwoners te betrekken • lokale projecten realiseren met meerwaarde voor inwoners • afstemming met netwerkbedrijven en overige stakeholders • alert zijn op ontwikkelingen
Bedrijfsvoering	<ul style="list-style-type: none"> • niet kunnen vervullen van vacatures • kwetsbaarheid ten aanzien van continuïteit van de bedrijfsvoering • de disbalans tussen beschikbare capaciteit en ambitie • het gelijktijdig opstarten van diverse organisatiebrede processen 	<ul style="list-style-type: none"> • werkdruk • verloop personeel • krappe c.q., overspannen arbeidsmarkt 	<ul style="list-style-type: none"> • overbelasting en mogelijke uitval personeel • niet realiseren beleidsdoelstellingen • beperktere gemeentelijke dienstverlening • mogelijke claims door wijze van uitvoering 	<ul style="list-style-type: none"> • uitstel werkzaamheden en/of aantrekken extra (tijdelijk) personeel • keuzes maken in ambities en werkzaamheden • instrumenten ontwikkelen ter bevordering van 'aantrekkelijk werkgeverschap'

Financiële risico's

De 'financiële' risico's gekwantificeerd door de kans en het gevolg in te schatten. Hierbij is gebruik gemaakt van 'referentiebeelden'. Voor de beoordeling van de kans dat een risico zich voordoet, zijn de volgende vijf klassen met de referentiebeelden gehanteerd:

Kans:

Klasse	Referentiebeelden	Kwantitatief
1	< of 1 keer per 10 jaar	(10%)
2	1 keer per 5-10 jaar	(30%)
3	1 keer per 2-5 jaar	(50%)
4	1 keer per 1-2 jaar	(70%)
5	1 keer per jaar of >	(90%)

Geldgevolg:

Klasse	Geldgevolg	
0	Geen geldgevolgen	
1	$x < € 36.000$	(< 0,05% van begroting)
2	$€ 36.000 < x > € 142.000$	(0,05 - 0,2% van begroting)
3	$€ 142.000 < x > € 356.000$	(0,2 - 0,5% van begroting)
4	$€ 356.000 < x > € 712.000$	(0,5 - 1% van begroting)
5	$x > € 712.000$	(> 1% van begroting)

Vervolgens is per risico de risicoscore bepaald. Dit is gedaan door van elk risico de bepaalde klassen van kans en gevolg te vermenigvuldigen volgens de formule:

Risicoscore = klasse kans x klasse geldgevolg

De maximale risicoscore is: $5 \times 5 = 25$. Dit levert een 'bruto-risico' op, namelijk: de omvang van het risico exclusief het effect van de beheersmaatregel.

Gelijktijdig met het in beeld brengen van de risico's zijn ook de beheersmaatregelen in beeld gebracht. Een beheersmaatregel is gericht op het voorkomen of reduceren van een risico dan wel het beperken van de impact op de organisatie. Dit levert 'netto-risico's' op: namelijk de omvang van het risico inclusief het effect van de beheersmaatregel.

In onderstaande tabel is een top 10 van de 'netto-risico's' opgenomen. Op basis van de netto-risico's wordt de doorvertaling naar het weerstandsvermogen gemaakt.

N.B. Het beleid en de risico's die samenhangen met de grondexploitatie zijn afzonderlijk benoemd in de paragraaf Grondbeleid.

Overzicht financiële risico's

Risico	Risico Score
Ontwikkeling gemeentefonds	25
Open-einde-regelingen sociaal domein	25
Beperkte beschikbaarheid personeel	15
Effecten Covid-19 (Corona) pandemie	15
Datalekken en/of niet (juiste) naleving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming	10
Exploitatierisico bij verbonden partijen	6
Kosten voormalig personeel	6
Claims en aansprakelijkheidstellingen	6
Naheffing door belastingdienst	4
Procedurefouten bij inkoop en aanbestedingen	4

Ontwikkeling gemeentefonds

De gemeente is grotendeels afhankelijk van de algemene uitkering. In maart 2019 zijn twee onderzoeken opgestart: "evaluatie verdeelmodellen sociaal domein en onderzoek naar overige verdelingen gemeentefonds". Naar aanleiding van de uitkomsten van het eerste onderzoek is, vooruitlopend op definitieve besluitvorming afgesproken met Het Rijk, de VNG en het IPO dat voor de jaarschijven 2023 tot en met 2025 in ieder geval voor extra middelen Jeugdzorg rekening gehouden mag worden met de voorlopige uitkomsten van de evaluatie verdeelmodel sociaal domein. De fondsbeheerders hebben in de december circulaire 2020 aangegeven de besluitvorming over de invoering van de nieuwe verdeling van het gemeentefonds aan het volgend kabinet te laten, zodat over de definitieve herverdeling nog geen concreet effect te berekenen is waardoor we de hoge risicoscore op dit onderdeel moeten handhaven.

Beheersmaatregelen

Via de periodieke circulaire van het ministerie, intergemeentelijke overleggen, VNG bijeenkomsten e.d. worden de ontwikkelingen van het gemeentefonds nauwlettend gevolgd en de begroting wordt hierop aangepast.

Oorzaak:

De gemeente is grotendeels afhankelijk van de algemene uitkering.

Gevolg:

Gelet op de omvang van de algemene uitkering, als onderdeel van de totale gemeentelijke inkomsten, hebben wijzigingen door het Rijk direct forse financiële impact op de gemeentelijke financiën.

Open-einde-regelingen sociaal domein

We kennen als gemeente diverse open-einde-regelingen binnen het sociaal domein, namelijk de regelingen die vallen onder de jeugdwet, Wmo 2015 en participatiewet (WWB). Het risico bestaat voor deze regelingen dat er een groter beroep op de regelingen wordt gedaan en dat het budget daardoor ontoereikend is.

Beheersmaatregelen

1. De gemeente kan - indien er sprake is van bijstandstekorten - een beroep doen op een vangnetregeling om grote tekorten te compenseren. Om daar aanspraak op te maken moet het tekort op het bijstandsbudget groter zijn dan 5% of 30 euro per inwoner (BUIG-uitkering).
2. Per indicatie beoordelen of de gemeente verantwoordelijk is voor de gevraagde vergoeding;
3. Bij het stellen van indicaties vooraf duidelijke doelen stellen, deze evalueren, zo nodig bijstellen en bijsturen en dit periodiek monitoren.
4. We beoordelen onze huidige beleidsregels of we niet meer doen dan wat nodig is.
5. We zetten in op preventie en vroeg signalering, om de kosten op termijn zoveel mogelijk te beperken.
6. Met "Grip op Sociaal Domein" zijn we bezig met het verzamelen van data en uitwerken en uitvoeren van maatregelen, waarvan we verwachten dat die de kosten in positieve zin beïnvloeden.

Oorzaak:

Is sprake van meerdere open-einde regelingen. Hierdoor hebben we als gemeente beperkte grip op de toestroom naar voorzieningen.

Gevolg:

Het beschikbare budget is ontoereikend om de lasten op te vangen met mogelijke overschrijding van het budget als gevolg.

Beperkte beschikbaarheid personeel

Als gevolg van de arbeidsmarktontwikkelingen is het voor verschillende functies/functiegroepen lastig om tijdig gekwalificeerd personeel te werven.

Daarnaast werkt schaarste op de arbeidsmarkt een hoger verloop in de hand.

Beheersmaatregelen

1. Opstellen notitie om concrete instrumenten te ontwikkelen ter bevordering van het 'aantrekkelijk werkgeverschap'.
2. We hebben raamovereenkomsten met uitzendbureaus om snel tijdelijk personeel aan te kunnen trekken.
3. We werken samen in de Talentenregio waarbij we de interne arbeidsmarkt voor elkaar hebben opengesteld.
4. Markttoelage.
5. Een op de arbeidsmarkt toegesneden wervingscampagne.

Oorzaak:

Krapte op arbeidsmarkt voor meerdere functies.
Verloop in bestaand personeelsbestand.

Gevolg:

De gemeente heeft moeite met het invullen van vacatures en vasthouden van personeel. Dit kan leiden tot het vaker in huren, uitbesteden of hogere salariskosten.

Effecten Covid-19 (Corona) pandemie

Uitbraak van het Covid-19 (Corona) virus in het voorjaar van 2020. Deze uitbraak heeft zowel maatschappelijke en economische effecten als effecten voor de gemeentelijke organisatie, door maatregelen ter voorkoming of daadwerkelijke besmetting met het Corona virus.

Beheersmaatregelen

1. gebruik maken rijks compensatieregelingen;
2. mogelijk inzetten gemeentelijk noodfonds;
3. doorlopend monitoren mogelijke (financiële) Corona effecten en treffen maatregelen.

Oorzaak:

- (nieuwe) lockdown
- besmetting met Covid-19 virus
- RIVM maatregelen

Gevolg:

- beperken of stilvallen gemeentelijk bestuurlijk proces
- beperken of stoppen gemeentelijke dienstverlening (vanwege externe regelgeving)
- discontinuïteit of zelfs beëindigen (externe) organisatie(s)
- stijging gemeentelijke kosten door o.a. toename aantal uitkeringen

Datalekken en/of niet (juiste) naleving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming

Sinds 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van toepassing. De gemeente is verplicht elk datalek actief te melden bij de Autoriteit Persoonsgegevens. De AVG leidt tot meer verplichtingen bij het verwerken van persoonsgegevens. De Autoriteit Persoonsgegevens kan forse boetes opleggen indien de regels uit de AVG worden overtreden.

Beheersmaatregel

- 1: De ICT omgeving is dusdanig ingericht en voorzien van een firewall en een twee stappen verificatie om onbevoegde toegang te voorkomen.
- 2: Er zijn procedures en richtlijnen vastgesteld omtrent informatiebeveiliging en het melden van datalekken.
- 3: Er is en wordt specifieke aandacht besteed aan de bewustwording mbt informatieveiligheid en het omgaan met privacy gevoelige gegevens onder het personeel.
- 4: Onafhankelijke positionering en intensieve samenwerking functionaris gegevensbescherming en Chief Information Security Officer op het gebied van informatieveiligheid en privacybescherming.
5. Binnen de verbijzonderde interne controles wordt specifieke aandacht geschonken aan de AVG.

Oorzaak:

1. Aanvallen van buitenaf via ransomware, malware en hackers.
2. Binnen de gemeente wordt dagelijks een groot aantal privacygevoelige gegevens verwerkt met het risico op het ontstaan van een datalek.

Gevolg:

Er kunnen forse boetes worden opgelegd, afkoopsommen gevraagd worden en de gemeente kan aansprakelijk worden gesteld. Voor de burger kan identiteitsfraude grote financiële en maatschappelijke problemen opleveren.

Exploitatierisico bij verbonden partijen

Verbonden partijen vertegenwoordigen een financieel en een bestuurlijk belang. De grootste risico's loopt de gemeente bij de gemeenschappelijke regelingen.

Beheersmaatregelen

1. De verbonden partijen rapporteren periodiek over de risico's in de planning & control documenten. Door de beleidsmedewerker concerncontrol wordt hier toezicht op gehouden.
2. Door een aantal gemeenschappelijke regelingen wordt eigen weerstandsvermogen aangehouden zodat zij zelf deze risico's kunnen opvangen en/of tijdig kunnen bijsturen.

Oorzaak:

Binnen de verbonden partijen kan sprake zijn van deel-verantwoordelijkheid voor de exploitatie.

Gevolg:

Wij kunnen geconfronteerd worden met een exploitatietekort van een verbonden partij dat wij moeten aanzuiveren.

Kosten voormalig personeel

Het is in de afgelopen jaren incidenteel voorgekomen dat een vaststellingsovereenkomst is opgesteld met daarin een financiële component.

Daarnaast lopen we het risico dat wethouders aanspraak maken op een wachtgelduitkering (maximaal 36 maanden).

Beheersmaatregel

- Bij de werving- en selectie van personeel is vanaf schaal 10 een assessment een mogelijk onderdeel van de procedure.
- Er wordt toegezien op de juiste toepassing van de 'goed gepraat' gesprekscyclus.
- Bij niet goed functioneren of disfunctioneren worden tijdig gesprekken gevoerd en worden afspraken vastgelegd.
- Voor wat betreft de wachtgelduitkeringen zijn geen beheersmaatregelen getroffen.

Oorzaak:

- De gemeente is zelf risicodragend voor WW uitkeringen.
- Het beëindigen van een dienstverband door een arbeidsconflict.
- Voor de aanspraken op een wachtgelduitkering zijn wij eigen risicodragend.

Gevolg:

Bij een vaststellingsovereenkomst wordt een financiële compensatie overeengekomen. Een wachtgelduitkering leidt tot een financiële verplichting voor de gemeente waar in de begroting geen rekening mee is gehouden.

Claims en aansprakelijkheidstellingen

De gemeente loopt bij de uitvoering van haar publieke taak risico's op claims door derden zoals aansprakelijkheidsstellingen en gerechtelijke procedures. Met name in de openbare ruimte is sprake van dit risico.

Beheersmaatregelen

1. De gemeente heeft een aansprakelijkheidsverzekering met een eigen risico van € 2.500 per gebeurtenis.
2. Vergroten bewustwording organisatie met toevoegen kopje risico's aan college- en raadsvoorstellen.

Oorzaak:

Er kunnen zich situaties voordoen waarbij sprake is van (financiële) schade waarvoor de gemeente in beginsel aansprakelijk is, maar die buiten de dekking van de verzekering vallen.

Gevolg:

De gemeente kan worden verplicht tot het vergoeden van de financiële schade van de tegenpartij, daarnaast is er ook imagoschade.

Naheffing door belastingdienst

Mogelijke naheffing in het kader van BTW, BTW Compensatiefonds, Werkkostenregeling (WKR) en Vennootschapsbelasting (VPB) bij het niet goed toepassen van de regelgeving.

Beheersmaatregelen

1. Inhuren fiscaal specialist bij complexe fiscale vraagstukken;
2. Binnen de gemeentelijke organisatie is continu aandacht voor training op het gebied van fiscaliteit;
3. In het sjabloon voor B&W-voorstellen wordt extra aandacht gevraagd voor fiscale gevolgen;
4. De interne controle op processen fiscaliteit zijn uitgebreid.

Oorzaak:

Door de complexiteit van de fiscale regelgeving, kan het voorkomen dat de regelgeving niet juist wordt toegepast.

Gevolg:

De belastingdienst kan bij een boekencontrole over meerdere jaren een naheffing opleggen en eventueel ook boetes.

Procedurefouten bij inkoop en aanbestedingen

De gemeente koopt jaarlijks voor een bedrag van circa € 40 mln in. De inrichting van de inkoopfunctie is geborgd binnen de ambtelijke organisatie. Procedurefouten zijn niet uit te sluiten.

Beheersmaatregelen

1. Gebruik maken professionele inkopers via Shared Service Centrum ONS.
2. Voor inkoop personeel is in 2018 een (gezamenlijke) Europese aanbestedingen gedaan.
3. Het hele interne proces voor aantrekken personeel is opnieuw in beeld gebracht en vastgelegd, om te zorgen dat de juiste stappen worden gezet, inkoop is hierin meegenomen.
4. Jaarlijks vindt er een analyse plaats met betrekking tot inkopen boven de EU drempelwaarden door de medewerker Verbijzonderde Interne Controle (VIC).
5. In het controleprotocol is opgenomen dat alleen EU aanbestedingen meewegen in de fouttolerantie van de accountant.
6. Beperk aantal inkopers aanwijzen en deze structureel opleiden.

Oorzaak:

- Jaarlijks is er sprake van een veelvoud aan inkoophandelingen door verschillende inkopers. Verder is de wetgeving complex.

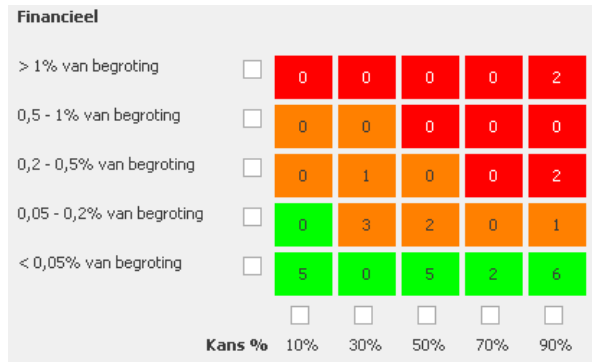
Gevolg:

- Bij een gerechtelijke procedure kan de gemeente worden veroordeeld tot het vergoeden van de financiële schade.
- Gevolgde procedures kunnen door aanbestedende partijen worden afgekeurd of achteraf kan blijken dat aanbesteding niet op een rechtmatige wijze heeft plaatsgevonden.

Risicokaart

De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg. Het geeft ook een beeld van de verhoudingen tussen de risico's, van laag, midden en hoog. Per risicoscore wordt aangegeven hoeveel risico's zich in het betreffende vak bevinden.

Een risico dat zich in het groene gebied bevindt, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico dat een score heeft in het oranje gebied, vraagt om extra aandacht van het college. Het risico vormt dan nog geen reëel gevaar voor de continuïteit van de organisatie, maar naarmate de tijd vordert, kan het risico wel een bedreiging gaan vormen. Het is daarom van belang tijdig beheersmaatregelen te nemen. Een risico met een risicoscore in het rode gebied, vereist directe aandacht om te voorkomen dat de continuïteit van de organisatie wordt bedreigd. Preventieve en reducerende beheersmaatregelen kunnen de kans respectievelijk het gevolg terugbrengen naar een acceptabel niveau.

Risico's, zeker wanneer die door de organisatie zelf niet kunnen worden beïnvloed, dienen concern breed periodiek gemonitord te worden. De financiële gevolgen van een (opgetreden) risico kunnen worden opgevangen met het weerstandsvermogen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden, waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten die onverwacht en substantieel zijn te dekken. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit

Incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om calamiteiten eenmalig op te vangen. Het zijn de direct aan te wenden middelen voor financiële tegenvallers. Alleen reserves die alternatief aanwendbaar zijn worden meegenomen. Specifieke bestemmingsreserves rekenen we niet mee, omdat een onttrekking uit deze reserves direct van invloed is op de dekking van kosten in de exploitatie. Stille reserves worden eveneens niet meegenomen. Niet duidelijk is in hoeverre stille reserves op korte termijn liquide te maken zijn. In onderstaande tabel staan reserves waar geen claims op rusten.

In onderstaande tabel is de geraamde stand van de reserves per 31 december 2025 van de begroting 2022 opgenomen. De stand van de begroting 2021 is praktisch gelijk aan de berekende bestand voor de begroting 2022..

Vrij besteedbaar	Begr. 2021	Begr. 2022
Algemene reserve vaste buffer	3.500.000	3.000.000
Algemene reserve vrij besteedbaar	8.813.720	9.293.947
Reserve herstructurering openbaar groen	383.966	414.115
Reserve volkshuisvesting	2.132.163	2.133.781
Totaal	14.829.849	14.841.843

Structurele weerstandscapaciteit

Structurele weerstandscapaciteit betreft de middelen die eventueel aangeboord kunnen worden om tegenvallers op te vangen. De structurele weerstandscapaciteit betreft de mogelijkheid om vanuit een verhoging van belastingen en leges structurele risico's op te vangen.

De onbenutte belastingcapaciteit wordt berekend door de maximale tarieven (artikel 12) te vergelijken met de gehanteerde tarieven. Het Ministerie publiceert de artikel 12 tarieven jaarlijks bij de mei circulaire van het gemeentefonds.

De berekening van de onbenutte belastingcapaciteit is als volgt:

Soort	WOZ-waarde jul-21	Tarief Dalfsen	Tarief art. 12	Vershil in tarief	Onbenutte capaciteit
eigenaar woning	3.807.813000	0,1094	0,1800	0,0706	2.688.000
eigenaar niet-woning	642.220.000	0,2075	0,1800	-0,0275	n.v.t.
gebruiker niet-woning	534.492.000	0,1900	0,1800	-0,0100	n.v.t.
				Totaal	2.688.000

Het eigen gemeentelijke tarief 2021 voor zowel eigenaar als gebruiker niet-woning is hoger dan het zogenaamde artikel 12 tarief. Dit betekent dat er voor deze twee componenten geen sprake is van onbelaste belastingcapaciteit en deze zijn daarom niet meegenomen in de berekening.

Op het moment van opstellen (augustus 2021) van de begroting 2022 waren de definitieve rekkentarieven van de gemeente Dalfsen voor 2022 nog niet beschikbaar, daarom zijn de tarieven van 2021 hierin opgenomen. Het tarief artikel 12 status is afkomstig uit de meicirculaire 2021.

Het totale verwachte weerstandsvermogen 2022 ziet er als volgt uit:

Incidentele weerstandscapaciteit	14.841.843
Structurele weerstandscapaciteit	2.688.000
Totale weerstandsvermogen	17.529.843

Benodigde weerstandscapaciteit

Het netto-risico op basis van de geïnventariseerde risico's bedraagt € 3.914.000. In de in 2020 vastgestelde Nota Weerstandsvermogen is besloten om het risico te bepalen aan de hand van de Monte Carlo simulatie.

De Monte Carlo simulatie is een (statistische) benadering waarbij niet één keer, maar vele malen het proces wordt gesimuleerd waardoor de uitkomst meer representatief is (risicosimulatie). De Monte Carlo simulatie wordt vaak in wetenschappelijke toepassingen gebruikt. Bij de Monte Carlo analyse hanteren we de volgende uitgangspunten:

- rekenen met maximumbedrag ingeschatte geldgevolg;
- rekenen met een zekerheidspercentage van 90%, en;
- ronden de uitkomst af naar boven op een veelvoud van € 100.000.

De berekening van het benodigd weerstandsvermogen met de Monte Carlo simulatie komt voor 2022 uit op een bedrag van € 2.800.000.

De Monte Carlo simulatie is voor het eerst toegepast om de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit voor de begroting 2021.

Voor de incidentele weerstandscapaciteit is de algemene reserve vaste buffer beschikbaar waarvan de hoogte op grond van de vastgestelde nota reserves en voorzieningen (2019 – 2022) als volgt wordt bepaald:

De 'algemene reserve vaste buffer' is in het bijzonder ingesteld voor het afdekken van risico's. De reserve is uitsluitend bedoeld om in te zetten als daarvoor geen andere (reserve)middelen meer beschikbaar zijn. De reserve heeft dus een bufferfunctie.

Jaarlijks wordt bij het vaststellen van de begroting de hoogte van de algemene reserve vaste buffer vastgesteld op dezelfde hoogte als de benodigde weerstandscapaciteit. Om jaarlijkse schommelingen te voorkomen wordt het minimum naar boven afgerond.

Dit betekent dat de algemene reserve vaste buffer per 1 januari 2022 vastgesteld wordt op een bedrag van € 3.000.000. De geraamde stand van de algemene reserve vaste buffer bedraagt per 31 december 2021 € 3.500.000. Dit betekent dat de stand van deze reserve met € 500.000 verlaagd kan worden. Het verschil van € 500.000 is per 1 januari 2022 toegevoegd aan de algemene reserve vrij besteedbaar.

Op basis van onderstaande tabel wordt de waardering van de ratio's gedaan. De raad heeft bij de vaststelling van de huidige Nota Weerstandsvermogen bepaald, dat de ratio minimaal 2 - uitstekend, moet zijn.

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Indien de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld wordt door de benodigde weerstandscapaciteit uit de risicosimulatie ontstaat de ratio weerstandsvermogen.

Ratio weerstandsvermogen	2022
Benodigde weerstandscapaciteit	2.800.000
Beschikbare weerstandscapaciteit	17.529.849
Benodigd versus beschikbaar (ratio weerstandsvermogen)	6,3

De gemeente Dalfsen behaalt met een ratio van 6,3 waarderingscijfer A. Dit betekent dat de gemeente in zeer ruime mate in staat is om tegenvallers op te vangen zonder dat dit de continuïteit van de organisatie in gevaar brengt. De norm die wij voor ons zelf hebben gesteld komt op een score van 2 (uitstekend). In vergelijking met andere gemeenten scoren wij zeer hoog.

Financiële kengetallen

Alle gemeenten zijn verplicht om een tabel met financiële kengetallen op te nemen in de begroting en de jaarstukken. Dit is opgenomen in een ministeriële regeling.

De kengetallen geven een globaal inzicht in de verwachte financiële ontwikkelingen in de gemeente. Een afzonderlijk kengetal zegt weinig over hoe de financiële positie moet worden beoordeeld. De kengetallen zullen in samenhang moeten worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van de gemeente.

De volgende financiële kengetallen worden onderkend:

1. a. Netto schuldquote
  - b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
2. Solvabiliteitsratio
3. Structurele exploitatieruimte
4. Grondexploitatie
5. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

Om de bovengenoemde kengetallen te kunnen duiden is besloten om aan te sluiten bij de door de VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) gehanteerde signaleringswaarden. De VNG heeft een aantal signaleringswaarden ontwikkeld om een grofmazige waardering te geven aan de kengetallen. Het betreft dus nadrukkelijk geen normering maar het dient als hulpmiddel om de afzonderlijke uitkomsten in beter perspectief te plaatsen. Voor elk kengetal worden drie categorieën onderscheiden: 'Minst risicovol' (in groen), 'Neutraal' (in geel) en 'Meest risicovol' (in oranje). Zie onderstaande tabel:

Kengetal	Hoe interpreteren	Signaleringswaarden		
		Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
1. Netto schuldquote				
a. Zonder correctie doorgeleende gelden	Hoe lager het percentage hoe beter	< 90%	Van 90% t/m 130%	>130%
b. Met correctie doorgeleende gelden	Hoe lager het percentage hoe beter	< 90%	Van 90% t/m 130%	>130%
2. Solvabiliteitsratio	Hoe hoger het percentage hoe beter	>50%	Van 20% t/m 50%	<20%
3. Structurele exploitatieruimte	Hoe hoger het percentage hoe beter	>0%	0%	<0%
4. Grondexploitatie	Hoe lager het percentage hoe beter	<20%	Van 20% t/m 35%	>35%
5. Belastingcapaciteit	Hoe lager het percentage hoe beter	<95%	Van 95% t/m 105%	>105%

Bij de kengetallen wordt een toelichting opgenomen, op het moment dat er sprake is van een score "geel" of "oranje". Wanneer het op basis van de toelichting nodig is, wordt er gelijktijdig gerapporteerd over (te treffen) beheersmaatregelen.

Financiële kengetallen	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Netto schuld quote	25%	18%	15%	11%	7%	0%
Netto schuld quote gecorrigeerd	18%	11%	9%	6%	2%	-4%
Solvabiliteitsratio	51%	54%	54%	54%	54%	53%
Structurele exploitatieruimte	-6,74%	-3,78%	-2,10%	-1,07%	-0,95%	-0,41%
Grondexploitatie	18%	11%	8%	3%	-2%	-4%
Belastingcapaciteit	90%	96%	99%	100%	100%	100%

Hieronder treft u voor de begroting per genoemd kengetal een uitleg aan, inclusief de berekening en beoordeling.

1a. Netto schuldquote

Definitie:

De netto schuldquote geeft de verhouding weer tussen het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Hierin is een nuancering op zijn plaats. Het kan namelijk voorkomen dat gemeenten veel geld doorlenen aan derden. Om die reden is de 'netto schuldquote gecorrigeerd' ontwikkeld. Hierin is het doorleeneffect geëlimineerd en geeft daarmee een zuiverder beeld van de positie van de gemeente weer.

Netto schuldquote (bedragen x € 1.000)		Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Vaste schulden	+	17.732	16.336	14.941	13.545	12.150	10.800
Netto vlottende schuld	+	5.330	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Overlopende passiva	+	8.313	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Financiële activa	-						
Uitzettingen	-	6.810	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Liquide middelen	-	255	5.543	7.021	7.796	9.454	12.949
Overlopende activa	-	6.865	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Totale baten		69.900	72.908	68.116	68.261	69.010	68.966
Netto schuldquote		25%	18%	15%	11%	7%	0%

1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Netto schuldquote gecorrigeerd (bedragen x € 1.000)		Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Vaste schulden	+	17.732	16.336	14.941	13.545	12.150	10.800
Netto vlottende schuld	+	5.330	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Overlopende passiva	+	8.313	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Financiële activa	-	5.028	4.484	4.084	3.684	3.284	2.884
Uitzettingen	-	6.810	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Liquide middelen	-	255	5.543	7.021	7.796	9.454	12.949
Overlopende activa	-	6.865	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Totale baten		69.900	72.908	68.116	68.261	69.010	68.966
Netto schuldquote gecorrigeerd		18%	11%	9%	6%	2%	-4%

Beoordeling:

Dit kengetal laat zien dat de gemeente in verhouding veel eigen middelen heeft (ter vergelijking: een ratio van 60% is het gemiddelde van alle gemeenten). De rentelasten en aflossingen drukken beperkt op de exploitatie.

2. Solvabiliteitsratio

Definitie:

De mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Dit wordt uitgedrukt in het percentage eigen vermogen ten opzichte van het balanstotaal.

Solvabiliteitsratio (bedragen x € 1.000)	Rekening 2020	Rekening 2020	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Eigen vermogen	42.253	38.927	37.501	36.231	35.134	34.208
Balanstotaal	82.889	71.981	69.676	67.308	65.485	64.727
Solvabiliteitsratio	51%	54%	54%	54%	54%	53%

Beoordeling:

Hoe hoger dit percentage, hoe beter de weerbaarheid is. Een solvabiliteit groter dan 50% is positief te noemen. De gemeente Dalfsen heeft een solvabele vermogenspositie. De gemeente is goed in staat om financiële klappen en risico's op te vangen.

3. Structurele exploitatieruimte

Definitie:

Om een flexibele begroting te kunnen bewerkstelligen is het zinvol de structurele baten hoger te laten zijn dan de structurele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

Structurele exploitatieruimte (bedragen x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Structurele lasten	74.082	75.893	69.712	70.072	70.736	70.170
Structurele baten	67.808	72.110	67.607	68.165	68.989	68.966
Structurele toevoegingen aan reserves	0	570	720	220	134	20
Structurele onttrekkingen aan reserves	1.566	1.597	1.394	1.394	1.223	942
Totale baten	69.900	72.908	68.116	68.261	69.010	68.966
Structurele exploitatieruimte	-6,74%	-3,78%	-2,10%	-1,07%	-0,95%	-0,41%

Beoordeling:

Hoe hoger dit percentage hoe beter. Een positieve uitkomst van dit kengetal houdt in dat de gemeente structurele lasten kan afdekken door structurele baten. De (meerjaren) begroting is nu niet structureel sluitend. Tijdens de afronding van deze begroting hebben we de septembercirculaire ontvangen die de structurele baten positief beïnvloed waardoor ook de exploitatieruimte verbetert.

4. Grondexploitatie

Definitie:

De boekwaarde van de voorraden grond zijn van belang, want deze waarden moeten meerjarig worden terugverdiend bij de verkoop. De ratio wordt berekend door de bouwgrond in exploitatie te delen door de totale baten van de programmabegroting in de bijlage 4.2.

Kengetal grondexploitatie in % (bedragen x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Bouwgronden in exploitatie	12.408	7.967	5.122	1.779	-1.051	-2.836
Totale baten	69.900	73.128	69.843	67.520	67.221	68.263
Kengetal grondexploitatie	18%	11%	7%	3%	-2%	-4%

Beoordeling:

Het kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totaal geraamde baten. Hoe lager dit percentage is, hoe beter voor de financiële weerbaarheid. De komende jaren zullen de voorraden gronden afnemen en daarmee zal de kwetsbaarheid worden verminderd.

Daarnaast is de gemeente Dalfsen momenteel actief bezig met het verwerven van toekomstige grondposities.

5. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishoudens

Definitie:

Het cijfer geeft inzicht hoe de belastingdruk zich in de gemeente verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo en 'waarstaatjegemeente.nl' publiceren deze gegevens.

Woonlasten meerpersoonshuishoudens	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
OZB last gezin gemiddelde WOZ waarde	334	355	374	384	394	404
Rioolheffing gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	133	133	133	133	133	133
Afvalstoffenheffing voor gezin	227	235	245	250	251	251
Eventuele heffingskorting	0	0	0	0	0	
Totale woonlasten voor gezin bij gem. WOZ waarde	694	723	752	767	778	788
Woonlasten landelijk gemiddelde T-1	773	755	763	770	778	786
Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde jaar ervoor	90%	96%	99%	100%	100%	100%

Beoordeling:

De gemiddelde woonlast ligt voor een 'gemiddeld gezin' in Dalfsen voor het begrotingsjaar in lijn met het landelijke gemiddelde. De stijging ten opzichte van 2021 komt door een verhoging van het vastrechtstarief voor afval (met respectievelijk € 10 in 2022 en € 7 in 2023) en een stijging van de OZB van 4% en de areaaluitbreiding.

Samenvatting risicoprofiel

Ten opzichte van de rekening 2020 (de laatste inventarisatie van de risico's) is er sprake van vier wijzigingen van risico's in de top 10 van de financiële risico's. De wijzigingen voor de begroting 2022 bestaan uit een andere inschatting van de risico's: 'algemene uitkering', 'beperkte beschikbaarheid personeel', 'effecten Covid-19' en 'kosten voormalig personeel'.

aanpassingen:

- voor de herziening van de algemene uitkering zijn er inmiddels twee onderzoeken uitgevoerd en gepubliceerd. Een eerste indicatie van de herverdeling van het sociaal domein lijkt een positieve uitkomst voor ons te hebben. Vanwege deze voorzichtig ingeschatte impact is het totale financiële risico lager ingeschat en is de mogelijke financiële impact van 2 op 1,5 keer het maximale bedrag van € 712.000 gezet.
- de totaalscore voor 'beperkte beschikbaarheid geschikt personeel' is gelet op de huidige arbeidsmarkt naar boven bijgesteld van 6 naar 15.
- door de ruimhartige rijksvergoedingen is het risico van het Covid-19 (Corona) virus lager ingeschat en is het financiële risico naar beneden bijgesteld.
- het risico van kosten voor voormalig personeel is gelet op de huidige arbeidsmarkt lager ingeschat.

De gemeente Dalfsen behaalt met een ratio van 6,3 waarderingscijfer A. Dit betekent dat de gemeente in zeer ruime mate in staat is om tegenvallers op te vangen zonder dat dit de continuïteit van de organisatie in gevaar brengt. De norm die wij onszelf hebben gesteld komt op een score van 2 (uitstekend). In vergelijking met andere gemeenten scoren wij zeer hoog, dus positief.

Uit de financiële kengetallen kunnen we concluderen dat onze schuldenpositie en solvabiliteitsratio goed te noemen zijn. De gemeente heeft nog de mogelijkheid om meer inkomsten uit belastingen te verwerven. Ten aanzien van de grondexploitaties is te zien dat de komende jaren de voorraden gronden afnemen en daarmee de kwetsbaarheid wordt verminderd.

Tijdens de afronding van deze begroting hebben we de septembercirculaire ontvangen die het begrotingssaldo positief beïnvloeden. De verwerking van de hogere inkomsten van de

septembercirculaire zorgen ervoor dat na de eerste begrotingswijziging wél positieve saldi ontstaan waardoor de structureel inkomsten de structurele uitgaven overtreffen.
Al met al kunnen we concluderen dat er sprake is van een gezonde financiële positie en een positieve ontwikkeling hierin.

Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Binnen de gemeente is een groot vermogen geïnvesteerd in kapitaalgoederen als wegen, openbare verlichting, riolering, groen en gebouwen. Deze kapitaalgoederen zijn van cruciaal belang voor wonen, werken, vervoer, recreatie en huisvesting van de gemeentelijke diensten en instellingen. Het gewenste kwaliteitsniveau voor gebruik, inrichting en beheer wordt door de raad vastgesteld met beleidsplannen en door het college uitgewerkt in de diverse beheer- en uitvoeringsplannen.

Een omvangrijk deel van het onderhoudsbudget in de begroting is bestemd voor het onderhoud van deze kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Het is van belang dat hierover een zorgvuldig beheer wordt gevoerd, want het is juist de kwaliteit van de openbare ruimte die door de inwoners vaak intensief wordt beleefd en gewaardeerd.

In november 2021 is naar verwachting het integraal beleidsplan openbare ruimte en het integraal beheerplan openbare ruimte ('Staat van Dalfsen') vastgesteld. Hiermee krijgen we onder andere een eenduidig begrippenkader, zijn arealen en financiële consequenties geactualiseerd en worden vervangingsopgaven in beeld gebracht en doorgerekend.

Om de inrichtings- en gebruikskwaliteit te ondersteunen is een passend onderhoudsniveau nodig. Een duurzame veilige, nette en groene omgeving is een kernkwaliteit van de kernen en het buitengebied van de gemeente Dalfsen en deze wil de gemeente overal bieden.

Onderstaande figuur geeft een samenvatting van de vastgestelde inrichtings- en onderhoudskwaliteit. De onderhoudskwaliteit wordt gemeten volgens de (beeld)kwaliteitscatalogus openbare ruimte van het CROW (Publicatie 323).

Bij toepassing van dit passende onderhoudsniveau hanteren we de volgende begrippen als kader. "Basis" Voor de hele openbare ruimte biedt de gemeente een minimaal B-niveau voor de technische staat (duurzaam, heel en veilig) en een AB-kwaliteit voor de reiniging (schoon), het aanzien van verhardingen wordt op C-kwaliteit gehouden.

"Hoog", Het groen wordt op een A-niveau onderhouden. Dit geldt dus voor dorpscentra, de begraafplaatsen en de hoofdinfrastructuur. De reiniging heeft ook in deze gebieden een AB-kwaliteit, het aanzien van verhardingen wordt op C-kwaliteit gehouden.

Figuur 1 Onderhoudsprestatie tabel IBOR

Functiegebied	Inrichting	Onderhoud							
		Groen	Verharding	Verlichting	Spelen	Meubilair	Water	Civiele kunstwerken	Reiniging
Dorpcentra	Hoog	A	B/C	A	B	B	B	B	A B
Hoofdinfrastructuur	Basis / Hoog	A	B/C	B	B	B	B	B	A B
Begraafplaatsen	Hoog	A	B/C	B	B	B	B	B	A B
Woonwijken	Basis	B	B/C	B	B	B	B	B	A B
Bedrijventerreinen	Basis	B	B/C	B	B	B	B	B	A B
Recreatie en sport	Basis	B	B/C	B	B	B	B	B	A B
Maatschappelijk & dienstverlening	Basis	B	B/C	B	B	B	B	B	A B
Buitengebied	Basis	B	B/C	B	B	B	B	B	A B

A Goed (mooi en comfortabel)

B Voldoende (functioneel)

C Matig (onrustig beeld, discomfort of enige vorm van hinder)

In deze paragraaf worden voor de kapitaalgoederen wegen, infrastructuurle (civiele) kunstwerken, openbare verlichting, riolering, water, openbaar groen en gebouwen achtereenvolgens aangegeven:

- Het beleidskader;
- Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren;
- Financiële consequenties beleidsdoel.

Hieronder volgt eerst een samenvattend overzicht van de actualiteit van onze plannen en de verwerking daarvan in deze begroting.

Beleidsplan	Betreft periode (vaststelling)*	Financieel verwerkt in begroting
Integraal beheer openbare ruimte**	2017 - 2021 (2017)	Ja
Licht en donkerte in de openbare ruimte	2021 - 2025 (2021)	Ja
Gemeentelijk verkeers- en vervoersplan	2016 - 2026 (2016)	Ja
Groenstructuurplan	2013 - 2017 (2013)	Ja
Gemeentelijk rioleringsplan (GRP)	2022 - 2025 (2021)	Ja
Landschapsonwikkelingsplan (LOP)	2010 - 2020 (2010)	Ja

Beheerplan	Betreft periode (vaststelling)*	Financieel verwerkt in begroting
Beheerplan onderhoud gem gebouwen	2019-2023 (2018)	Ja
Wegenbeheerplan	2017 - 2020 (2017)	Ja
Civiele kunstwerken	2018 - 2022 (2017)	Ja
Uitvoeringsprogramma GVVP	2016 - 2018 (2016)	Ja
Speelplaatsenbeheersplan	2019 - 2023 (2019)	Ja
Berm- en slootbeheersplan	(1998)	Ja

*) De looptijd van een aantal plannen is inmiddels verstreken. Hier vloeien geen consequenties uit voort. De 'oude' plannen zijn nog toepasbaar en worden (waar nodig) binnen afzienbare tijd geactualiseerd en/of geïntegreerd in het omgevingsplan, welke voortkomt uit de Omgevingsvisie.

**)Doorontwikkeling IBOR en vervangingsopgaven kapitaalgoederen.

De verwachting is dat er in november 2021 het integraal beleidsplan openbare ruimte en het integraal beheerplan openbare ruimte ('Staat van Dalfsen') is vastgesteld.

Wegen

Het beleidskader

Het beleidsplan integraal beheer openbare ruimte vormt het beleidskader voor het onderhoud van de gemeentelijke wegen. Met het in 2017 vastgestelde beleidsplan is het gewenste onderhoudsniveau en zijn de benodigde financiële middelen vastgelegd. Met het vastgestelde niveau wordt ingezet op het behoud van onze duurzame en veilige wegen. Het beleid is uitgewerkt in het vastgestelde wegenbeheerplan (college van B&W 12 juni 2017).

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

De omvang van het gemeentelijke wegennet bestaat naast bermen en bermsloten uit ongeveer 3 miljoen vierkante meter verhard oppervlak en ongeveer 0,22 miljoen vierkante meter onverharde en half verharde paden en rijbanen.

De onderhoudstoestand van wegen is onderverdeeld naar de volgende vier thema's: **duurzaamheid, veiligheid, comfort en aanzien**. De onderhoudstoestand wordt beoordeeld conform de beeldkwaliteitscatalogus openbare ruimte en aan de hand van de criteria voor rationeel wegbeheer van het CROW.

Voor duurzaamheid en veiligheid geldt het beeldkwaliteitsniveau B (voldoende – functioneel), die is vertaald vanuit het zogenoemde kwaliteitsniveau R voor rationeel wegbeheer, waarbij het percentage verharding onvoldoende ligt tussen 5-8%. Voor comfort en aanzien geldt het beeldkwaliteitsniveau C (Matig), waarbij het percentage verharding onvoldoende $\leq 7\%$.

Indicator	Bron	2016	2018	2020
Veiligheid percentage verharding onvoldoende	Inspectie	4%	9%	2%
Duurzaamheid percentage verharding onvoldoende	Inspectie	4%	9%	3%
Comfort percentage verharding onvoldoende	Inspectie	4%	17%	2%
Aanzien percentage verharding onvoldoende	Inspectie	7%	14%	3%

Vanuit de twee-jaarlijkse inspectie van 2018 (waarin de technische onderhoudsstaat werd beoordeeld) waren de scoringspercentages met het predicaat 'onvoldoende' voor duurzaamheid, veiligheid en aanzien hoger dan in 2016. Medio 2020 is een nieuwe inspectieronde uitgevoerd. Deze laatste inspectieronde geeft een wat gunstiger beeld van de onderhoudstoestand. Enkele grotere wegrenovaties, zoals Broekhuizen, Vostersteeg, Jagtclusterallee en de Stationsstraat in Lemelerveld hebben hier aan bijgedragen.

Met het opstellen van het nieuwe beleidsplan IBOR brengen we die keuzes met betrekking tot een lagere beeldkwaliteit in relatie tot mogelijke bezuinigingen in beeld.

Financiële consequenties beleidsdoel

De totale lasten/baten voor wegen (exclusief apparaatskosten) vallen onder programma 3 Beheer openbare ruimte en omvatten de verharde en onverharde wegen. Het budget is opgedeeld in regulier budget en budget voor groot onderhoud. Dit budget is exclusief het budget voor het reinigen van de openbare ruimte maar inclusief het budget voor bermen in het buitengebied.

x € 1.000	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Regulier budget	400	408	456	467

x € 1.000	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Groot onderhoud budget	788	788	788	788

Infrastructurele kunstwerken (verkeersbruggen en duikers)

Het beleidskader

Het beleid is uitgewerkt in het beheerplan civiele kunstwerken 2018 - 2022 als onderdeel van het beleidsplan Integraal beheer openbare ruimte. Door middel van het IBOR is het gewenste onderhoudsniveau en zijn de benodigde financiële middelen vastgelegd. Met het vastgestelde niveau wordt ingezet op het behoud van duurzame en veilige kunstwerken.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Het areaal bestaat uit 60 objecten onderverdeeld 10 verkeersbruggen, 15 duikerbruggen, 25 fiets- en voetgangersbruggen, 3 tunnels, 6 kademuren en 1 overkluizing. Daarnaast heeft de gemeente circa 530 duikers in beheer.

In het beheerplan is vastgesteld om de civiele kunstwerken op een "redelijk" onderhoudsniveau te onderhouden (conditiescore 3 NEN 2767-4). Dit onderhoudsniveau komt overeen met het afgesproken beeldkwaliteitsscore "B" in de IBOR.

Financiële consequenties beleidsdoel

De totale lasten/baten voor civiele kunstwerken (exclusief apparaatskosten) vallen onder programma 3 beheer openbare ruimte. Het budget is opgedeeld in regulier budget en budget voor groot onderhoud.

x € 1.000	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Regulier budget	8	8	8	4

x € 1.000	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Groot onderhoud budget	48	48	48	48

Openbare verlichting

Het beleidskader

Het beleidskader voor de openbare verlichting is op 26 april 2021 vastgelegd in het beleidsplan "Licht en donkerte in de openbare ruimte". In dit plan is beschreven waarom, waar en hoe openbare verlichting wordt toegepast evenals het kwaliteitsniveau en de financiële middelen. Het vastgestelde beleidsplan Integraal beheer openbare ruimte bekrachtigt het eerder vastgestelde gedifferentieerde onderhoudsniveau.

Uitgangspunt van het beleid is "Donker waar mogelijk, licht waar nodig".

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Het openbare verlichtingsareaal in onze gemeente bestaat uit (afgerond): 6.733 lichtmasten, 6.989 armaturen, 560 LED-grondspots en 132 lichtbronnen in ANWB-bewegwijzering. Jaarlijks verbruikt de openbare verlichtingsinstallatie ca. 750.000 kWh elektrische energie.

De onderhoudstoestand wordt beoordeeld conform de beeldkwaliteitscatalogus openbare ruimte van het CROW. Voor centrumgebieden geldt het beeldkwaliteitsniveau A en voor de overige functiegebieden geldt een beeldkwaliteitsniveau B.

Financiële consequenties

De totale lasten/baten voor openbare verlichting (exclusief apparaatskosten) vallen onder programma 3 beheer openbare ruimte. Het budget is opgedeeld in regulier budget en budget voor vervangingsonderhoud van masten en armaturen.

De afgelopen jaren is er sprake geweest van een budget, waarmee invulling gegeven kan worden aan de beleidskaders.

De kosten voor openbare verlichting zijn in de gemeente Dalfsen als volgt:

Exploitatie (energie, dagelijks beheer en onderhoud) exclusief vervangingsonderhoud

x € 1.000	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Openbare verlichting	93	93	93	93

Vervangingsonderhoud masten/armaturen (groot onderhoud binnen de exploitatie)

x € 1.000	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Openbare verlichting	110	101	101	110

Onderhoudsuitgaven masten/armaturen (groot onderhoud binnen de exploitatie)

x € 1.000	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Openbare verlichting	82	82	82	82

Bovenstaande kosten hebben betrekking op het beheer en onderhoud van de aanwezige verlichtingspunten. De kosten van de aanleg van verlichtingspunten in nieuwe woonwijken, industrieterreinen, herinrichtingsplannen en inbreidingslocaties zijn hierin niet opgenomen. De kosten voor de aanleg van openbare verlichting in nieuwe woonwijken en industrieterreinen worden opgenomen en verantwoord in de grondexploitatie. De kosten voor de aanleg van openbare verlichting bij inbreidingen of grootschalige herinrichtingsplannen worden opgenomen in de desbetreffende exploitaties.

Riolering

Het beleidskader

Het gemeentelijk rioleringsplan is leidend voor het onderhoud van de gemeentelijke riolering. In het in 2021 vastgestelde plan staat het gewenste niveau van onderhoud, welke risico's we nemen en hoeveel geld daarvoor nodig is. Onze ambitie voor het onderhoud van de riolering is "spaarzaam en betrouwbaar daar waar het moet, vooruitstrevend daar waar het (eenvoudig) kan". Welke werkzaamheden wij uitvoeren voor het onderhoud van riolering staat in het gemeentelijk rioleringsplan en het rioolbeheerplan. Het gemeentelijk rioleringsplan speelt i op de implementatie van de omgevingswet.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Riolering bestaat uit diverse objecten zoals buizen, putten en pompen voor inzameling en transport van afvalwater, maar bijvoorbeeld ook wadi's voor de infiltratie van regenwater en drainage voor beheersing van de grondwaterstand. Globaal bestaat de riolering uit 178 kilometer vrijval riolering en 63 kilometer mechanische riolering. Er zijn meer dan 3.500 inspectieputten, 9.200 kolken, 35 gemalen en 290 pompunits. Voor gedetailleerde informatie over deze voorzieningen wordt verwezen naar het beheerplan en naar het basisrioleringsplan.

In het gemeentelijke rioleringsplan is vastgelegd, aan welke voorwaarde(n) we willen voldoen en hoe de voorzieningen dan functioneren in een kwalitatieve maat. De eisen hebben betrekking op het inzamelen, transporteren en verwerken ten behoeve van de volksgezondheid, woonbaarheid en het milieu. De bijbehoren maatstaven (kwalitatieve indicatoren) zijn gericht op de effecten, wat ervaart de burger en / of omgeving. De resultaten worden afgeleid uit geregistreerde meldingen.

Maatstaven	2022
Maximum aantal meldingen van het niet kunnen lozen van afvalwater door het niet functioneren van het gemeentelijke riool.	5
Maximum aantal meldingen van gezondheid gerelateerde klachten door contact met afvalwater in de openbare ruimte.	2
Maximum aantal meldingen van stank gerelateerde klachten vanuit de gemeentelijke riolering.	5

Maatstaven	2022
Maximum aantal meldingen van grondwateroverlast veroorzaakt door gemeentelijke voorzieningen.	10

Maatstaven	2022
Maximum aantal meldingen van het niet kunnen lozen van hemelwater door het niet functioneren van het gemeentelijke riool.	10
Maximum aantal meldingen van wateroverlast per jaar.	5
Maximum schadebedrag in € door wateroverlast per jaar.	5000

Maatstaven	2022
Maximum aantal meldingen van persoonlijk letsel als gevolg van ernstige gebreken.	1
Maximum schadebedrag in € door ernstige gebreken van objecten in de openbare ruimte.	5000

Financiële consequenties

In het gemeentelijke rioleringsplan is de huidige situatie omschreven, is de ambitie met het gewenste onderhoudsniveau vastgesteld en zijn de bijbehorende maatregelen en middelen bepaald. Het totaalpakket vormt de grondslag voor het kostendekkende tarief van de rioolheffing. Er wordt voor de riolering met een voorziening voor toekomstige onderhoud gewerkt. De totale lasten van de riolering vallen onder programma 8 duurzaamheid en milieu.

Exploitatie (dagelijks onderhoud)

x € 1.000	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Riolering	365	370	371	372

Bedrag is exclusief apparaatskosten, BTW en overhead

Mutatie voorziening riolering

x € 1.000	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Bruto dotatie	570	565	559	559

Bedrag is exclusief de onttrekking aan de voorziening

Voor het in standhouden van riolering zijn naast bedragen voor dagelijks onderhoud, de volgende bedragen voor groot onderhoud opgenomen. Het bedrag voor groot onderhoud wordt onttrokken aan de voorziening riolering.

Groot onderhoud (incl. vervanging)

x € 1.000	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Maatregelen uitvoering GRP	275	275	275	275

Water

Het beleidskader

Het gaat hier met name om het beheer van watergangen met een schouwplicht. Andere watergangen zijn functioneel onderdeel van wegen of openbaar groen en worden vanuit de betreffende budgetten gedekt. De beheerkosten worden gemaakt voor het maaien en onderhouden van watergangen (met name in het buitengebied) en het afvoeren of verwerken van het maaisel.

Het beleidskader wordt gevormd door;

- de Waterwet;
- de Keur van het waterschap Drents Overijsselse Delta;
- de Legger van het waterschap Drents Overijsselse Delta;
- de Wet natuurbescherming;
- de Wet milieubeheer.

Kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren

Door middel van het IBOR is het gewenste onderhoudsniveau en zijn de benodigde financiële middelen vastgelegd.

Jaarlijks vindt onderhoud plaats aan de watergangen met een schouwplicht (Secundaire watergangen) en wordt het schouwafval opgeruimd, waarvoor een ontvangstplicht bestaat (Primaire watergangen). De omvang van de Secundaire watergangen waarvoor een opdracht ligt om die in samenwerking met aanliggende eigenaren te onderhouden, omvat 84 km aan lengte. Voor 149 km aan watergangen geldt een schouwplicht en wordt het schouwafval opgeruimd.

Financiële consequenties

De afgelopen jaren is er sprake geweest van een budget waarmee invulling gegeven kan worden aan de beleidskaders. De totale lasten van de watergangen:

x € 1.000	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Watergangen	62	62	62	62

Openbaar groen

Het beleidskader

Het onderhoud en de inrichting van het openbaar groen vindt plaats conform de kwaliteitsniveaus van het beleidsplan Integraal beheer openbare ruimte en volgens het Groenstructuurplan gemeente Dalfsen (GSP) 2013-2017.

De kwaliteitsniveaus die gehanteerd worden zijn onderhoudsniveau A in winkelgebieden en onderhoudsniveau B voor de overige gebieden binnen en buiten de bebouwde kom.

In het GSP worden de kwaliteiten van de groene openbare ruimte in de vijf kernen beschreven.

Tevens beschrijft het GSP visies voor de beleidsthema's bomen, snippergroen, speelplaatsen en honden.

De identiteit van de gemeente Dalfsen wordt voor een belangrijk deel bepaald door aanwezigheid van bomen, beplanting en ander groen. Het zorgt er onder andere voor dat het prettig leven is. Afgelopen jaren is gewerkt aan het verbeteren van de huidige groenstructuur in Dalfsen zowel bij nieuwbouw als in de bestaande delen, de belangrijkste beheer en verbetervoorstellen zijn gerealiseerd of zijn in voorbereiding. De opgaven van de komende jaren op het gebied van klimaatadaptatie, energietransitie, circulariteit en biodiversiteit vragen een bepaalde invulling van groen. (te denken valt hierbij aan o.a. landschappelijke inpassing, bomen die niet wijken voor de aanleg en installatie van zonnepanelen, waterberging, circulair terreinbeheer, natuur inclusieve landbouw en insect vriendelijk beheer).

Kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren

Door middel van het IBOR is het gewenste onderhoudsniveau en zijn de benodigde financiële middelen vastgelegd.

Het openbaar groen in de gemeente Dalfsen omvat in totaal ± 142 ha. Het totale bomenbestand binnen de kom beslaat ongeveer 17.000 stuks en buiten de bebouwde kom circa 38.000 stuks.

Financiële consequenties

Er wordt onderscheid gemaakt in twee kostensoorten:

1. Onderhoud en beheer aan de groene buitenruimte (bomen, bosplantsoen, heesters, gras), hondentoiletten.
2. Investeringskosten: de uitvoeringsprojecten uit het GSP worden betaald uit de reserve herstructurering openbaar groen. Deze reserve wordt gevoed door de verkoop van openbare groenstroken.

De kosten voor de aanleg van openbaar groen in nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen zijn opgenomen en verantwoord in de grondexploitaties.

De afgelopen jaren is er sprake geweest van een budget waarmee invulling gegeven kan worden aan de beleidskaders. De kosten voor openbaar groen zijn in de gemeente Dalfsen als volgt:

x € 1.000	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Openbaar Groen	415	404	404	404

Investerings (groot onderhoud binnen de exploitatie)

x € 1.000	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Openbaar Groen Groot onderhoud	50	50	50	50

Speelplaatsen

Het beleidskader

Bij de vaststelling in september 2019 van het beheerplan spelen (2019-2023) is besloten om vooralsnog geen uitvoering te geven aan het onderdeel "omvormingsplan". Met de voorgestelde bezuinigingen wordt vanaf 2022 gestopt met de omvorming en vervanging en worden vernielde en of afgekeurde toestellen op basis van gehouden of nog te houden inspecties enkel nog verwijderd. De geplande vervangingen en renovaties zijn geschrapt. De veiligheid van de speeltoestellen blijft gewaarborgd.

Het beleidskader

Het onderhoud en de inrichting van speelplaatsen vindt plaats conform het beheerplan Spelen 2019-2023. In dit beheerplan wordt weergegeven wat het reguliere beheer aan speeltoestellen en ondergronden inhoudt en welke kosten hieraan zijn verbonden.

Kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren

Er zijn in totaal 704 speeltoestellen en spelaanleidingen met bijbehorende ondergronden in onderhoud bij de gemeente Dalfsen op 118 speelplekken. Daarnaast verzorgt de gemeente Dalfsen voor 100 speeltoestellen op 7 speelplekken alleen de inspecties.

In het beleidsplan Integraal beheer openbare ruimte is het gewenste kwaliteitsniveau beschreven voor het onderhoud. De speeltoestellen en ondergronden worden onderhouden op beheer kwaliteitsniveau B.

Financiële consequenties

Bij speelplaatsen wordt er onderscheid gemaakt in twee kostensoorten:

1. Onderhoudskosten: Onderhoud, beheer en vervangingen van speeltoestellen en ondergronden.
2. Renovatiekosten: De uitvoeringsprojecten van renovaties van speelplaatsen

De kosten voor onderhoud speelplekken zijn in de gemeente Dalfsen als volgt:

x € 1.000	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Speelplekken	48	42	39	37

Gebouwen

Het beleidskader

De wijze waarop de gemeentelijke gebouwen worden onderhouden en in stand worden gehouden, is vastgelegd in het beheerplan Onderhoud Gemeentelijke Gebouwen 2019 - 2023. Dit beheerplan is vastgesteld in de raadsvergadering van 18 juni 2018.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

De gemeente heeft 25 gebouwen in eigendom. Gezamenlijke deler is dat de meeste gebouwen worden gebruikt voor maatschappelijke doeleinden. Alle gebouwen bij elkaar hebben een bruto vloeroppervlakte van ruim 25.000 m² en vertegenwoordigen een WOZ-waarde van in totaal ruim 25 miljoen euro.

Financiële consequenties

De benodigde middelen voor de uitvoering van werkzaamheden worden ten laste gebracht van de jaarbegroting (contracten, abonnementen, klachtenonderhoud) of worden onttrokken aan de voorziening groot onderhoud gebouwen (meerjarenonderhoud en eenmalige uitgaven).

Eind 2021 wordt een inkooptraject gevoerd voor een nieuw contract voor onderhoud aan technische installaties in de komende vijf jaar. De signalen uit de markt zijn dat de tarieven voor dit onderhoud toenemen maar dit moet gaan blijken uit de inschrijvingen.

De voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen wordt gevoed vanuit de jaarlijkse dotaties voor diverse gebouwen. De jaarlijkse dotatie van € 162.100 is gebaseerd op een onderhoudsplanning van tien jaar.

Duurzaamheid

In de raadsvergadering van 25 januari 2021 is het "Energieplan gemeentelijke gebouwen 2021 - 2025" vastgesteld. In het Energieplan is inzicht en overzicht gegeven in het energieverbruik, een overzicht van de afgegeven energielabels, welke mogelijkheden er zijn om energieverbruik te verminderen, hoe de gebouwen energie neutraal en gasloos kunnen worden gemaakt. Daarnaast zijn kaders vastgesteld om maatregelen wel of niet uit te voeren en is inzicht ontstaan in de kosten van de

mogelijke maatregelen en de financiering en dekking van de uit te voeren maatregelen. De uitvoering van de maatregelen is inmiddels ter hand genomen.

Verzekeringsbeleid

Van de gemeentelijke kapitaalgoederen zijn de gebouwen, inclusief die voor het onderwijs, verzekerd op basis van een uitgebreide gevarenpolis voor gemeenten (brand, storm, inbraak e.d.).

De verzekering voor de eigendommen van de gemeente (gebouwen, inventaris, elektronica) en voor de scholen (gebouwen, inventaris, elektronica) is in 2018 Europees aanbesteed. De nieuwe polis heeft een looptijd van drie jaar (01-01-2019 tot 01-01-2022), met verlengingsoptie voor 12 maanden. De premie voor het verzekeringsjaar 1-1-2022 t/m 31-12-2022 is momenteel in onderhandeling en zal naar verwachting met tenminste 10% toenemen. De polis kent een eigen risico van € 2.500.

Alle gebouwen, gemeentelijk eigendom en scholen, zijn eind 2018 opnieuw getaxeerd. Omdat de verzekering van de gebouwen een jaarlijkse indexering kent hebben deze taxaties een geldigheidsduur van zes jaar

Paragraaf 4 Financiering

Algemeen

De paragraaf financiering is een verplicht onderdeel van de begroting. De verplichting hangt samen met de wet Fido (Wet financiering decentrale overheden). Deze paragraaf bevat, conform artikel 13 van het BBV, in ieder geval de beleidsvoornemens voor het risicobeheer van de financieringsportefeuille. De paragraaf financiering vormt, samen met de financiële verordening (artikel 212 van de Gemeentewet) en de uitvoeringsregels treasury, een belangrijk instrument voor het sturen, beheersen, verantwoorden van en toezicht houden op de financieringsfunctie. In september 2018 heeft de raad specifieke uitgangspunten vastgesteld voor het verstrekken van leningen en garanties.

In deze documenten worden onder meer doelstellingen, uitzettingen en garanties, financiering, kasbeheer en organisatie van de treasuryfunctie rond het liquiditeitenbeheer van de gemeente op korte en lange termijn vastgelegd. Zij geven de kaders weer waarbinnen de treasuryactiviteiten dienen te worden uitgevoerd. We zetten onze treasuryfunctie in 2021 op dezelfde risicomijdende wijze voort als in de jaren daarvoor.

De gemeente verkeert permanent in de situatie van financieringsbehoefte. Dit houdt verband met het stelsel van baten en lasten, waarbij investeringen worden geactiveerd en de lasten in de vorm van afschrijvingslasten ten laste van de exploitatie worden gebracht. Deze handelwijze leidt ertoe dat de investeringsuitgaven gedurende de periode van afschrijving gefinancierd moeten worden. Daarnaast ontstaat een financieringsbehoefte door het in de tijd achterlopen van de inkomsten bij de uitgaven. Voor de financieringsbehoefte worden leningen afgesloten. Door het aantrekken van geld van derden ontstaat een schuldpositie. De gemeente moet de leningen aflossen en betaalt gedurende de looptijd van de lening rente. Gemeenten zijn bij deze financieringswijze gehouden aan twee normen uit de wet Fido: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Procedures en bevoegdheden zijn uitgewerkt in de uitvoeringsregels treasury.

Kasgeldlimiet

Gegeven de permanente financieringsbehoefte, kunnen fluctuaties in rentelasten voor de gemeente risico's met zich meebrengen. Om deze risico's zoveel mogelijk te beperken is de kasgeldlimiet ingesteld. De kasgeldlimiet stelt grenzen aan de mate waarin de financieringsbehoefte wordt gedekt met kortlopende leningen (< 1 jaar). De kasgeldlimiet is uitgedrukt in een percentage van de omvang van de begroting. Voor 2022 bedraagt dit, bij ministeriële regeling vastgestelde, percentage 8,5. De omvang van de begroting op 1 januari 2022 bedraagt € 71.442.000. De kasgeldlimiet bedraagt dan € 6.073.000.

Renterisiconorm

Om het risico van renteaanpassing en herfinanciering bij langlopende leningen (> 1 jaar) te beperken is de renterisiconorm ingesteld. Deze norm is bij ministeriële regeling bepaald en houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Uit het volgende overzicht blijkt dat we ruim binnen de renterisiconorm blijven.

	Variabelen renterisico(norm)	2022	2023	2024	2025
1	Renteherziening	0	0	0	0
2	Aflossingen	1.395	1.395	1.395	1.350
3	Renterisico (1+2)	1.395	1.395	1.395	1.350
4	Renterisiconorm	14.288	14.073	14.177	14.053
5a=(4>3)	Ruimte onder renterisiconorm	12.893	12.678	12.782	12.703
5b=(4<3)	Overschrijding renterisiconorm				
	Berekening renterisiconorm				
	Begrotingstotaal	71.442	70.363	70.887	70.265
	Bij ministeriële regeling vastgesteld %	20%	20%	20%	20%
4	Renterisiconorm	14.288	14.073	14.177	14.053
	(bedragen x € 1.000)				

Langlopende geldleningen

In 2023 en 2024 vervallen de eerstvolgende leningen.

Op 1 januari 2022 bedraagt de restantschuld van de langlopende geldleningen € 14,9 miljoen.

GELD-GEVER	LAATSTE AFL.	RENTE %	LENING	AFLOS-SING t/m 2021	REST SCHULD 1-1-2022	RENTE 2022	AFLOS-SING .2022	AFLOS-SING t/m 2022	REST SCHULD 31-12-2022
B.N.G.	2042	1,225	10.000	1.600	8.400	103	400	2.000	8.000
B.N.G.	2042	1,275	5.000	800	4.200	54	200	1.000	4.000
B.N.G.	2024	1,84	7.500	5.250	2.250	41	750	6.000	1.500
B.N.G.	2023	5,29	1.134	1.044	91	5	45	1.089	45
Totaal			23.634	8.694	14.941	203	1.395	10.089	13.545

bedragen * € 1.000

Rentebeleid in de gemeente Dalfsen

Het rentebeleid ziet er als volgt uit:

- over het eigen vermogen wordt geen rente berekend
- daardoor vindt geen rentebijdriving aan de reserves plaats
- de rentekosten bestaan derhalve alleen uit externe rentekosten
- bepalend hierbij zijn de te verwachten rentekosten (begroting) of de werkelijke rentekosten (jaarrekening)
- een deel van deze rentekosten wordt doorberekend aan de grex; daarbij is het toegestaan het rentepercentage te corrigeren met plus of min 0,5%

Hieronder volgt een berekening van de rentekosten volgens het format dat is voorgeschreven.

Rentetoerekening begroting 2022	(- is nadeel)
De externe rentelasten over korte en lange financiering	-202.606
De externe rentebaten	181.136
Saldo 1: totaal van rentelasten en rentebaten	-21.470
De rente die aan de grex moet worden doorberekend (opbrengst)	32.161
Saldo 2: aan taakvelden toe te rekenen externe rente	10.691
Interne rente over eigen vermogen	0
Interne rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	0
Saldo 3: aan taakvelden toe te rekenen externe en interne rente	10.691
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (deze is nihil bij een positief saldo van externe en interne rente)	0
Renteresultaat op taakveld treasury	10.691

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering

Algemeen

Bedrijfsvoering is ondersteunend en adviserend aan de organisatieonderdelen, het gemeentebestuur, directie en management.

In deze paragraaf gaan wij in op organisatieontwikkeling, personeelsbeleid, samenwerking, inkoopbeleid, informatievoorziening & informatiebeveiliging / privacy, Geo-informatie en documentbeheer, juridische kwaliteitszorg en rechtmatigheid.

Organisatieontwikkeling

Samen verder reizen

De samenleving verandert en daarom veranderen wij als gemeentelijke organisatie mee. We brengen diverse ontwikkelingen samen onder één paraplu 'Samen verder reizen'. En geven hiermee deze ontwikkelingen in samenhang met elkaar een impuls. Denk dan aan opgavegericht werken, gebiedsgericht werken, hybride werken, de digitale dienstverlening en goed werkgeverschap. We gaan lerend ontwikkelen. Dat doen we door te werken met leerexperimenten, waarbij we in de praktijk leren en toetsen hoe we onze organisatie en processen nog beter laten aansluiten op de vragen van nu en de toekomst. Zo werken we aan een flexibele en wendbare organisatie, die continu leert.

Personeelsbeleid

Samen werken aan onze organisatie voor de toekomst

Aan de hand van de HR ontwikkelingen, werken we samen aan onze organisatie voor de toekomst. We willen dan ook een goed werkgever zijn en blijven. We zetten daarvoor in op onze primaire- en secundaire arbeidsvoorwaarden en investeren in onze cultuur en arbeidsmarktcommunicatie. We willen onze betrokken en bevlogen medewerkers in staat stellen zich als professional te blijven ontwikkelen.

Ziekteverzuim

Een ziekteverzuim onder de 5% is het streven. Net als voorgaande jaren is ook voor 2022 de verwachting dat we onder het streefpercentage blijven. Hiervoor worden uiteenlopende maatregelen ingezet. Door het ziekteverzuim goed te monitoren wordt het management en de directie (preventief) geïnformeerd over het ziekteverzuim en eventuele trends.

Salarispost

De huidige cao liep tot 1 januari 2021. Over de nieuwe Cao lopen de onderhandelingen. In de begroting is rekening gehouden met een salarisstijging van jaarlijks 1% (incl. sociale lasten). Na het akkoord op de nieuwe cao, wordt dit verwerkt in de reguliere P&C cyclus.

Dalsten als aantrekkelijk werkgever

De krapte op de arbeidsmarkt lijkt toe te nemen. Het vinden van goed en gekwalificeerd personeel blijft lastig. We blijven ons daarom inzetten op het binden en boeien van medewerkers. Als aantrekkelijk werkgever spelen we in op onze positie op de arbeidsmarkt door wervingscampagnes, het benadrukken van ontwikkelmogelijkheden en investeren in organisatieontwikkeling en -cultuur. Vanzelfsprekend richten we ons ook op onze huidige medewerkers. We investeren in ons personeel door ontwikkelmogelijkheden en door de verbinding te blijven zoeken, ook in de veranderende werksituatie met hybride werken.

Wet banenafpraak

In de wet banenafpraak 'Meedoen naar vermogen' is de afspraak met betrekking tot het creëren van extra banen voor mensen met een arbeidsbeperking vastgelegd. Naast het overtuigen van ondernemers in de gemeente Dalfsen om mensen met een arbeidsbeperking in te zetten, hebben we ook de taak te zorgen voor voldoende instroom in de ambtelijke organisatie. Onder andere door de oprichting van Stichting Dalfsen Werkt in 2016 geven wij uitvoering aan deze wet. Ook binnen de ambtelijke organisatie is een aantal collega's werkzaam met een arbeidsbeperking. Wij zijn een organisatie met kansen voor iedereen: "Iedereen doet mee en iedereen hoort erbij!".

Aandacht voor arbo en vitaliteit

De gemeente Dalfsen heeft structureel aandacht voor veilig en gezond werken. Er is aandacht voor vitaliteit: lichamelijke en geestelijke fitheid. Dalfsen scoort dan ook goed in medewerkersonderzoeken. Binnen de organisatie is sprake van een hoge werkdruk. Dalfsen houdt de komende jaren dan ook vinger aan de pols door preventief aandacht voor dit onderwerp te hebben in gesprekken met medewerkers. Er zijn ruime mogelijkheden voor flexibel en plaats onafhankelijk werken. De Coronacrisis heeft deze ontwikkeling in een stroomversnelling gebracht. We houden scherp in de gaten of dit goed verloopt en of specifieke maatregelen noodzakelijk zijn. Denk daarbij onder andere aan de aandacht voor de werk/privébalans.

Samenwerking

Samenwerking

Onze 'zoekrichting' in de regionale samenwerking gaat vooral naar Zwolle en omgeving. We hebben daarin belangrijke stappen gezet op het gebied van economische ontwikkeling (de Regio Zwolle) en de bedrijfsvoering (voor de taken ICT, inkoop en personeels- en salarisadministratie), samen met de provincie Overijssel en de gemeenten Kampen, Westerveld, Zwartewaterland en Zwolle. We zullen dit de komende jaren continueren en waar dat zinvol is ook intensiveren. Zo zoeken we op taakgebieden waarin we als Dalfsen een te kleine schaal hebben om effectief en kostenefficiënt te opereren, de samenwerking met Zwolle. Onze primaire oriëntatie op Zwolle en regio betekent niet dat we andere samenwerkingsverbanden uitsluiten. Er zijn meerdere thema's denkbaar waar een samenwerking in een andere windrichting meer voor de hand ligt.

Bij nieuwe samenwerkingsverbanden zullen we blijvend oog houden voor de governance-structuren en de wijze waarop democratische controle door de gemeenteraad kan worden geborgd.

Inkoopbeleid

Als volwaardig partner van SSC Ons delen we mee met het verder professionaliseren van het totale inkoop- en aanbestedingsbeleid zoals dat voor alle partners is ingezet en verder uitgevoerd. Denk hierbij aan bijvoorbeeld spendanalyses en doorontwikkeling van het contractbeheer.

Er zijn contacten gelegd met de lokale ondernemersverenigingen over een bedrijvenregister waaruit plaatselijke leveranciers kunnen worden geselecteerd bij het inkopen

Informatievoorziening & Informatiebeveiliging / Privacy

Informatievoorziening

Op het gebied van informatievoorziening liggen er in 2022 en verder kansen in de samenwerking met onze SSC-Ons partners. Ten aanzien van Datagedreven Werken spelen binnen omliggende gemeenten dezelfde vraagstukken als in Dalfsen en kunnen we elkaar versterken met expertise. De ontsluiting en het beheer van onze data vraagt toenemende aandacht.

De optimalisering van de digitale dienstverlening heeft blijvend aandacht, waaronder het opzetten van Mijn Dalfsen, een persoonlijk portaal waarbij inwoners en bedrijven hun communicatie met de gemeente kunnen inzien.

Samen met Ons werken we aan het naar de cloud brengen van onze belangrijkste applicaties.

Informatiebeveiliging en Privacy

Privacyteam

Per 1 januari 2021 is in de gemeente Dalfsen het nieuwe privacyteam opgezet. Dit team kent de volgende rollen: de Chief Information Security Officer (CISO), de Functionaris Gegevensbescherming (FG) en de Privacy Officer (PO). Deze individuele rollen zijn samengevoegd in een team, omdat informatiebeveiliging en privacy nauw met elkaar in verbinding staat. Met een voorlichtingscampagne vraagt het team met enige regelmaat aandacht voor digitale veiligheid en privacyvraagstukken.

Wet- en regelgeving

Voor de uitoefening van informatiebeveiliging is de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) een leidende regeling. Hierin staan verschillende normen op het gebied van informatiebeveiliging. De BIO betreft één baseline voor alle bestuursorganen van de Nederlandse overheid. De Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) is de leidende wetgeving op het gebied van privacy. Deze wet bevat bepalingen voor (de waarborging van) zowel privacy als ook informatiebeveiliging.

Bewustwordingscampagne

In het laatste kwartaal van 2021 organiseert het privacyteam een bewustwordingscampagne voor medewerkers van de gemeente Dalfsen. Deze campagne zal een jaar duren. Het doel van de campagne is o.a. de medewerkers, managers en bestuurders in de organisatie bewust te maken van het belang van privacy en informatiebeveiliging.

Partnerschap ONS

Het Shared Service Center (ONS) is samen met haar partners – waaronder ook de gemeente Dalfsen – aan de slag met een aantal projecten om de digitale weerbaarheid te verhogen. Onderwerpen die op de agenda staan, zijn: mobile device management en doorontwikkeling van de bewapening tegen ransomware, phishing en monitoring and response. Met deze projecten rondom digitale weerbaarheid wordt geïnvesteerd in de veiligheid van systemen en bewustwording van medewerkers. Ook wordt onderzocht hoe privacygevoelige gegevens in de personeelsbestanden goed en veilig kunnen worden verwerkt. Onderzocht wordt op welke wijze Identity Access Management (IAM) kan worden geïmplementeerd.

ENSIA

De gemeente brede zelfevaluatie ENSIA (Eenduidige Normatief Single Information Audit) over informatieveiligheid wordt ook de komende jaren weer uitgevoerd. De gemeentebrede zelfevaluatie is de basis van de horizontale verantwoording informatieveiligheid binnen de gemeente Dalfsen, die het college B&W jaarlijks aflegt aan de gemeenteraad. In de paragraaf Bedrijfsvoering in het jaarverslag verantwoordt het college van B&W zich aan de gemeenteraad over informatiebeveiliging. Hierin wordt ingegaan op de ENSIA resultaten.

Geo-informatie en documentbeheer

Geo-informatie

Geo-informatie in relatie tot de Omgevingswet

De komst van de Omgevingswet en het bijhorende digitale stelsel legt een extra hoge druk op de actualiteit van de basisregistraties 'Adressen en Gebouwen (BAG)' en 'Grootschalige Topografie (BGT)'. Daarnaast is er onder de Omgevingswet sprake van één Omgevingsplan, waarbij er een sterke 1-op-1 relatie is tussen een juridische regel en een geometrisch 'besluitvlak'. Dit is daadwerkelijk anders dan de werkwijze in de huidige bestemmingsplannen. Een integrale werkwijze tussen planologie en geo-informatie is vanaf het begin van de planvorming noodzakelijk.

De komende jaren wordt een effectieve en efficiënte werkwijze ontwikkeld om de Omgevingsplan-geometrie te produceren, te bewerken en te beheren.

Hierbij worden uiteraard de landelijke ontwikkelingen en standaarden op de voet gevolgd.

Documentbeheer

Ten aanzien van documentbeheer zijn staan binnen de gemeente geen specifieke ontwikkelingen in de planning. Wel worden uiteraard nieuwe ontwikkelingen binnen het vakgebied op de voet gevolgd en waar nodig worden veranderingen en verbeteringen doorgevoerd.

Juridische kwaliteitszorg

Herijking subsidiebeleid

Uw raad heeft vanuit de Rekenkamercommissie een aantal aanbevelingen gedaan op het gebied van het Subsidiebeleid. De herijking/actualisatie van het gemeentelijk subsidiebeleid blijft een belangrijk aandachtspunt voor het komende jaar. Ten behoeve van dit project is eerder een plan van aanpak en een concept voor een nieuwe Algemene Subsidieverordening (ASV) opgesteld, waarbij het uitgangspunt is dat aan het einde van 2022 het nieuwe subsidiebeleid van de gemeente operationeel is. Vanaf het subsidieseizoen 2023 kan er dan mee gewerkt worden.

Wet elektronische publicatie algemene bekendmakingen en mededelingen

Met ingang van 1 juli 2021 is het eerste deel van de Wet elektronische publicaties (hierna: Wep) in werking getreden. De Wep introduceert een verplichting voor gemeenten om alle wettelijk voorgeschreven bekendmakingen, mededelingen en kennisgevingen van (voorgenomen) besluiten die niet tot één of meer belanghebbenden zijn gericht, in een officieel elektronisch publicatieblad te doen. Het wordt verplicht om de officiële publicaties via de applicatie Decentrale Regelgeving en Officiële Publicaties (hierna: DROP) op officiëlebekendmakingen.nl te publiceren. Verordeningen werden door gemeenten al op deze wijze bekendgemaakt. Volgens de Wep moeten per 1 juli 2021 ook nieuwe beleidsregels en kennisgevingen worden bekendgemaakt via DROP. Vanaf 1 juli 2022 moeten ook alle bestaande beleidsregels beschikbaar zijn via overheid.nl en moet er ook een (landelijke) voorziening beschikbaar zijn om stukken digitaal ter inzage te kunnen leggen. In 2022 worden de vereisten van dit wetsvoorstel verder uitgewerkt.

Naast deze nieuwe wet zijn er nog drie nieuwe wettelijke verplichtingen aanstaande. Deze zijn de WDO (Wet digitale overheid), de WMEBV (Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer) en de , WOO (Wet open overheid). Voor de invoering van deze wetten wordt eerst een plan van aanpak opgesteld om de impact van de wetten goed te kunnen duiden.

Rechtmatigheid

Binnenkort gaat er een belangrijke wijziging van het Besluit Begroting en Verantwoording (hierna: BBV) in. Waar de accountant nu bij de jaarrekening een verklaring afgeeft over zowel de getrouwheid (juistheid en volledigheid) van de geboekte baten, lasten en balansmutaties, als over de rechtmatigheid daarvan, vervalt dat laatste. De verantwoordelijkheid voor de rechtmatigheidsverantwoording komt bij het college te liggen. Met de wetwijziging toetst de accountant alleen nog op de getrouwheid van de jaarcijfers. De verwachting is dat de wetwijziging ingaat per boekjaar 2022.

In de jaarrekening 2022 wordt een rechtmatigheidsverantwoording opgenomen. In de paragraaf Bedrijfsvoering licht het college deze rechtmatigheidsverantwoording conform wetgeving toe. De verbijzonderde interne controles die in 2022 worden verricht zijn vastgelegd in een - met de accountant afgestemd - intern controleplan. Het nog op te stellen intern controleplan 2022-2023 zal met u worden gedeeld via het RIS.

Doelmatigheid/doeltreffendheid

De onderzoeksverordening met betrekking tot het doelmatigheidsonderzoek is in 2020 gewijzigd. De onderzoeksfrequentie van te verrichten onderzoek is verruimd tot minimaal één onderzoek in de vier jaar. In de perspectiefnota 2022 – 2025 zijn middelen aangevraagd voor 2025 (EUR 10.000) om extern onderzoek uit te kunnen voeren en daarmee te voldoen aan de onderzoeksverordening. In 2022, na de verkiezingen, zal een nieuw onderzoeksplan opgesteld moeten worden voor een periode van vier jaar.

Paragraaf 6 Verbonden partijen

Algemeen

Op grond van artikel 9, lid 2f van het BBV dient de programmabegroting een paragraaf Verbonden Partijen te bevatten. Volgens artikel 15 BBV dient deze paragraaf ten minste te bevatten:

- De visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting;
- De beleidsvoornemens over verbonden partijen;
- De lijst van verbonden partijen.

Het begrip verbonden partij is vastgelegd in het BBV en is als volgt gedefinieerd:

"Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarbij de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft".

Van een financieel belang is sprake als aan de verbonden partij een bedrag ter beschikking is gesteld dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Van een bestuurlijk belang is sprake bij zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

In deze paragraaf treft u een overzicht aan van de verbonden partijen. De verbonden partijen worden in deze paragraaf opgesplitst in:

- Gemeenschappelijke regelingen;
- Vennootschappen en coöperaties;
- Stichtingen en verenigingen en
- Overige verbonden partijen.

De raad heeft op 23 november 2020 de Kadernota Verbonden Partijen 2021 vastgesteld. Door de vaststelling van deze Kadernota beperkt deze paragraaf zich tot het geven van een totaalbeeld van de verbonden partijen en de financiële aspecten ervan.

Met de vaststelling van een geactualiseerde Kadernota Verbonden Partijen is een vierde categorie verbonden partijen "Overige verbonden partijen" opgenomen. Dit zijn organisaties waarbij formeel wel sprake is van een "bestuurlijk belang", maar niet van een formeel "financieel belang". Wel is sprake van een "structurele bekostiging in overwegende mate". Door deze aanvulling is informatie opgenomen over de verbonden partijen VNG en VEGANN.

In april 2020 is besloten om een drietal vennootschappen te ontbinden. Het gaat om: 'Vordering Enexis B.V.', 'Verkoop Vennootschap B.V.' en 'CBL Vennootschap B.V.'. Deze vennootschappen zijn indertijd ingesteld voor een goede afwikkeling bij de verkoop van Essent. Op dit moment resteren er nog twee van de indertijd opgerichte vennootschappen n.l.: 'CSV Amsterdam B.V.' en 'Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.', de verwachting is dat deze twee vennootschappen in 2021 of in 2022 ontbonden worden. Daarnaast zal de Stichting Dataland begin 2022 ontbonden worden vanwege de overgang van de taken van Dataland naar de VNG en het Kadaster.

N.B.

De financiële ratio's voor de publiekrechtelijke verbonden partijen hebben betrekking op de jaren 2020 t/m 2022. De financiële ratio's met betrekking tot de privaatrechtelijke verbonden partijen (vennootschappen) hebben betrekking op 2020. Dit gelet op het feit dat wij van deze partijen enkel de jaarstukken ontvangen.

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling openbaar lichaam

Naam	Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland		
Website	Veiligheidsregio IJsselland		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Eigen vermogen	€ 7.324.428	€ 5.290.000	€ 5.387.000
Vreemd vermogen	€ 32.544.539	€ 32.873.000	€ 31.338.000
Resultaat	€ 1.864.080	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	€ 1.827.414	1.865.438	1.894.127
Bron	Jaarrekening VRIJ	Begroting VRIJ 2021	Begroting VRIJ 2022
Beleidsvoornemens	<p>Na een periode van interne focus richt Veiligheidsregio IJsselland zich de komende jaren meer op de buitenwereld en levert daarbij maatwerk in verbinding met de samenleving en onze partners. Doel is de continuïteit van de samenleving binnen de elf gemeenten uit onze regio te waarborgen, niet alleen door rampen te bestrijden, maar ook door ze te voorkomen. Burgers en partners mogen daarbij op haar rekenen als expert, strategische netwerkpartner en adviseur. Maar gelijktijdig worden ze uitgedaagd om zelf een actieve bijdrage te leveren aan een veilig IJsselland.</p> <p>Hoe ze dat gaan doen is beschreven in de Strategische Beleidsagenda 2019-2023 (inclusief Risicoprofiel). Hierin zijn de missie en visie van de Veiligheidsregio IJsselland als volgt verwoord:</p> <p>Missie: (Waarom bestaan wij?) Versterken van veiligheid in de fysieke leefomgeving: risico's beperken waar het kan en incidenten bestrijden waar het moet.</p> <p>Visie: (Hoe realiseren wij onze missie?) Wij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kennen de risico's en communiceren hierover naar de inwoners van IJsselland; • maken gebruik van het vakmanschap van integere medewerkers; • verbinden ons in het netwerk door samenwerking met burgers en partners; • adviseren over en denken mee in de veiligheidsvraagstukken door de inbreng van onze kennis en kunde en wij stimuleren zelfredzaamheid van inwoners en bedrijven; • bereiden ons voor op mogelijke incidenten, ook samen met onze partners; • bestrijden incidenten wanneer ze zich voordoen en coördineren de inzet.		

Ontwikkelingen

In de Strategische Beleidsagenda 2019-2023 worden de volgende externe ontwikkelingen benoemd:

- De regio heeft te maken met nieuwe risico's door gebruik van digitale technologieën (o.a. invloed social media, cyberaanvallen)
- De regio heeft te maken met veranderende risico's door klimaatverandering (bv. extreem weer, wateroverlast)
- De regio heeft te maken met nieuwe of complexere risico's door demografische veranderingen (bv. het aantal zelfstandig wonende kwetsbare inwoners die extra hulp nodig hebben bij rampen of crises neemt toe, steeds meer verkeerstromen en 'hoog-risico-evenementen' met grotere kans op verstoringen.
- Risico's zijn steeds vaker regio-overstijgend
- Burgers en bedrijven informeren zich steeds vaker via nieuwe kanalen over veiligheid in de regio (bv. social media)
- Burgers voelen zich steeds veiliger, maar verwachten steeds meer van de overheid bij rampen en crises (Burgers willen veel vrijheid van handelen, maar ook dat de overheid krachtig optreedt bij rampen en crises. Burgers en bedrijven verwachten snel concrete informatie van overheden tijdens en vóór een crisis.
- Gemeenten in de regio willen veiligheid dicht bij burgers organiseren
- Overheden verlangen dat burgers en bedrijven meer bijdragen aan veiligheid (Gemeenten en veiligheidsregio's willen zelfredzaamheid van burgers en bedrijven vergroten, zoals via voorlichting).
- Overheden veranderen wet- en regelgeving waar veiligheidsregio's aan moeten voldoen (Invoering van de Omgevingswet in 2021 vergroot de diversiteit in lokale regels waar VRIJ mee te maken heeft. Overheden verscherpen milieunormen, zoals voor duurzaam grondwater- en energiegebruik).
- Het Rijk stimuleert dat veiligheidsregio's meer samenwerken.

Risico's	<p>De Veiligheidsregio heeft een risicoprofiel opgesteld om de risico's van de organisatie in kaart te brengen. De tien risico's met de meeste invloed op de hoogte van de benodigde weerstandscapaciteit zijn:</p> <p>Grootschalige/langdurige inzet, stijgende rentepercentages, fiscale controles, stijgende pensioenpremies, datalek, transitie meldkamer, besluiten van het Veiligheidsberaad met financiële of personele gevolgen, marktontwikkelingen oefentrajecten, wijzigingen in beleid of financiering van de Rijksoverheid en complexiteit Europese aanbestedingen.</p> <p>Naast de top tien risico's speelt voor de Veiligheidsregio de mogelijke salariëring van het vrijwillige brandweerpersoneel als gevolg van een uitspraak van het Europese Hof. Er is een risico dat elementen in de rechtspositie van de brandweervrijwilligers in strijd zijn met de normen uit Europese en internationale regelgeving en jurisprudentie van het Europese hof. Dit vraagt nader onderzoek. In den lande circuleren percentages van 25 tot 40% als mogelijke meerkosten als gevolg van het omzetten van vrijwilligheid in een vorm van dienstverband. Voor de Veiligheidsregio zou dat in de range kunnen liggen van € 1.000.000 – € 1.600.000 op jaarbasis bij een gelijkblijvend voorzieningenniveau. Voor Dalfsen is, als dit bedrag niet als taakstelling binnen de begroting van de Veiligheidsregio wordt opgelost, een bedrag van € 50.000 tot € 80.000.</p> <p>De Veiligheidsregio beschikt over een risicoprofiel van de geïnventariseerde risico's.. Dit was de basis voor het besluit om de reserve/ weerstandscapaciteit te bepalen op 1 miljoen euro (85% zekerheidspercentage). Het profiel bestaat uit 10 risico's met de meeste invloed op de benodigde weerstandscapaciteit, de kans daarop en mogelijk financieel gevolg. De risico's staan in het rapport Risicomanagement en weerstandsvermogen.. Het berekende weerstandsvermogen bedraagt 1,18 miljoen euro.</p> <p>Op het moment dat zich risico's voordoen en/of er sprake is van een eventueel exploitatietekort kan de gemeente hiervoor worden aangesproken.</p>		
Naam	Gemeenschappelijke regeling GGD IJsselland		
Website	GGD IJsselland		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Eigen vermogen	€ 2.916.000	€ 1.418.000	€ 1.500.000
Vreemd vermogen	€ 5.047.000	€ 8.038.000	€ 7.669.000
Resultaat	€ 293.000	n.n.b	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	€ 1.079.000	€ 1.102.470	€ 1.077.000
Bron	JaarrekeningGGD	Begroting GGD	Begroting GGD
Beleidsvoornemens	<p>“GGD IJsselland, voor een gezonde samenleving”. Zo luidt de missie van GGD IJsselland. Voor de lopende bestuursperiode (2018 tot 2023) is door het bestuur van de GGD een strategische beleidsagenda opgesteld: “Beweging vanuit regie” Deze bevat de beleidsvoornemens en beoogde effecten in vijf programmalijnen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1: Versterken publieke gezondheid 2: Jeugd en kansrijke start 3: Psychische gezondheid 4: Gezonde leefomgeving 5: Gezond ouder worden 		

Ontwikkelingen	<p>Zie beleidsvoornemens. De hier genoemde programmalijnen worden opgepakt.</p> <p>Voor 2022 is het onduidelijk of de corona crisis nog steeds invloed heeft op de werkzaamheden van de GGD. Ook zijn er verschillende ontwikkelingen waarvan de (financiële) gevolgen nog niet duidelijk zijn. Zo wordt het prenataal huisbezoek waarschijnlijk opgenomen in het basispakket van de GGD</p>		
Risico's	<p>Risico's De gemeente betaalt een bijdrage per inwoner voor de basisproducten die voor alle gemeenten gezamenlijk worden uitgevoerd (inwonersbijdrage). GGD IJsselland voert een actief financieel risicobeleid. De weerstandscapaciteit wordt geëvalueerd op basis van een financiële risico-inventarisatie. De beschikbare weerstandscapaciteit is op basis van het risicoprofiel van de GGD voldoende en binnen de afgesproken norm. Indien de weerstandscapaciteit niet te voldoet, dan kan de gemeente worden aangesproken naar rato van het inwonertal op een eventueel exploitatietekort (Dalfsen 5,4%). Additionele producten worden gefinancierd door de gemeenten die deze taken afnemen. Sinds 2013 is in de tarieven van de GGD een opslag verwerkt voor de dekking van de risico's. De risicocomponent in het tarief wordt gereserveerd voor dekking van eventuele frictiekosten die uit additionele taken kunnen voortvloeien. Risico's voor additionele producten kunnen niet ten laste komen van alle gemeenten in de gemeenschappelijke regeling.</p> <p>Voor 2022 is het onduidelijk of de corona crisis nog steeds invloed heeft op de werkzaamheden en financiën van de GGD.</p>		
Naam	Omgevingsdienst IJsselland		
Website	Omgevingsdienst IJsselland		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Eigen vermogen	€ 327.018	€ 315.689	€ 315.683
Vreemd vermogen	€ 4.409.109	€ 1.882.786	€ 1.751.182
Resultaat	€ 312.837	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	€ 477.913	€ 483.617	€ 490.000
Bron	Jaarrekening 2020 Omgevingsdienst	Begroting 2021 Omgevingsdienst	Begroting 2022 Omgevingsdienst

Beleidsvoornemens	<p>Een klant- en oplossingsgerichte werkwijze, dat is wat de eenduidige aanpak van de Omgevingsdienst IJsselland kenmerkt. De onafhankelijke experts wegen maatschappelijke belangen zorgvuldig af en vervullen een verbindende rol in het krachtenveld. Doel is om een optimale balans aan te brengen tussen een duurzame leefomgeving en nieuwe initiatieven. De missie van de Omgevingsdienst is daarom:</p> <p style="text-align: center;">Waarborgt de leefomgeving, versterkt bedrijven.</p> <p>De Omgevingsdienst wil voorop lopen met vernieuwende werkmethoden, actuele expertise en moderne ICT-voorzieningen. De Omgevingsdienst wil een hoogwaardige bijdrage leveren aan een veilige, gezonde, aantrekkelijke en duurzame omgeving om in te wonen, werken en leven. Onder het motto 'Lokale binding, regionale bundeling' combineert de Omgevingsdienst nabijheid met schaalvergroting. De verbinding van kwaliteitsverbetering en efficiencywinst komt zo binnen bereik. De Omgevingsdienst is een betrouwbare partner in de keten met het Openbaar Ministerie (OM), politie, Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) en Veiligheidsregio (VR) en een samenwerkingspartner van de waterschappen in Overijssel. De Omgevingsdiensten die zijn ontstaan hebben het doel om meerwaarde te creëren op het gebied van de fysieke leefomgeving. De Omgevingsdienst wil van toegevoegde waarde zijn voor het bedrijfsleven, de inwoners en de leefomgeving van IJsselland.</p>
Ontwikkelingen	<p>Er zijn op het werkveld van de Omgevingsdienst IJsselland veel nieuwe ontwikkelingen, zoals de komst van de Omgevingswet met het bijbehorende Digitale Stelsel Omgevingswet en de opgaven op het gebied van duurzaamheid en klimaatadaptatie. In overleg met de 12 deelnemers zet de Omgevingsdienst haar kennis en expertise in om op deze dossiers de gewenste resultaten te boeken. De primaire meerwaarde van de Omgevingsdienst is gelegen in de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving van de milieutaken. De Omgevingsdienst heeft in de eerste drie jaar van haar bestaan (sinds 2018) veel gedaan om de uitvoering van de VTH-taken in de regio IJsselland verder te professionaliseren. De Omgevingsdienst draait inhoudelijk goed en er zijn geen financiële tekorten. Wel loopt de Omgevingsdienst aan tegen de grenzen van haar kunnen gelet op een aantal externe ontwikkelingen, zoals de toename van het aantal bedrijven en nieuwe wetgeving, als ook de interne bedrijfsvoering, zoals extra kosten voor onder andere ICT.</p> <p>In maart 2021 maakte de Omgevingsdienst een Plan van Aanpak voor het project BOOST (Bedrijfsvoering op orde samen toekomstbestendig) waarbij zij in 5 sporen werkt aan een efficiënt ingerichte organisatie die financieel in control is en focust op een rendementsverbetering van de beschikbare capaciteit. Ook worden de komende periode voorstellen voorbereid voor een herijking van de financieringsgrondslagen, met ingang van de begroting 2023. In de kaderbrief begin 2023 wordt hierover meer duidelijk. De begroting 2022 is gebaseerd op de begroting 2021 vermeerderd met indexering. Het genoemde plan van aanpak zal financiële effecten hebben die in deze begroting nog niet zijn verwerkt. Gedacht kan daarbij worden aan onder andere de inrichting van het Bedrijfsbureau.</p>

Risico's

Er is een toenemende druk op de organisatie van de Omgevingsdienst vanwege de groei van de economie. Deze brengt meer bedrijvigheid met zich mee, met als gevolg dat er significant meer inzet nodig is vanuit het werkveld vergunningverlening, toezicht/handhaving en advies (VTH). Er zijn bovendien op het werkveld van de Omgevingsdienst veel nieuwe ontwikkelingen, zoals hierboven geschetst. Datakwaliteit en daaromheen het hele ICT-thema is een kwetsbaar gegeven. Het jaar 2022 moet uitwijzen wat de uitvoering van de Omgevingswet voor effecten heeft op de uitvoeringscapaciteit van de omgevingsdienst. Voorlopig treffen we daarvoor geen budgettaire maatregelen.

Zoals hiervoor vermeld, is de begroting 2022 gebaseerd op de begroting van 2021 vermeerderd met indexaties. De organisatie is echter volop in beweging. We zien dat de ondersteunende werkzaamheden toenemen en de inrichting van de organisatie daarop aangepast moet worden. De vorming van een Bedrijfsbureau is onderdeel van het project BOOST. De Omgevingsdienst verwacht dat de huidige capaciteit niet voldoende is om de organisatie op een adequate wijze te kunnen ondersteunen. De komende maanden maakt zij inzichtelijk hoe de beschikbare capaciteit van de afdelingen zich verhoudt tot de taken die ze voor de partners uit moeten voeren. Ook op het gebied van ICT staan de nodige uitdagingen te wachten. Wettelijke voorschriften, veiligheidsmaatregelen en noodzakelijke koppelingen tussen en met systemen maken diverse ICT-investeringen noodzakelijk. In de komende periode werkt de Omgevingsdienst dit verder uit en wordt zichtbaar of en in hoeverre de huidige middelen toereikend zijn. Al deze werkzaamheden komen samen in spoor 2 van het Plan van Aanpak: naar een duurzame begroting. Voor de verdere uitwerking van elk van de 5 sporen worden werkgroepen gevormd, waarin naast de eigen inbreng van de Omgevingsdienst ook haar partners, zowel ambtelijk als bestuurlijk, een actieve bijdrage leveren.

In juni 2018 stelde het Algemeen Bestuur de documenten nota 'Kaders weerstandsvermogen' en nota 'Weerstandsvermogen' vast. De laatstgenoemde nota gaat vooral in op de capaciteit van het weerstandsvermogen, het risicomanagement en de risico-inventarisatie. De risico's zijn samengevat in de risico-inventarisatie en worden via de risicoklasse financieel gekwantificeerd. Deze financiële vertaling vormt de basis voor de hoogte van de algemene reserve. De risicoinventarisatie zoals deze nu is vastgesteld, resulteert in een benodigd weerstandsvermogen van 311.000 euro en bedraagt hiermee ongeveer 3% van de begroting.

Naam	GBLT		
Website	GBLT		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Eigen vermogen	€ 0	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen	€ 4.648.000	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	€ 4.338.000	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	€ 450.340	€ 450.000	€ 460.000
Bron	Jaarrekening GBLT	Begroting GBLT	Begroting GBLT

Beleidsvoornemens	<p>GBLT kent geen bevoegdheid om beleid vast te stellen. Beleidsvorming is een taak voor alle individuele deelnemers.</p> <p>Kwaliteit van dienstverlening is aangewezen als ontwikkelstrategie voor GBLT. Het algemeen bestuur heeft dat benoemd en vanaf 2017 is gestart om die ambitie vorm te geven, o.a. door het aantrekken van gekwalificeerde medewerkers en inzet van speciale software. Het aantrekken van de medewerkers is gebeurd voor de processen van waarden, business control en informatie.</p> <p>Het Algemeen Bestuur heeft in 2020 een voorlopige positiebepaling van GBLT vastgesteld. De uitgangspunten van deze positiebepaling zijn in januari 2020 via het RIS met de raad gedeeld. In 2020 en 2021 is hier een vervolg aan gegeven en is gestart met een bestuurlijke werkgroep, waarbij de volgende onderwerpen aan bod komen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stemverhoudingen; • bijdrage verordening; • bestuurlijke slagkracht; • aanpassing Wet Gemeenschappelijke Regelingen en AVG.
Ontwikkelingen	<p>GBLT heeft ambities geformuleerd, waarbij ze aansluiten bij de strategische doelen van de organisatie. De thema's vanuit de strategische doelstellingen zijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Belastingaanslagen juist, volledig en tijdig, opgelegd en geïnd. 2. Toonaangevende kwaliteit van klantbeleving. 3. Informatiepositie van opdrachtgevers realiseren. 4. Medewerkers in beweging. 5. De ontwikkeling van de digitale overheid mede vormgeven. 6. Daling van maatschappelijke kosten mogelijk maken. <p>In de begroting van GBLT zijn deze uitgewerkt, zodat de doelstellingen worden gerealiseerd in de periode tot 2025.</p>
Risico's	<p>Het grootste risico betreft een tijdige en volledige oplegging en afdracht aan de gemeente van de diverse gemeentelijke belastingen door GBLT. In de dienstverlening overeenkomst zijn afspraken gemaakt over tijdstip van oplegging en afdracht van de belastingen. In de tussentijdse rapportages wordt de voortgang gemonitord en zo nodig actie ondernomen.</p> <p>GBLT werkt in opdracht van en voor rekening en risico van de deelnemende overheden. Dat betekent dat de begrotingsresultaten worden verrekend met de deelnemers. Het betekent ook dat GBLT geen weerstandsvermogen heeft om tegenvallende resultaten op te vangen. De keerzijde is dat de gemeente zelf weerstandsvermogen dient aan te houden voor de risico's van GBLT. In dit kader is een niet adequate interne beheersing van GBLT een risico voor de gemeente.</p> <p>Om dit te bereiken heeft GBLT risicomanagement ontwikkeld, wat een integraal onderdeel is van de planning en control cyclus en waar gedurende het jaar twee keer over wordt gerapporteerd.</p> <p>Indien de kwaliteit van GBLT niet op orde is, kan dit de burger raken voor wat betreft de dienstverlening. Daarnaast loop de gemeente dan het risico op lagere belastingopbrengsten. Op dit punt vindt sturing plaats op de afgesloten dienstverleningsovereenkomst.</p>

Gemeenschappelijke regeling centrumregeling

Naam	Gemeenschappelijke regeling sociale recherche IJssel - Vechtstreek		
Website			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Eigen vermogen			
Vreemd vermogen			
Resultaat			
Gemeentelijke bijdrage	€ 32.400	€ 39.000	€ 40.000
Bron			
Beleidsvoornemens	De Sociale recherche IJssel-Vechtstreek zal meer aandacht geven aan de ontwikkelingen op het gebied van internetonderzoeken. Om de samenwerking met partners te bevorderen wordt een samenwerkingsovereenkomst met de politie gesloten om uitkeringsfraude te bestrijden.		
Ontwikkelingen	In de praktijk werd de sociale recherche alleen ingezet in het kader van de Participatiewet. Besloten is het de sociale recherche ook in te zetten voor het rechtmatigheidstoezicht voor de Wmo.		
Risico's	De inschatting is dat er van risico's zowel bestuurlijk als financieel geen sprake is.		

Gem. regeling bedrijfsvoeringsorganisatie

Naam	Bedrijfsvoeringsorganisatie regionaal serviceteam jeugd IJsselland (BVO RSJ IJsselland)		
Website	Jeugdzorg regio IJsselland		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Eigen vermogen			
Vreemd vermogen			
Resultaat			
Gemeentelijke bijdrage	€ 71.811	€ 72.931	€ 65.008
Bron	jaarrekening 2020	begroting 20212	begroting 2022
Beleidsvoornemens	De uitvoeringsorganisatie fungeert met name als inkooporganisatie, contractbeheer en regionale beleidsondersteuning van de gemeenten en kent geen bevoegdheid om beleid vast te stellen.		
Ontwikkelingen	Het inkoopmodel jeugd wordt doorontwikkeld in de komende jaren (invoering 2022). RSJ ondersteunt implementatie. Tevens wordt zorggedragen voor doorontwikkeling van het monitoring systeem (RIJM) en vindt coördinatieplaats op de regionale transformatie jeugdhulp. Het RSJ is de centrale inkooporganisatie jeugdhulp voor de elf regiogemeenten.		
Risico's	De gemeenschappelijke regeling heeft geen weerstandsvermogen. Een nadelig of voordelig exploitatieresultaat komt voor rekening van, respectievelijk ten goede aan, de deelnemende gemeenten. Dit is een risico voor de gemeente. Het hier bedoelde risico heeft uitsluitend betrekking op de kosten van de RSJ, niet op kosten voor de daadwerkelijke zorg.		
Naam	Shared Service Centrum Bedrijfsvoering ONS (SSC ONS)		
Website	https://www.ssc-ons.nl/		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022

Eigen vermogen	€ 223.000	€ 223.000	€ 223.000
Vreemd vermogen	€ 17.535	€ 8.906.000	€ 11.200.000
Resultaat	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	€ 1.221.820	€ 1.227.626	€ 1.622.174
Bron	Rekening SCC ONS	Begroting SCC ONS	Begroting SCC ONS
Beleidsvoornemens	Uitgangspunten voor de komende jaren zijn continuering en verbetering van de huidige dienstverlening en klanttevredenheid.		
Ontwikkelingen	<p>Nadat in 2020 de gemeente Westerveld is toegetreden tot SSC-Ons is in 2021 gemeente Zwartewaterland als nieuwe partner toegetreden. De partners van Ons zijn de gemeenten Dalfsen, Kampen, Westerveld, Zwartewaterland en Zwolle en de provincie Overijssel</p> <p>In 2022 wordt de verdere doorontwikkeling van Ons vormgegeven zodat diensten aan de verschillende partners ook in de toekomst efficiënt en professioneel kunnen worden geleverd.</p>		
Risico's	<p>ONS voert cruciale basistaken voor de bedrijfsvoering van de gemeente uit. De zes deelnemende partners sturen hierop, inclusief de beheersing van risico's.</p> <p>Het SSC Ons mag een weerstandsvermogen van maximaal 5% van de jaaromzet opbouwen. Als de gekwantificeerde risico's hoger zijn dan 5% van de jaaromzet, dient het weerstandsvermogen daarop te worden aangepast.</p>		

Naamloze Vennootschap

Naam	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		
Website	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Eigen vermogen	€ 5.097 mln	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 155.262 mln	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	€ 221 mln	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage		n.v.t.	n.v.t.
Bron	Jaarrekening BNG		
Beleidsvoornemens	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.		

Ontwikkelingen	<p>Op 1 april 2020 heeft de ECB aan kredietinstellingen die onder haar toezicht staan een dringende aanbeveling uitgevaardigd om dividenduitkeringen op te schorten tot in elk geval 1 oktober 2020, dan wel dividenduitkeringen over 2019 geheel te schrappen. Achtergrond hiervan is de significante schok die de coronapandemie de economie toebrengt en de rol die voor banken is voorzien om de effecten daarvan zoveel als mogelijk te mitigeren. De toezichthouder verwacht van banken dat zij zich tot het uiterste inspannen om hun klanten te helpen en hun vermogen maximaal beschikbaar houden om te investeren in de kredietverlening aan hun klanten. Dit heeft de Raad van Commissarissen (RvC) en de Raad van Bestuur (RvB) in het voorjaar van 2020 doen besluiten de betaling door BNG Bank van het dividend over 2019 uit te stellen tot in elk geval 1 oktober 2020.</p> <p>Eind 2020 verzocht de ECB de aanbeveling van 1 april 2020 in ieder geval te verlengen tot 31 december 2020. De RvC en RvB hebben deze aanbeveling overgenomen. Wel heeft de BNG de ECB gewezen op de karakteristieken van BNG Bank en dat een spoedige uitkering van dividend juist zeer in de rede zou liggen. De ECB heeft in een reactie op de brief van BNG Bank aangegeven de bijzondere positie van de sectorbank te begrijpen, maar aan het generieke karakter van haar aanbeveling te willen vasthouden. Overigens stelt de ECB met nadruk, dat de aanbeveling zowel uitzonderlijk is als een tijdelijk karakter heeft.</p> <p>In reactie op het standpunt van de ECB hebben de RvC en de RvB van BNG Bank zich opnieuw beraden over het moment waarop de bank tot uitkering van het dividend over 2019 kan overgaan. Gezien het dringende karakter van de ECB-aanbeveling hebben de RvC en de RvB besloten de betaling door BNG Bank van het dividend over 2019 opnieuw uit te stellen, tot in elk geval na 31 december 2020. Het is en blijft de uitdrukkelijke intentie van de RvC en de RvB om het dividend na de genoemde datum uit te keren. Begin februari 2021 heeft de BNG aangegeven een deel van het goedgekeurde dividend over 2019 in maart 2021 uit te keren. Het resterende bedrag aan dividend blijft gereserveerd voor uitkering op een later moment. Dit geldt ook voor de dividenduitkering over 2020. Uitkering van dit dividend zal niet plaatsvinden voor 30 september 2021 en is onderworpen aan mogelijke toekomstige aanbevelingen van de EVB.</p>			
Risico's	<p>Voor de gemeente bestaat net als bij deelname in andere vennootschappen formeel het risico van het verliezen van geïnvesteerd kapitaal. Dit risico wordt als verwaarloosbaar gekwantificeerd. Daarnaast is het belangrijkste risico op dit moment lagere dividenduitkeringen dan voorzien. De gemeente Dalfsen heeft met 33.735 aandelen 0,0606% aandelen BNG.</p>			
Naam	Vitens N. V.			
Website	Vitens			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	
Eigen vermogen	€ 557,1 mln	n.n.b.	n.n.b.	
Vreemd vermogen	€ 1.340,1 mln	n.n.b.	n.n.b.	
Resultaat	€ 23,9 mln	n.n.b.	n.n.b.	
Gemeentelijke bijdrage		n.v.t.	n.v.t.	
Bron	Jaarverslag Vitens			

Beleidsvoornemens	<p>Vitens wil een bijdrage leveren aan het verlagen van de maatschappelijke kosten en dit is verankerd in de continuïteitsdoelstelling en strategie van Vitens.</p> <p>In de AVA van 26 november 2020 is het nieuwe beleid voor de periode 2021-2030 vastgesteld, met de ambitie: "in 2030 willen we dat elke druppel duurzaam is".</p> <p>De belangrijke thema's hierin zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • waterbesparing • klimaatbestendigheid • toekomstige organisatie en • (digitale) veiligheid. <p>Het beleid is gebaseerd op een drietal lijnen: zo laag en stabiel mogelijke tarieven, continuïteit van de onderneming (solvabiliteit > 30%) en dividend (maximaal 50% van het netto resultaat). De doelstelling, die in de AvA van 14 juni 2012 is vastgesteld om de solvabiliteit op een minimumniveau van 30% te laten uitkomen geldt nog steeds. In het financiële beleid is het versterken van de solvabiliteit als eerste prioriteit opgenomen.</p> <p>In het voorjaar van 2017 is een vernieuwde strategie vastgesteld voor de periode 2018-2020. Deze is vastgelegd in het strategisch document: 'Samen in beweging voor mens en leefomgeving'. Alles wat Vitens doet, komt voort uit onderstaande strategische agenda's:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 24/7 betrouwbaar en betaalbaar; • Vitenser sterk in je werk; • Meer gemak voor de klant; • Voldoende beschikbare schone bronnen.
Ontwikkelingen	<p>Het investeringsniveau laat een stijgende lijn zien van € 207 mln in 2021 naar € 274 mln in 2030. Dit komt o.a. door sterke stijging drinkwaterbehoefte, bestrijding tekort drinkwaterreserves en klimaatverandering.</p> <p>In de Aandeelhoudersvergadering van 12 juni 2019 is besloten tot een herziening van het financieel beleid met ingang van 2020. Dit vanwege de ontwikkelingen van een verhoogd investeringsniveau en daardoor een toename van rentedragende schulden. Het beleid doet recht aan vigerende wet- en regelgeving (compliance), het belang van de klant en aandeelhouders en is realistisch voor Vitens. Het wordt van kracht vanaf 2020.</p> <p>Het financiële beleid kent de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Continuïteit: De solvabiliteit is vastgesteld op een eigen vermogen minimaal gelijk aan 30% van het balanstotaal en de omvang van de rentedragende schulden is gelijk of lager dan het voorgaande jaar. • Tarieven: Vitens streeft naar zo laag mogelijke drinkwatertarieven, onder voorwaarde dat aan de continuïteitsdoelstelling en vigerende wet- en regelgeving wordt voldaan. Uitgangspunt hierbij is een bedrijfsresultaat (EBIT) dat jaarlijks wordt begroot op het niveau van het vastgestelde maximaal toegestane WACC-percentages. • Dividend: Het dividend wordt gerelateerd aan het nettoresultaat en bedraagt maximaal 50% van het nettoresultaat. Randvoorwaardelijk hierbij is de continuïteitsdoelstelling (minimum van 30% solvabiliteit).

Risico's	<p>Voor de gemeente Dalfsen bestaat formeel het risico van het verliezen van het geïnvesteerd kapitaal. Dit risico kan als verwaarloosbaar worden gekwantificeerd. De gemeente Dalfsen heeft 0,55% van de aandelen Vitens.</p> <p>Daarnaast is het belangrijkste risico op dit moment lagere dividenduitkeringen. Het dividend wordt gerelateerd aan het netto resultaat. Het bedrag aan dividend dat wordt uitgekeerd bedraagt op basis van het huidige beleid maximaal 50% van het netto resultaat. Gelet op het lage solvabiliteitspercentage (29,2% in 2020) is er over 2020 geen dividend uitgekeerd. De verwachting is dat dit voor 2021 (uitkering in 2022) en mogelijk verder ook gaat gelden.</p> <p>De oorzaak hiervan is o.a. gelegen in het WACC percentage in relatie tot een stijging investeringsniveau.</p>		
Naam	Wadinko N. V.		
Website	Wadinko		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Eigen vermogen	€ 65,5 mln	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 5,5 mln	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	€ 3,4 mln -/-	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bron	jaarverslag Wadinko		
Beleidsvoornemens	<p>In de AVA van 11 juni 2021 is het nieuwe beleidsplan voor de periode 2021 - 2026 vastgesteld. Met een lichte accentverschuiving is dit het continueren van het beleid over de periode 2015 - 2020. De uitgangspunten voor het nieuwe beleid zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wadinko wil groei, innovatie en maatschappelijk verantwoord ondernemen bevorderen; • Wadinko intensiveert sturing op ontwikkelthema's zoals digitalisering, health & safety, diversiteit en duurzaamheid; • Wadinko brengt ondernemingen naar de volgende fase; • Onze human capital agenda zetten we versterkt door voor betere organisatieontwikkeling. We ontplooiën en ondersteunen nieuwe initiatieven. 		
Ontwikkelingen	<p>Gelet op het vastgestelde beleid zijn, werkt Wadinko in deze periode aan de realisatie van de doelstellingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • groei werkgelegenheid van 4.336 naar 6.000 FTE's; • stijging van de actuele waarde van € 95 naar € 120 mln; • in de komende 6 jaar handhaving uitkeren dividend; • hoogte dividend is 2% van het eigen vermogen (lichte groei t.o.v. 2015-2020); • voorwaarde uitkering dividend is liquiditeit boven € 10 mln; • rendement is tenminste 5% op geïnvesteerd vermogen. 		
Risico's	<p>Het aandeel van de gemeente Dalfsen is beperkt. Dalfsen bezit 75 van de totaal 2.389 geplaatste aandelen (3,14%). Gelet op het financiële belang dat de gemeente heeft (€ 7.500) in combinatie met de zeggenschap (3,14%) is het risico van deze deelname verwaarloosbaar.</p>		
Naam	Enexis Holding N. V.		
Website	Enexis Holding		

Financiële gegevens	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Eigen vermogen	€ 4.116 mln	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 4.635 mln	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	€ 108 mln	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bron	jaarverslag Enexis		
Beleidsvoornemens	<p>De vennootschap heeft ten doel het realiseren van een duurzame energievoorziening door state of the art dienstverlening en netwerken en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Dit om de energietransitie te versnellen én excellent netbeheer uit te voeren.</p> <p>Deze doelen worden gerealiseerd op basis van de volgende strategieën:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Netwerk en dienstverlening tijdig gereed voor veranderingen in de energiewereld; • Betrouwbare energievoorziening; • Excellente dienstverlening: hoge klanttevredenheid en verlaging kosten; • Samen met lokale partners Nederlandse klimaatdoelen realiseren; • Innovatieve, schaalbare oplossingen om de energietransitie te versnellen. 		
Ontwikkelingen	<p>Er is sprake van een toename van het werkpakket door de energietransitie. Een andere uitdaging zijn de langetermijninvesteringen voor duurzame aansluitingen terwijl het ontwerp van het nieuwe energiesysteem nog niet klaar is. Samen met gemeenten en provincies werkt Enexis aan Regionale Energie Strategieën, een lokaal ontwerp van het energiesysteem van de toekomst. In alle gebieden pleit Enexis voor het meest efficiënte energiesysteem, met duurzame elektriciteit, duurzaam gas én duurzame warmte. Zo wordt de bestaande infrastructuur benut en houdt de transitie vaart. De vraag van consumenten en bedrijven neemt sterk toe en de terug levering aan het net is in de afgelopen vijf jaar ruim verdrievoudigd. Enexis staat voor grote toekomstige investeringen, waarbij sprake is van een stijging van bijna 30% van het investeringsniveau. In de AVA van april 2022 komt Enexis met een nieuwe strategie voor de periode die loopt tot 2026.</p>		
Risico's	<p>Voor de gemeente Dalfsen bestaat formeel het risico van het verliezen van het geïnvesteerd kapitaal. Het risico is echter gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V. Daarnaast is het belangrijkste risico op dit moment de lagere dividenduitkeringen dan voorzien. Het risico is echter gemitigeerd middels een overeengekomen streefwaarde van € 100 miljoen voor het jaarlijkse dividend. De gemeente Dalfsen heeft met 64.662 aandelen een belang van 0,0433% belang in Enexis.</p>		
Naam	N. V. ROVA Gemeenten		
Website	ROVA		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Eigen vermogen	€ 35.111.000	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 57.238.000	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	€ 5.057.000	€ 4.378.000	€ 4.018.000
Gemeentelijke bijdrage	€ 1.974.225	€ 1.991.640	€ 2.000.000

Bron	jaarverslag 2020 en eindafrekening	begroting ROVA en voorschotsnota	begroting ROVA
Beleidsvoornemens	ROVA heeft een strategiedocument vastgesteld voor de periode 2020 tot 2025. Missie: "ROVA werkt als maatschappelijke onderneming samen met gemeenten en inwoners aan een mooie en schone leefomgeving, nu en in de toekomst."		
Ontwikkelingen	<p>Strategische doelen 2025</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Minder verspilling van natuurlijke grondstoffen 2. Betere verwaarding van ingezamelde afvalstoffen 3. Optimalisatie van inzamelsystemen 4. Hogere klanttevredenheid 5. Duurzamere bedrijfsvoering <p>Het hergebruik van grondstoffen bevinden zich op een kantelpunt. Natuurlijke bronnen raken op en hergebruik van grondstoffen is nog in ontwikkeling. Hierdoor ontstaat onrust op de markt met bijvoorbeeld discussies over PMD, GFT, textiel en oud papier. Deze ontwikkelingen zijn ook actueel in onze regio. Daarnaast wordt in de toekomst een CO2-belasting verwacht, ook op het verbranden van restafval. De invoering en hoogte is nog niet bekend.</p>		
Risico's	<p>De gemeente loopt de volgende risico's:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dienstverleningsovereenkomst: stijging van de tarieven voor de diensten van ROVA. - Aandelenbezit: Bij een tegenvallende exploitatie lagere dividenduitkering dan begroot. - Achtergestelde lening: De geldlening betreft een achtergestelde lening ten opzichte van bancaire financiers, zodat ROVA in geval van ontbinding, surséance van betaling of faillissement pas verplicht is aflossing te voldoen nadat de op dat moment bestaande schulden van ROVA aan haar bancaire financiers zijn betaald. <p>De gemeente heeft met 360 aandelen 3,28% van het aandelenbezit van ROVA in haar bezit.</p> <p>ROVA heeft een uitgebreide risicoparagraaf in haar begroting. In de laatste begroting zijn de hoogtes risico's met de grootste impact:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. impact corona. Maatregelen: volgen landelijke adviezen en snel handelen bij een interne uitbraak. 2. Kosten stortplaats. maatregel: goed beheer en ruime reserve/voorziening. 3. Slechte kwaliteit grondstoffen. goede voorlichting en gedragsbeïnvloeding. 		

Besloten Vennootschap

Naam	CSV Amsterdam B. V.		
Website			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Eigen vermogen	€ 392.593	€ 300.000	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 27.162	€ 0	n.n.b.
Resultaat	€ 172.219	€ 75.000 -/-	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bron	CSV Amsterdam BV	CSV Amsterdam	

Beleidsvoornemens	n.v.t.		
Ontwikkelingen	<p>Bij de verkoop van de aandelen Essent in 2014 is overeengekomen, om een deel van de verkoopprijs niet direct uit te betalen aan de verkopende aandeelhouders, maar te reserveren voor mogelijke claims. CSV Amsterdam B.V. is hiermee belast.</p> <p>Op 20 april 2020 heeft CSV Amsterdam B.V. een vaststellingsovereenkomst ondertekend waarin een minnelijke schikking is getroffen voor de afwikkeling van alle geschillen. De vennootschap zal voorlopig nog voortbestaan om het bezwaar en/of beroep te voeren tegen de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting. Na afwikkeling van deze bezwaar- en/of beroepsprocedure of eventuele voortijdige beëindiging van deze procedure zal de vennootschap kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.</p>		
Risico's	n.v.t.		
Naam	Publiek Belang Elektriciteitsproductie B. V.		
Website			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Eigen vermogen	€ 1.569.395	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 19.533	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	-/- € 20.148	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bron	Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV		
Beleidsvoornemens	n.v.t.		
Ontwikkelingen	<p>Het General Escrow fonds is in juni 2016 geliquideerd en als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden en de resterende liquide middelen uit te keren aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang. Het aandelenbelang voor Dalfsen is 0,0432%.</p>		
Risico's	n.v.t.		

Stichting

Naam	Stichting Dalfsen Werkt		
Website			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Eigen vermogen	€ 0	0	0
Vreemd vermogen	€ 113.256	€ 216.000	€ 215.000
Resultaat			
Gemeentelijke bijdrage	€ 3.517.027	€ 3.287.000	€ 3.294.000
Bron	jaarrekening 2020	Begroting	Begroting
Beleidsvoornemens	De stichting stelt geen beleid vast.		

Ontwikkelingen	In 2022 zijn er nieuwe contracten afgesloten met de SW partijen. In deze contracten is aandacht voor monitoring en sturing van de te bereiken resultaten. Daarbij geven de uitkomsten van de in 2021 uit te voeren kwaliteitsmeting belangrijke input voor de inhoud van deze contracten. Ook wordt in 2022 verder uitvoering gegeven aan de uitkomsten van de Strategische Personeelsplanning rondom de SW-ers die via Stichting Dalfsen Werkt zijn gedetacheerd naar het wijkteam SDW van de eenheid OR van de gemeente Dalfsen		
Risico's	<p>De stichting fungeert enkel als werkgever van de SW-ers en –voor maximaal 2 jaar- voor inwoners die vanuit de Participatiewet via SDW worden gedetacheerd bij reguliere werkgevers. De financiële afhandeling van de stichting vindt plaats door de gemeente. De stichting wordt in het kader van de vennootschapsbelasting gevolgd.</p> <p>Vanaf 1 juli 2015 zijn de salariskosten toegerekend aan Stichting Dalfsen Werkt.</p> <p>Op moment dat de begrote inleenvergoeding van de diverse werkgevers achterblijft bij de begroting, ontstaat een financieel risico. Dit komt ten laste van het budget Arbeidsparticipatie van de gemeente. Voor de SW-ers die bij SW bedrijf Larcom gedetacheerd zijn geldt dat dit inleenrisico is afgedekt middels een concessieovereenkomst. Een dergelijke constructie is juridisch bij Tiem niet mogelijk gezien de organisatiestructuur en verwevenheid met de gemeente Zwolle</p>		
Naam	Stichting Administratiekantoor Dataland		
Website	Dataland		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Eigen vermogen	816.678	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	347.232	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	349.601	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bron	Jaarrekening 2020 DataLand		
Beleidsvoornemens	Door de komst van de verschillende geo-basisregistraties zijn vele basisgegevens als open data voor een ieder beschikbaar. Hierdoor heeft Dataland als verstrekker van objectgegevens voor gemeenten geen bestaansrecht meer, en is besloten om de overige taken van Dataland onder te brengen bij het Kadaster en de VNG (o.a. aanbieden van cursussen en het secretariaat van de kennisbank (Gemeentelijk Geo Beraad)).		
Ontwikkelingen	<p>Door het bestuur van de vennootschap is in 2019 het besluit genomen tot een overname en afbouw van haar activiteiten. Dit besluit is tevens door de certificaathouders van de vennootschap goedgekeurd.</p> <p>De rol van DataLand als secretaris van het Gemeentelijk Geo Beraad (GGB) en de diensten op het gebied van opleidingen en kennisbijeekommen zijn reeds overgegaan naar de VNG. De transitie van gegevensuitwisseling en datalevering naar het Kadaster verloopt goed en is in vóór 31 december 2021 afgerond.</p> <p>Op 31 december 2021 stoppen alle diensten van DataLand, de formele liquidatie staat gepland op 31 maart 2022.</p>		

Risico's

Het financieel risico is laag en beperkt zich tot het in certificaten geïnvesteerde bedrag.
Op basis van de huidige financiële inzichten stelt DataLand dat de voorgenomen opheffing zonder extra bijdragen van de in de Stichting participerende gemeenten kan gebeuren.

Paragraaf 7 Grondbeleid

Algemeen

In deze paragraaf wordt ingegaan op de wijze waarop de gemeente in 2022-2025 invulling zal geven aan haar grondbeleid. In 2015 is de Nota Grondbeleid (2015-2020) vastgesteld. In de nota grondbeleid is opgenomen dat de gemeente een actief grondbeleid voert. Het grondbeleid wordt opnieuw vastgesteld in de Omgevingsvisie. Tot de vaststelling van deze visie blijft de huidige Nota van toepassing.

Actief grondbeleid houdt in dat actief gestuurd wordt op de ruimtelijke ontwikkelingen binnen de gemeente. Op deze wijze wordt grip gehouden op planvorming, realisatie en uitgifte van gronden. Het aankoopbeleid is gericht op het zelf verwerven van grond voor de realisatie van bedrijventerreinen en woningbouwlocaties. De huidige grondexploitaties worden voornamelijk in eigen beheer uitgevoerd.

Als daar aanleiding toe is, wordt op basis van de Wet voorkeursrecht gemeenten, het voorkeursrecht gevestigd. Dit betekent dat de eigenaren bij voorgenomen verkoop eerst de grond aan de gemeente moeten aanbieden. Op een aantal grondposities zowel aan de west zijde als aan de noord zijde van de kern Dalfsen zijn voorkeursrechten gevestigd.

De financiële vertaling van de grondexploitaties is opgenomen in de Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG) 2021. In de MPG zijn de financiële doorrekeningen opgenomen van alle lopende grondexploitaties en is inzicht gegeven in het verwachte resultaat en het weerstandsvermogen.

Belangrijke beleidsdocumenten:

[Nota Grondbeleid 2015-2020 \(2015\)](#)[Nota Kostenverhaal gemeente Dalfsen \(2013\)](#)
[Structuurvisie kernen \(2010\)](#)[Structuurvisie buitengebied \(2012\)](#)

Plaats van de grondexploitaties binnen de gemeentelijke organisatie/bedrijfsvoering

De taakgebieden grondbeleid en grondexploitatie vallen onder de eenheid Ruimtelijke Ontwikkeling. De eenheidsmanager is verantwoordelijk voor deze taakgebieden en is ook budgethouder.

Planning en control cyclus en grondexploitaties/informatievoorziening gemeenteraad

In de planning en control cyclus wordt de gemeenteraad jaarlijks drie keer geïnformeerd over de exploitatie van grond in de gemeente Dalfsen. Dat is op de volgende momenten:

- in november via de paragraaf grondbeleid in de programma begroting
- in april via de MPG
- in mei via de paragraaf grondbeleid in de jaarrekening

Bij belangrijke ontwikkelingen zal de raad ook tussentijds worden geïnformeerd. Dit kan onder andere bij de reguliere bestuursrapportages.

Ontwikkelingen

Voor het begrotingsjaar 2022 is in de MPG 2021 geen verkopen van industrieterreinen begroot. Alle lopende exploitaties zullen naar verwachting in 2021 volledig afgerond zijn. Op dit moment zijn voorbereidingen voor 't Febriek Zuid II gaande. Verwacht wordt om deze grond in 2022 uitgeefbaar te hebben. Aangezien de grondexploitaties nog niet is vastgesteld door de raad is dit nog niet meegenomen in de doorrekeningen.

Voor de woningbouwallocaties in 2022 is rekening gehouden met 64 bouwkaavel transacties op woningbouwlocaties. Meerjarig ziet het beeld er als volgt uit:

Industrieterreinen (in ha)	2022	2023	2024	2025
Totaal	-	-	-	-
Woningbouw (aantal kavels)	2022	2023	2024	2025
Oosterdalfsen	5			
Westerbouwlanden Noord	25	15	15	15
De Nieuwe Landen	6	2		
De Nieuwe Landen II	22			
De Koppeling				
De Koele				
Muldersweg	6			
Totaal	64	17	15	15

Met bovenstaande programmering is rekening gehouden met de verrichte uitgiffen in 2021 en de afspraken die gemaakt zijn met ontwikkelaars en woningcoöperaties. De verkopen laten zien dat het aantal lopende grondexploitaties terugloopt.

De marktomstandigheden zijn nog steeds goed. Recente uitgiffen zijn succesvol geweest, wel blijven er doelgroepen (o.a. starters) die op dit moment weinig perspectief hebben. De verwachte uitgiffen op lopende exploitaties laat zien dat er nog beperkte uitgiffen capaciteit zal zijn in de komende jaren. In Dalfsen is de laatste jaren doorgewerkt aan nieuwe plannen en er wordt gekeken naar potentiële nieuwe ontwikkelgebieden. Dit heeft er toe geleid dat nieuwe gronden zijn aangekocht en dat er actief wordt gekeken naar de uitbreidingsmogelijkheden voor industrielocaties. Voor de woningbouw wordt in Dalfsen gekeken naar versnelling van de exploitatie Oosterdalfsen-noord. De planning is dat in 2023 gestart wordt met bouwrijp maken van Oosterdalfsen Noord en dat in 2022 het bestemmingsplan vastgesteld wordt. Bij de ontwikkeling van nieuwe plannen wordt rekening gehouden met de uitgangspunten zoals deze zijn opgenomen in de woonvisie.

Belangrijke voornemens uit deze woonvisie die betrekking hebben op de nieuwbouw woningen zijn:

- Nieuwbouw van betaalbare huurwoningen.
- Bij de provincie pleiten voor ruimere bouw mogelijkheden.
- Toevoegen van 600 woningen in de periode 2020 t/m 2024. Deze woningen worden op de volgende twee manieren onderverdeeld:
  - o Naar prijsklasse: 50% sociale sector en 50% vrije sector;
  - o Naar woningtype: 50% appartementen en 50% eengezinswoningen.
- Een belangrijk deel van het bouwprogramma bestaat uit (geclusterde) nultredenwoningen, zoals patiowoningen en appartementen met lift. Voor zover het om sociale huurwoningen gaat verwacht de gemeente dat de woningcorporaties deze maatregel realiseren.
- Realiseren van gemengde woonwijken door gerichte toevoegingen.
- Stimuleren van toekomstbestendige en aardgasvrije nieuwbouw. Op nieuwbouwlocaties zorgt de gemeente voor de randvoorwaarden voor CO2-neutraal bouwen.

- De gemeente zoekt actief naar een aanvullende bouwlocatie in of nabij de kernen Dalfsen en Lemelerveld om de beoogde toevoeging van 600 woningen te kunnen realiseren

Afhankelijk van de beschikbare nieuwe grondexploitaties en de snelheid waarin deze ontwikkeld kunnen worden zal er in 2022 een woningbehoefteonderzoek gedaan worden. De laatste dateert uit 2018. Ook voor nieuwe ontwikkelingen dienen deze onderzoeken als onderbouwing van de behoefte worden aangeleverd. Deze onderzoeken zullen zoveel mogelijk gecombineerd worden.

Als gevolg van de verwachte toename van het aantal huishoudens in de gemeente zijn er extra woningen nodig. Deze ontwikkeling is een landelijke trend. Als die niet in de bestaande voorraad kunnen worden gevonden, bijvoorbeeld door functieverandering, is nieuwbouw nodig. Hierbij is kwaliteit belangrijker dan kwantiteit.

De provincie staat toe dat de komende 10 jaar (2016-2026) 1.022 woningen aan de voorraad worden toegevoegd. Dit is inclusief niet gemeentelijke plannen. In de woonvisie 2019-2024 is een gemiddelde van 120 woningen per jaar opgenomen. Het woningbehoefteonderzoek van 2018 geeft aan dat het woningtekort veel groter is.

Daarnaast hebben we nog steeds te maken met de effecten van de woningbouwcrisis van 2017/2018. Tijdens deze crisis is de woningbouwproductie fors gedaald, waardoor er een groot woningtekort is ontstaan. Om dit tekort op te lossen en daarmee de balans op de woningmarkt te doen herstellen, zal een versnelling van de woningbouwproductie nodig zijn. Om hieraan uitvoering te kunnen geven, dient tijdig over voldoende uitgeefbare grond te worden beschikt. In de met de provincie opgestelde woonagenda 2021-2024 West-Overijssel zijn hierover afspraken gemaakt.

Gronden betrekking op grondexploitaties opgenomen onder de materiële vaste activa

Om nieuwe grondexploitaties op te kunnen starten, zijn grondposities nodig. Onder de materiële vaste activa zijn een aantal grondposities opgenomen die in het verleden zijn aangekocht voor nieuwe te starten exploitaties of die dienen als ruilgrond.

In onderstaande tabel zijn de boekwaardes (**stand 31-12-2020**) opgenomen.

Overige gronden	m2	Boek-waarde	€ per m2
t Fabriek Zuid II	88.269	€ 1.091.220	12,36
Vitens locatie	2.530	€ 131.225	51,87
Molenstraat 14	939	-	-
Oosterdalfsen II	187.940	€ 6.404.185	34,08
't Gruthuske	1.349	€ 48.416	35,89
Kiezebrink	26.472	€ 615.000	23,23
Oosterbouwlanden	59.400	€ 1.517.858	25,55
Nieuwleusen Midden	5.370	-	-
De Meulehoek	1.085	-	-
Paltheweg	122.820	€ 491.280	4,00
Westeinde brandweerkazerne	2.908	-	-
Westeinde	38.155	€ 152.620	4,00
De Grift IV	44.618	€ 178.472	4,00
Pr. Margrietstraat	7.795	€ 126.157	16,18
Waterinkweg	18.289	€ 73.156	4,00
Uitbreiding Hoonhorst	1.286	€ 65.525	50,95
Zwarteweg	16.415	-	-
Grondwaarde bibliotheek	1.116	€ 35.000	31,36
Totaal		€ 10.930.114	

Er lopen diverse voorbereidingen voor het openen van nieuwe grondexploitaties, of de uitbreiding van lopende exploitaties. Hierbij wordt onder andere gekeken naar nieuwe grondexploitaties voor de Waterinkweg in Lemelerveld, de locaties Achter de Molen en uitbreiding De Koele in Hoonhorst en de uitbreiding van Muldersweg in Oudleusen. Deze exploitaties zullen aan de raad worden voorgelegd, waarna naar verwachting de eerste voorbereidingen nog in het boekjaar 2021 kunnen starten. De voorbereiding van de grondexploitatie Oosterdalfsen Noord is inmiddels in een verder gevorderd stadium.

Tussentijdse winst uitname

Jaarlijks wordt op basis van het percentage van de voortgang van de grondexploitaties beoordeeld of op de grondexploitaties een tussentijdse winst gerealiseerd moet worden.

Tussentijdse winst uitnames gebeuren op hoofdlijnen op de volgende manier

- o De toepassing van de eindwaarde voor het bepalen van de tussentijdse winst.
- o Het verplicht terugdraaien van tussentijdse winsten als uit de berekening blijkt dat in het verleden teveel winst is genomen
- o Bepaling van het percentage gerealiseerd, wordt gedaan op zuivere kosten en opbrengsten.

De uitkomst van de tussentijdse winst uitname is zeer afhankelijk van diverse factoren. Op basis van de uitkomsten uit de MPG 2021 is een inschatting gemaakt van de verwachte tussentijdse winst uitname. Doordat de verwachte tussentijdse winst uitname berekend is op basis van de vastgestelde grondexploitaties in het MPG 2021, zijn toekomstige grondexploitaties hierin niet meegenomen.

Doordat de winsten zeer afhankelijk zijn van diverse factoren, worden winsten op de grondexploitaties gezien als incidenteel en worden de resultaten toegevoegd aan de algemene reserve grondexploitaties en zijn ze daarom niet meegerekend in de exploitatie.

In onderstaand overzicht is de verwachte tussentijdse winst per exploitatie weergegeven:

	2022	2023	2024	2025
De Grift III	68.000	66.000	-	-
Oosterdalfsen	343.000	219.000	218.000	-
Westerbouwwanden Noord	826.000	580.000	600.000	778.000
Agneten College	76.000	224.000	-	-
De Nieuwe Landen	57.000	20.000	17.000	18.000
De Nieuwe Landen II	202.000	135.000	128.000	146.000
Bruto resultaat	1.572.000	1.244.000	963.000	944.000
Vennootschapsbelasting (25%)	393.000	311.000	240.750	236.000
Netto resultaat	1.179.000	933.000	722.250	708.000

Risicomanagement

De jaarlijkse herzieningen van de grondexploitaties zijn onderdeel van de risicobeheersing. Jaarlijks worden de exploitaties herzien en worden de inschattingen van toekomstige kosten en opbrengsten beoordeeld, en waar nodig aangepast. Voorzienbare risico's worden verwerkt in de desbetreffende grondexploitatie. Als de risico's inzichtelijk zijn kan er worden gekeken naar hoe de risico's kunnen worden beheerst.

Risicobeheersing bestaat uit het nemen van maatregelen op basis van een beoordeling. Bij het beheersen van risico's worden vier keuzes genoemd:

- Vermijden van het risico. Het doel daarbij is om het risico weg te nemen.
- Verminderen van het risico. In dat geval wordt geprobeerd de kans of het effect van risico's zoveel mogelijk te beperken.
- Overdragen of delen van een risico. In dat geval wordt geprobeerd het risico (gedeeltelijk) uit te sluiten door dit over te dragen aan een derde partij of te delen met een derde partij.
- Accepteren van een risico. Dit kan bijvoorbeeld zijn door in financiële zin alvast een voorziening te treffen voor als het risico optreedt.

Onvoorzienbare risico's

Onvoorzienbare risico's zoals het hoger uitvallen van de ramingen voor het bouw- en woonrijp maken, worden zoveel mogelijk opgevangen binnen de grondexploitatie. Naast deze tegenvallers van de al geraamde kosten kan het ook voorkomen dat zich specifieke projectrisico's voordoen. Bijvoorbeeld verplichtingen in contracten met ontwikkelaars of grondeigenaren, locatienmerken, vervuiling en planschade. Per project wordt er geïnventariseerd of er sprake is van risico's. Deze worden zoveel mogelijk gekwantificeerd.

Er zijn ook onvoorzienbare risico's die samenhangen met de zogenaamde markt risico's. Bijvoorbeeld renterisico's, verwervingsrisico's en afzetrisico's. Deze worden gezien als generieke risico's, die op alle grondexploitaties van toepassing zijn en invloed op elkaar hebben. Deze eventuele tegenvallers die niet uit de grondexploitatie kunnen worden gedekt, moeten worden opgevangen door de algemene reserve grondexploitaties.

Proces

Om de risico's binnen de grondexploitaties te kwantificeren wordt een planmatig/cyclisch risicomodel toegepast. Dit risicomodel kenmerkt zich door het financieel vertalen van een situatie, waarbij er sprake is van een (geringe) verslechtering van de economische situatie of stagnatie op de vastgoedmarkt. Periodiek worden de risico's van de beheersmaatregelen in kaart gebracht en geëvalueerd. De geconstateerde risico's zijn gekwantificeerd op basis van kans x impact. Vervolgens zijn de beheersmaatregelen bij de risico's geformuleerd. Door de risico's periodiek intern te bespreken blijven ze onder de aandacht en kan er als dat nodig is actie worden ondernomen. Op deze manier wordt er actief gestuurd op projecten met een hoog risico.

In het onderstaande overzicht zijn de totale risico's per complex opgenomen (kans x impact). Op het moment dat complexen winstgevend zijn kan een deel van het risico worden opgevangen door de verwachte winsten. Voor het risicoprofiel wordt 25% van de verwachte winst in mindering gebracht op het risico. De risico-inschatting is gebaseerd op de inschattingen zoals deze bij de MPG 2021 zijn gemaakt.

Complex	25% van het verwachte resultaat	Risico MPG 2021	Risico- profiel MPG 2021
Grift III	67.000		
't Febriek Stappenbelt			
't Febriek zuid			
Subtotaal bedrijventerreinen	67.000		
De Gerner Marke	14.000	199.000	185.000
Waterfront	6.000		
Oosterdalfsen	230.000	152.640	
Oosterdalfsen Noord		500.000	500.000
Westerbouwlanden Noord	796.000	175.000	
De Nieuwe Landen	30.000	23.760	
De Nieuwe Landen II	168.000		
De Koele	16.000		
De Koppeling	12.000		
Muldersweg			
Agnieten College	212.000		
De Wieken			
Subtotaal woningbouwlocaties	1.484.000	1.050.400	685.000
1% rentestijging		451.000	451.000
Kostenstijging & opbrengsten daling		785.000	785.000
Risico POC methode		250.000	250.000
VpB		119.000	119.000
Subtotaal		1.605.000	1.605.000
Totaal	1.551.000	2.655.400	2.290.000

De grootste risico's zijn zichtbaar bij het risico met betrekking tot prijsstijgingen. In de actualisaties is gerekend met de huidige prijzen (01-01-2021). Door de sterk stijgende prijzen in afgelopen jaar blijft het risico bestaan dat dit niet volledig vertaald is in de berekeningen. De verwachting is dat de geprognosticeerde stijging van verkoopprijzen wel kan worden doorgevoerd (gezien de sterk stijgende marktontwikkelingen). Het risico bedrag heeft daarom met name betrekking op de verwachting dat kosten sneller stijgen dan verwacht met name omdat we zien dat levering van grondstoffen steeds lastiger en duurder wordt. Dit risico is deels meegenomen in het risicoprofiel, maar kan in eerste instantie worden opgevangen in het resultaat van de desbetreffende grondexploitatie.

In het weerstandsvermogen is rekening gehouden met nog af te rekenen VpB, dit betreft een globale analyse op basis van de resultaten 2020. De (voorlopige) aangifte van 2020 en eerder zijn al in mindering gebracht op de reserve en hiermee reeds gedekt uit de algemene reserve grondexploitaties. Bij de inschatting voor de toekomstige winstnames is ook rekening gehouden met VpB, waardoor deze niet alsnog zijn meegenomen in de risico paragraaf. Op basis van bovengenoemde wordt een totaal risico van circa € 2,3 mln. gelopen. Bij de inschatting van de risico's is rekening gehouden dat niet alle risico's zich gelijktijdig voordoen. De gemeente moet voor het totale risico voldoende buffers hebben om deze op te vangen. Dit wordt bij het weerstandsvermogen nader toegelicht.

Algemene reserve grondbedrijf (weerstandsvermogen)

In de vorige paragraaf is weergegeven dat grondexploitaties risico's met zich meebrengen. Deze mogelijke risico's worden gedekt door een buffer; de algemene reserve grondexploitaties.

De hoogte van de reserve wordt bepaald op basis van de risico's die gelopen worden, of kosten die nog geclaimd kunnen worden uit de reserve (vennootschapsbelasting). Bij het bepalen van de risico's wordt rekening gehouden dat bij winstgevendende exploitaties de eerste 25% van de winst kan worden ingezet om de risico's van deze exploitatie op te vangen. In de nota reserves en voorzieningen is vastgelegd dat de reserve een ondergrens kent van € 1 miljoen.

Op basis van risicoafweging is een algemene reserve grondexploitaties van € 2,3 miljoen genoeg voor het afdekken van de risico. Volgens deze gegevens kan het volgende verloop worden weergegeven voor de benodigde bijdrage vanuit/aan de Algemene reserve vrij besteedbaar (ARVB).

	2017	2018	2019	2020
Netto berekende risico/benodigde stand reserve	2.713.000	2.311.000	2.400.000	2.300.000
Stand algemene reserve grondexploitatie	7.190.000	3.570.000	4.787.000	2.679.000
Bijdrage reserve vrij besteedbaar	4.477.000	1.259.000	2.387.000	379.000

De bijdrage naar de reserve vrij besteedbaar ligt lager dan de afgelopen vier jaar. Dit wordt veroorzaakt door de invoering van een nieuwe wijze van winstname waardoor op basis van de voortgang van het project winst wordt genomen. De jaren 2017 en 2018 geven hierbij een vertekend beeld aangezien in deze jaren de nieuwe methode is ingevoerd en er een inhaalslag op de winstname is gedaan. Het jaar 2019 kent voornamelijk hoge winstnames doordat er in 2019 omvangrijke verkopen zijn gedaan. Het boekjaar 2020 laat een iets lager resultaat zien, wat met name wordt veroorzaakt door de verliesnames op enkele grondexploitaties.

Een groot aantal grondexploitaties lopen in 2021/2022 ten einde en zullen afgerond worden. De verwachting is dan ook dat in de komende jaren de winstnames uit de grondexploitaties en hiermee de voeding van de algemene reserve grondexploitaties lager zullen liggen dan de afgelopen vier jaar. Wel zullen naar verwachting de risico's ook verder afnemen, waardoor de reserve verder kan aflopen naar het minimale niveau van € 1 miljoen. Omdat de winsten uit de grondexploitaties incidentele middelen zijn en de omvang hiervan lastig te bepalen is zijn deze niet ingerekend in deze begroting. Bij de ontwikkelingen is een doorkijk gegeven van de verwachte winsten. Bij gelijkblijvende omstandigheden en risico's kunnen deze tussentijdse winsten overgezet worden naar de reserve vrij besteedbaar.

Parameters

Voor de actualisatie van de grondexploitaties wordt gebruikt gemaakt van verschillende parameters. In deze paragraaf zal meer inzicht worden gegeven in de gehanteerde parameters. Deze parameters zijn bij het opstellen van de MPG 2021 allemaal geanalyseerd. Er zijn op dit moment geen indicaties dat de parameters aangepast moeten worden.

Programmering

Eén keer per twee tot drie jaar wordt een woningbouw behoefte onderzoek gedaan in de gemeente Dalfsen en wordt er marktonderzoek gedaan naar bedrijventerreinen. Deze onderzoeken zijn eind 2018 verricht. afhankelijk van de ontwikkelingen zullen er in 2022 nieuwe onderzoeken worden gedaan, dit is wel afhankelijk van de ontwikkelingen die hierbij spelen.

Op basis van de werkelijke verkopen en de huidige ontwikkelingen in de markt en de verrichte onderzoeken zal beoordeeld worden in hoeverre de programmering aangepast dient te worden. De uitkomsten worden verwerkt in de nota van uitgangspunten die door het college zal worden vastgesteld.

Kosten en opbrengstenstijging

Bij het opstellen van de actualisaties worden kosten (investeringen) en opbrengsten (grondverkopen) in de tijd uitgezet. Op basis van deze beoordeling zijn de volgende parameters gehanteerd bij het actualiseren van de grondexploitaties in de MPG 2021.

Parameters	2022	2023	2024 e.v.
Kostenstijging	2,0%	3,0%	3,0%
Opbrengstenstijging (kern Dalfsen)	1,0%	2,0%	2,0%
Opbrengstenstijging (overig)	0,0%	1,0%	2,0%

Nota van uitgangspunten

Op basis van het advies uit het rekenkameronderzoek is voor de MPG 2021 voor het eerst een 'nota van uitgangspunten' opgesteld voor de grondexploitaties. Deze is door het college vastgesteld en met een memo (Z/20/626739) ter informatie naar de raad gestuurd. De nota van uitgangspunten is gebaseerd op het meest actuele beeld van de onderliggende portefeuille.

Rentetoerekening

Het BBV heeft aangegeven voor de rentetoerekening aan te willen sluiten bij de fiscale grondslagen. Dat betekent dat alleen de daadwerkelijke rente toegerekend kan worden en dat er geen rente over het eigen vermogen mag worden toegerekend. Het rentepercentage die gehanteerd wordt voor de doorrekeningen is bepaald op 1%. De werkelijke rente is lager dan 1% en schommelt in de begrotingsperiode 2022-2025 tussen de 0,52% en 0,56%. Hierdoor wordt een kleine risicobuffer ingebouwd om de stijgende rente te kunnen opvangen.

Disconteringsvoet

De disconteringsvoet is het rekenpercentage dat gebruikt wordt om de toekomstige contante waarde van kasstromen te kunnen bepalen. Dit is het percentage waartegen de eindwaarden contant worden gemaakt naar startwaarde. Dit moet aansluiten op het meerjarig streefpercentage van Europese Banken voor inflatie. In de doorrekeningen van de grondexploitaties is rekening gehouden met een disconteringsvoet van 2%.

Verkooprijzen

De grondprijzen worden jaarlijks aangepast aan de huidige marktomstandigheden. De bevoegdheid tot het vaststellen van de verkooprijzen voor de woningbouw- en bedrijvenlocaties ligt bij het college. De prijzen voor 2021 heeft het college vastgesteld bij het vaststellen van de nota van uitgangspunten. Dit zijn op dit moment de meest actuele prijzen die beschikbaar zijn. Doorrekeningen zullen altijd gemaakt worden op de meest actueel vastgestelde prijzen.

Actualiteit grondexploitaties

Alle grondexploitaties zijn per 1-1-2021 geactualiseerd en worden in de gemeenteraad vastgesteld via het vaststellen van de MPG 2021. Jaarlijks worden de actualisaties verricht naar de stand van 1 januari. Ook worden de mutaties verwerkt in de MPG.

In onderstaand overzicht is de prognose weergegeven van de balansposten en de verwachte resultaten zoals deze voorkomen in de MPG 2021.

	Boek- waarde 31-12-2020	Verwacht resultaat op startwaarde	Verwacht resultaat op eindwaarde	Nog te maken kosten	Nog te realiseren opbrengsten	Rente *
	A	B	C	D	E	F
BT Grift III	-566.000	270.000	298.000	1.246.000	955.000	23.000
BT Stappenbelt	384.000	-261.000	-277.000	49.000	160.000	-4.000
BT Febriek	488.000	-55.000	-60.000	10.000	444.000	-5.000
De Gerner Marke	175.000	58.000	61.000	73.000	265.000	44.000
Waterfront	-394.000	25.000	26.000	120.000	-277.000	28.000
Oosterdalfsen	1.226.000	921.000	1.037.000	2.256.000	4.491.000	29.000
Westerbouwwanden Noord	7.566.000	3.185.000	4.039.000	3.406.000	14.754.000	257.000
Agnieten College	350.000	846.000	934.000	237.000	1.525.000	-4.000
De Wieken	822.000	-703.000	-746.000	607.000	691.000	-8.000
De Nieuwe Landen	578.000	119.000	137.000	384.000	1.083.000	16.000
De Nieuwe Landen II	1.092.000	672.000	771.000	823.000	2.681.000	5.000
De Koele	-44.000	65.000	70.000	98.000	104.000	20.000
De Koppeling	39.000	47.000	50.000	13.000	102.000	-
Muldersweg	712.000	14.000	16.000	124.000	871.000	-19.000
Totaal	12.428.000	5.203.000	6.356.000	9.446.000	27.849.000	382.000

Bepaling van de verwachte eindwaarde ($A + D - E - F = C$). De verwachte startwaarde betreft de verwachte eindwaarde contant gemaakt naar 1-1-2021 tegen 2% rente.

* - bedrag is betaalde rente, + bedrag is ontvangen rente

Paragraaf 8 Duurzaamheid

Algemeen

Duurzaamheid zit verweven in verschillende beleidsvelden binnen de gemeentelijke organisatie. Voorbeelden zijn klimaat en water, groenbeheer, gemeentelijke gebouwen en voertuigen en duurzaam inkopen en aanbesteden, maar ook civieltechnische projecten. Door integraal te werken wordt duurzaamheid steeds vaker meegenomen als onderdeel van het “normale” proces.

Beleidskader

In 2017 heeft de raad het nieuwe duurzaamheidsbeleid tot en met 2025 vastgesteld. De missie uit het duurzaamheidsbeleid, “Dalfsen nu en in de toekomst leefbaar” heeft vier pijlers: minder energiegebruik, meer duurzame energie, meer lokale kracht, meer circulair. Binnen deze vier pijlers zijn in maart 2019 tijdens de herijking van het duurzaamheidsbeleid de volgende drie thema's toegevoegd: RES, Warmteplannen en Energiemix. Voor 2022 zijn de uitvoeringsplannen vastgelegd in het document ‘uitvoeringsplan 2021-2022’.

Stand van zaken

In 2022 zal verder gewerkt worden aan de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid 2017-2025 (herijking 2019). Duurzaamheid is een belangrijk onderwerp op de agenda van de raad met stevige ambities. Om deze te behalen benaderen we duurzaamheid zo veel mogelijk als integraal aspect van de plannen binnen de gemeente. Hieronder een kort overzicht van de plannen die in 2022 op het programma staan a.d.h.v. de vier pijlers uit het duurzaamheidsbeleid.

Minder energiegebruik

In het Nationaal klimaatakkoord is afgesproken dat de gebouwde omgeving in 2050 aardgasvrij is. Iedere gemeente heeft daarom eind 2021 de transitievisie warmte vastgesteld. In deze visie is het tijdspad tot 2030 aangegeven. Voor Dalfsen betekent dit dat er vanaf 2022 onderzocht zal worden of er mogelijkheden zijn voor een warmtenet in bepaalde buurten, en dat er ingezet gaat worden op “natuurlijke momenten” waar woningeigenaren aan de slag willen met hun woning. Dit laatste wordt bijvoorbeeld gedaan door het creëren van handelingsperspectief voor inwoners, bijvoorbeeld op het gebied van isolatie, energie besparen en duurzame alternatieven.

Naast deze “route” in de warmtetransitie wordt er ook ingezet op minder energiegebruik door het vernieuwde energieloket wat sinds januari 2021 online is. In 2022 zetten we in op meer communicatie op en over dit loket én hebben we een subsidie toegekend gekregen om meer mensen kennis te laten maken met onze energiecoach door middel van een keukentafelgesprek.

Ook zal er gewerkt worden aan het vervolg van de Regionale Energiestrategie (RES) 2.0, welke in maart 2023 opgeleverd moet worden. Naast dit beleidsmatige kant van de RES, ligt de focus ook op het uitvoeren van de afspraken die zijn vastgelegd in de RES 1.0. Deze hebben over het algemeen een langere doorlooptijd, maar hier moet wel mee gestart worden. Deze afspraken hebben onder andere betrekking op:

- Het vastleggen van zoekgebieden en/of uitsluitingsgebieden zodat er een goede verdeling naar hoogspannings en middenspanningsstations gecreëerd kan worden.
- Het volgen van een gebiedsgerichte en grensontkennende aanpak voor de realisatie van windmolens en grootschalige zonneparken
- Minimaal 50% lokaal eigendom in de opwek door zon en grootschalige zon-op-veld.

Op bovenstaande drie vlakken zijn inmiddels de eerste activiteiten al gestart en ook in 2022 wordt hier flink op ingezet. Voorbeelden hiervan is bijvoorbeeld de samenwerking met Zwolle, Dalfsen, Staphorst en Zwartewaterland.

Meer duurzame energie

Belangrijk onderwerp van de pijler “meer duurzame energie” is de doorontwikkeling van het gemeentelijk energiebedrijf. Ook wordt er in 2022 gewerkt aan een update van de energiemix 2019. Door de nieuwe inzichten die onder andere uit de transitievisie warmte komen, is het van belang de bestaande cijfers up te daten, zodat we ten alle tijden duidelijk is wat er nodig is om de ambitie te verwezenlijken een duurzaam leefbare gemeenten te worden.

Onderdeel van de energietransitie is ook dat elektriciteit steeds vaker opgewekt gaat worden binnen de gemeentegrenzen in plaats van in centrale opwekinstallaties. Daarom stond in 2021 in het teken van het bepalen van uitsluitingsgebieden en zoekgebieden voor de opwekking van grootschalige duurzame energie. Met daarbij de ruimtelijk kaders die hierin meegegeven worden. 2022 en verder zal in het teken staan van de planvorming en eventuele uitvoering/begeleiding van grootschalige energie-initiatieven.

Ook zullen we in 2022 de problemen omtrent net-congestie op de voet blijven volgen, dit heeft namelijk grote invloed op de uitvoering van energie-initiatieven.

Naast grootschalige initiatieven proberen we ook kleinschalige energieopwekking te stimuleren, zoals zon op dak. Hiervoor is bijvoorbeeld de zonnekaart beschikbaar op ons energieloket.

Meer lokale kracht

Duurzaamheid voor en door de gemeenschap is een kenmerkend punt voor de gemeente Dalfsen. De samenwerking met Dorpen van Morgen (voorheen genoemd: de duurzame dorpen) is daarom ook een belangrijke continue ontwikkeling binnen de pijler “meer lokale kracht”, ook in 2022. Dorpen van Morgen voert verschillende acties uit om duurzaamheid onder onze inwoners te stimuleren. Ook in 2022 zullen ze hiermee doorgaan en wordt hiervoor budget ter beschikking gesteld vanuit de gemeente.

Meer circulair

Binnen deze pijler gaan we in 2022 verder met het doel om in 2025 90% van ons huishoudelijk afval her te gebruiken.

4 Bijlagen

1 Kerngegevens

Inwoners	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Totaal	28.910	28.850	29.200
< 20 jaar	6.818	6.600	6.850
> 64 jaar	6.220	6.550	6.450
waarvan 75 - 85 jaar	2.902	2.250	3.250

Uitkeringsgerechtigden bijstand	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
IOAW	21	24	23
IOAZ	2	3	2
PW (participatiewet)	225	335	240
TOZO	55	20	15

Fysieke structuur	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
oppervlakte land in hectaren	16.510	16.510	16.510
oppervlakte binnenwater in hectaren	140	140	140
aantal verblijfsobjecten met woonfunctie	12.065	11.964	12.350
km gemeentelijke wegen	513	513	513
km provinciale wegen	34	34	34

Personele gegevens	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
aantal fte's	202	212	212*

* dit aantal wordt aangepast na verwerking van het toe te kennen uitvoeringsbudget personeel

Financiële structuur per inwoner	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
algemene uitkering gemeentefonds	1.189	1.333	1.437

2 Lasten en baten 2022 tot en met 2025

		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000		2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten							
P01	Bestuur, ondersteuning & alg. dekkingsm.	-13.392	-13.293	-15.314	-15.597	-16.147	-16.697
P02	Openbare orde en veiligheid	-2.437	-2.552	-2.594	-2.621	-2.622	-2.622
P03	Beheer openbare ruimte	-5.248	-5.760	-5.441	-5.441	-5.508	-5.546
P04	Economische zaken	-1.185	-1.755	-221	-181	-181	-181
P05	Onderw ijs en vrije tijd	-5.718	-6.170	-5.848	-5.765	-5.763	-5.762
P06	Inkomensondersteuning	-8.214	-11.523	-6.348	-6.396	-6.407	-6.405
P07	Sociaal domein	-21.960	-22.154	-22.575	-21.807	-21.629	-21.551
P08	Duurzaamheid en milieu	-5.348	-5.651	-5.848	-5.614	-5.633	-5.634
P09	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	-8.396	-8.828	-6.732	-6.923	-6.977	-5.848
Totaal lasten		-71.898	-77.686	-70.922	-70.343	-70.867	-70.245
Baten							
P01	Bestuur, ondersteuning & alg. dekkingsm.	46.938	47.311	50.544	50.934	51.671	52.682
P02	Openbare orde en veiligheid	137	102	112	112	113	113
P03	Beheer openbare ruimte	374	289	301	308	309	310
P04	Economische zaken	555	1.584	9	9	9	9
P05	Onderw ijs en vrije tijd	757	646	790	649	556	561
P06	Inkomensondersteuning	6.020	9.100	4.289	4.342	4.352	4.350
P07	Sociaal domein	1.570	996	819	516	515	515
P08	Duurzaamheid en milieu	5.211	5.162	5.560	5.396	5.415	5.420
P09	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	8.339	7.720	5.692	5.995	6.071	5.006
Totaal baten		69.900	72.908	68.116	68.261	69.010	68.966
Saldo							
P01	Bestuur, ondersteuning & alg. dekkingsm.	33.545	34.019	35.230	35.338	35.523	35.985
P02	Openbare orde en veiligheid	-2.300	-2.451	-2.482	-2.508	-2.509	-2.509
P03	Beheer openbare ruimte	-4.873	-5.472	-5.140	-5.133	-5.199	-5.236
P04	Economische zaken	-630	-171	-213	-173	-173	-173
P05	Onderw ijs en vrije tijd	-4.961	-5.524	-5.058	-5.115	-5.207	-5.201
P06	Inkomensondersteuning	-2.195	-2.423	-2.059	-2.054	-2.055	-2.055
P07	Sociaal domein	-20.390	-21.158	-21.755	-21.291	-21.114	-21.036
P08	Duurzaamheid en milieu	-137	-489	-288	-218	-217	-213
P09	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	-57	-1.108	-1.040	-928	-906	-841
Totaal saldo		-1.998	-4.777	-2.806	-2.082	-1.856	-1.279
	Stortingen in reserves	-5.918	-1.368	-520	-20	-20	-20
	Onttrekkingen aan reserves	7.762	4.655	1.945	1.290	1.118	946
Resultaat		-155	-1.491	-1.381	-812	-758	-353

3 Geraamde incidentele bedragen

GERAAMDE INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

nr.	Lasten Omschrijving	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
	Verwachte stand begroting 2022-2025 incidenteel	48.000	40.000	7.000	7.000
1	Opstellen begroting via Zero Based Budget		50.000		
2	Doelmatigheidsonderzoek				10.000
3	Invoering werkplek van de toekomst	56.000			
4	Ons Security - eenmalig	87.000			
5	Organisatie ontwikkeling Samen verder reizen	151.000			
6	Personele knelpunten - uitbreiding formatie	416.000	220.000	104.000	
	Totaal programma 1	710.000	270.000	104.000	10.000
7	Vechtdalverbinding (N34/ N377)	-12.000	-30.000		
	Totaal programma 3	-12.000	-30.000	0	0
8	Opstellen nieuwe nota economisch beleid	25.000			
9	Marktbehoefte onderzoek bedrijventerreinen	20.000		21.000	
10	Bevorderen aantrekkelijk winkelgebied - ivm Corona	15.000			
	Totaal programma 4	60.000	0	21.000	0
11	Onderwijs NPO oplossen onderwijsvertraging ivm Corona	165.000	96.000		
12	Advieskosten project kunstgrasvelden	10.000			
	Totaal programma 5	175.000	96.000	0	0
13	Beleidsplan voorveld Vitaal Dalfsen	50.000			
	Totaal programma 6	50.000	0	0	0
14	realiseren bezuinigingen afhankelijk preventiebeleid	35.000			
15	te vormen preventiebeleid incl gezondheidsbeleid	25.000			
16	toegang tot het sociaal domein ikv grip op soc. Domein	150.000			
	Totaal programma 7	210.000	0	0	0
17	RREW reductie energieverbruik woningen	265.000			
18	Energie neutraal renoveren	75.000			
	Totaal programma 8	340.000	0	0	0
19	opstellen archeologische waardenkaart			25.000	
20	Onderzoek naar actuele woonbehoefte	10.000			
21	aanloopkosten start werkzaamheden Omgevingswet	70.000	115.000	78.000	58.000
22	Project Veilige Vecht (HWBP)	15.000			
	Totaal programma 9	95.000	115.000	103.000	58.000
	Subtotaal incidentele lasten	1.676.000	491.000	235.000	75.000

nr.	Baten Omschrijving	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
8	Opstellen nieuwe nota economisch beleid	-25.000			
9	Marktbehoefte onderzoek bedrijventerreinen	-20.000		-21.000	
10	Bevorderen aantrekkelijk winkelgebied - ivm Corona	-15.000			
	Totaal programma 4	-60.000	0	-21.000	0
11	Onderwijs NPO oplossen onderwijsvertraging ivm Corona	-165.000	-96.000		
	Totaal programma 5	-165.000	-96.000	0	0
17	RREW reductie energieverbruik woningen	-265.000			
23	Eenmalige verlaging bijdrage Omgev.D IJsselland	-9.000			
	Totaal programma 8	-274.000	0	0	0
20	Onderzoek naar actuele woonbehoefte	-10.000			
	Totaal programma 9	-10.000	0	0	0
	Subtotaal incidentele baten	-509.000	-96.000	-21.000	0
	Saldo incidentele baten & lasten	1.167.000	395.000	214.000	75.000

Toelichting Incidentele baten en lasten

1. Opstellen begroting via Zero Based Budget (ZBB) (2023)

Bij het opstellen van de (cijfermatige)begroting gaan wij op dit moment uit van het budget van het vorige jaar en de realisatiecijfers van de voorgaande jaren. Daarmee spelen de budgetten van voorgaande jaren een belangrijke rol bij het bepalen van het nieuwe budget. De vraag is of het budget van het vorig jaar ook voor het komende jaar geheel of gedeeltelijk nodig is om het voorgenomen beleid te realiseren.

Met Zero Based begroten maken we een afgewogen begroting, waarin we alle ramingen opnemen voor de uitvoering van ons beleid. Hierdoor leggen we een duidelijke relatie tussen de beleidsdoelstellingen, de uitvoeringswerkzaamheden en de daarbij behorende budgetten (onderbouwde p x q). De komende periode halen we ervaring van andere gemeenten op en besluiten we of we deze methodiek gaan inzetten.

2. Doelmatigheidsonderzoek (2025)

Bij de vaststelling van de programmabegroting 2021 - 2024 zijn de middelen voor het uitvoeren van doelmatigheidsonderzoek incidenteel voor de jaren 2023 en 2024 vervallen. Voor het jaar 2025 is budget benodigd om een doelmatigheidsonderzoek uit te voeren om te voldoen aan de onderzoeksfrequenties zoals opgenomen in de door de raad vastgestelde Onderzoeksverordening gemeente Dalfsen.

3. Invoering werkplek van de toekomst inclusief plaats- en tijds-onafhankelijk werken

De gemeente Dalfsen maakt gebruik van 'vaste werkplekcomputers' (zogenoemde thin clients). Deze zijn in 2015 aangeschaft. Deze zijn verouderd en voldoen niet meer aan de gestelde veiligheidseisen waardoor we risico's lopen op het gebied van informatieveiligheid. Samen met ONS investeren we in de 'werkplek van de toekomst', waarmee werknemers met laptops volledig plaats- en tijds-onafhankelijk kunnen werken, hiermee worden de huidige thin clients vervangen

4. ONS Security

Samen met ONS en de partners van ONS richten we ons op de ontwikkelingen op het gebied van cyber security. Gezien de huidige ontwikkelingen die we zien op het gebied van security moeten we de komende jaren aanpassingen doen, bijvoorbeeld in de vorm van het vervroegd vervangen van hardware omdat de techniek snel verandert.

5. Organisatie ontwikkeling Samen verder reizen

De samenleving verandert en daarom veranderen wij als gemeentelijke organisatie mee. We brengen diverse ontwikkelingen samen onder één paraplu 'Samen verder reizen'. En geven hiermee deze ontwikkelingen in samenhang met elkaar een impuls. Denk dan aan opgavegericht werken, gebiedsgericht werken, hybride werken, de digitale dienstverlening en goed werkgeverschap.

We gaan lerend ontwikkelen. Dat doen we door te werken met leerexperimenten, waarbij we in de praktijk leren en toetsen hoe we onze organisatie en processen nog beter laten aansluiten op de vragen van nu en de toekomst. Zo werken we aan een flexibele en wendbare organisatie, die continu leert.

6. Extra uitvoeringsbudget personele knelpunten

De afgelopen jaren heeft een continue druk op de organisatie haar tol gevraagd. We lopen met de huidige aanhoudende druk het risico dat medewerkers overbelast raken en uitvallen. Wij zien dat het noodzakelijk is te investeren in onze capaciteit en kwaliteit van dienstverlening, gezien de externe ontwikkelingen. Zonder deze investering kunnen wij niet aan alle vragen voldoen, waarmee wij inboeten op kwaliteit en onze dienstverlening aan inwoners. Dit incidenteel budget betreft de borging van de gevolgen van de omgevingswet, integrale beleidsuitvoering en kwaliteitsborging openbare ruimte.

7. Vechtdalverbinding

Dit betreft een vervallen budget voor ondersteunende werkzaamheden aan de Vechtdalverbinding (N340/N377)

8. Nieuwe nota economisch beleid

Voor het opstellen van de nieuwe nota economisch beleid wordt een extern adviesbureau ingeschakeld. De geraamde kosten worden onttrokken aan de algemene reserve grondexploitatie waardoor deze budgetneutraal in deze begroting is verwerkt.

9. Marktbehoeftenonderzoek bedrijventerrein

Voor het opstellen van een actueel onderzoek naar de marktbehoefte van bedrijventerreinen wordt een extern adviesbureau ingeschakeld. De incidentele lasten worden gedekt uit de grondexploitatie bedrijven waardoor deze budgetneutraal in deze begroting is verwerkt.

10. Bevorderen aantrekkelijk winkelgebied

Op 26 april 2021 is door de raad de motie maatschappelijke bijdrage aangenomen. Het betreft een lokale bijdrage aan de leefbaarheid van de kernen Nieuwleusen, Dalfsen, Lemelerveld, Oudleusen en Hoonhorst. Voor 2021 is € 30.000 en voor 2022 € 15.000 (naar rato van het aantal inwoners over de kernen) beschikbaar gesteld aan de middenstandsverenigingen in Nieuwleusen, Dalfsen en Lemelerveld en de plaatselijke belangen Oudleusen en Hoonhorst. Het bedrag is bedoeld voor de organisatie van activiteiten ter bevordering van een aantrekkelijk winkelgebied, zoals de sinterklaas intocht en de kerstverlichting. Dekking van deze kosten vindt plaats ten laste van het corona noodfonds en het deel van 2022 is daardoor budgetneutraal in deze begroting is verwerkt..

11. Nationaal Programma Onderwijs oplossen onderwijsvertraging

Om opgelopen onderwijsvertraging in te halen die leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs opliepen als gevolg van de coronapandemie ontvangen gemeenten gedurende de periode augustus 2021 tot en met juli 2023 extra middelen van het Rijk in de vorm van een specifieke uitkering Nationaal Programma Onderwijs (NPO). Ook de schoolbesturen ontvangen in dit kader aanvullende middelen van het Rijk. Gemeenten hebben de opdracht deze NPO-middelen in te zetten om onderwijsvertragingen in te halen die kinderen opliepen tijdens de coronapandemie. De maatregelen moeten aansluiten op de behoeften van kinderen in de betreffende gemeente en bij de interventies die scholen al nemen. Met schoolbesturen en kinderopvangorganisaties maken wij afspraken over de inzet van deze middelen. Voor de gehele periode ontvangen wij € 330.055, aangezien het een specifieke uitkering betreft is dit budgetneutraal in deze begroting is verwerkt.

12. Advieskosten onderzoek vervanging kunstgrasvelden

In 2022 vindt onderzoek vervanging kunstgrasvelden plaats. In verband met allerlei ontwikkelingen, inclusief wijzigende wet- en regelgeving en benodigd overleg met de betreffende voetbalverenigingen is externe ondersteuning voor benodigde specifieke kennis noodzakelijk.

13. Beleidsplan voorveld Vitaal Dalfsen

In dit beleidsplan zijn de preventieve onderdelen van diverse beleidsterreinen, met name gezondheid, welzijn en cultuur, aan elkaar verbonden tot algemene preventiedoelen. Ook de fysieke leefomgeving is hierbij betrokken omdat deze eveneens grote invloed heeft op het welbevinden van onze inwoners. Met het preventiebeleid dragen we bij aan een veelzijdige omgeving waarin iedereen gezond en veilig

naar eigen vermogen mee kan doen. "Het werken in co-creatie en creëren van efficiency binnen de preventieve taken vraagt tijdelijk extra inzet van alle betrokken partijen.

14. Realiseren bezuiniging afhankelijk preventiebeleid

In november 2020 is besloten tot een efficiencykorting van 5% op preventieve subsidies met ingang van 2022. In verband met een afgesproken meerjaren subsidie is er in 2022 nog een eenmalig tekort.

15. Te vormen preventiebeleid inclusief gezondheidsbeleid

Om in het kader van Corona meer ondersteuning te bieden voor armoede en schulden is ruimte en kwalitatief goede bezetting en coördinatie in het preventieve veld nodig.

16. Inrichting toegang tot het sociaal domein (Grip op SD)

De inrichting van de toegang sociaal domein behelst een omvangrijk project. Hiervoor is extra personele inzet nodig. De verwachting is dat deze personele inzet zich op de langere termijn terugverdient door het realiseren van de gestelde taakstellingen op Wmo en Jeugd.

17. RREW reductie energieverbruik woningen

Voor energiebesparing van woningen is voor 2021 en 2022 de landelijke RREW-subsidie ontvangen van € 300.000. Daarvan wordt in 2021 € 35.000 uitgegeven en in 2022 € 265.000. De actie wordt uitgevoerd door de Dorpen van Morgen en het betreft een vervolg op de lopende Regeling Reductie Energiegebruik (RRE)-actie. Gezien de subsidie is deze post budgetneutraal in de begroting is verwerkt

18. Energieneutraal renoveren

De gemeente Dalfsen is penvoerder voor een regionale project om woningen energie neutraal te maken. De kosten worden geheel gedekt door subsidies van het Rijk en Provincie. Omdat de beschikbare middelen nog niet volledig zijn ingezet, is de looptijd van het project verlengd tot eind 2022. Deze verlenging was nog niet opgenomen in de programmabegroting omdat de subsidieverstrekkers nog geen toestemming hadden gegeven voor de verlenging.

We gaan in 2021 en 2022 alsnog aan de slag met energieneutraal verbouwen en stellen daarom voor in beide jaren een budget op te nemen van € 75.000.

19. Evaluatie en actualisatie archeologiebeleid (2024)

In 2024 dient het archeologiebeleid en bijbehorende archeologische waardenkaart te worden geëvalueerd en geactualiseerd. Deze actie is gewenst om te kunnen blijven beschikken over actueel beleid met bijbehorende beleidskaart. In het kader van de bezuinigingen is deze vierjaarlijkse actie in 2020 achterwege gelaten.

20. Onderzoek naar actuele woonbehoefte

In 2022 dient een nieuw woonbehoefteonderzoek plaats te vinden. Voor de uitvoeringskosten hiervan is € 10.000 nodig. De geraamde kosten worden onttrokken aan de algemene reserve grondexploitatie waardoor deze budgetneutraal in deze begroting is verwerkt.

21. Aanloopkosten start werkzaamheden Omgevingswet

Het implementatietraject voor de Omgevingswet duurt een jaar langer en 2022 wordt waarschijnlijk het eerste jaar van invoering. In 2022 hebben we daarom meer invoeringskosten dan begroot. Kosten voor bijvoorbeeld de verdere opbouw van het omgevingsplan, van programma's en voor Programma-management. Deze werkzaamheden en kosten lopen ook na 2022 nog diverse jaren door. De werkzaamheden vanuit het programma voor implementatie van de Omgevingswet zullen geleidelijk aan afnemen en overgaan naar regulier werk. De overgang naar regulier werk en de kosten daarvan werken we in 2021 en 2022 verder uit.

22. Project Veilige Vecht (HWBP)

Project Veilige Vecht is een project van het Waterschap Drents Overijsselse Delta. Wij nemen hieraan deel met een bestuurlijke en ambtelijke begeleidingsgroep. Ter ondersteuning van deze Verkenning stellen we voor een budget in 2022 beschikbaar te stellen van € 15.000 voor het maken van eventuele schetsen.

23. Omgevingsdienst IJsselland

In 2022 is er een eenmalig voordeel op de bijdrage aan de Omgevingsdienst. Door voortschrijdend inzicht blijkt het eerder opgenomen bedrag iets te hoog te zijn en kan deze met € 9.000 afgeraamd worden.

4 Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

TOEVOEGINGEN

Progr	Toevoegingen aan de reserves structureel	2022	2023	2024	2025
3	1. Opbrengsten snippergroen	20.000	20.000	20.000	20.000
1	1a. Afromen Alg res.vaste buffer tgv Alg Res Vrij Besteedbaar	500.000			
	Totaal toevoegingen reserves structureel	520.000	20.000	20.000	20.000

Totaal toevoegingen structureel en incidenteel	520.000	20.000	20.000	20.000
---	----------------	---------------	---------------	---------------

ONTTREKKINGEN

Progr	Onttrekkingen aan de reserves structureel	2022	2023	2024	2025
1	2. Vervallen dividend WMO	18.750	13.750	8.750	3.750
1	3. Kapitaallasten gemeentehuis bouw	283.350	283.350	283.350	283.350
1	4. Vechthorst geldlening	400.000	400.000	230.843	0
1	5. Storting vanuit Vechthorst geldlening	-200.000	-200.000	-115.422	422
1	6. Kapitaallasten Cichoreifabriek gebouw + installaties	80.966	80.966	80.966	80.966
2	7. Kapitaallasten brandweerkazerne Nieuwleusen	34.750	34.750	34.750	34.750
3	8. Kapitaallasten huisvesting gemeentewerf	42.400	42.400	42.400	42.400
3	9. Uitvoering groenstructuurplan	50.000	50.000	0	0
3	10. Renovatie verlichting (t/m 2022)	110.000	0		0
3	11. Kapitaallasten extra zonnepanelen gemeentewerf	13.204	13.204	13.204	13.204
3	12. Kapitaallasten wandelpromenade	6.534	6.534	6.534	6.534
5	13. Kapitaallasten kunstgrasvelden	85.473	85.473	85.473	33.600
5	14. Kapitaallasten fontein	4.458	4.458	4.458	4.458
5	15. Kapitaallasten De Spil gebouw + installaties	442.783	442.783	442.783	442.783
9	16. Bestemmingsplan kernen 50% volkshuisvesting	32.500	32.500	0	0
	Totaal onttrekkingen aan de reserves structureel	1.405.168	1.290.168	1.118.089	946.217

Progr	Onttrekkingen aan de reserves incidenteel	2022	2023	2024	2025
4	17. Opstellen nieuwe nota economisch beleid	25.000	0	0	0
4	18. Bevorderen aantrekkelijk winkelgebied	15.000			
1	1a. Afromen Alg res.vaste buffer tgv Alg Res Vrij Besteedbaar	500.000	0	0	0
	Totaal onttrekkingen aan de reserves incidenteel	540.000	0	0	0

Totaal onttrekkingen structureel en incidenteel	1.945.168	1.290.168	1.118.089	946.217
--	------------------	------------------	------------------	----------------

Toelichting

1. en 9. De opbrengsten uit de verkoop van snippergroen worden gestort in de reserve herstructurering openbaar groen. De kosten van de uitvoering van groenstructuurplan (GSP) projecten worden t/m 2023 gedekt uit deze reserve. Vanaf 2024 komen de kosten ten laste van de exploitatie.

1a. In de paragraaf weerstandsvermogen, onderdeel benodigde weerstandscapaciteit, is berekend dat de stand van de algemene reserve vaste buffer vastgesteld wordt op € 3,0 mln. Dit betekent dat € 0,5 mln toegevoegd wordt vanuit deze reserve aan de algemene reserve vrij besteedbaar.

2. Vervallen dividend WMO (Waterleiding Maatschappij Overijssel) betreft wegvallend dividend. In 2005 heeft WMO Beheer het aandeel in Wavin verkocht. Vervolgens is in 2006 besloten WMO beheer te laten fuseren met Wadinko Beheer BV. De gemeente is daarom nu rechtstreeks aandeelhouder in Wadinko BV. Bij de verkoop van de Wavin is besloten het wegvallende dividend gedurende 20 jaar (dat wil zeggen elk jaar € 5.000 minder) ten laste te brengen van de reserve reeds bestemd.

De onttrekkingen onder de punten 3, 6, 7, 8, 11 t/m 15 komen ten laste van een geblokkeerde bestemmingsreserve ten behoeve van de kapitaallasten.

4 en 5. De jaarlijkse aflossing van de Vechthorst geldlening valt voor 50% vrij in de exploitatie. De looptijd van deze lening is tot 2025.

10. Renovatie verlichting. Betreft structurele uitgaven die gedekt worden ten lasten van de reserve Volkshuisvesting t/m 2022. Met ingang van 2023 komen de lasten volledig ten laste van de exploitatie (afbouw onttrekking aan de reserve voor budget met structurele uitgaven).

16. Bestemmingsplan kernen 50% volkshuisvesting betreft het ontwikkelen van plannen die aan de reserve Volkshuisvesting onttrokken worden t/m 2023. Met ingang van 2024 komen de structurele lasten ten laste van de exploitatie (afbouw onttrekking aan de reserve voor budget met structurele uitgaven).

17. Op basis van de Perspectiefnota 2022-2025 is voor de jaarschijf 2022 incidenteel een bedrag van € 25.000 beschikbaar gesteld voor het opstellen van een nieuwe nota economisch beleid. De kosten worden onttrokken aan de algemene reserve grondexploitatie.

18. Op 26 april 2021 is door de raad de motie maatschappelijke bijdrage aangenomen. Het betreft een lokale bijdrage aan de leefbaarheid van de kernen Nieuwleusen, Dalfsen, Lemelerveld, Oudleusen en Hoonhorst. Voor 2021 is € 30.000 en voor 2022 € 15.000 (naar rato van het aantal inwoners over de kernen) beschikbaar gesteld aan de middenstandsverenigingen in Nieuwleusen, Dalfsen en Lemelerveld en de plaatselijke belangen Oudleusen en Hoonhorst. Het bedrag is bedoeld voor de organisatie van activiteiten ter bevordering van een aantrekkelijk winkelgebied, zoals de sinterklaas intocht en de kerstverlichting. Dekking van deze kosten vindt plaats ten laste van de reserve Corona noodfonds.

5 Reserves en voorzieningen

Naam reserve / voorziening	Saldo per 2021*	Bij	Af	Saldo per 2022	Bij	Af	Saldo per 2023
Stand per 31 december							
Algemene reserve							
Algemene reserve vaste buffer	3.500.000		-500.000	3.000.000			3.000.000
Algemene reserve vrij besteedbaar	8.793.947	500.000		9.293.947			9.293.947
Algemene reserve grondexploitatie	2.210.899		-25.000	2.185.899			2.185.899
Totaal algemene reserve	14.504.846	500.000	-525.000	14.479.846	0	0	14.479.846
Bestemmingsreserves geblokkeerd							
KL Gemeentehuis bouw	7.650.450		-283.350	7.367.100		-283.350	7.083.750
KL Kunstgrasvelden	323.620		-85.473	238.147		-85.473	152.674
KL Cichoreifabriek gebouw	1.000.688		-28.591	972.097		-28.591	943.506
KL Cichoreifabriek installaties	261.875		-52.375	209.500		-52.375	157.125
KL Brandw eerkazerne Nieuw leusen	903.500		-34.750	868.750		-34.750	834.000
KL de Spil installaties	1.750.000		-250.000	1.500.000		-250.000	1.250.000
KL de Spil gebouw	7.132.970		-192.783	6.940.187		-192.783	6.747.404
KL verbouw w erf Dalfsen	1.067.644		-55.596	1.012.048		-55.596	956.452
KL Wandelpromenade	120.913		-10.992	109.921		-10.992	98.929
Totaal bestemmingsres. geblokkeerd	20.211.660	0	-993.910	19.217.750	0	-993.910	18.223.840
Bestemmingsreserves							
Reserve reeds bestemd	309.882		-18.750	291.132		-13.750	277.382
Verkoop pref.aandelen Vitens	0		0	0		0	0
Herstructurering openbaar groen	434.115	20.000	-50.000	404.115	20.000	-50.000	374.115
Volkshuisvesting overdracht w oningbedrijf	1.028.884		-400.000	628.884		-400.000	228.884
Volkshuisvesting (VHV)	1.794.339	200.000	-142.500	1.851.839	200.000	-32.500	2.019.339
Corona Noodfonds	642.906		-15.000	627.906			627.906
Budgetoverheveling	0			0			0
Totaal bestemmingsreserves	4.210.126	220.000	-626.250	3.803.876	220.000	-496.250	3.527.626
Totaal reserves	38.926.632	720.000	-2.145.160	37.501.472	220.000	-1.490.160	36.231.312
Voorzieningen							
Voorziening riolering	4.520.313	569.795	-325.000	4.765.108	564.755	-325.000	5.004.863
Voorziening afval	251.645	450.533		702.178	492.650		1.194.828
Voorziening groot onderhoud gem. gebouw en	1.001.146	162.100	-350.000	813.246	162.100	-607.000	368.346
Voorziening w ethouderspansioen	2.011.019	100.000		2.111.019	100.000		2.211.019
Voorziening pensioen gew ezen w ethouders	1.328.839		-90.331	1.238.508		-90.331	1.148.177
Voorziening bovenw ijs aansluiting N348	0			0			0
Voorziening mobiliteit	0			0			0
Totaal voorzieningen	9.112.962	1.282.428	-765.331	9.630.059	1.319.505	-1.022.331	9.927.233
TOTAAL GENERAAL	48.039.594	2.002.428	-2.910.491	47.131.531	1.539.505	-2.512.491	46.158.545

* stand per 31-12-2021 is inclusief raadsbesluiten t/m PPN (juni 2021). Dus excl mutaties 2e berap 2021 (raad okt 2021).

Naam reserve / voorziening	Saldo per 2023	Bij	Af	Saldo per 2024	Bij	Af	Saldo per 2025
Stand per 31 december							
Algemene reserve							
Algemene reserve vaste buffer	3.000.000			3.000.000			3.000.000
Algemene reserve vrij besteedbaar	9.293.947	0		9.293.947	0		9.293.947
Algemene reserve grondexploitatie	2.185.899			2.185.899			2.185.899
Totaal algemene reserve	14.479.846	0	0	14.479.846	0	0	14.479.846
Bestemmingsreserves geblokkeerd							
KL Gemeentehuis bouw	7.083.750		-283.350	6.800.400		-283.350	6.517.050
KL Kunstgrasvelden	152.674		-85.473	67.201		-33.600	33.601
KL Cichoreifabriek gebouw	943.506		-28.591	914.915		-28.591	886.324
KL Cichoreifabriek installaties	157.125		-52.375	104.750		-52.375	52.375
KL Brandw eerkazerne Nieuw leusen	834.000		-34.750	799.250		-34.750	764.500
KL de Spil installaties	1.250.000		-250.000	1.000.000		-250.000	750.000
KL de Spil gebouw	6.747.404		-192.783	6.554.621		-192.783	6.361.838
KL verbouw werf Dalfsen	956.452		-55.596	900.856		-55.596	845.260
KL Wandelpromenade	98.929		-10.992	87.937		-10.992	76.945
Totaal bestemmingsres. geblokkeerd	18.223.840	0	-993.910	17.229.930	0	-942.037	16.287.893
Bestemmingsreserves							
Reserve reeds bestemd	277.382		-8.750	268.632		-3.750	264.882
Verkoop pref.aandelen Vitens	0		0	0		0	0
Herstructurering openbaar groen	374.115	20.000	0	394.115	20.000	0	414.115
Volkshuisvesting overdracht w oningbedrijf	228.884		-228.884	0		0	0
Volkshuisvesting (VHV)	2.019.339	114.442	0	2.133.781	0	0	2.133.781
Corona Noodfonds	627.906			627.906			627.906
Budgetoverheveling	0			0			0
Totaal bestemmingsreserves	3.527.626	134.442	-237.634	3.424.434	20.000	-3.750	3.440.684
Totaal reserves	36.231.312	134.442	-1.231.544	35.134.210	20.000	-945.787	34.208.423
Voorzieningen							
Voorziening riolering	5.004.863	558.755	-325.000	5.238.618	558.755	-325.000	5.472.373
Voorziening afval	1.194.828	493.404		1.688.232	492.404	0	2.180.636
Voorziening groot onderhoud gem. gebouwen	368.346	162.100	-275.000	255.446	162.100	-130.000	287.546
Voorziening w ethouderspansioen	2.211.019	100.000		2.311.019	100.000		2.411.019
Voorziening pensioen gew ezen w ethouders	1.148.177		-90.331	1.057.846		-90.331	967.515
Voorziening bovenw ijs aansluiting N348	0			0			0
Voorziening mobiliteit	0			0			0
Totaal voorzieningen	9.927.233	1.314.259	-690.331	10.551.161	1.313.259	-545.331	11.319.089
TOTAAL GENERAAL	46.158.545	1.448.701	-1.921.875	45.685.371	1.333.259	-1.491.118	45.527.512

6 EMU-saldo en geprognosticeerde meerjarenbalans

EMU-saldo

In het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen van 23 mei 2018 jl. is gesproken over de EMU-norm voor de decentrale overheden. Het rijk en de decentrale overheden hebben de macro EMU-norm op

-0,4% van het BBP per jaar gezet voor de periode 2019 tot 2022. Voor gemeenten is de norm op -0,27 gezet. De individuele referentiewaarde van het EMU-saldo voor de gemeente Dalfsen is in de septembercirculaire 2020 vastgesteld op 2.401. De referentie waarde betreft geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een gemeente in het gezamenlijke tekortnorm heeft.

Toelichting:

1. De bedragen komen overeen met bijlage 4.2.
2. Dit zijn de begrote bedragen aan afschrijvingen op de exploitatie.
- 3 en 9. De bedragen komen overeen met bijlage 4.5.
- 7 en 8. De in de MPG 2021 opgenomen bedragen.

Wanneer het saldo positief is, is er sprake van een vorderingenoverschot, als het saldo negatief is, spreekt men over een vorderingstekort. Voor de jaren 2022 en 2025 draagt Dalfsen positief bij aan het EMU-saldo.

EMU-saldo (bedragen x € 1.000)		Rekening 2020	Begroting 2021	Herzien 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
1	Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-1.998	-3.270	-4.777	-2.806	-2.082	-1.856	-1.279
2	Afschrijvingen ten laste van exploitatie	2.310	2.277	2.277	2.222	2.282	2.427	2.419
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten lasten van de exploitatie	1.445	951	951	1.282	1.320	1.314	1.313
-4	Investerings in (im)materiele vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-3.802	-2.607	-2.841	-2.919	-4.276	-3.394	-1.656
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0	0	0	0	0	0
+6a	Baten uit desinvesteringen in (im) materiele vaste (tegen verkoopprijs) voorzover niet op exploitatie verantwoord	1.390	0	0	0	0	0	0
-7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.	-2.735	-3.382	-3.421	-1.754	-1.540	-1.649	-1.628
+8a	Baten bouwgrondexploitatie	7.274	7.886	7.886	5.608	3.822	2.837	2.837
-9	Betalings ten laste van de voorzieningen	-677	-540	-2.495	-765	-1.022	-690	-545
-10	Betalings die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de andere genoemde posten	0	0	0	0	0	0	0
11b	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen	0	0	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo		3.207	1.315	-2.420	868	-1.496	-1.011	1.461

Geprognosticeerde meerjarenbalans

Activa						
bedragen x € 1.000	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	494	494	494	494	494	494
Materiële vaste activa	52.049	46.709	46.171	46.771	46.484	44.052
Financiële vaste activa	5.028	4.268	3.868	3.468	3.068	3.068
Totale vaste activa	57.571	51.471	50.533	50.733	50.046	47.614
Vlottende activa						
Voorraden	11.388	7.967	5.122	1.779	-1.015	-2.836
Vorderingen	6.810	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Liquide middelen	255	5.543	7.021	7.796	9.454	12.949
Overlopende activa	6.865	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Totaal vlottende activa	25.318	20.510	19.143	16.575	15.439	17.113
Balans totaal activa	82.889	71.981	69.676	67.308	65.485	64.727

Passiva						
bedragen x € 1.000	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025
Vaste passiva						
Eigen vermogen	42.253	38.927	37.501	36.231	35.134	34.208
Voorzieningen	10.657	9.113	9.630	9.927	10.551	11.319
Vaste schulden rentetypische looptijd > 1 jaar	16.336	14.941	13.545	12.150	10.800	10.200
Totaal vaste passiva	69.246	62.981	60.676	58.308	56.485	55.727
Vlottende passiva						
Netto vlottende schulden rentetypische looptijd < 1 jaar	5.330	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Overlopende passiva	8.313	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Totaal vlottende passiva	13.643	9.000	9.000	9.000	9.000	9.000
Balans totaal passiva	82.889	71.981	69.676	67.308	65.485	64.727

7 Investeringskredieten

In het onderstaande overzicht vindt u in het kort de investeringen voor 2022. Voor een nadere toelichting wordt u verwezen naar het Investeringsplan 2022-2025.

Investeringen met activering		2022
Programma	Omschrijving	Bedrag
1	ICT voorzieningen raads- en commissieleden	33.000
1	kantoor/werkplekconcept	250.000
1	vervanging meubilair gemeentehuis	125.000
3	Investeringen in de kazerne en werf in Lemelerveld	55.000
3	Investeringen in de kazerne en werf Nieuwleusen	300.000
3	Vervanging John Deere 6120 tractor	89.000
3	Onkruidbranders Stiga's	110.000
3	Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP)	160.000
3	Uitvoeringsprogramma Fiets 2019 - 2022	200.000
3	Meldsysteem gladheidsbestrijding	35.000
3	Opzetstrooiers	100.000
3	Vervanging vrachtauto Scania BZ-FL-42	220.000
3	Licht en donkerte armaturen	3.330
3	Licht en donkerte masten	15.120
5	Uitbreiding 1e inrichting meubilair Polhaar	26.000
8	Rioolspuit wijkteam Dalfsen	42.000
9	Strategische grondaankopen	1.000.000
Totaal		2.763.450

8 Budgetneutrale wijzigingen

TABEL ADMINISTRATIEVE WIJZIGINGEN					
BELEIDS-VELD	Lasten Omschrijving	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
1.4	Bestuur	-101.657	-103.657	-103.657	-103.657
1.5	Burgerzaken	-2.075	-2.075	-2.075	-2.075
1.6	Overhead	37.849	37.849	37.849	37.849
	Totaal programma 1	-65.883	-67.883	-67.883	-67.883
3.1	Openbaar groen	-25.007	-25.007	-25.007	-25.007
	Totaal programma 3	-25.007	-25.007	-25.007	-25.007
5.3	Onderwijs	2.000	2.000	2.000	2.000
	Totaal programma 5	2.000	2.000	2.000	2.000
6.1	Inkomen	-9.000	-9.000	-9.000	-9.000
	Totaal programma 6	-9.000	-9.000	-9.000	-9.000
7.1	Jeugdzorg	12.000	12.000	12.000	12.000
7.2	Lokale toegang	-11.000	-11.000	-11.000	-11.000
7.3	Participatie	1.000	1.000	1.000	1.000
7.5	Publieke gezondheid	90.890	92.890	92.890	92.890
7.6	Wmo	5.000	5.000	5.000	5.000
	Totaal programma 7	97.890	99.890	99.890	99.890
	Totaal	0	0	0	0

Toelichting tabel:

Overhead

Alle budgetten voor de kostensoort 'overige kosten via salaris' zijn samengebracht onder één kostenplaats.

Naast een aantal beleidsvelden in programma 1 betreft dit ook een post van € 25.000 bij Openbaar groen.

Herschikking software gerelateerde budgetten MO, budgetneutraal

In Q2 2021 zijn de begrote software budgetten MO afgezet tegenover de gerealiseerde kosten en nog te verwachten kosten om te bepalen of op de juiste taakvelden wordt begroot. Hieruit komt een structurele technische begrotingswijziging voort.

Herschikking budget publieke gezondheid / GGD, budgetneutraal

Op basis van analyse van het budget op beleidsveld 7.5 worden een aantal begrote posten technisch aangepast om in lijn te blijven met de huidige IV3-voorschriften. Dit betreft onder andere de verschuiving van een post van € 91.000 voor GGD van progr. 1 naar progr. 7.

9 Definities verplichte beleidsindicatoren

In onderstaande tabel wordt een definitie c.q. nadere beschrijving weergegeven van de beleidsindicatoren zoals opgenomen in de programma's:
(verklaring afkorting n.b. = niet bekend)

Programma	Indicator	Definitie/beschrijving
Programma 1	Formatie	Het gaat om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari. Uitgangspunt is het vastgestelde formatieplan, dus niet de werkelijke bezetting. Het gaat om formatieplaatsen ongeacht of die worden ingevuld door iemand met een vaste aanstelling, een tijdelijke aanstelling of nog openstaan in de vorm van een vacature. Fte is het equivalent van een 36-urige werkweek.
	Bezetting	Het gaat om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is, dus niet om de toegestane formatieve omvang uit het formatieplan. Ook boventallige medewerkers worden hierin meegeteld.
	Apparaatskosten	De noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken. Het betreft dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.
	Externe inhuur	Het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de organisatie in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt. Onder externe inhuur valt niet: alle vormen waarin een product of opdracht compleet in de markt wordt gezet of inhuur van deskundigheid voor de uitoefening van wettelijke taken, zoals bijvoorbeeld tolken.
	Overhead	Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Het percentage overhead betreft de overheadkosten zoals begroot op taakveld 0.4 gedeeld door het totaal saldo van de lasten (exclusief toevoegingen aan reserves).
Programma 2	Verwijzingen Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar.
	Harde kern jongeren	Het aantal harde kern jongeren, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-24 jaar.
	Winkeldiefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
	Geweldsmisdrijven	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
	Diefstallen uit woning	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.
	Vernielingen en beschadigingen (in openbare ruimte)	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.

Programma 3		Vervallen
Programma 4	Funciemenging	De funciemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
	Bruto Gemeentelijk Product	Bruto gemeentelijk product (BGP) is het product van de toegevoegde waarde per baan en het aantal banen in een gemeente. De verhoudingswaarde tussen verwacht BGP en gemeten BGP geeft aan of er boven verwachting (<100) of beneden verwachting (>100) wordt geproduceerd.
	Vestigingen (van bedrijven)	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
Programma 5	Absoluut verzuim	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar.
	Relatief verzuim	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar.
	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.
Programma 6	Personen met een bijstandsuitkering	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 10.000 inwoners.
Programma 7	Banen	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
	Jongeren met een delict voor de rechter	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
	Kinderen in uitkeringsgezinnen	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
	Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.
	Werkloze jongeren	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar).
	Lopende re-integratievoorzieningen	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
	Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.
	Jongeren met jeugdbescherming	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
	Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).
	Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 180 deelnemende gemeenten.
	Omvang huishoudelijk restafval	De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar (kg).
Programma 8	Hernieuwbare elektriciteit	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.
	Gemiddelde WOZ waarde	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.
Programma 9	Nieuw gebouwde woningen	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.
	Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15 tot 65 jaar.

	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

10 Uitgangspunten begroting 2022 - 2025

Overhead

Voor de toerekening van de overheadkosten aan de kostprijs van rechten en heffingen wordt op grond van artikel 12, lid 5 van de financiële verordening uitgegaan van een bij de begroting vastgesteld percentage. Voor de programmabegroting 2022-2025 wordt dit percentage vastgesteld op 79,9% (verhouding overhead - loonkosten)

Prijscompensatie

Er wordt geen prijscompensatie toegepast op de budgetten voor goederen en diensten van derden. Bijstelling vindt plaats op basis van de uitgaven van de laatste 3 jaar. Komt daar een over- dan wel onderschrijding naar voren, dan wordt het budget bij de Perspectiefnota aangevraagd/ afgeraamd.

CAO gemeenten

In de begroting 2022-2025 is voor 2022 e.v. uitgegaan van een salarisverhoging van 1%, hiervoor is een stelpost opgenomen.

Tarieven en belastingen

Voor de tariefstijging voor de gemeentelijke belastingen en rechten verhogen wij de opbrengsten met de Nationale Consumenten Prijsindex (CPI) zoals deze is opgenomen in de septembercirculaire van het jaar voorafgaand aan het jaar waarin de begroting wordt opgesteld, met een minimum van 1%. Met uitzondering van die tarieven die kostendekkend moeten zijn. Voor 2022-2025 is dit percentage 1,6%.

Loonkosten grote subsidiepartijen

Bij loonkosten vindt jaarlijkse indexering plaats op basis van de laatste vastgestelde en bekende cao voor de betreffende sector op het moment van indexering. De overige kosten worden geïndexeerd met het indexcijfer voor prijscompensatie ad. 1,6%.

Toezicht provincie

In plaats van de begrotingsbrief van de provincie is er dit jaar een nieuw gemeenschappelijk financieel toezichtskader voor gemeenten. Het kader heeft tot doel het hebben van duidelijke en transparante spelregels bij de uitvoering van de wettelijke taak financieel toezicht op gemeenten door provincies.

Aantallen inwoners en woningen

Het aantal inwoners is op 1 januari 2021 vastgesteld op 28.850 door het CBS, de prognose van het aantal inwoners ad. 29.200 is van Primos. Het aantal woningen is bepaald op 12.056.

11 Taakvelden

2022

Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
PR01	Bestuur, ondersteuning & alg. dekkingsm.	TV1001	Bestuur	-1.871	19
		TV1002	Burgerzaken	-1.277	324
		TV1003	Beheer overige gebouwen en gronden	-367	165
		TV1004	Overhead	-9.026	260
		TV1005	Treasury	-170	466
		TV1007	Algemene uitkering gemeentefonds	0	41.972
		TV1008	Overige baten en lasten	-2.199	0
		TV1009	Vennootschapsbelasting (VPB)	0	0
		TV1010	Mutaties reserves	-500	1.083
		TV1061	OZB woningen	-252	4.462
		TV1062	OZB niet - woningen	-143	2.504
		TV1064	Belastingen overig	-9	170
		TV1304	Economische promotie	0	200
Totaal	programma			-15.814	51.627

Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
PR02	Openbare orde en veiligheid	TV2010	Mutaties reserves	0	35
		TV2101	Crisisbeheersing en brandweer	-2.013	90
		TV2102	Openbare orde en veiligheid	-581	23
Totaal	programma			-2.594	147

Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
PR03	Beheer openbare ruimte	TV3010	Mutaties reserves	-20	222
		TV3201	Verkeer en vervoer	-3.041	169
		TV3205	Openbaar vervoer	-9	0
		TV3507	Openbaar groen & openluchtrecreatie	-2.391	132
Totaal	programma			-5.461	523

Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
PR04	Economische zaken	TV4010	Mutaties reserves	0	40
		TV4301	Economische ontwikkeling	-213	0
		TV4302	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0
		TV4303	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-9	9
		TV4304	Economische promotie	0	0
Totaal	programma			-221	49

Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
PR05	Onderwijs en vrije tijd	TV5010	Mutaties reserves	0	533
		TV5203	Recreatieve havens	-47	14

TV5304	Economische promotie	-90	0
TV5401	Openbaar basisonderwijs	-96	0
TV5402	Onderwijshuisvesting	-657	0
TV5403	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.450	362
TV5501	Sportbeleid en activering	-205	0
TV5502	Sportaccommodaties	-2.090	275
TV5503	Cultuurpresentatie etcetera	-243	18
TV5504	Musea	0	0
TV5506	Media	-793	0
TV5507	Openbaar groen en openluchtrecreatie	-33	2
TV5601	Samenkracht en burgerparticipatie	-143	119

Totaal programma **-5.848** **1.322**

Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
PR06	Inkomensondersteuning	TV6010	Mutaties reserves	0	0
		TV6601	Samenkracht en burgerparticipatie	-299	137
		TV6603	Inkomensregelingen	-5.742	4.152
		TV6671	Maatwerkdienstverlening 18+	-307	0

Totaal programma **-6.348** **4.289**

Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
PR07	Sociaal domein	TV7010	Mutaties reserves	0	0
		TV7601	Samenkracht en burgerparticipatie	-1.821	0
		TV7602	Wijkteams	-1.560	0
		TV7604	Begeleidende participatie	-3.803	287
		TV7605	Arbeidsparticipatie	-560	84
		TV7606	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-1.216	34
		TV7671	Maatwerkdienstverlening 18+	-4.620	414
		TV7672	Maatwerkdienstverlening 18-	-7.731	0
		TV7681	Geëscaleerde zorg 18+	-37	0
		TV7701	Volksgezondheid	-1.227	0

Totaal programma **-22.575** **819**

Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
PR08	Duurzaamheid en milieu	TV8010	Mutaties reserves	0	0
		TV8702	Riolering	-1.529	1.790
		TV8703	Afval	-2.708	3.195
		TV8704	Milieubeheer	-1.363	280
		TV8705	Begraafplaatsen en crematoria	-248	296

Totaal programma **-5.848** **5.560**

Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
------	--------------	----------	--------------	--------	-------

PR09	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	TV9010	Mutaties reserves	0	33
		TV9505	Cultureel erfgoed	-21	17
		TV9507	Openbaar groen en openluchtrecreatie	-28	0
		TV9801	Ruimtelijke ordening	-1.381	239
		TV9802	GREX (niet bedrijventerreinen)	-4.294	4.294
		TV9803	Wonen en bouwen	-1.008	1.142
Totaal	programma			-6.732	5.725
Totaal	programma's			-71.442	70.061

12 Afkortingen

A.R.V.B.	Algemene Reserve Vrij Besteedbaar
A.V.O.I.	Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuur
B.A.G.	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
B.B.V.	Besluit Begroting en Verantwoording
B.G.T.	Basisregistratie Grootchalige Topografie
B.I.G.	Baseline Informatiehuishouding Gemeenten
B.N.G.	Bank Nederlandse Gemeenten
B.O.A.	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
B.Z.K.	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
C.B.S.	Centraal Bureau voor de Statistiek
Chw	Crisis en herstelwet
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CROW	Oorspronkelijk Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, water- en Wegenbouw, nu eigennaam
D.D.I.	Dalfser Duurzaamheids Index
D.U.O.	Dienst Uitvoering Onderwijs
E.M.U.	Economische en Monetaire Unie
E.N.S.I.A.	Eenduidige Normatiek Single Information Audit
G.B.D.	Groene en Blauwe Diensten
G.G.D.	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
G.M.S.D	Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein
G.O.A.B.	Gemeentelijk Onderwijs en Achterstanden Beleid
GOTIK	Geld, Organisatie, Tijd, Informatie, Kwaliteit
G.R.	Gemeenschappelijke Regeling
G.R.P.	Gemeentelijk Riolerings Plan
G.S.P.	Groenstructuurplan
G.V.V.P.	Gemeentelijk Verkeer en Vervoersplan
H.H.T.	Huishoudelijke Hulp Toelage
I.K.B.	Individueel Keuze Budget
I.O.A.W.	Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte werkloze werknemers
I.O.A.Z.	Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
K.I.N.G.	Kwaliteits Instituut Nederlandse Gemeenten
K.L.P.D.	Korps landelijke politiediensten
LISA	Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen
L.O.P.	Landschapontwikkelingsplan
M.D.T.	Multidisciplinaire teams
M.P.G.	Meerjaren Prognose Grondexploitaties

n.b.	Niet bekend (tabel beleidsindicatoren)
Niegg	Niet in exploitatie genomen gronden
N.S.V.V	Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde
O.N.S.	Overheid en Service
O.Z.B.	Onroerend Zaakbelasting
P&C	Planning en Control
R.I.V.M.	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
R.M.C.	Regionaal Meld en Coördinatiepunt
R.U.D.	Regionale Uitvoeringsdienst
S.D.W.	Stichting Dalfsen Werkt
S.M.O.N.	Stichting Maatschappelijke Opbouw Nieuwleusen
SPUK	Specifieke uitkering
S.S.C.	Shared Service Centre
S.Z.W.	Sociale Zaken en Werkgelegenheid
VHROSV	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing
V.I.C.	Verbijzonderde Interne Controle
V.N.G.	Vereniging Nederlandse Gemeenten
Vpb	Vennootschapsbelasting
V.S.V.	Voortijdig School Verlaten
V.V.E.	Voor- en vroegschoolse Educatie
V.V.N.	Veilig Verkeer Nederland
wet Fido	Wet Financiering decentrale overheden
wet V.T.H.	Wet Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
W.K.R.	Werkkostenregeling
W.M.O.	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
W.N.R.A.	Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren
W.O.O.	Wet Open Overheid
wet W.O.Z.	Wet Waardering Onroerende Zaken
W.O.C.	Welzijn Onderwijs Cultuur
W.W.B.	Wet Werk en Bijstand

13 Integraal overzicht financiële mutaties

In deze begroting passen we voor het eerst een integraal overzicht toe van de soort financiële mutaties per programma. De toelichtingen vind u bij de programma's zelf. Voor de herkenbaarheid zijn de mutaties onderverdeeld in de volgende categorieën/ bron:

PPN22	Ontwikkelingen perspectief nota 2022-2025, en zijn onderdeel van de besluitvorming Perspectiefnota 2022-2025 (juli 2021).
Begr22	Ontwikkelingen begroting 2022; dit zijn nieuwe ontwikkelingen waarover nog geen besluitvorming heeft plaatsgevonden. De nieuwe ontwikkelingen in de begroting worden kort toegelicht. Voor het inzicht worden voor deze onderwerpen de totale mutatie van de begroting 2021 naar de begroting 2022 gegeven
AUT	Autonome ontwikkelingen; dit zijn ontwikkelingen welke niet beïnvloedbaar zijn zoals bijvoorbeeld cao/premieontwikkeling of uitkeringen van het Rijk.
KAP	Kapitaallasten, onder deze categorie zijn de mutaties op de kapitaallasten opgenomen
BUDGnt	Budgetneutrale mutaties; onder deze categorie vallen mutaties die op verschillende programma's een effect laten zien maar over de gehele begroting budgetneutraal zijn en dus geen resultaat consequenties hebben.
I/S	Incidenteel of Structureel

01 Bestuur	Bedragen x €1.000 min = nadeel, plus=voordeel		Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Bron	I/S
Saldo begroting 2021			37.166	36.610	36.469	35.411		
Algemene uitkering meicirculaire 2021			667	921	1.006	1.216	AUT	S
Algemene uitkering eenmalige corr. Herverdeling			-160	0	0	0	AUT	S
Algemene uitkering corr. Jaarschijf 2025			0	0	0	732	AUT	S
Algemene uitkering extra middelen jeugdzorg			1.649	1.368	1.284	1.179	AUT	S
Algemene uitkering inz herverdeling maatstaven 2019			0	-228	-228	-228	AUT	S
Autonome ontwikkelingen inz kostendekkendheid leges			-94	-58	-17	61	AUT	S
Kapitaallasten			-21	5	9	46	KAP	S
Personele lasten CAO/loonkosten ontwikkeling			-206	-286	-304	-352	AUT	S
Budget flexibele schil verhoogd tot 2% totale loonsom			-130	-130	-130	-130	B2022	S
Stelpost 'ambities van de raad'			-250	-500	-500	-500	B2022	S
Budgetneutrale wijzigingen			-66	-68	-68	-68	BUDGnt	S
Opstellen begroting via Zero Based Budget			0	-50	0	0	PPN22	I
Doelmatigheidsonderzoek			0	0	0	-10	PPN22	I
Invoering werkplek van de toekomst			-56	0	0	0	PPN22	I
Ons Security - eenmalig			-32	0	0	0	PPN22	I
Ons Security - eenmalig			-55	0	0	0	Begr22	I
Organisatie ontwikkeling Samen verder reizen			-151	0	0	0	Begr22	I
Uitvoeringsbudget personele knelpunten			-706	-706	-706	-706	Begr22	S
Uitvoeringsbudget personele knelpunten			-416	-220	-104	0	Begr22	I
Veiligheidsregio indexatie bijdrage budgetneutraal			29	29	29	29	BUDGnt	S
Aflopente rente langlop.leningen mutatie 2024 2025			0	0	24	20	Begr22	S
Raad besparing internetdata en telefoonkosten			0	4	4	4	Begr22	S
Raad verlaging kapitaallasten inz verkoop gemeentehuis N			2	2	2	2	Begr22	S
Telefoonkosten verhoogd door thuiswerken			-25	-25	-25	-25	Begr22	S
Website toegankelijkheidstoets			-9	-9	-9	-9	Begr22	S
Verhoging bijdrage Ons structureel			-15	-15	-15	-15	Begr22	S
Veiligheidsregio indexatie bijdrage budgetneutraal			29	29	29	29	Begr22	S
Kindercentrum de Driehoek hogere huuropbrengst			57	50	15	15	Begr22	S
Saldo begroting 2022 P01			37.207	36.723	36.765	36.702		

02 Openbare orde en veiligheid	Bedragen x €1.000 min = nadeel, plus=voordeel	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Bron	I/S
Saldo begroting 2021		-2.421	-2.424	-2.425	-2.425		
Kapitaallasten		0	-24	-24	-24	KAP	S
Personele lasten CAO/ loonkosten ontwikkeling		-6	-6	-6	-6	AUT	S
Veiligheidsregio indexatie bijdrage budgetneutraal		-29	-29	-29	-29	BUDGnt	S
Autonome ontwikkelingen inz kostendekkendheid leges		10	10	10	10	AUT	S
Saldo begroting 2022 P02		-2.447	-2.473	-2.474	-2.474		
03 Beheer openbare ruimte		Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Bron	I/S
Saldo begroting 2021		-4.981	-5.099	-5.190	-5.189		
Kapitaallasten		1	-1	4	-35	KAP	S
Personele lasten CAO/ loonkosten ontwikkeling		23	23	23	23	AUT	S
Budgetneutrale wijzigingen		-25	-25	-25	-25	BUDGnt	S
Vechtdalverbinding (N34/ N377)		12	30	0	0	PPN22	I
Autonome ontwikkelingen inz kostendekkendheid leges		32	32	32	32	AUT	S
Saldo begroting 2022 P03		-4.938	-5.041	-5.157	-5.194		
04 Economische zaken		Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Bron	I/S
Saldo begroting 2021		-175	-175	-175	-175		
Personele lasten CAO/ loonkosten ontwikkeling		2	2	2	2	AUT	S
Opstellen nieuwe nota economisch beleid		-25	0	0	0	BUDGnt	I
Opstellen nieuwe nota economisch beleid		25	0	0	0	BUDGnt	I
Marktbehoefte onderzoek bedrijventerreinen		-20	0	-21	0	BUDGnt	I
Marktbehoefte onderzoek bedrijventerreinen		20	0	21	0	BUDGnt	I
Bevorderen aantrekkelijk winkelgebied - ivm Corona		-15	0	0	0	BUDGnt	I
Bevorderen aantrekkelijk winkelgebied - ivm Corona		15	0	0	0	BUDGnt	I
Saldo begroting 2022 P04		-173	-173	-173	-173		
05 Onderwijs en vrije tijd		Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Bron	I/S
Saldo begroting 2021		-4.559	-4.701	-4.784	-4.779		
Kapitaallasten		20	20	11	12	KAP	S
Personele lasten CAO/ loonkosten ontwikkeling		-10	55	55	55	AUT	S
Budgetneutrale wijzigingen		2	2	2	2	BUDGnt	S
Onderwijs NPO oplossen onderwijsvertraging ivm Corona		-165	0	0	0	BUDGnt	I
Onderwijs NPO oplossen onderwijsvertraging ivm Corona		165	0	0	0	BUDGnt	I
Advieskosten project kunstgrasvelden		-10	0	0	0	B2022	I
Kulturhusen advieskosten		-30	-30	-30	-30	Begr22	S
Kosten Leerlingenvervoer dalen		50	50	50	50	Begr22	S
Kunstgrasvelden volledig afgeschreven, mutatie in reserve		0	0	0	-52	BUDGnt	S
Advieskosten project kunstgrasvelden		-10	0	0	0	Begr22	I
Saldo begroting 2022 P05		-4.546	-4.603	-4.695	-4.741		

06 Inkomensondersteuning	Bedragen x €1.000 min = nadeel, plus=voordeel	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Bron	I/S
Saldo begroting 2021		-2.232	-2.302	-2.303	-2.303		
Personele lasten CAO/ loonkosten ontwikkeling		-6	19	19	19	AUT	S
Budgetneutrale wijzigingen		-9	-9	-9	-9	BUDGnt	S
PW Inkomensvoorziening afname van het uitkeringenbesta		238	238	238	238	Begr22	S
Strategisch beleid Voorveld Vitaal Dalfsen		-50	0	0	0	Begr22	I
Saldo begroting 2022 P06		-2.059	-2.054	-2.055	-2.055		
07 Sociaal domein		Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Bron	I/S
Saldo begroting 2021		-21.030	-20.774	-20.679	-20.681		
Personele lasten CAO/ loonkosten ontwikkeling		24	12	12	12	AUT	S
Budgetneutrale wijzigingen		98	100	100	100	BUDGnt	S
Realiseren bezuinigingen afhankelijk preventiebeleid		-35	0	0	0	PPN22	I
Preventiebeleid incl gezondheidsbeleid		-25	0	0	0	PPN22	I
Toegang in het kader van grip op Soc. Domein		-150	0	0	0	PPN22	I
Stelpost buffer taakstelling Jeugdzorg		-300	-300	-300	-300	Begr22	S
Jeugdzorg hogere kostenprognose		-177	-177	-177	-177	Begr22	S
SW uitstroom als gevolg van pensionering		-129	-45	37	117	Begr22	S
WMO hogere kostenprognose		2	-72	-72	-72	Begr22	S
Autonome ontwikkelingen inz kostendekkendheid leges		-9	-9	-9	-9	AUT	S
Saldo begroting 2022 P07		-21.730	-21.265	-21.088	-21.010		
08 Duurzaamheid en milieu		Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Bron	I/S
Saldo begroting 2021		-224	-220	-219	-215		
Personele lasten CAO/ loonkosten ontwikkeling		2	2	2	2	AUT	S
RREW reductie energieverbruik woningen		-265	0	0	0	BUDGnt	I
RREW reductie energieverbruik woningen		265	0	0	0	BUDGnt	I
Energie neutraal renoveren		-75	0	0	0	PPN22	I
Eenmalige verlaging bijdrage Omgev.D IJsselland		9	0	0	0	Begr22	I
Saldo begroting 2022 P08		-288	-218	-217	-213		
09 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting		Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Bron	I/S
Saldo begroting 2021		-1.201	-1.011	-967	-1.013		
Personele lasten CAO/ loonkosten ontwikkeling		97	67	67	67	AUT	S
opstellen archeologische waardenkaart		0	0	-25	0	PPN22	I
Onderzoek naar actuele woonbehoefte		-10	0	0	0	BUDGnt	I
Onderzoek naar actuele woonbehoefte		10	0	0	0	BUDGnt	I
Abonnement digitaal zoekstelsel juristen		-10	-10	-10	-10	Begr22	S
Aanloopkosten start werkzaamheden Omgevingswet		-70	-115	-78	-58	PPN22	I
Project Veilige Vecht (HWBP)		-15	0	0	0	PPN22	I
Autonome ontwikkelingen inz kostendekkendheid leges		174	174	174	174	AUT	S
Saldo begroting 2022 P09		-1.026	-896	-906	-841		